

Riksdagens protokoll

2008/09:51

Onsdagen den 17 december

Kl. 09.00 – 22.57

Protokoll
2008/09:51

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 december.

2 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Näringsutskottets betänkanden 2008/09:NU2 och NU10

Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU13

Trafikutskottets betänkande 2008/09:TU2

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2008/09:MJU8

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkanden
2008/09:UFöU1 och UFöU2

3 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december

SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.

Punkt 5 (Mål för hälso- och sjukvårdspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

155 för utskottet

145 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 19 kd

För res. 1: 112 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 5 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 25 (Utvärdering av smittskyddslagens [2004:168] regler om informationsplikt)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

281 för utskottet

20 för res. 5

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 87 m, 24 c, 25 fp, 19 kd, 15 mp

För res. 5: 1 s, 18 v, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 37 (Kvinnojourer)

1. utskottet

2. res. 10 (s, v, mp)

Votering:

155 för utskottet

147 för res. 10

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 19 kd

För res. 10: 113 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Punkt 2 (Prioritering av arbetet mot våldtäktsbrott)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

155 för utskottet

147 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 19 kd

För res. 1: 113 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 3 (Prioritering av arbetet mot organiserad brottslighet)

1. utskottet
2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

155 för utskottet

147 för res. 2

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 19 kd

För res. 2: 113 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 6 (Prioritering av arbetet mot hatbrott)

1. utskottet
2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

155 för utskottet

147 för res. 5

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 19 kd

För res. 5: 113 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 11 (Poliser i glesbygd)

1. utskottet
2. res. 9 (s, v)

Votering:

155 för utskottet

131 för res. 9

15 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 24 c, 25 fp, 19 kd, 1 mp

För res. 9: 113 s, 18 v

Avstod: 15 mp

Frånvarande: 17 s, 11 m, 5 c, 3 fp, 5 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 22 (En barnvänligare rättsprocess m.m.)

1. utskottet
2. res. 15 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

147 för res. 15

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 24 fp, 18 kd

För res. 15: 113 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 25 (Utbildning om mäns våld mot kvinnor)

1. utskottet

2. res. 18 (v, mp)

Votering:

266 för utskottet

35 för res. 18

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 87 m, 24 c, 25 fp, 19 kd

För res. 18: 2 s, 17 v, 16 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 5 kd, 5 v, 3 mp

Egon Frid (v) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Utbildning och
universitetsforskning*

4 § Utbildning och universitetsforskning

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU1

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2008/09:1 delvis, redog. 2007/08:RRS26).

Anf. 1 THOMAS STRAND (s):

Herr talman! I dag ska vi debattera utbildningsutskottets betänkande UbU1 om statsbudgetens utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning. Betänkandet omfattar allt från förskola till forskning, men utbildningsutskottet har valt att dela upp debatten i två block. Vi inleder med att fokusera och diskutera områdena universitet och högskolor samt forskning.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2009 och gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi socialdemokrater önskat avstår vi från att reservera oss i denna del och hänvisar till våra särskilda yttranden. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16

borde ha utformats i enlighet med vad som framgår av Socialdemokraternas budgetmotion *En ansvarsfull ekonomisk politik för jobb och välfärd*. Om vi hade innehaft regeringsmakten så hade utgiftsområdet Utbildning och forskning utökats med drygt 2,8 miljarder kronor.

Denna höst har varit turbulent. Vi har fått uppleva en finanskris, och nu är vi i början av en jobbkris. När jag i går morse satt vid köksbordet hemma i Vaggeryd och läste Jönköpings-Posten möttes jag av budskapet att ett företag på min hemort, Vaggeryds Hydraulik, nu varslar 40 personer. Jag är rätt övertygad om att flera av er som sitter i denna kammare i dag skulle kunna berätta om liknande dystra händelser på era respektive orter. Det är varsel på varsel, på ort efter ort. Både små och stora företag drabbas. Oron är påtaglig, och många undrar: Kommer jag att ha kvar mitt jobb?

I måndags träffade jag en man, och han sade till mig att regeringen nu borde satsa rejält på utbildning och kompetensutveckling för dem som varslas så att de står bättre rustade när den negativa utvecklingen vänder. Då sade jag till honom att om vi socialdemokrater hade innehaft regeringsmakten hade det blivit så. Vi vill investera oss ur jobbkrisen, men den moderatstyrda regeringen är förvånansvärt passiv.

Den budget vi i dag diskuterar är i stora stycken inaktuell, eftersom den bygger på förutsättningar som inte längre gäller. Vi socialdemokrater har under hösten föreslagit ett stimulanspaket för att möta jobbkrisen, för vad Sverige behöver är investering för jobb och välfärd. Vi måste investera oss ur krisen. På vårt område handlar det inte minst om att investera i utbildning, utbildning och åter utbildning.

Herr talman! Jag ska nu redogöra för den stora skillnad som finns mellan en socialdemokratiskt präglad utbildningspolitik och den politik som den moderatstyrda regeringen för. Vår politik fokuserar på att investera i utbildning som leder till arbete. Vi vill med vår budgetmotion och stimulanspaket investera i drygt 60 000 fler utbildningsplatser än regeringen. Vi vill ha fler platser inom högskolan, i vuxenutbildningen, i den kvalificerade yrkesutbildningen, i den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen samt fler lärlingsplatser och ett särskilt spetskompetenslyft. Vi vill därtill förbättra villkoren för studenter.

Vi socialdemokrater är tydliga. Vi vill att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Vi är övertygade om att de människor och de nationer som är bäst förberedda på att möta den allt snabbare globaliseringen kommer att klara sig bättre i framtiden. Att investera i utbildning och forskning har en central betydelse för jobben och välfärden.

För att rusta Sverige för framtiden och för att möta jobbkrisen vill vi socialdemokrater satsa rejält på forskning och innovation. I vår budgetmotion har vi avsatt 250 miljoner kronor mer till forskning än den borgerliga regeringen. Eftersom utbildningsutskottet i sitt budgetbetänkande konstaterar att regeringen i sin forsknings- och innovationsproposition aviserar resursförstärkningar motsvarande 5 miljarder kronor under perioden 2009–2012 kan jag meddela att vi socialdemokrater i vår forskningsmotion aviserar en resursförstärkning omfattande drygt 4,5 miljarder kronor utöver den borgerliga regeringens proposition. Jag kan konstatera att det föreligger en stor ambitionsskillnad mellan vår socialdemokratiska forskningsinsats och den borgerliga regeringens.

Vår forsknings- och innovationsmotion är omfattande, och jag vill helt kort ange några prioriterade områden. Vi vill särskilt satsa på unga forskare. Vi vill stärka deras sociala situation genom att göra doktorandtjänsterna till mer lika regelrätta anställningar. Vi vill också stärka de unga forskarnas karriärmöjligheter. Vi vill fortsätta med de framgångsrika branschprogrammen och gå vidare genom att utveckla nya branschprogram såsom tjänsteforskning och besöksnäring. Ytterligare ett prioriterat område är en väsentligt kraftigare satsning på forskningens infrastruktur.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill starkt invända mot det tillvägagångssätt som regeringen använder för att anvisa vissa forskningsmedel i budgetpropositionen för 2009. Under anslag 2:56, Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m., anvisar regeringen 1 215 miljoner kronor avseende forskning vid universitet och högskolor. Hur satsningen fördelas mellan olika lärosäten och olika anslag framgår dock inte av budgetpropositionen. I stället hänvisar regeringen till att detta kommer att redovisas i den forsknings- och innovationsproposition som överlämnades till riksdagen i slutet av oktober. Finansutskottet har i sitt betänkande FiU1 angett att den metod regeringen använder kan anses stå i konflikt med kravet att budgetpropositionen ska vara fullständig. Denna princip slås fast i riksdagsordningens 3 kap. 2 § där det framgår att en proposition som påverkar statens inkomster eller utgifter kommande år endast får lämnas efter budgetpropositionen om regeringen bedömer att det finns synnerliga ekonomisk-politiska skäl.

Finansutskottet framhåller även att en ordning där regeringen, av vilket skäl det vara må, inte preciserar anslagens användning eller fördelning utan i stället föreslår ramar för breda ändamål som sedan preciseras genom regeringsbeslut minskar riksdagens inflytande över medelstillelningen och försvagar budgetens funktion som styrmedel. Finansutskottet understryker principen att budgetpropositionen ska vara fullständig och att anslagens ändamål ska vara tydligt angivna. Jag vill med detta understryka att vi socialdemokrater instämmer till fullo i det finansutskottet anför.

En framtidsinriktad svensk kunskapspolitik måste inriktas på att lyfta upp utbildningsnivån i hela samhället. Annars är risken stor att några lämnas efter. Då växer klyftorna. Vår generations politiska vägval och prioriteringar kommer därför att få stor betydelse för Sveriges framtid.

Utbildning är viktig för varje människa och för demokratins framtid. Kunskap och bildning gör att människor växer och blir starkare. För socialdemokratin handlar bildning bland annat om självständighet, kritiskt tänkande, problemformulering och reflexion. Det handlar också om att kunna söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå och att förmedla och utbyta kunskaper med andra. Bildningsbegreppet bör präglade all högskoleutbildning. Alla människors rätt till kunskap och utveckling är därför utgångspunkt för socialdemokratisk utbildningspolitik. Kunskapssamhället måste stå öppet för alla.

Det är oerhört förvånande att den borgerliga regeringen inte anger några särskilda kvalitetssatsningar inom högskoleområdet. Vi socialdemokrater anser att kvaliteten måste utvecklas på universitet och högskolor, särskilt inom de utbildningar som i dag har en liten andel lärarledd

tid. Vi vill därför satsa 400 miljoner kronor på att höja kvaliteten inom samhällsvetenskaplig och humanistisk grundutbildning.

Det är också förvånande att den borgerliga regeringen inte har några särskilda satsningar i syfte att hjälpa unga studenter att få ett jobb efter avslutad utbildning. Vi vet att återkommande kontakter med arbetsmarknaden under utbildningstiden gör det lättare att få jobb efter examen. Vi socialdemokrater vill därför skapa möjlighet för fler studenter att få värdefull arbetslivserfarenhet och föreslår därför en försöksverksamhet med praktik, vilket motsvarar 10 000 praktikplatser. Vi vill även förbättra lärosätenas arbete med att stötta studenterna i övergången mellan studier och arbete. Vi anslår därför 50 miljoner kronor för detta ändamål.

Det är djupt oroande och förvånande att den borgerliga regeringen har dragit ned på antalet platser inom högskolan. Inför den jobbkris vi nu upplever behöver vi investera i mer utbildning på universitet och högskolor.

Vi ska veta att ungdomskullarna ökar kraftigt just nu. Antalet 20-åringar växer med 30 procent fram till 2010. Det innebär att det behövs ett tillskott av högskoleplatser enkom för att dessa ungdomar ska få samma möjligheter att läsa vidare som dagens ungdomar.

Herr talman! Jag tänker på nytt på mannen jag mötte i måndags. Han ville se mer av satsning på utbildning och kompetensutveckling. Det vill vi socialdemokrater också. Olof Palme sade en gång: Politik är att vilja. Ni i den borgerliga majoriteten vill sänka skatter, mest för den som tjänar bäst och mest. Vi socialdemokrater vill investera i utbildning och forskning, för det leder till ökad välfärd och fler jobb.

Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Vänsterpartiet anser att investeringar i utbildning måste vara långsiktiga. Möjligheten till livslångt lärande måste vara en naturlig utgångspunkt oavsett människors kön, klass, etnicitet, ålder, sexuell läggning eller funktionshinder. Livslångt lärande lägger grunden för utveckling i vårt samhälles välfärdssektor, näringsliv, kultur, föreningar och individer.

Regeringen genomför förändringar i det reguljära utbildningssystemet utan att ta hänsyn till dagens arbetsmarknadsbehov. Vi menar att det redan nu råder brist på utbildad arbetskraft inom många områden. Denna utveckling förvärras av regeringens politik.

Regeringen har redan genomfört nedskärningar inom vuxenutbildningen och högskolan. Man har också gjort det svårare att komma in på högskolan genom att till exempel avskaffa 25:4-regeln och införa extra meritpoäng för dem som läser extra matematik och moderna språk. Dessutom har det aviserats stora förändringar av grund- och gymnasieskolan som bland annat kommer att leda till att färre elever får såväl gymnasiesom högskolebehörighet. Konsekvenserna för de unga blir begränsade valmöjligheter till utbildning och yrkesinriktning. Följden av regeringens utbildningspolitik blir då brist på utbildad arbetskraft, vilket försämrar kvaliteten och konkurrenskraften.

Herr talman! Vänsterpartiet föreslår att man för ökad tillgänglighet och bättre kvalitet inom offentlig verksamhet anställer mer personal. Detta kan naturligtvis inte ske utan att man samtidigt utbildar fler människor inom vuxenutbildning, eftergymnasial yrkesutbildning och högs-

kola. Den utbildningsinsats som vi föreslår innebär en ökning av antalet studerande vid högskolan med ca 50 000 helårsstudenter som mest. Detta är givetvis en ganska stor ökning. Den totala volymen blir visserligen större än någonsin tidigare, men ökningstakten blir inte större än vad som tidigare har skett. Mellan 2000 och 2004 ökade till exempel antalet studenter med ca 55 000 till 340 000 helårsstudenter. Sedan dess har antalet studenter sjunkit till ca 320 000. Med vårt förslag skulle antalet studenter uppgå till ungefär 370 000.

Behovet av högskoleutbildade kommer även utan vårt förslag att vara mycket stort för att skapa fler arbeten i offentlig sektor. Pensionsavgångarna är stora och för närvarande räcker inte antalet utexaminerade för att täcka behovet inom utbildning och hälso- och sjukvård.

Vänsterpartiet har avsatt 300 miljoner kronor per år i två år för en särskild utbildningssatsning för långtidsarbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. Med anledning av den senaste tidens utveckling på arbetsmarknaden föreslår vi att antalet platser fördubblas från 2 000 till 4 000 för 2009. Vi avsätter därför ytterligare 300 miljoner kronor för 2009 till kunskapslyft för unga.

Enligt Arbetsförmedlingens prognos för 2009 kommer arbetslösheten framför allt att stiga bland ungdomar och utrikes födda som är på väg in på arbetsmarknaden. Många unga kommer också att bli arbetslösa när deras visstidsanställning inte förlängs.

De unga som löper allra störst risk att bli långvarigt arbetslösa och har särskilt svårt att hitta ett jobb är de som inte klarar gymnasiet. Arbetsförmedlingen understryker i sitt budgetunderlag för 2009–2011 att det finns tydliga samband mellan utbildningsnivå och anställning på arbetsmarknaden. Enligt Arbetsförmedlingen finns det 700 000 arbetslösa personer med enbart grundskoleutbildning. Under 2007 var 157 000, det vill säga var femte av dessa, arbetslösa. Tyvärr finns det en rad faktorer som talar för att antalet arbetslösa med kort utbildning kommer att öka. Mer än var femte elev lämnar grundskolan utan slutbetyg, och bland utrikes födda är andelen 35 procent. Enligt Arbetsförmedlingen beräknas 120 000 ungdomar lämna gymnasieskolan 2008–2011 utan fullständiga betyg. Det finns således stora utbildningsbehov bland de ungdomskullar som kommer ut på arbetsmarknaden de närmaste åren.

Herr talman! För att genomföra vår satsning på fler anställda och ökad kompetens för att förbättra kvaliteten inom den offentliga sektorn tillför vi fler studieplatser inom kommunal vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning och högskoleutbildning. Det är också en åtgärd för att möta den ökande efterfrågan på utbildningsplatser från dagens stora gymnasiekullar samt för att motverka effekterna av den rådande konjunkturedgången. År 2009 blir det ca 625 fler platser inom yrkesutbildning, ca 5 000 fler högskoleplatser och ca 4 600 fler platser inom den kommunala vuxenutbildningen med Vänsterpartiets politik.

Vi anslår dessutom ytterligare 120 miljoner kronor till högskolan för en förändring av vissa examina inom lärarutbildning så att de ges på en avancerad nivå.

Den kvalificerade yrkesutbildningen är en viktig del för att förse arbetsmarknaden med utbildad arbetskraft. Yrkehögskolan är, och kommer att vara, viktig både för ungdomsstuderande och för vuxenstuderande. Det ska finnas möjlighet till kompetensutveckling, vidareutbild-

ning, nya utbildningar och andra kompletteringar för vuxna under hela yrkeslivet. Det är en fråga om att alla ska ha rätt till en andra chans. Det handlar om kvinnors och mäns rätt till förnyelse och påfyllnad av kunskap för att utvecklas under hela sitt yrkesliv.

Vi ser också ett behov av att återföra möjligheten att erhålla aktivitetsstöd för att genomgå en högskoleutbildning på upp till ett år eftersom det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Antalet platser i ett sådant program bör anpassas till arbetsmarknadens behov. Mot bakgrund av det som anförts anser Vänsterpartiet att regeringen bör införa ett nytt arbetsmarknadspolitiskt program där aktivitetsstödet kan erbjudas för ett års högskolestudier.

Anf. 3 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! I dag diskuterar vi Sveriges budget när det gäller området utbildning. Jag hoppas att vi alla här kan vara eniga om att utbildning är oerhört viktigt och någonting som vi borde satsa på. I den här inledande delen pratar vi framför allt om högskole- och forskningsdelen. Det är viktigt att vi ser det som en del av ett livslångt lärande. Det är en möjlighet för individen att utveckla sig själv och bidra till samhället. Vårt samhälle vilar till stor del på kunskap och forskning, och därför är detta också viktigt för alla andra sektorer.

Detta gör att det känns lite tråkigt att se den utveckling som sker på arbetsmarknaden i dag. Vi borde försöka ta vara på det som går från den här krisen och se att det skulle kunna ge en möjlighet för fler att utbilda sig. I stället blir det färre högskoleplatser, och det är lite tråkigt.

Tillsammans med Socialdemokraterna föreslår vi i stället en satsning på fler högskoleplatser. Samtidigt som vi gör detta har vi också sett, och detta är väldigt viktigt, att kvaliteten i högskoleutbildningarna i vissa fall måste bli bättre. Det finns en resursbrist på vissa utbildningar. Det är faktiskt inte ovanligt att studerande har så lite lärarledd tid som fyra timmar, vilket inte är acceptabelt.

Om vi tycker att utbildning och kunskap är så viktigt för samhället borde vi kunna satsa mer på det här området. Jag tycker att det är väldigt tråkigt att regeringen inte gör det, men det är desto mer glädjande att vi har en satsning på 400 miljoner kronor om året för att höja kvaliteten i utbildningarna. Det här gäller framför allt de utbildningar som har minst lärarledd tid. Där skulle detta kunna göra nytta, och det gäller, som tidigare sagts, samhällsvetenskap, juridik, humaniora och teologi. Detta skulle kunna ge ungefär en och en halv extra lektion i veckan för en studerande. Det är kanske inte tillräckligt, men det är ett första steg. Vi borde kunna vara överens om det, vilket vi tyvärr inte är.

Det finns andra viktiga delar i högskoleutbildningarna. Det handlar återigen om kopplingar till arbetsmarknaden. Praktik borde vara en mer förekommande verksamhet på högskolan. Det finns en risk att studierna annars bara lever i sin egen bubbla. Det är viktigt att man får chans att komma ut. Det skapar också en ökad möjlighet att få jobb.

Vi anser att detta skulle kunna göras genom en satsning på 50 miljoner kronor om året. Högskolorna skulle kunna inrätta kurser för just praktik som man ska få läsa om man har läst ett ämne i åtminstone ett år. Det skulle ge vanliga högskolepoäng och studiemedel. Det skulle dessutom vara väldigt viktigt att kvalitetssäkra detta.

Det finns andra faktorer när det gäller övergången från högskolan till arbete som vi borde jobba mer med. Vi borde ha ett ökat samarbete när det gäller examensarbetena. Det borde finnas större möjligheter för förmedling av kontakter mellan studenter och arbetsliv. Sådana här verksamheter finns ju, men det är alltför många studenter som får alltför dåligt stöd på det här området. Vi anser att det borde satsas mer. Vi föreslår därför att man lägger 50 miljoner kronor extra per år för att utveckla karriärcentrum.

Om vi ska prata forskning blir det svårt att förbigå och förekomma den diskussion vi kommer att ha om forskning i samband med den forskningspolitiska propositionen som har lagts fram. Men det återspeglas ju också i budgeten. Där ser vi tyvärr, som tidigare har sagts, att när budgeten var oklar om hur pengarna skulle användas är den forskningspolitiska propositionen inte särskilt mycket till hjälp där heller. Det finns många oklarheter när det gäller pengarna.

Dessvärre finns det ännu fler oklarheter på andra områden. Det gäller till exempel kriterierna som handlar om hur man ska fördela kvalitetssatsningen. Låt mig först säga att det är alldeles utmärkt med en kvalitetssatsning. Det tror jag att vi alla kan vara överens om. Sedan kommer då frågan hur man gör den här kvalitetssatsningen i forskningen. Där har regeringen valt att ta två specifika kriterier från det förslag som kom från Resursutredningen. Jag ska inte säga att man inte har gjort någon utvärdering, men man redovisar inte något särskilt underlag till riksdagen på den här punkten. Därför tycker jag att det är tråkigt att kräva att vi ska ta ställning till det. Dessutom skriver man att någon statistik som visar hur externa anslag respektive publiceringar – det är bara de två faktorerna man har valt att använda sig av – fördelar sig på olika vetenskapsområden inte finns tillgänglig. Man har alltså ingen statistik över hur det här skulle kunna slå, och det är ju inte något särskilt bra underlag för beslut. Regeringen borde förstås kunna se till att få fram ett tillräckligt underlag innan man lägger fram en proposition. Det borde vara något av en grundläggande faktor att man gör det innan man lägger fram ett förslag.

Det finns en mängd olika satsningar i det här. Det finns strategiska satsningar, och de är desamma som i den förra forskningspolitiska propositionen. Det gäller tre områden. Den förhandlades fram mellan den dåvarande socialdemokratiska regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, och vi har naturligtvis inget emot de områdena. Vi ser dock att man i dagsläget tyvärr satsar lite för lite på klimat, i den mån vi kan utläsa vad som har satsats, för det är också väldigt otydligt. Mer behövs alltså på klimat, och framför allt – det berör i och för sig inte detta område – bör man gå till handling. Det behövs mer forskning, men det behövs framför allt att man gör någonting av den kunskap som finns i samhället.

När det gäller andra detaljer i forskningen är vi besvikna över att trots att den svenska genusforskningen står sig väldigt bra internationellt och har ett stort samhällsintresse genom att den kan bidra till jämställdhetsutvecklingen i vårt land, som jag trodde att alla var eniga om att vi behöver, utpekats det inte särskilt. Då kan man kanske tänka att det kommer att satsas på detta ändå. Tyvärr är genusforskning inte någonting som prioriteras ute på våra lärosäten, och därför anser vi att det är helt nödvändigt att vi gör en speciell satsning på detta från politikens område. Vi

menar att vi borde avsätta 30 miljoner kronor per år genom Vetenskapsrådet för att främja det här området.

Ett annat område som regeringen har förbisett är arbetslivsforskningen. Regeringen lade ju ned Arbetslivsinstitutet men lovade samtidigt att det skulle satsas på det här. Tyvärr har vi sett alldeles för lite av den satsningen, i den mån det alls har varit någon satsning. Man har i stället dragit ned, och det är rätt oroande. Vi önskar att man kunde satsa mer och lägger därför i vårt budgetförslag mer satsningar på detta.

Det var några nedslag i den massiva kritik man skulle kunna framföra. Trots det har vi ingen reservation på det här området. Det grundar sig i att vi hade velat se en annan fördelning. Som budgetlagarna ser ut och som vi jobbar i kammaren kan vi inte reservera oss på den här punkten. Vi har dock inte deltagit i vissa beslut. Jag vill framföra att vår budget är en helhet, och i den finns det fler satsningar än regeringen har på utbildning och forskning. Vi hade önskat att dessa hade kunnat vinna bifall.

Anf. 4 LARS HJÄLMERED (m):

Herr talman! Jag tänkte ge mig i kast med en lite mer positiv syn på alliansens politik än vad de tre talarna före mig mäktade med.

Vi har nu att debattera och senare i dag ta ställning till förslag som rör högre utbildning och forskning för 2009, ett förslag som sammantaget ger en fortsatt utveckling av högre utbildning och goda möjligheter för svensk forskning. Jag skulle vilja sätta in detta i ett lite större sammanhang och beröra hur de här bitarna passar in i alliansens pussel. Men jag skulle vilja börja i en annan ända.

Häromveckan presenterade oppositionspartierna ett rödgrönt samarbete inför valet 2010, vilket är en spännande utveckling i svensk politik. Av deras budgetförslag och det vi hörde i talarstolen att döma är det tre solospelare som har stått här och talat. Det finns inga större tecken på samsyn; snarare är det tydlig avsaknad av ett trovärdigt regeringsalternativ, ett alternativ till alliansen. Jag återkommer om en stund till detta, herr talman.

De borgerliga partierna däremot gav ju besked redan 2004 om att gemensamt gå fram inför valet 2006 och i linje med detta sätta sig ned och förhandla fram en gemensam agenda inför valet 2006 som vi gick till val på, som vi fick väljarnas förtroende för och som ligger till grund för regeringens och riksdagsmajoritetens arbete – ett trovärdigt sätt att hantera frågorna.

Det övergripande målet för oss handlar om att skapa förutsättningar för en hög kvalitet i den högre utbildningen och forskningen. Konkret tar sig vår politik för högre utbildning bland annat följande uttryck. Vi värnar kvalitet före kvantitativa ambitioner och har 2007 och 2008 ökat pengarna per studieplats inom bland annat humaniora och samhällsvetenskap. Vi har ambitionen inför 2009 att riksdagen ska fatta beslut om en högskoleproposition som tar ett samlat grepp om viktiga frågor om den högre utbildningen.

Vi har uppföljning och utvärdering som är ett offentligt, viktigt ansvar där det är angeläget med en myndighet som gör vassa granskningar och vågar klippa till i de fall det finns undermåliga utbildningsmiljöer. Men det behöver också kompletteras med rankningar och annat. Jag

tycker också att fler lärosäten självmant, utan att vi i den här församlingen eller i andra sammanhang fattar beslut om att det ska göras, bör ta på sig uppgiften att följa upp de egna studenterna. Har de fått jobb? Har de fått jobb som ligger i linje med utbildningen? Vilken nytta har de haft av utbildningen? Allt detta ska göras med målet att vidareutveckla den egna verksamheten.

Vi har också fattat beslut om ändrade tillträdesregler, kort och gott med ambitionen att gymnasieskolan ska göra sitt arbete. Man ska lära sig det man ska lära sig i gymnasieskolan och ingen annanstans, och man ska vara godkänd i svenska, matte och engelska för att kunna söka in på högskolan. Det är rätt anständiga krav.

Vi har en studiesocial utredning som tar det samlade greppet om studenters situation, och jag hoppas också, herr talman, att vi i en snar framtid ska kunna fatta beslut om kårobligatoriets avskaffande och villkoren för internationella studenter.

Låt mig gå över till forskningen. Alliansen har under såväl 2007 som 2008 ökat pengarna till svensk forskning. Regeringen presenterade i oktober månad en forsknings- och innovationspolitisk proposition, ett förslag som, kan man säga, sätter ramarna för svensk forskning under de kommande fyra åren och som innebär en historiskt stor satsning på svensk forskning.

Det är viktigt att notera att bara tillskottet 2009 innehåller mer pengar än hela den förra socialdemokratiska forskningspropositionen och att det totalt under fyra år blir mer än i tre socialdemokratiska propositioner under tolv års tid. Det är en trovärdig leverans.

Vi får med start 2009 se en kraftfull förstärkning av grundpengarna till forskning vid universitet och högskolor, alltså det ganska basala som görs på universitet och högskolor som näringsliv och andra ofta kanske inte är beredda att betala för. Det blir också en stor satsning på medicin, teknik och klimat, en strategisk satsning på områden där Sverige är eller har ambitionen att vara starka och där det finns viktiga samhällsproblem att lösa. Det omfattar 1,8 miljarder och lägger en grund för att stärka Sveriges konkurrenskraft.

Vi får också en lång rad andra förbättringar. Om ett år ska pengarna börja fördelas utifrån kvalitetskriterier. Den starkt ifrågasatta högskolemomsen, skatten på 8 procent på alla externt insamlade pengar, kommer att avskaffas. Det innebär att benägenheten både att ge och att ta in pengar kommer att öka.

Det sker också en omfattande satsning på att nyttiggöra forskning och forskningsresultat. Det känns väldigt trovärdigt.

Häromveckan presenterades en spännande utredning om universitets och högskolors autonomi. Det är en utredning som innehåller spännande förslag som i ett slag skulle göra landets universitet och högskolor, som i dag är myndigheter, betydligt friare. Man skulle ha långsiktiga avtal i stället för kortsiktiga regleringsbrev. Man ska alltså ha ett stort studentinflytande och ett kollegialt beslutsfattande på lärosätena men också nya möjligheter att äga bolag, ta emot donationer, sluta samarbetsavtal och en hel del annat. Jag tycker att det är dags att i en remissrunda låta alla komma till tals och senare gå till beslut.

Låt mig nu återkomma till oppositionen. Socialdemokraterna föreslår fler högskoleplatser. Tittar man på de pengar de vill avsätta ser man att

de knappast är i den omfattningen att de skulle räcka till några dyrare platser. Inte heller skickar de med pengar till studielån för studenterna. När det gäller deras studiemedel generellt hänger kronor och ören i budgeten inte ihop med de texter som finns i budgetförslaget.

Miljöpartiet säger sig vilja öka antalet utbildningsplatser men skjuter inte till pengar till studiemedel. Frågan blir då om de ska leva på luft.

Sedan har vi Vänsterpartiet, som är det generösaste partiet i Sveriges riksdag. Där finns det sällan några gränser för hur mycket man kan satsa. Men deras partiordförande gick ganska nyligen ut och sade att det är finansiell oro och att det i det läget, när man behöver öka efterfrågan i ekonomin, är dumt att föreslå skattehöjningar. Tummar man på finansieringen är frågan vad som händer med de föreslagna satsningarna. Faller de då?

Sammantaget kan vi konstatera att de tre tidigare talarna talar om sina egna förslag och inte om ett gemensamt förslag. Då blir det som en trebent pall där var och en i olika sammanhang och i olika frågor sparkar undan ett ben. Den faller ihop, och den är inget trovärdigt alternativ till alliansen.

Herr talman! Låt mig som avslutning konstatera att vi i Sverige i måndags passerade en milstolpe. Nya regler för arbetskraftsinvandring infördes i Sverige. Det är något som bland mycket annat innebär att forskarstudierande och utbytesstudenter som har gjort minst en termin i Sverige nu kan söka arbetstillstånd direkt på plats i landet utan att, som det har varit tidigare, behöva åka hem, söka tillstånd och sedan komma tillbaka. Det handlar om personer som har varit här ett halvår, ett år eller två år och där svenska skattebetalare har betalat för deras forskning eller utbildning.

Detta öppnar nya möjligheter för landets universitet och högskolor att locka duktigt folk till landet. Det ser jag med tillförsikt fram emot.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 5 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Det är trist att Lars Hjalmered inte kan läsa våra siffror på rätt sätt. Vi har visst pengar som finansierar våra satsningar på högskoleplatser och studielån.

Lars Hjalmered sade att forskning är viktigt, och det sade jag också. Där är vi eniga. Men jag vill haka fast just vid forskningssatsningen. I utbildningsutskottets betänkande anges kortfattat att regeringen anslår 120 miljoner till Lunds universitet som delfinansiering av en europeisk spalliationsanläggning, ESS. Men inget sägs om en annan viktig infrastruktursatsning, nämligen MAX IV. Jag kan heller inte finna något om MAX IV i regeringens budgetproposition, men det är många sidor, och jag kan ha missat något. Däremot finner jag något om det i regeringens forsknings- och innovationsproposition.

Kungliga Vetenskapsakademien besökte nyligen utbildningsutskottet. Då framkom att det finns en stor oro bland forskare om vad som kommer att hända med MAX IV. Byggandet av MAX IV engagerar många, och det är en synnerligen viktig infrastruktursatsning. Nu känner man oro för att regeringen prioriterar ESS och glömmer bort MAX IV.

Samma oro kan jag känna med tanke på att regeringen säger så lite om MAX IV. Hur ser egentligen den borgerliga majoriteten på etablerandet av MAX IV? Anser Lars Hjalmered att det är en viktig och nödvändig satsning för Sveriges framtid?

Anf. 6 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Det finns många angelägna forskningsinfrastrukturprojekt. ESS och MAX IV är två av dem som omnämns i våra budgetförslag och i den forskningspolitiska propositionen. Den forskningspolitiska propositionen är under beredning i utskottet, så vi får väl vänta tills vi stänger dörrarna i det läget. Enligt vad jag har läst i era förslag och motioner har ni ingen annan uppfattning som ni har torgfört så här långt. Det är möjligt att vi kan återkomma till det senare.

När det gäller studieplatserna kan man räkna på det ni föreslår. Då ser man att det motsvarar de allra billigaste utbildningarna, oftast humaniora och samhällsvetenskap, och inte lite dyrare, mer yrkesinriktade högskoleutbildningar. Detta hänger inte riktigt ihop med hur efterfrågan ser ut. Vi lägger förslag om att öka antalet platser på bland annat läkarutbildningen.

När det gäller studiemedlen har ni en uppgift i texten och en annan när man ser till kronor och ören. Det hänger liksom inte ihop. Det är lätt att skriva en sådan pamflett när man är i opposition, men det funkar inte att regera landet på riktigt.

Detta för mig in på sluttampen: Vad är ert samlade alternativ? Jag var imponerad och lyssnade intresserat till ditt anförande om vad du som socialdemokrat vill göra. Det kan vara intressant. Men det besked ni behöver lämna till svenska folket är vad ni vill göra gemensamt i s, v och mp. Hur ser det samlade alternativet ut?

Anf. 7 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! När det gäller studiemedel är det på det enkla viset att de pengar som anges gäller bidragsdelen, inte lånedelen. Det är en missuppfattning att vi inte skulle ha pengar till det.

Jag vill återvända till detta med forskning och infrastruktur. Den 23 oktober besökte Lars Leijonborg Kungliga Vetenskapsakademien i syfte att presentera regeringens proposition. Av dokumentationen från det mötet framgår att högskole- och forskningsministern som svar på en fråga sade att han prioriterade ESS-anläggningen framför MAX IV. Detta har bara förstärkt oron i forskarkretsar. Vad vill egentligen regeringen?

Frågan är berättigad. Det finns inga aviserade medel för MAX IV.

Vi har faktiskt mer pengar till infrastruktur. Här trodde jag att Lars Hjalmered hade läst på. Även på denna punkt far man slarvigt fram med våra siffror. Vi har mer pengar, och vi anger även MAX IV i vår forskningsmotion.

En av statens kärnuppgifter är att prioritera infrastruktursatsningar. Det är avgörande för nya forskningsframgångar och för att vidmakthålla och stärka Sveriges position i forskningsvärlden. Sådana satsningar stärker våra möjligheter att rekrytera och behålla världens bästa forskare. Med sådana stora och framsynta infrastruktursatsningar lägger vi en god grund för internationellt samarbete och utländskt forskningskapital.

Per Omling, Vetenskapsrådets generaldirektör, skrev tidigare i höstas: ”Min bedömning är att om Sverige inte satsar på infrastruktur för alla vetenskapsområden tvingas vi stiga åt sidan då framtida infrastrukturer byggs gemensamt i Europa.” Vi socialdemokrater delar hans uppfattning och anser att det behövs väsentligt mer resurser, och vi satsar på både ESS och MAX IV.

Jag återkommer till min fråga: Varför anser inte den borgerliga regeringen att detta är en viktig och nödvändig satsning?

Anf. 8 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Det finns en forsknings- och innovationspolitisk proposition som nu är under beredning. Där görs den största satsningen någonsin när det gäller forskning, och det tycker jag att man kan vara stolt över.

Vi tycker att det är angeläget med viktiga infrastruktursatsningar. Jag hoppas att du ställer din fråga också till högskole- och forskningsministern senare i debatten. Det har du säkert förberett.

Jag noterar att du säger ”vi socialdemokrater”. Det är där någonstans som problemet börjar. Vi går ihop som en samlad allians och säger att vi borgerliga bröder och systrar är ett alternativ i svensk politik. Vi gjorde hemläxan inför förra valet, förhandlade fram en ambitiös agenda på drygt 140 punkter som vi nu genomför i rask takt.

Det intressanta är ju vad som är era gemensamma svar. Det är synd att du i replikskiftet här inte har gett ett gemensamt besked. Vad är det ni tillsammans med v och mp vill föreslå?

Det är ju det samlade alternativet som är det relevanta. Om det är så att det faller undan på olika sätt när ni har olika förslag som spretar är det inte trovärdigt utifrån vad vi har i detta. Jag hade önskat mer svar. Jag hoppas att vi kan återkomma till det gentemot de borgerliga kollegerna i deras kommande anföranden här.

Anf. 9 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered pratar väldigt mycket om att det skulle vara tre solospelare och att det inte är något gemensamt alternativ och så vidare.

Jag minns när jag och Lars Hjalmered tillsammans satt i Göteborgs utbildningsnämnd. Det var inte alltid de borgerliga i oppositionen där hade ett gemensamt alternativ – det kan noteras. Men i övrigt vill jag framhålla att jag faktiskt tycker att det är relevant att se på innehåll när vi diskuterar politik.

När det verkar som att Lars Hjalmereds huvudkritik mot våra förslag är att de inte är gemensamma undrar man om det betyder att de är bra förslag. Så måste de vara. Annars skulle Lars Hjalmered kunna ägna sig åt att faktiskt kritisera innehållet i förslagen.

Själva poängen med politik kan ju inte vara att man ska ha en gemensam linje med ett annat parti. Poängen måste ju vara att man ska genomföra en förbättring av någonting, ett förslag som man tycker är bra. Vi måste väl ändå kunna diskutera innehåll här.

Sedan förstår jag att det är ett lätt och bra retoriskt sätt, för en majoritet som efter många år äntligen har lyckats ena sig, att kritisera en opposition som ännu inte är precis enig på alla punkter. Det är väl fullt rimligt, skulle jag säga. Därmed inte sagt att det inte skulle vara bra med en större enighet.

Jag vill framhålla att Miljöpartiet och Socialdemokraterna har en gemensam satsning på det här området, inte när det gäller allt men när det gäller kvalitetssatsningar och fler högskoleplatser och en del annat.

Anf. 10 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att tydliga regeringsalternativ handlar om innehåll och alternativ i svensk politik. På den ena sidan har vi ett alliansalternativ som är samsnackat och har visat god duglighet när det gäller att regera landet. Det tänker vi fortsätta med.

Jag ska ge Lage Rahm rätt på en punkt i fråga om det han tog upp i sitt anförande, som jag tycker är intressant. Det handlar om praktiken. Jag delar mycket av problembilden och en hel del av lösningarna men landar kanske inte i att det måste fattas beslut i den här församlingen om att det ska vara tvingande etcetera.

Min grundsyn när det gäller universitet och högskolor är att man ska öka deras frihet och möjligheter att utforma utbildningar utifrån behov.

Jag skulle gärna se att min gamla utbildningsanstalt Chalmers eller andra mer tar efter detta med praktik, vilket jag tror kan höja kvaliteten. Men det är inte givet att det måste ske med beslut i Sveriges riksdag.

Sedan kommer vi till frågan om studiemedlen. Ni säger att ni ska öka antalet studieplatser men har inte skickat med pengar till studiemedel. Då är frågan: Hur får ni det att gå ihop? Hur ska man finansiera sina studier?

Vi kommer tillbaka, herr talman, till det som var med Thomas Strand tidigare, nämligen att han pratade utifrån sitt socialdemokratiska perspektiv. Lage Rahm talar om s och mp tillsammans. Men då frågar jag: Vart tar Vänsterpartiet vägen? Var är det samlade alternativet?

Jag tycker att det skulle vara väldigt spännande, om inte i dag så i varje fall senare, att få höra: Vad är era förslag och era gemensamma alternativ till allianspolitiken?

Anf. 11 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att Lars Hjälmered förr eller senare kommer att få höra fler gemensamma förslag.

Det gläder mig att Lars Hjälmered också pekar på att våra förslag och försök till att förbättra på praktikområdet är positiva. Det tycker vi förstås också. Annars skulle vi inte lägga fram dem. Det är dock tråkigt att de kommer att röstas ned i den här kammaren.

När det gäller att det ska vara tvingande handlar det från vårt perspektiv om att vi i första hand vill införa en försöksverksamhet med praktik. Man ska då göra ett försök på ett par högskolor med det här kurssystemet. I ett senare skede, om det här slår väl ut, menar vi att studenter ska ha rätt att välja vissa kurser. Det handlar inte om att högskolorna ska vara tvingade att anordna dem. Det blir de förstås först om studenterna vill ha dem.

Jag tycker att det är ett rimligt perspektiv att grundutbildningarna till viss del faktiskt ska utgå från studenternas behov och studenternas framtida möjligheter på arbetsmarknaden.

Sedan vill jag kvarstå vid att det ändå måste vara politiken som räknas. Själva huvudpoängen med alliansen kan väl inte vara att man har enats. Frågan är kring vad man har enats.

Nu råkar det vara så att man har enats kring en hel mängd dåliga förslag och några bra. Det kan ju inte i sig vara något positivt att enas om något dåligt. Någon måtta på retoriken måste det ändå vara i det här sammanhanget.

Anf. 12 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Men det är precis detta som är huvudpoängen, att vi har en agenda. Den ligger här någonstans. Det är lite drygt 140 punkter, från förskola till forskning. Det är en reform- och förändringsagenda när det gäller hur vi ska återupprätta det svenska kunskapssamhället.

Vi behöver inte vara eniga i alla punkter i detta, men det är ett tydligt alternativ. Vi säger att vi går ihop, våra partier gemensamt, och att det är det här vi vill genomföra. Det är ett trovärdigt sätt att hantera den här typen av frågor. Där tycker jag att ni har mer att göra.

Jag tycker att Lage Rahm har intressanta resonemang när det gäller praktik. Det kan vi säkert ha anledning att återkomma till. Det är samma sak när det gäller diskussioner om forskningsanknytning i den högre utbildningen. Men det handlar också om arbetsmarknadsanknytningen. Jag tror att man kan bli duktigare på olika sätt för att göra studenter förberedda för det senare arbetslivet.

Men sedan har vi frågan om studiemedlen, som Lage Rahm tyvärr inte svarade på. Man föreslår en ökning av platserna men skickar inte med studiemedel. Då kanske det är luft man får leva på.

Jag hoppas inför kommande år, herr talman, att vi kan få se tydliga alternativ. Jag tror att det vore nyttigare. Då blir väl er hemläxa att tänka på innehållet i detta alternativ, vad som är ert samlade svar gentemot oss i alliansen inför valet 2010.

(Applåder)

Anf. 13 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Regeringen och allianspartierna satsar på kvalitet i högre utbildning och forskning. Det visar vi med den tredje budget som vi lägger fram tillsammans på det här området.

Nu handlar det, precis som tidigare talare har sagt, just om den högre utbildningen och forskningen. Resten av utbildningssystemet kommer om en stund i debatten.

I budgeten för 2009 känner vi från Centerpartiet att vår politik har gjort avtryck på flera områden. I budgeten är det fyra områden som prioriteras som är oerhört viktiga.

Det handlar bland annat om kvalitet i utbildningen. Det handlar om mer resurser till forskning. Det handlar om mer självständiga lärosäten. Och det handlar om universitet och högskolor som attraktiva arbetsplatser.

Regeringen betonar också att förstklassig utbildning och forskning kan bedrivas vid såväl större som mindre lärosäten, vilket är ett tydligt avtryck av Centerpartiets arbete med denna fråga, också i regeringen.

Jag ska gå in på det som vi tillsammans har kommit överens om, innehålllet i vår allianspolitik, under de rubriker som jag inledningsvis nämnde.

Först gäller det mer pengar till kvalitet. Vi har under ett par år satsat ytterligare för att stärka kvaliteten i de utbildningsprogram som tidigare hade den lägsta ersättningen.

Det är 360 miljoner som är fördelade under två år för att stärka kvaliteten. Det är spännande att också se hur vi förväntar oss att den ökade kvaliteten ger resultat på olika sätt.

Den förra regeringen hade som enda mål, kan det låta som, att låta högskolesektorn växa och utökade därför i snabb takt antalet platser. Det var viktigt att bygga ut den högre utbildningen. Men om man inte samtidigt satsar på kvalitet blir det bara en halv satsning.

Vi ändrar nu på det här. Vi vill att alla lärosäten ska kunna erbjuda en högkvalitativ utbildning och en modern utbildning.

Likaväl som man satsar på kvalitet i utbildningen är det viktigt för våra studenter och blivande studenter att de kan se den kvalitet som finns i forskningen. Därför har Högskoleverket tagit fram olika exempel på hur man kan arbeta med ranking för att just stärka studenternas möjlighet att se vilken kvalitet som finns.

När det gäller den andra punkten om ökad självständighet nämnde Lars Hjärmered den utredning som har kommit, Autonomiutredningen. Vi har redan minskat en del av detaljstyrningen från statens sida av lärosätena, men vi vill gå vidare och stärka självständigheten och integriteten.

När den utredningen har behandlats återkommer vi med de mer konkreta förslagen. Men det är viktigt att vi från politiken anger riktningen tydligt om större självständighet.

Den tredje delen handlar om högskolan som attraktiv arbetsgivare. Vi får ibland kritik för att vi sätter i gång utredningar av olika slag. Men ska vi forma en politik är det viktigt att den bygger på en god faktagrund på olika sätt. Därför är de utredningar som finns inom det här området som gäller arbetsgivarskapet, till exempel Befattningsutredningen, oerhört viktiga i den kommande beredningen och inför den högskoleproposition som kommer under 2009.

Vi behöver ha duktiga lärare genom hela skolsystemet. Vi säger också att Sverige ska vara en kunskapsnation med en högre utbildning och forskning i världsklass. Hur ska vi kunna rekrytera de allra bästa lärarna till universitet och högskolor och även forskarna, både från Sverige och från utlandet?

När det gäller meritering och karriärvägar återkommer vi i den frågan under året som kommer. Det ser jag och Centerpartiet fram emot.

Den fjärde punkten är utökade forskningsresurser. Vi har varit inne en del och pratat om den forsknings- och innovationsproposition som vi ska debattera i slutet av januari. Men redan i budgetpropositionen fanns det en hel del klara riktlinjer för hur vi avser att satsa när det gäller forskningen.

Det är samma sak. Likaväl som den högre utbildningen ska ligga i världsklass ska forskningen göra det, inte på alla områden men enligt våra prioriteringar där vi ser att vi har störst chans att bidra.

Det som är känt om forskningspropositionen, även om den inte är behandlad, är det som redan har nämnts i debatten. Det är den enskilt största satsningen som har gjorts någon gång i en forsknings- och innovationsproposition. Det är jag stolt över. Att den dessutom är framtung, att det handlar om mycket resurser i början gör att vi på olika sätt kan se resultat av forskning inom en inte alltför avlägsen framtid. Det är inte sedan som medel ska komma till detta.

De strategiska områdena har nämnts, medicin, teknik och klimat. Det är oerhört viktiga delar. De kriterier som ligger till grund för de valda områdena är att vi ska satsa på en forskning som kan hjälpa till att lösa globala problem och utmaningar som vi finner angelägna. Det handlar om områden där Sverige har en forskning i världsklass. Det är också områden där det finns företag i Sverige som bedriver egen forskning och utveckling och där statens insatser stärker näringslivet och Sveriges utveckling och konkurrenskraft.

Nyttiggörandet av denna forskning kommer också att stimuleras. Därför är regeringen tydlig med innovationsmomentet i den kommande forsknings- och innovationspropositionen.

Nu har jag nämnt de fyra huvudprioriteringarna. Det finns givetvis andra områden som också är viktiga att lyfta fram. En fråga är jämställdheten i den högre utbildningen. Det handlar om att kunna rekrytera mer jämställt till olika program som finns i högskolan för att motverka den sneda könsfördelning som finns på arbetsmarknaden inom ett antal områden. Vi kan också se att andelen kvinnliga professorer är alltför låg i Sverige i dag.

Regeringen följer noga utvecklingen, för lärosätena har ett arbete med att öka jämställdheten. Regeringen är beredd att vidta åtgärder om så krävs.

Herr talman! Hur ser då alternativen ut i svensk politik? Det har beklagats att man inte kan lämna reservationer, för att vi inte har samma siffror och så vidare. Socialdemokraterna har valt att tillföra två stora poster, varav ungefär hälften av det man tillför hamnar på högre utbildning och forskning. Miljöpartiet tycker att det räcker med 1 miljard mindre, och Vänsterpartiet har inte speciellt mycket pengar att tillföra utan gör mest omprioriteringar inom olika områden.

Vänsterpartiet säger dessutom i sitt yttrande att man ifrågasätter de penningpolitiska ramverken som de menar försvårar en politik för full sysselsättning. Gäller det yttrandet fortfarande när man arbetar tillsammans med de två andra oppositionspartierna?

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har valt att lämna ett gemensamt yttrande, där man tillför en massa platser när vi vet att vi har tomma platser i högskolan i dag för ca 1,1 miljard.

För regeringen och allianspartierna är det oerhört viktigt att vi satsar på kvalitet och att vi också är beredda att i olika delar av konjunkturen göra de satsningar som behövs.

Det kanske är bra att det ibland finns olika inriktningar från oppositionen, men jag tror att det i det kommande arbetet inför högskolepropositionen är oerhört viktigt att vi lägger fram en långsiktigt hållbar utbild-

ningspolitik, där kvalitetssatsningar kanske är den enskilt viktigaste åtgärden för att Sverige just ska kunna hålla sig i framkant som kunskapsnation.

Alliansregeringen har en bredd i sin politik. Just nu debatterar vi dag efter dag alla olika delar i vår budgetproposition. Vi har utrymme. Vi har möjligheter att göra satsningar. I den budget som vi tillsammans lägger fram finns det ett reformutrymme på 32 miljarder kronor. Dessutom har det tillkommit satsningar efter det på ytterligare ett antal miljarder kronor för att vi ska kunna rusta Sverige i den kris som vi nu går igenom.

Vi är många som sitter vid våra frukostbord och läser tidningen och ser att det är varsel i många delar av vårt land. Det är klart att det drabbar den enskilda individen väldigt hårt, men det drabbar också vårt samhälle på olika sätt. Därför gör vi satsningar, inom högskolan men också inom andra delar av utbildningssystemet.

I Skaraborg, där jag kommer ifrån, har man tagit fram ett program för att kunna möta de delarna av utbildningen. Det är Högskolan i Skövde tillsammans med Gothia Science Park, Industrial Development Center, där näringslivet har samlat sig, och Kommunalförbundet i Skaraborg. Där har också Regionutvecklingsnämnden i Västra Götaland tillfört medel för att man ska kunna göra satsningar snabbt, kunna vara snabbfotad och se vilket utbildningsbehov som finns i den regionen för att kunna möta de utmaningar som framtiden ger oss.

Jag är stolt över att kunna yrka bifall till förslaget i det betänkande vi har på utbildningsområdet.
(Applåder)

Anf. 14 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att Ulrika Carlsson tyckte det var viktigt att markera att Centern hade gjort avtryck i alliansens budgetpolitik. Jag tänkte på det förra replikskiftet. Det finns även där varianter inom alliansen, olika versioner.

Ett avtryck som Ulrika Carlsson var inne på var universitet och högskolor och vikten av att bevara och utveckla dem för framtiden. Jag kan hålla med om att det är viktigt att kunna bedriva forskning och utbildning vid alla lärosäten. Det är viktigt att ha flera fördelar och en styrka för ett land att ha en bredd och många lärosäten. Excellenta och starka forskningsmiljöer är fullt förenligt med forskning i hela landet.

De föreslagna kvalitetskriterierna i regeringens forsknings- och innovationsproposition är utformade så att det finns en risk att det kan leda till A- och B-lag bakvägen. Det sker genom att man långsamt svälter ut vissa högskolor. Jag tänker speciellt på de unga och nya universiteten.

Vi menar att de nyaste universiteten missgynnas strukturellt och inte kan vara med och konkurrera på lika villkor genom förslagen om nya kvalitetsindikatorer. I ett pressmeddelande från Karlstads universitet säger rektor Kerstin Norén: Regeringen har inte förstått att Sverige behöver moderna universitet för att stärka Sverige som kunskapsnation och skärpa vår internationella konkurrenskraft. Man har låst in sig i gamla tankebanor och tror att fokuserade satsningar på gamla lärosäten i storstäderna är vägen till framgång.

Med tanke på att Centern har varit en ivrig förespråkare av nya högskolor och universitet i hela landet undrar jag varför Centern har offrat de

nya universiteten. Vad anser Ulrika Carlsson det beror på att just de nya universiteten drabbas på ett negativt sätt?

Prot. 2008/09:51
17 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 15 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Precis som Thomas Strand har uppfattat är det viktigt för Centerpartiet att det finns bra utbildning och forskning i hela landet. Med de forskningssatsningar som vi gör framöver när vi tillför en varaktig höjning av 5 miljarder kronor finns det möjlighet för alla högskolor och universitet att verkligen profilera sig och satsa på de områden där de har hög och bra kompetens.

Jag har också diskuterat dessa frågor med många olika lärosäten, och jag är medveten om den kritik som har lyfts fram. Men jag har också hört andra säga att de står bakom det system som det skissas på. Den signalen har vi fått både från äldre och nya universitet och från de högskolor som finns.

Jag har också från företrädare för samma parti som Thomas Strand företräder fått lovord för de kriterier som man har lyft fram i forsknings- och innovationspropositionen för att man inte har krånglat till det utan har gjort det som ett transparent system som man kan arbeta efter.

Här säger röster från alla olika lärosäten att här finns en chans för oss. Det handlar inte om en utsvältning, utan det handlar om att man kan göra satsningar oavsett storlek och visa på den excellens man har.

När det gäller de strategiska områdena vet jag att det förs oerhört många diskussioner om samverkan. Sverige är ändå ett litet land, och det är viktigt med samverkan mellan olika universitet och givetvis också med samverkan med det omgivande samhället. Jag vet att de nya universiteten har en mycket god samverkan med det omgivande näringslivet, och det finns goda förutsättningar att fortsätta den forskningsutvecklingen framöver.

Anf. 16 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att jag inte fick något tydligt svar på varför de nya universiteten missgynnas i det nya systemet. Jag har inte sagt att kvalitetsindikatorerna är felaktiga. Vi har till och med sagt att vi kan acceptera dem, men vi vill ha en kontrollstation efter två år för att bedöma om de håller långsiktigt.

Vi ser problem med att de nya universiteten drabbas negativt. Det är bara att slå upp förslaget i forsknings- och innovationspropositionen så ser man att det är dessa universitet som missgynnas mest i det nya systemet. Det skulle vara intressant att få svar på varför just dessa drabbas negativt. Vad anser Ulrika Carlsson att det beror på?

Anf. 17 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt spännande att se att man föreslår att man ska följa upp kriterierna efter ett antal år och så vidare, för det är precis det som alliansregeringen också har föreslagit. Det är spännande att lyssna till Thomas Strand i debatten när han säger att de föreslår kvalitetshöjningar för hum och sam – ett antal år efter att alliansregeringen har föreslagit och faktiskt genomfört samma politik.

När det gäller hur fördelningen har blivit mellan olika universitet skiljer det sig på olika sätt även mellan stora universitet. Det finns också

skillnader när det gäller de mindre högskolorna, och det beror på att resurstilldelningen har varit generös till de nya universiteten tidigare. De har då haft en chans att bygga upp sin del. När det sker en omfördelning som mäts med delvis andra indikatorer innebär det förstås att det inte blir en lika stor del varje gång.

Jag tror att det är oerhört viktigt att följa utvecklingen, och självklart gör vi det så att vi kan garantera att det finns en god kvalitet på utbildning och forskning vid alla lärosäten. Nu diskuterar vi hur vi så småningom ska följa upp det.

Om man jämför siffror kan man till viss del se att de nya universiteten har något mindre, men samtidigt är det en ökning till alla delar, till alla universitet. Här finns stora chanser att tillsammans med andra ha en bra kvalitet på forskningen och därmed också attrahera nya forskningsmedel, eftersom vi tillför ytterligare satsningar framöver.

Anf. 18 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson nämnde ett par saker som jag blev glad över, nämligen att det är viktigt med kunskap, att det är viktigt med beredning och att det är viktigt att ha utredningar som föregår beslut.

Jag kan notera att detta tyvärr inte alltid var lika viktigt i inledningen av den här regeringens period. Men låt oss lämna detta och i stället gå in på det som är aktuellt just nu, nämligen högskolor, universitet och forskning.

När det gäller kvalitetssatsningarna på området noterar jag att kvalitet är något vi alla är överens om är väldigt viktigt att ha med. Ett sätt kan vara att fördela pengar enligt detta. Det är bra.

Resursutredningen hade också förslag om olika kvalitetssatsningar, men den utredningen gick inte regeringen efter. I stället tog man en annan utgångspunkt som innebar två kriterier. Man har dock inte redovisat i propositionen hur man kommit fram till just dessa kriterier. Dessutom pekar man på att det inte finns någon statistik som visar hur publiceringar och citeringar fördelar sig på olika vetenskapsområden.

Jag undrar hur detta är förenligt med Ulrika Carlssons ord om att det ska vara en god beredning och att utredningar är viktiga.

Anf. 19 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Det är roligt att få göra Lage Rahm glad, även om det inte var huvudmotivet med min dragning.

Just när det gäller beredningen är det ändå väldigt viktigt att vi inte blir stillastående på grund av att den tidigare regeringen inte har sett till att det finns sådan statistik som vi behöver för att kunna göra ett bra underlag. Vi måste våga föra vår politik och givetvis föra in detta, men det är ju därför vi lägger in kontrollstationer efter en relativt kort period. På så sätt kan vi se att det får den utdelning som vi vill ha med vår politik.

Jag vill bara beklaga att det inte finns någon statistik som har varit så användbar som vi skulle ha önskat på det här området. Vi har berett det så gott som det har gått i det fallet, och när vi återkommer till att diskutera just forsknings- och innovationspropositionen i januari kan vi gå ytterligare in på på vilket sätt olika kriterier har kommit in.

Det är trevligt att vi betonar kunskap och så vidare, och det är klart att det har fått ett tydligare fokus i den utbildningspolitik som alliansregeringen har fört än i den tidigare regeringens politik. Jag håller dock med Lage Rahm om att det är viktigt med beredning, och därför bereder vi utifrån de underlag vi har och kvalitetssäkrar samtidigt den framtida utvecklingen genom att också kontrollera att det blir som vi har önskat.

Anf. 20 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Det låter bra med kvalitetssäkring, men det står inget om vad man önskar för resultat av indikatorerna. Om man ska kvalitets-säkra och kontrollera att det blivit som man önskar kan man undra vilka resultat alliansregeringen önskar. Det måste ju finnas önskade resultat att kvalitetssäkra gentemot.

Jag tackar för att vi har kunnat prata lite om beredning även om vi inte har pratat något om utredningar, vilket tydligen också var viktigt. Jag hoppas att det fortfarande är det.

Jag kan notera, om jag har förstått det rätt, att den tidigare regeringen är orsak till i princip alla problem som finns. Det har nämnts många gånger, men det är säkert inte så. Jag tror heller inte att Ulrika Carlsson menar det, men det kan ibland låta så. Jag kan inte bedöma huruvida det är sant i just det här fallet. Den sammanlagda sanningshalten i alla dessa påståenden tror jag dock att man kan betvivla.

Jag är fortfarande intresserad av hur det ser ut och vad orsakerna är till att man har frångått utredningen. Ulrika Carlsson kanske ämnar återkomma till det när vi diskuterar forsknings- och innovationspropositionen, och jag hoppas att jag kan få svar då om inte nu.

Anf. 21 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Det är svårt att ge heltäckande svar på bara ett par minuter, och därför väntar jag med just den genomgången av kriterierna.

Man kan förstås skoja till det och säga att all skuld ligger här eller där, men det vore märkligt om politiken skulle vara så allsmäktig att den lade en mäktig hand över allting. Tack och lov finns det ett entreprenörskap och en utvecklingskraft ute i Sverige som på olika sätt kompenserar om vi som politiker ibland inte riktigt klarar av vårt uppdrag.

När det gäller utredningarna skulle jag vilja passa på att nämna en annan utredning, som jag missade lite grann i mitt anförande. Det är den studiesociala utredningen. Jag ser fram emot resultatet av den, som kommer att komma under året. Då kan vi förhoppningsvis se att vi stöttar studenterna, för det är också ett viktigt perspektiv i detta. Jag nämner denna bland ytterligare utredningar som är på gång. Jag tror att det är viktigt att vi på olika sätt bidrar för att göra dem så hållbara som möjligt.

Anf. 22 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson nämnde i sitt anförande att alliansen är för en fri forskning utan styrning. Tyvärr framgår det i forsknings- och innovationspropositionen att det är detta som saknas. Därför har vi i Vänsterpartiet kritiserat det här förhållningssättet.

En politisk strategisk styrning av forskning är olycklig när man som studerande på universitet lär sig att man som forskare ska vara vit och fri när man kommer ut i verksamheten för att forska. Nu ska man tydligen

styra allting på det politiska planet. Vänsterpartiet anser att det är en politisk strategisk styrning, och det stämmer också. Jag undrar bara vad du själv, Ulrika Carlsson, tycker om det med tanke på vad du sade i ditt anförande. Hur ser du på detta?

Jag vill också ta upp att det är jättebra att du i ditt anförande nämner att vi ska satsa på kvinnliga professorer och genus. Detta saknas tyvärr också. Ordet feminism eller genusforskning saknas i propositionen, och allt reduceras till ett ord om jämställdhet och mäns våld mot kvinnor. Det är detta som vi också kritiserar. Från oppositionen och Vänsterpartiet har vi i alla fall satsat 30 miljoner på forskarprofessorer när det gäller genus.

Anf. 23 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt om jag förstod det här med fri forskning och utan styrning. Det är klart att vi delvis har en fri forskning, men samtidigt har vi den tillämpade forskningen och de strategiska områdena där vi också politiskt är med och prioriterar olika områden. Det är klart att det är viktigt att vi har en forskningspolitik i Sverige som kan hävda en god kvalitet på hela bredden av forskningsområdet oavsett om det gäller grundforskning eller tillämpad forskning.

Vi firade ju precis i förra veckan ett antal Nobelpristagare. Det är klart att det vore trevligt med ytterligare, kanske svenska, Nobelpristagare framöver. Då tror jag att det är viktigt att se att vi inom de strategiska områden där vi satsar och inom andra områden verkligen kan stärka den här delen med resursförstärkning. Vi ska ha en balans mellan tillämpad forskning och fri forskning och på olika sätt ändå peka ut riktningen. Det handlar om att koppla detta till strategiska områden som faktiskt inte är intressanta enbart för Sverige, utan det är globala utmaningar och problem där Sverige kan spela en stor roll. Det gäller till exempel klimatfrågan. Jag ser det som oerhört centralt att vi visar behovet av den prioriteringen från politisk sida.

Herr talman! Amineh får gärna utveckla önskemålet om svar kopplat till fri forskning utan styrning lite grann.

Anf. 24 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Det är klart att alliansen vill åstadkomma mer styrning och kommersialisering av forskningen genom att ändra i högskolelagen. Det är en tydlig och klar styrning; det ser man om man läser propositionen lite mer noggrant. Vi är emot både kommersialisering och politisk styrning av forskning. Forskningen måste vara fri. Det är det som är grunden och principen för forskarnas möjligheter. De måste själva vara fria och inte styrda av politiker.

Vi fick kritik för budgettak och vad vi har haft att säga som opposition. Jag vill framhäva att det numera är många ekonomer som annars brukar hålla regeringen om ryggen som liksom Vänsterpartiet kritiserar normpolitiken i dagsläget. Den hindrar nämligen viktiga satsningar som måste göras i sådana här tider av finanskris och massor av varsel. I det samarbete som vi har aviserat med s och mp har vi sagt att vi är beredda att arbeta under gällande budgetår 1998–2006, men vi har lagt fram 15 budgetar ihop och det innebär inte att vi inte håller fast vid vår kritik och våra ståndpunkter.

Anf. 25 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Tack för förtydligandet när det gäller forskningspolitiken, Amineh Kakabaveh, om att ni inte vill ha mer styrning. Vänsterpartiet säger också att ni är emot kommersialisering. Det är precis det som regeringen har kritiserat tidigare – att vi inte i Sverige har förmått att med de forskningsresultat som är oerhört användbara på många sätt för att lösa globala utmaningar omsätta detta i en kommersialisering och därmed i en utveckling så att det har kommit människor till godo på olika sätt. Det gäller både människor i vårt land och i till exempel tredje världen kopplat till klimatfrågor och andra delar.

Jämställdhetsfrågorna nämndes i debatten tidigare. Jag vill betona än en gång hur viktigt det är för oss på olika sätt att män och kvinnor på lika villkor har tillträde till arbetsmarknaden, till utbildningar som högskolan bedriver och till forskning.

För en regering är det viktigt att i en tid av kris göra rätt sak i rätt tid. Det är många förstasigepåare som är inne i debatten och tycker att man ska göra si och så på olika sätt. Det är en oerhört stark budget som läggs fram i år med 32 miljarder plus ett antal ytterligare miljarder för att just säkra att Sverige kan stå stadigt i den kris som pågår både som land och för att stötta enskilda människor på olika sätt. Utbildningssatsningen när det gäller vuxenutbildningen kommer att beröras i nästa skede i debatten.

Jag tackar för klargörandet och för att behovet av jämställdhetssatser togs upp.

Anf. 26 EVA JOHNSON (kd):

Herr talman! Jag vill för säkerhets skull gärna börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Sådant får man inte glömma!

De förbättringar som vi kristdemokrater vill göra i högskolan har utgångspunkt i kunskap, valfrihet och trygghet. Högskoleutbildning ska inte bara ge studenterna specifika ämneskunskaper för ett framtida yrke. Den måste också leda till personlig utveckling, samhällsengagemang och kritiskt tänkande.

För en studerande är en bra högskoleutbildning en god investering som erbjuder goda förutsättningar för sysselsättning och stimulerar till kritiskt tänkande och personlighetsutveckling. För samhället är en väl fungerande högskola grundläggande för den nationella konkurrenskraften och naturligtvis också för välfärden. Det är självklarheter som jag tror att vi alla kan skriva under på.

I dag finns det fortfarande tomma platser på högskolan. Kristdemokraterna anser att en ytterligare utbyggnad av högskolan måste bygga på kvalitet. Vi får inte ge avkall på kvaliteten. Den får inte ersättas av kvantitet. Den oansvariga utbyggnad som den tidigare regeringen ägnade sig åt var en smärre katastrof för kvaliteten inom högskolan. Detta är nu ett av huvuduppgifterna för alliansregeringen – att återställa kvaliteten inom universitets- och högskolevärlden.

Antalet kvalificerade lärare, välutrustade bibliotek, platser för självstudier och tillgången på studentbostäder och andra lokaler måste öka i samma takt som antalet högskoleplatser ökar.

Det är också viktigt att utökningen av antalet nya platser i högskolan äger rum i hela landet. Det förslag till yrkeshögskola som Kristdemokraterna sedan länge drivit genomförs äntligen nästa år. Det är ett sätt att

stärka den kvalificerade yrkesutbildningen, och det är en satsning som vi är både glada och stolta över.

Herr talman! På samma sätt som Sverige har en i förhållande till folkmängden extremt stor produktion av till exempel fordon, pappersmassa, stål, IT-system och läkemedel måste vi för framtiden ha en överandel av FoU och forskningsframsteg. Det är nödvändigt att investera i forskning för att trygga vår försörjning och för att skapa ett samhälle med god hälsa, god miljö och livskvalitet. Forskning är långsiktigt en förutsättning för välbefinnande. Kunskapsutveckling är också en omistlig del av den mänskliga kulturen och har ett egenvärde i sig. Det måste finnas gott om plats för fritt vald forskning inom en fri högskolesektor utan onödig politisk styrning. Det har också alliansregeringen sett till i ett av våra många beslut där vi har frigjort högskolestyrelserna från politisk styrning. Det är ett välkommet beslut inom högskolevärlden.

Forskning är en investering för framtiden, och kunskap är Sveriges framtida basindustri och vår mest bärkraftiga bro till framtida välbefinnande. Sverige behöver en framtidsinriktad forskningspolitik som ger vårt land de bästa förutsättningarna för kunskapsutveckling och välfärd. Forskningen får historiska nivåhöjningar. Den största delen av de statliga forskningsmedlen tillförs lärosäten, det vill säga universitet och högskolor. Anslagen till universiteten och högskolorna kommer att öka med fantastiska 1 ½ miljard kronor under åren 2009–2012. Utöver denna ökning kommer större delen av den strategiska satsningen att komma universitet och högskolor till del. En historisk satsning på forskning har presenterats från regeringens sida, som betyder att Sverige står väl rustat inför framtiden.

Herr talman! Det spretar betänkligt i den rödgröna röran, även då man tittar på den eftergymnasiala utbildningen, högre utbildningen och forskningen. Vi har tidigare fått höra i debatten att man spelar i samma lag. Det har vi också under spänning fått följa vid ett antal presskonferenser de senaste veckorna. Man säger sig spela i samma lag. Det är intressant. Jag själv har älskat idrott i hela mitt liv, och jag har spelat i lag många gånger. När jag spelar i lag brukar mitt lag spela på samma plan. Lagkänslan blir något större då. Här pratar vi om ett lag som inte ens spelar på samma planhalva utan man befinner sig på olika planer en bra bit från varandra.

Teamet Vänsterpartiet tar bort 125 miljoner till vuxenutbildningen. Socialdemokraterna satsar i stället. Skillnaden i storleken på anslag ligger på närmare ½ miljard. Miljöpartiet accepterar regeringens politik, och en acceptans för regeringens politik i ekonomiska termer är också resultatet om vi ser till genomsnittet. Det är det jag kallar teamkänsla. Vänsterkartellens alla tre partier vill ha mer pengar till högskoleplatser, men i sina lagkamraters närvaro är Vänsterpartiet det parti som satsar minst. De andra två har lyckats landa på samma satsning. Det är nog den enda satsning där samma siffror finns på mer än ett ställe i oppositionens samlade teamalternativ.

Är fler högskoleplatser över huvud taget en trovärdig politik i ett läge då vi redan har tomma platser i högskolan? Knappast. Det spretar även i övrigt. Varken Vänsterpartiet eller Miljöpartiet delar Socialdemokraternas syn på att det behövs 400 nya miljoner för kvalitet inom högskolan. De kanske inser att det blir lite pinsamt med sådana satsningar eftersom

det är ett underkännande av den egna politiken på området vid regerings-tillfället.

Herr talman! Mina allianskolleger i utbildningsutskottet har gång på gång, i replik efter replik, efterfrågat det samlade alternativet till alliansens politik. Hittills har det uteblivit – i dag också. Spänningen är nu olidlig när jag som sista representant för alliansen i utbildningsutskottet står här. Ska vi få ett svar på den frågan eller ska vi låta tystnaden tala den här gången också?

Sverige har en god position inför framtiden. Vi satsar en historiskt stor andel av bnp på forskning, vilket ger Sverige en hedrande plats bland de ledande nationerna när det gäller forskning och innovation. För detta har vi att tacka framstående forskares insatser under flera decennier.

Forskningens frukter skördas på väl rotade träd efter lång tid av kultivering. Arvid Carlsson är den hittills ende svensken som har fått Nobelpriset sedan 1983. Allians för Sverige, alliansen i utbildningsutskottet, alliansen i regeringen, har äntligen på påbörjat den nya kultiveringen efter en lång tids ökenvandring och torka. Med hjälp av den forsknings-satsning som vi nu gör kommer vi kanske äntligen att få se en ny svensk Nobelpristagare i framtiden.

(Applåder)

Anf. 27 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! När jag lyssnar på Eva Johnsson kan jag konstatera att det är tur att Eva Johnsson inte jobbar på Högskoleverket. Då skulle vi läsa rapporter om smärre katastrofer inom högskolevärlden. Jag har aldrig läst någon rapport från Högskoleverket som säger att det är en smärre katastrof i den svenska högskolan, men det tycker tydligen Eva Johnsson. Högskoleverket säger att svensk högskoleutbildning står sig väl internationellt, men det finns kvalitetsbrister. Lite nyans skulle jag efterlysa i debatten.

Det är intressant att ni ägnar så mycket tid åt att prata om oss. Det är roligt. Skäms ni för er egen politik? Prata om er egen politik i stället för att angripa oss hela tiden! Kom ihåg att vi styrde Sverige under tolv år utan alliansprogram! Det lyckades bra ändå. Det glömmer ni helt och hållet bort. Vi styrde Sverige i tolv år, och vi klarar nog av att komma tillbaka i nästa val också.

Jag tycker att det är djupt oroande att den borgerliga regeringen har dragit ned på antalet platser i högskolan. Det handlar om ambitionsnivå. Just nu har vi jobbkris, och just nu har vi unga människor som inte får jobb. Det är väl bra att säga att de ska passa på att studera, utbilda sig, förbereda sig för kommande yrken och jobb som kommer om några år. I stället säger ni att det inte behövs fler högskoleplatser utan att de ska dras ned. Det är beklämmande. Hur kan en kristdemokrat säga så? Det behövs fler platser för att hjälpa ungdomar. Varför hindrar den borgerliga alliansen och kristdemokrater unga människor från att gå på högskolan?

Anf. 28 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Visst är det befriande att hålla sig till sanningen, Thomas Strand. Det tycker jag också. Jag ska villigt erkänna att inom svensk högskola och universitet finns det en rad utbildningar som håller mycket hög kvalitet. Det har jag aldrig någonsin i någon enda debatt ifrågasatt.

Prot. 2008/09:51
17 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Däremot har jag ifrågasatt den utbyggnad som skedde under den tidigare regeringen, bristen på pengar som följde med den utbyggnaden och konsekvensen som följde med utbyggnaden, som skedde utan att pengar följde med, nämligen att kvaliteten sjönk inom en rad utbildningar. Detta tycker jag som kristdemokrat är problematiskt.

Vi har kunnat se det med hjälp av Högskoleverket, som till exempel har kunnat konstatera det på lärarutbildningen, som delvis har fått ganska kraftig kritik. Det kanske har undgått Thomas Strand. Nu senast var det sjuksköterskeutbildningen som fick kritik, inte av Eva Johnsson utan av Högskoleverket. Jag och Högskoleverket är ganska överens om att det finns god kvalitet, men det finns också problematiska områden som vi har för avsikt att åtgärda med de satsningar som vi gör.

På tio sekunder hinner jag inte svara på de andra frågorna, men jag återkommer i nästa replik.

Anf. 29 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Om man tittar historiskt bakåt i tiden kan man säga att i alla tider har högerpartier alltid sagt nej till utbyggnad av högskolor och till nya högskolor. Det har varit så konsekvent hela tiden, och högerpartier fortsätter att säga nej till detta.

Vi vill satsa på fler högskoleplatser – det skäms vi inte för. Vi vill ha fler platser i vuxenutbildning, i KY-utbildning, i den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen och fler lärlingsplatser. Vi säger därför att vi ska investera oss ur jobbkrisen. Det är fokus just nu på den situation vi har i Sverige, och därför ska vi investera i utbildning. Det är det bästa vi kan göra.

Dessutom säger vi att vi kan göra två saker på en och samma gång. Vi kan avsätta pengar i budgeten för fler platser. Vi kan samtidigt avsätta pengar för kvalitet – 400 miljoner kronor. Det har inte ni, men vi har det. Vi säger att de pengarna ska styras mot hum-sam-området för att exempelvis ge mer tid för lärarledd undervisning eller föreläsningar. Med de pengarna kan det bli en hel del insatser för att öka kvaliteten.

Där står ni relativt tomhänta, och det mitt i en jobbkris. Det är väl en god idé att uppmana ungdomar att ta sig tid att studera. När man går ut gymnasiet ska man passa på att förbereda sig. Skaffa ett yrke så att du står rustad som människa när jobben kommer! Vi tycker att det är en god politik.

Varför vill ni inte öka antalet platser på högskoleutbildningen?

Anf. 30 EVA JOHNSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Socialdemokraterna kan göra minst två saker samtidigt. Jag kan meddela Thomas Strand att Allians för Sverige kan göra väldigt många fler saker samtidigt.

Dessutom är det utmärkande för alliansens arbete dels att vi har en flexibilitet i vår politik, dels att vi har en väldigt stor respekt för skattebetalarnas pengar. Av den anledningen tycker inte vi att man i förväg, innan behovet finns och när det fortfarande finns tomma platser som inte är besatta ute på våra universitet och högskolor, ska göra en oansvarig ökning. Vi är beredda på en ökning.

Vi har under de senaste åren befunnit oss i en extremt stark högkonjunktur. Jag tror att vi alla kan vara överens om det. Jag tror också att vi

kan vara överens om att under en högkonjunktur är behoven av utbildningsplatser betydligt mindre. Jag tror dessutom att vi kan vara överens om att den tvära inbromsning som nu skedde hade inte ens Socialdemokraterna en aning om i förväg.

Vi tar ansvar för den situation som nu hastigt har uppkommit – den internationella ekonomiska krisen. Vi står rustade. Vi står rustade med ett kraftigt budgetpaket som kommer att börja verka vid årsskiftet. Vi ökar yrkesutbildningarna. Vi vill höja kvaliteten inom forskningen. Vi tar ansvar för framtiden, och vi kommer nogsamt att följa detta också. Om det behövs en utbyggnad är vi eventuellt beredda på det också.

Anf. 31 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag måste bara kommentera en sak som Eva Johnsson sade senast. Jag uppfattade det som att så länge det finns tomma platser behövs det inga nya platser i högskolan. Med den inställningen missar man att det finns olika typer av platser i högskolan. Men nog om det.

Eva Johnsson tog lång tid på sig att beskriva att oppositionen inte spelade på samma plan. Först sade hon plan och sedan att vi inte spelade på samma planhalva. Jag tror att retoriken kring det här och de olika exemplen på vad man inte spelar på är ganska oväsentliga. I mitt perspektiv finns inte regeringen på samma planet när det gäller homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter. Men frågan är: Spelar det någon roll om jag säger planet, planhalva eller plan? Det kommer att finnas skillnader, förstås. Frågan är om det inte är mer rimligt att det finns skillnader mellan olika partier i opposition än att det finns skillnader mellan olika partier som sitter i samma regering.

Jag tycker att det är väldigt bra att regeringen och dess företrädare i riksdagen efterfrågar det samlade alternativet. När det inte finns en bra politik behöver man ett alternativ, och det känns förstås skönt att det verkar som om många har insett det: Vår politik är inte så bra, utan vi behöver ett alternativ. Så frågar man efter det, och det uppskattar jag. Jag kan försäkra er om att vi jobbar på att få fram ett alternativ, så ni kan vara lugna och trygga.

Sedan undrar jag bara: Varför säger ni nej till våra förslag om de här kvalitetssatsningarna när nu kvalitet anses vara så viktig? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 32 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Lage Rahms inledning i repliken var i allra högsta grad onödig. Jag tänkte först inte kommentera det, men jag vill ändå göra det. Jag utgår från att Lage Rahm inte insinuerar någonting annat än att även Kristdemokraterna till hundra procent står upp för både mänskliga rättigheter och demokrati i alla lägen, oavsett vilka personer vi pratar om. Jag utgår från att vi kan vara överens om att det för oss som demokratiskt parti är en bas i vårt partiprogram.

Det känns ju tryggt att veta att ni jobbar på ett alternativ. Eller tryggt vet jag inte – det är väl att ta i. Men det ska bli spännande att se det. Tryggheten tror jag knappast kommer att bestå i det eventuella program som ni möjligen kommer att värka fram, utan tryggheten kommer med all säkerhet även fortsättningsvis att bestå i alliansens alternativ, även i

kommande valrörelser. Men det får framtiden utvisa – det är en ren spekulering.

I samband med att ni jobbar med alternativen skulle det vara intressant för mig att få höra, när Socialdemokraterna vill satsa 400 miljoner: Vad vill Vänsterpartiet? Vad vill Miljöpartiet? Jag har förstått att det inte är så viktigt i första hand. Möjligen kan man ha stora visioner. Kanske är det inte troligt att Miljöpartiet får egen majoritet i nästa val, och då kan man utgå från att ett visst samarbete måste ske med till exempel Socialdemokraterna.

Anf. 33 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att be om ursäkt om jag har missuppfattat Kristdemokraternas syn på homosexuellas rätt att gifta sig. Jag vill verkligen be om ursäkt om jag har missuppfattat det. Jag trodde att man inte var för det. Men vi släpper det.

I stället ska jag gå in på satsningarna när det gäller de 400 miljoner kronor som Eva Johnsson nämnde. Hon sade att Socialdemokraterna vill satsa dem på kvalitet och frågade vad vi vill.

Detta är en gemensam satsning som vi i Miljöpartiet och Socialdemokraterna gjorde på kvalitet. Det är svaret på vad vi vill. Jag utgår från att Vänstern inte är särskilt mycket emot detta.

När det gäller alliansens syn på detta har jag förstått att ni säger nej till vårt förslag om en extra kvalitetssatsning. Det tycker jag är tråkigt, särskilt som Eva Johnsson har framfört att hon värnar om kvaliteten i utbildningen. Det är väldigt positivt. Men det hade varit bra om det hade kunnat tillföras extra pengar till detta också.

Anf. 34 EVA JOHNSSON (kd) replik:

Herr talman! Det här blir ett slags pseudodebatt i debatten, och det är aldrig helt lyckat. Jag debatterar gärna äktenskapsfrågan med Lage Rahm. Det skulle jag med glädje göra med utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna.

Vi har samma bas. Men bara för att inte alla i hela världen har samma mål som Lage Rahm innebär det inte att 100 procent av sanningen finns hos Miljöpartiet. Så ödmjuka hoppas jag att även ni kan vara.

Miljöpartiet satsar, och ni hoppas att Vänsterpartiet följer med på den satsningen. Det kan vi tillsammans hoppas på. Jag tror att det vore uppfriskande för vänsterkoalitionen att ha en tydlig vänsterkant att luta sig mot när vi ska in i valrörelsens friska vindar. Det ser vi fram emot.

Anf. 35 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik på Eva Johnssons anförande. Men jag tycker helt enkelt inte att hon är påläst. Det är lite olyckligt eftersom det tvingar mig att upprepa några siffror för att förtydliga. Förhoppningsvis läser hon på mer nästa gång innan hon påstår saker om Vänsterpartiet. Eva Johnsson påstår att det är en minskning med 125 miljoner till vuxenutbildningen i vår budget. Tvärtom föreslår Vänsterpartiet 670 miljoner kronor extra till vuxenutbildningen. Dessutom föreslår vi en satsning på studiemedlen med 1 500 kronor per månad under 2009. Dessa pengar har vi skjutit till på utgiftsområde 25 till kommuner-

na. Jag framhöll också i mitt anförande att det behövs 4 600 fler platser inom den kommunala vuxenskolan.

Jag undrar därför var Eva Johnsson har hittat de siffror som hon framförde.

Anf. 36 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är spännande. Jag har läst er budgetmotion. Jag får inte riktigt ihop det som står där helt enkelt, och jag är inte den enda. För att jag skulle få lite klarhet i era siffror tog jag naturligtvis hjälp av flera sakkunniga. Jag är alltså inte ensam om att inte riktigt förstå på vilket sätt som ni i slutändan kommer att få ihop plus och minus.

Jag vet att man har tillgång till en befriande yvighet i opposition. Men jag hade ändå förväntat mig en viss ansvarsfullhet även från Vänsterpartiet.

Vi har tidigare lyssnat på er partiledare som efter viss vanda värkte fram att han skulle underordna sig de budgetlagar som gäller och också inordna sig i det nya team bland era kompisar som ni nu har bildat, det vill säga att avvakta med skattehöjningar. Det innebär att ni får ytterligare problem när ni ska finansiera era budgetförslag.

Vad jag har förstått och kunnat läsa mig till har det med anledning av er partiledares uttalanden inte kommit några justeringar i ert budgetförslag. Det borde rimligtvis innebära att ert handlingsutrymme har krympt väsentligt.

Anf. 37 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bättre att man håller sig till frågan och svara på frågor. Vänsterpartiets budget är på 670 miljoner kronor mer än regeringens. Det som Lars Ohly eller någon annan har talat om har säkerligen misstolkats, precis som saker och ting som sägs här i talarstolen misstolkas.

Jag har sagt att Vänsterpartiet tar ansvar i sin budget. Vänsterpartiet är ett parti som kämpar för rättvisa, för allas lika värde och för allas möjlighet att utbilda sig för tillgänglighet. Vi satsar på 370 000 fler platser i högskoleutbildningen. Det är tydligt och klart. Jag vet inte vad som egentligen är problemet.

Vi har sagt att vi vill skjuta till 670 miljoner kronor till den kommunala vuxenutbildningen. Räcker det inte? Är det svårt att förstå vad vi säger? Det är självklart att vi tar ansvar. När Sverige liksom alla andra delar av världen är i kris tar vi naturligtvis ansvar. Vi och hela oppositionen tar ansvar för politiken. Det innebär inte att våra möjligheter minskar. Tvärtom tycker jag att det är regeringen som inte tar ansvar och minskar möjligheterna för Sveriges framtid i denna lågkonjunktur. Jag tycker att ni ska förklara detta för oss. Det är ni som har ansvaret just nu och inte vi.

Anf. 38 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Det var bra att vi än en gång blev påmind om att det är vi som har ansvaret. Vi är väldigt glada, lyckliga och upprymda över att det är på det sättet.

Vi har ansvaret sedan två år tillbaka. Innan dess hade Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet ansvar. Man tog ansvar genom att säga att man kämpade för alla. Vi hade ett utanförskap som var oacceptabelt stort. Vi hade en ungdomsarbetslöshet som var historisk och som var extremt hög bland jämförbara länder. Vi hade en oförsvarligt stor andel ungdomar som gick ut gymnasieskolan utan fullständiga avgångsbetyg. Gruppen ungdomar som inte klarade skolan var oförsvarligt stor och extra stor bland ungdomar med utländsk bakgrund. Det var på det sättet som ni tog ansvar i regeringsställning.

Vi vill återupprätta en annan politik än den felaktiga politik som har förts under lång tid. Nu har vi ansvar. Vi har tagit detta ansvar under två år, och vi kommer att fortsätta att ta detta ansvar.

Att lyssna på Vänsterpartiet är faktiskt, precis som min partiledare sade vid något tillfälle, som att stå vid korvmojen och beställa det där extra hela tiden. Regeringen säger en sak. Då säger Vänsterpartiet: extra. Sedan gör vi en ny beställning. Då säger Vänsterpartiet: extra. Då lägger vi in ytterligare en beställning. Då säger Vänsterpartiet: extra.

Vi tar ansvar, och alla våra beställningar är budgeterade.
(Applåder)

Anf. 39 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Vi som för denna debatt har det gemensamt att vi är privilegierade, för vi har av våra partier anförtrots ansvaret att arbeta på det område som betyder allra mest för Sveriges långsiktiga utveckling.

Allt fler studier tyder på att hur det går för ett land framför allt avgörs av hur det landet förvaltar kunskap. Det avgör hur det går för individer, det avgör hur det går för nationer, och djupast sett påverkar det också mest hur det går för mänskligheten.

Bara om vi får mer kunskap kan vi på ett bra sätt lösa de stora utmaningar vi står inför. Det gäller fattigdomen. Det gäller klimatförändringarna. Det gäller vattenbristen och mycket annat.

Mot bakgrund av hur viktig kunskapen är för Sverige känns det mycket bra att nu diskutera ett betänkande som innehåller ett antal viktiga förbättringar – satsningar som gör att Sverige på lång sikt kommer att stå starkare.

Det handlar om en platsutbyggnad inom högskolan där det är brist på platser. Det handlar om en satsning för att hjälpa invandrade akademiker att snabbt komma ut på den svenska arbetsmarknaden – en satsning om 100 miljoner till ett område där vi nu ägnar oss åt ett väldigt slöseri. Människor med gedigen utbildning från sina hemländer kommer ju ändå inte in på den svenska arbetsmarknaden. Genom påbyggnadsutbildning ska vi se till att många av dem kan göra en insats både för dem själva och för det svenska samhället.

Sedan har vi förstås det som många har varit inne på: den stora satsningen på forskning. Att vi i alliansen är nöjda har framgått i den här debatten. Viktigare är kanske att också företrädare för sektorn träder fram och säger att detta är någonting viktigt. Alla vi som ägnar oss åt politik vet att det för företrädare för intressen sällan är ett egenintresse att säga att någonting är bra. De har ju allt att vinna på att säga: Ja, tack för det där! Men det krävs mycket mer.

Den här forskningssatsningen är så kraftfull att också företrädare för sektorn erkänner att detta är någonting stort. Jag har till exempel noterat att rektorn för Karolinska Institutet häromdagen i en tidningsartikel skrev att den forskningssatsning som nu sker är ett historiskt trendbrott. Det är väldigt roligt att få den typen av recensioner.

I demokratins namn bör naturligtvis opposition och regering ha olika åsikter på en del punkter. Men följer man den här debatten märker man, ärligt talat, att det är ganska begränsade invändningar från oppositionen.

Jag har läst Pär Nuders bok. Han skildrar där en incident som enligt honom innebar en brytning mellan honom och den förre socialdemokratiska ledaren Göran Persson. Den diskussionen, som tydligen fördes inför hela den socialdemokratiska regeringen, gällde antalet platser på högskolan.

Vi från borgerligt håll hävdade, då i opposition, att Socialdemokraterna använde högskolan som Amsätgärder och att man glömde kvaliteten och att akademisk utbildning är någonting annat än en konjunkturregulator.

Nu har vi fått svart på vitt. Pär Nuder skildrar just hur Göran Persson inför hela regeringen ropar: Det är ju arbetslöshet. Vi måste bygga ut högskolan. Pär Nuder försöker hävda en mer seriös syn, att det finns ett system för detta och att det finns lediga platser samt att man måste tänka på kvaliteten.

Nu sägs det här från oppositionens sida att vi måste bygga ut högskolan. Vi håller naturligtvis med om att dåliga tider ska användas till kompetensutveckling av arbetskraften. Men det är ändå ett väldigt relevant argument som här förts fram, nämligen att det i dag finns mer än 10 000, ja, kanske uppemot 15 000 tomma högskoleplatser.

Vi bygger ut där det är brist. Det gäller då läkarutbildning och tandläkarutbildning. Men nog finns det väl ändå en viss relevans i att de platser som står tomma bör användas innan man satsar på en stor utbyggnad. Från oppositionen sägs det här: Ja, men det kan ju vara så att det samtidigt är tomma platser och en brist.

Ja, men då ska man först omfördela platserna. Det är precis det vi nu gör. I Västsverige kan vi, bland annat på grund av de varsel som nu har lagts inom fordonsindustrin, vänta oss en ökad efterfrågan. Just där har Chalmers, Göteborgs universitet och några lärosäten till faktiskt nått taket. Då är det rimligt att omfördela platser. Ett sådant förslag är på väg till riksdagen.

Låt oss ta en annan fråga som varit uppe här. Det sägs att vi satsar för lite på forskning och att det behövs 250 miljoner till. Okej, vi köper det. Häromdagen lade vi nämligen ytterligare 3 miljarder till en stor satsning på fordonssektorn, på utveckling av mer miljövänliga fordon. Inte heller det nämnda påslaget är alltså så jätteimponerande.

Jag kan knappt låta bli att småle när jag anklagas för att inte tillräckligt mycket vara för partikelacceleratorer i Lund. När jag kom till Utbildningsdepartementet var läget att det inte fanns något beslut vare sig om ESS eller om Max 4 – båda planerade partikelacceleratorer i just staden Lund.

ESS kostar 13 miljarder kronor. Sverige ska stå för ungefär 3 miljarder och utlandet för 10 miljarder. Jag lägger ned en stor del av min arbetstid på att få den här investeringen till Lund. Jag tror att det, inte minst i dessa tider, skulle betyda otroligt mycket om vi i Sverige fick denna stora internationella satsning.

Jag är glad över att Socialdemokraterna numera stöder ESS. Så länge man själv satt i regeringen hade man inte kraft att komma till något beslut över huvud taget. Jag reser runt i Europa och försöker sälja den här anläggningen. I morgon åker jag till Polen för att verkligen befästa Polens stöd för ESS.

Socialdemokraterna säger: Numera är vi för ESS. Vi är dessutom för något som heter Max 4. Ja, Max 4 är också bra. Detta kostar 3 miljarder, och det får Sverige i stort sett ensamt betala. Det är riktigt, som här sagts, att vi inte har hur mycket pengar som helst. Vi har bestämt oss för att försöka få hit ESS. Men det är jättebra om också Max 4 kan byggas. Vi skriver mycket tydligt i vår forskningsproposition att vi också vill ha Max 4.

För att även få fram andra finansiärer har vi utsett en förhandlingsman som har i uppgift att försöka få andra lärosäten, näringslivet och kanske också en del utländska finansiärer att hjälpa till med att få fram Max 4. Vi är mycket intresserade av Max 4 och är också, som jag i flera sammanhang sagt, beredda att ställa upp med statliga pengar till Max 4.

Om vi ser framåt är väldigt mycket spännande på gång. Det gläder mig att man från socialdemokratiskt håll har varit positiv i sina första kommentarer till Autonomiutredningen. Det är ett område där jag gärna skulle vilja ha en förtroendefull dialog med oppositionen. Någon gång lär väl olyckan vara framme och ni kommer tillbaka till makten. Då är det olyckligt om själva spelreglerna för våra lärosäten alltför dramatiskt ska förändras. Om vi kunde genomföra en autonomireform över blockgränsen skulle det, tycker jag vara *mycket* positivt.

Som nämnts här planerar vi för en studiesocial reform som jag tror kommer att bli viktig.

Jämställdhetsfrågorna har också varit uppe här. Ja, vi måste göra mer för jämställdheten i högskolan. Det gäller inte bara det som nämnts här, nämligen att det finns för få kvinnliga professorer. Det finns också för få manliga studenter, så vi har ett dubbelt jämställdhetsproblem som vi med all kraft måste angripa.

Jag gläder mig åt att vi i dag tar ett så här stort steg framåt mot en bättre akademisk kvalitet och rejäla forskningssatsningar. Jag är inte imponerad av oppositionens invändningar. Men på något sätt är det väl också bra att vi på detta viktiga område faktiskt har en ganska bred politisk samsyn.

(Applåder)

Anf. 40 THOMAS STRAND (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att statsrådet kommenterar infrastruktursatsningar när det gäller ESS och Max 4. Det är viktigt vilken bild man sprider ut i vetenskapssamhället och bland forskare. Jag kunde konstatera tidigare att i budgetpropositionen och utskottsbetänkandet sågs det ingenting om Max 4, och i forskningspropositionen sågs det egentligen inte så mycket heller vad gäller pengar. Som jag kan bedöma,

och såvitt vi socialdemokrater kan bedöma, är det nödvändigt med Max 4 för att få ESS. De hänger ihop.

Därför blir jag lite bekymrad när jag ser dokumentationen från Kungliga Vetenskapsakademien. Där får man intrycket att statsrådet säger att ESS prioriteras före Max 4. Så går det inte att göra. Det gäller att få båda anläggningarna för att få ett bra resultat.

Jag har inte påstått att ni har lite pengar till forskning. Ni har mycket pengar till forskning, det håller jag med om. Jag sade att vi har mer pengar till forskning än vad den borgerliga regeringen har. Jag tror att Globaliseringsrådet i något dokument har sagt att det egentligen skulle behövas 9–10 miljarder i resursförstärkningar för att uppnå enprocentsmålet. I denna härnad befinner vi socialdemokrater oss.

Jag skulle vilja ställa en fråga: Anser statsrådet att man nu befinner sig uppe vid enprocentsmålet, som vi eftersträvar?

Anf. 41 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Vi är överens om att Max 4 är en jättebra anläggning som skulle behövas. Jag tror att det blir så här. När beslut om ESS är fattat då kommer Max 4 att komma. Antingen har vi fått ESS, och då är det en fantastisk möjlighet att utvidga partikelacceleratorklustret i Lund genom att komplettera med Max 4, eller också har vi inte fått ESS. Då har vi gott om pengar, höll jag på att säga, att satsa på Max 4.

Problemet just nu är att det står och väger om Sverige får ESS. Det är där jag just nu lägger ned min stora kraft. Men jag tror att förutsättningarna att lyckas med också Max 4 är mycket goda.

Vi hävdar att vi når enprocentsmålet med den satsning vi nu gör. Vi är då regeringen, och regeringen hänvisar tydligt och klart i forskningspropositionen till den text i Lissabonagendan där enprocentsmålet skisseras. Där står det att staterna bör satsa 1 procent av offentliga medel till forskning och utveckling. Med den definition av offentliga medel som vi gör i forskningspropositionen når vi 1 procent med den bnp-prognos som fanns när vi lade fram forskningspropositionen. Med den bnp-prognos som nu finns och med de 3 miljarder till fordonsforskning vi ytterligare tillfört överskrider vi enprocentsmålet enligt vår bedömning.

Anf. 42 THOMAS STRAND (s) replik:

Fru talman! Man ska vara försiktig med mått som 1 procent, men det är ett mål som jag tror att vi i alla partier strävar efter. Där är vi inte oense, men det är svårt att räkna fram.

Det är någonting nytt i regeringens beräkning för 2008. Ni har fört in två komponenter som vi tidigare inte haft med i beräkningen. Dels är det forskningsbidrag från EU, dels är det kommunernas och landstingens medel för forskning. De har inte varit med tidigare i beräkningen av enprocentsmålet. Den uppgiften har jag fått från RUT där vi beställde en utredning om detta.

Det är klart att det inte går att jämföra bakåt. RUT har tittat tillbaka i tiden. Man tar budgetanslagen och lägger samman med de offentliga bidragen och får fram ett mått i relation till bnp. Det visade sig att under 2002, 2003 och 2004 kom vi över enprocentsmålet, redan då, med en s-regering. Det kan vara värt att notera med tanke på att vi ibland får kritik för att inte ha nått upp till enprocentsmålet. Det gjorde vi utan att lägga

med EU-bidrag till forskning och kommunernas och landstingens medel för forskning.

Jag är lite fundersam varför ni just nu för in nya beräkningsunderlag.

I höstas ertappades utbildningsministern med byxorna nere när han hade tittat på statistiskt material på ett ganska enögt sätt. Jag tror att det var en engångshändelse, men man kan fundera om det är ett strukturfel i Folkpartiet att de blandar siffror fram och tillbaka och lägger in nya komponenter.

Jag undrar: Varför har ni ändrat beräkningsunderlag? Varför har ni fört in nya komponenter? Är det för att dölja någonting när ni inte vill visa de riktiga siffrorna?

Anf. 43 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Detta är väl ganska transparent. Apropå det Thomas Strand började med kan 1 procent bli vad som helst beroende på vad man räknar 1 procent av. Det är väl svårt att hävda att kommunerna inte är offentliga. De finansieras av skattemedel. Det är svårt att hävda att Europeiska unionen inte är offentlig. Den finansieras av skattemedel.

Att vi skulle ha ändrat beräkning i förhållande till den socialdemokratiska regeringen bestrider jag. Det är en fördel att det då och då blir regimskiften. Statsråden kommer och går, men tjänstemännen består. Av tjänstemännen i Utbildningsdepartementet har vi fått besked om hur den gamla regeringen gjorde sina beräkningar, och i förhållande till det är det ingen skillnad. Däremot är det riktigt som Thomas Strand sade att Globaliseringsrådet skrev, dock inte statsråden som är med utan övriga ledamöter, att för att komma högt är det bättre att beräkna enprocentsmålet bara på själva statsanslaget. Det är klart att det då skulle krävas ännu mer.

Med den satsning på fordonsforskning och utveckling som nu har skett överskrider vi enprocentsmålet på det sätt som Lissabonagendan anger. Det tycker jag att vi ska vara stolta över.

Kanske viktigare än den här sifferexercisen är att själva sektorn upplever detta som ett lyft. Jag känner inte igen de siffror som Thomas Strand skildrar från 2002 och framåt. Min bedömning är att sektorn har upplevt år av pessimism. Den pessimismen har nu brutits och ersatts av framtidstro. Det är jag stolt över.

Anf. 44 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Lars Leijonborg nämnde i sitt anförande att vi bara kan lösa en mängd problem om vi får mer kunskap. Det tycker jag är en positiv och bra inställning. Jag skulle vilja konfirmera att regeringens passivitet när det gäller klimatpolitiken inte beror på att man väntar på mer kunskap. Det finns tillräckligt med kunskap. Därmed inte sagt att det inte är viktigt att fortsätta att bygga upp vår kunskapsmassa när det gäller klimatet. Men det är viktigt att se vad vi har där.

Lars Leijonborg nämnde också en studiesocial reform. Jag hoppas att den ska grunda sig på Studiesociala kommitténs förslag. Jag undrar om Lars Leijonborg tänkte tillföra några medel till det området eller om regeringen menar att det ska finansieras inom den ram som finns för området redan. Då kan det inte bli så väldigt mycket reformer.

Slutligen skulle jag vilja fråga hur det ser ut med genusvetenskapen.

I regeringens proposition finns inte detta med. I den tidigare propositionen som förhandlades fram tillsammans av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet hade vi en särskild satsning på genusvetenskap som bidrar till att den svenska genusvetenskapen står sig väldigt väl internationellt. Den bidrar också till utvecklingen av kunskap, som är väldigt relevant i samhället.

Jag skulle vilja veta varför regeringen inte har öronmärkt några pengar för detta i sin proposition.

Anf. 45 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag börjar bakifrån med att man måste läsa budgetpropositionen och forskningspropositionen tillsammans. Det har ni haft två månader på er att göra.

Jag har noterat att vi har fått lite kritik för den tekniken, men det är exakt den som har tillämpats tidigare. Ja, säger man från oppositionen, men det är ju mycket mer pengar nu. Och det slickar jag i mig som ett väldigt fint beröm.

Om Lage Rahm läser forskningspropositionen märker han att det framgår tydligt och klart att öronmärkningen av medel till genusforskning består, så där finns det ingen skillnad oss emellan.

Jag håller naturligtvis med om att man aldrig på till exempel klimatområdet kan vänta på att något nytt genialt forskningsgenombrott ska komma och ta det som intäkt för handlingsförlamning. Man måste vara handlingskraftig och forska samtidigt. Det är vi också helt överens om.

Om jag ska göra en objektiv analys av läget i världen, av Kinas ambitioner och Indiens ambitioner, är min bedömning att det är svårt att lösa klimatfrågan utan ny kunskap. Men naturligtvis kan vi fatta beslut och ta steg i den riktningen med befintlig kunskap.

Den studiesociala reformen kommer naturligtvis att grundas på det förslag som den studiesociala utredningen kommer med. Dock har vi fortfarande inte sett förslaget, i alla fall inte jag, och vi har fortfarande inte sett remissvaren på det. Därför kan jag inte ge några detaljerade besked. Men min utgångspunkt är att vi ska göra en studiesocial reform grundad på förslag från den studiesociala utredningen.

Anf. 46 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Det känns väldigt bra att höra att Lars Leijonborg menar att öronmärkningen av medel till genusvetenskapen finns kvar. Ingen forskare på området har kunnat utläsa detta, så ni får kanske ta till er att det kan behövas en viss pedagogisk utveckling av hur man skriver för att forskare på området ska kunna få fram de uppgifterna. Men det viktigaste är ändå att öronmärkningen kvarstår.

Det här är inte en klimatdebatt, så jag nöjer mig med det Lars Leijonborg har sagt, med reservationen att vi i Miljöpartiet inte är nöjda med regeringens handlande på det här området.

Jag går i stället vidare till frågan om den studiesociala reformen. Jag måste säga att det låter bra att Lars Leijonborg menar att det ska grunda sig i denna. Problemet är att de direktiv som Lars Leijonborg har utformat i princip säger att det inte får kosta någonting. Då undrar jag om Lars Leijonborg menar att en studiesocial reform totalt sett inte får kosta

någonting. Det är ju bara den typen av förslag som kommer från utredningen som inte kostar någonting. Därför vore det intressant att veta om Lars Leijonborg ändå avser att lägga några pengar på det här området.

Anf. 47 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Det här är som sagt ingen klimatdebatt, men eftersom Lage Rahm tar upp frågan vill jag passa på tillfället att så här inför jul påminna om att vi har väldigt mycket att glädja oss åt. Då syftar jag framför allt på det genombrott som skedde i Europeiska rådet i torsdags och fredags. Det var ett historiskt beslut. Jag inser att Miljöpartiet för sitt existensberättigande inte riktigt kan säga det, men om ni ser det objektivt tror jag att de flesta av er delar bedömningen att man lyckades med det man hade föresatt sig. Därmed behåller Europa sin klart ledande roll i världen för att åstadkomma ett bra beslut i Köpenhamn om ett år.

Även mötet i Poznan var faktiskt en framgång, inte minst för Sveriges del genom att vår miljöminister var mycket aktiv och genomförde saker som förväntades av honom från andra länder. Så vi bör vara ärliga och säga att också på klimatområdet sker det faktiskt mycket viktiga saker.

Jag kan naturligtvis inte föregripa budgetarbetet inför budgeten 2010. Studiesociala kommittén har samma direktiv som alla andra utredningar, nämligen att de förslag man lägger fram i princip ska vara finansierade. Sedan kommer naturligtvis regeringen att göra en samhällsekonomisk och finanspolitisk bedömning av huruvida det finns något reformutrymme och huruvida det bör tillföras det här området. Men på den punkten kan jag tyvärr inte ge något besked i dag.

Anf. 48 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Tack, ministern, för ett positivt anförande! Det gläder mig att ministern stöder våra satsningar när det gäller olika frågor om forskning och framför allt att vi är överens om att det fortfarande brister när det gäller genusvetenskap. Sverige är världens mest jämställda land, men det finns fortfarande brister. Det görs inte satsningar eller omprioriteringar på vissa områden. Ni har satsat 30 miljoner extra på genusvetenskap. Det tycker vi är viktigt och roligt att höra.

I budgetpropositionen finns inte genus med, utan frågan reduceras till jämställdhet, mäns våld mot kvinnor, etnicitet och klass. Jag tycker att det är ett politiskt ställningstagande som tydligt framgår i propositionen att det inte finns med något alls om genusvetenskap. Vad tycker ministern om detta?

Anf. 49 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Det här är som sagt ett väldigt viktigt område. Min uppfattning är att det framgår av forskningspropositionen att via Vetenskapsrådet kommer genusforskningen även i fortsättningen att få ett örnmärkt stöd, och de genusforskare som jag har talat med är medvetna om att det är på det sättet.

Ibland är budgettekniken lite komplicerad. Vi har ju en särskild jämställdhets- och integrationsminister i regeringen, och hon har ekonomiska resurser för att göra insatser för jämställdhet. Hon och jag har under hösten haft en diskussion om jämställdhetsproblem inom högskolan, och

hon håller med mig om att det finns anledning att göra särskilda insatser. Vi ska slutföra de diskussionerna inom kort.

Jag tycker att det är viktigt att ha i minnet den dubbla problematiken som jag talade om i mitt anförande. Jag håller naturligtvis med om att den grundläggande jämställdhetsfrågan i vårt samhälle är att kvinnor under lång tid har varit underrepresenterade och missgynnats på olika sätt.

Dock måste vi ha i blickfältet, som vi ser just nu, att killarna lämnar högskolan. Könsfördelningen är nu ungefär 60–40 i grundutbildningen, där tjejerna är klart dominerande. Det tycker jag också är ett jämställdhetsproblem. Även det behöver vi angripa.

Anf. 50 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! När vi återkommer i januari angående forskningspropositionen kommer vi att diskutera den här frågan igen. Jag är nämligen inte nöjd med att vi i Sverige har en jämställdhetsminister och att det får räcka. Självklart är det viktigt. Men det är också viktigt att kunskapen om genusvetenskap och om de ojämlika förhållandena mellan könen integreras på alla nivåer, från förskolan och upp till högskolan. Den frågan är helt skild från mäns våld mot kvinnor och integration. Där återkommer vi.

Jag vill passa på att ställa en fråga till ministern om jobbkrisen och varslen. Enligt TT kommer 200 000 jobb att försvinna till 2010. Vilka är det som drabbas? Jo, det är främst ungdomar. Precis som TCO anser Vänsterpartiet att det är viktigt med fler högskoleplatser för att dessa människor ska kunna utbilda sig vidare och inte vara arbetslösa.

Vad har ministern för beredskap när 200 000 jobb försvinner, främst för unga, det närmaste året?

Anf. 51 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Vad gäller den senare frågan kan jag försäkra att regeringen följer utvecklingen dag för dag. Vi har på kort tid lagt fram två så kallade paket som syftar till att möta den utveckling vi ser. Givetvis finns också fler högskoleplatser med i en sådan arsenal. Men som jag utvecklade i mitt anförande förefaller det rimligare att satsa pengar på sådant där det är brist än på sådant där det fortfarande är överskott.

Regeringen arbetar så att vi tar ansvar för jämställdheten inom respektive sektor. Därutöver har vi en särskild jämställdhetsminister som driver på oss andra. Hon och jag har redan gjort flera saker tillsammans. Jag är stolt över den forskningssatsning vi gör för att utröna mer av bakgrunden till mäns våld mot kvinnor. Det är viktigt. Hon och jag har också gjort en satsning tillsammans på kvinnosjukdomar som är viktig. Vi behöver dock göra ytterligare saker som jag återkommer till i andra sammanhang.

Bristen på jämställdhet inom högskolan är fortfarande ett problem. Tyvärr ser vi att den ojämna könsfördelningen i grundutbildningen är ett växande problem som vi verkligen behöver attackera.

Anf. 52 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Lågkonjunkturen breder ut sig. Varje dag kommer nya varsel. Svenskt Näringsliv beräknar att ungefär 200 000 jobb kan för-

svinna. Det är inte den borgerliga regeringens fel. Det är en kris som omfattar en stor del av världen. Det började med en finanskris som utvecklade sig till en jobbkris. Den uppkomna situationen gör att man måste handla. Där står regeringen skyldig när den inte gör det som man skulle kunna förvänta sig av den.

Snart är det jul. Människor i Olofström, Göteborg och Trollhättan kommer att bli uppsagda precis lagom till jul. Har man otur är det två i samma familj som inte kommer att ha något arbete. Har man extra otur saknar man arbetslöshetsförsäkring och kommer att få en inkomst framöver på 7 020 kronor enligt TCO:s beräkningar. Det är förfärligt och förfärligt orättvist!

Som sagt, krisen är inte regeringens fel – men att sätta in otillräckliga åtgärder och göra det för sent är definitivt regeringens fel. Längre höll man fast vid att åtgärderna i den lagda budgeten var tillräckliga, trots att nästan varje land i Europa och på andra ställen fixade åtgärds paket. Efter massivt tryck från Svenskt Näringsliv, de fackliga organisationerna, enskilda företagare och oppositionen fick regeringen ändra sig. Nu har det kommit åtgärds paket. Tyvärr är det inte tillräckligt; det är alldeles för lite och för sent.

Det är nu efterfrågan måste stimuleras. Det är därför vi ska höja studiemedlen. Studenter är en grupp som har varit eftersatt länge men som behöver rättfärdiga sin ekonomi. Det är nu de åtgärderna ska sättas in. Det är nu utbildningsåtgärderna ska sättas in, inte om ett år.

Något av det första den borgerliga regeringen gjorde var att skära ned på antalet utbildningsplatser i bland annat kommunal vuxenutbildning. Man byggde inte ut högskolan och halverade antalet arbetsmarknadsutbildningar. Trots att man nu kryper till korset och inser att det var fel att skära ned är satsningarna inte tillräckliga, och de kommer definitivt för sent.

Man säger att man ska starta en yrkeshögskola. Det är kanon. Men en yrkeshögskola är inget utan tillräckligt med platser. De är färre än när vi satt vid makten. Arbetsgivarna protesterar och säger att de kommer att få lägga ned utbildningar.

Ute i kommunerna har lokaler sagts upp och lärare avskedats eftersom man slaktade den kommunala vuxenutbildningen. Tänk om detta hade varit på plats när krisen kom! Men man har ett annat sätt att se på utbildning.

Förra gången det var kris och vi skulle städa upp efter den dåvarande borgerliga regeringen var något av det viktigaste för oss att höja kunskapsnivån hos befolkningen. Det gjorde vi tillsammans med bland annat Centerpartiet som hade en annan inställning då.

En föraktfull Jan Björklund ansåg att vi bara gömde arbetslösa i Kunskapslyftet som var Amsåtgärder. Vi har hört en liknande diskussion i dag från både Lars Leijonborg och Eva Johnsson. Jag tycker att det är ett förfärligt resonemang. Utbildning är alltid viktigt men ännu viktigare i lågkonjunktur.

Jag träffade en kvinna i Malmö på 90-talet. Hon hade blivit utkastad från ett litet tillverkningsföretag som fick bomma igen när krisen blev ett faktum. Hon fick möjlighet att delta i Kunskapslyftet, läsa in viktiga ämnen och bli undersköterska, något som varit en dröm för henne i hela

hennes liv. Om ni hade träffat henne hade ni inte kunnat prata som ni gör.

Hon var nervös första gången hon gick till den kommunala vuxenutbildningen i Malmö. Hon hade inte suttit i skolbänken på 30 år. Men hon fick hjälp och en möjlighet att välja en ny bana. Det är alltid viktigt men ännu viktigare i kristider.

Utbildning är en av de effektivaste åtgärderna i kristider. Att dra ned på utbildningsinsatserna i högkonjunktur och inte satsa tillräckligt i lågkonjunktur är inte bra för de enskilda och en katastrof för Sverige. Utbildning behövs för att Sverige ska växa sig starkt.

Fru talman! På ett tidigt stadium bestämde arbetarrörelsen att Sverige skulle konkurrera med kunskap och kompetens och inte med låga löner och dålig arbetsmiljö. För oss har det varit och är viktigt att hela tiden höja hela befolkningens kunskapsnivå. Det handlar inte om enskilda klassresor utan om att hela tiden höja hela befolkningens kunskapsnivå.

Vid varje enskilt tillfälle som vi har beslutat om nya nivåhöjningar har högern alltid röstat emot. Tidigare var det Moderaterna som stod längst till höger. I dag är det många av de borgerliga partierna som slåss om den platsen.

När vi byggde ut förskolan var högern emot. När vi gjorde grundskolan nioårig var högern emot, för alla skulle inte behöva den kunskapen. När gymnasieskolan byggdes ut var högern emot, för alla skulle inte behöva det. När den kommunala vuxenutbildningen kom till var högern emot, för det var bara några Amsåtgärder. När vi tyckte att det var viktigt att universitet och högskolor skulle finnas i hela landet så att vi kunde ta vara på all kompetens och inte bara kompetensen på vissa områden betraktades det föraktfullt som bygdehögskolor.

Vi är däremot övertygade om att människor kan så mycket mer. Vi vill ha ett samhälle som präglas av det livslånga lärandet från förskola till universitet och högskolor.

Det är därför vi vill fortsätta att investera i förskolan. En del barn kommer från hem med välfyllda bokhyllor, andra kommer från hem där föräldrarna inte ens kan prata svenska.

Mot detta står de borgerligas vårdnadsbidrag och barnomsorgsavgift som kommer att urholka resurserna till förskolan. Det går till verksamheter som inte har någon som helst pedagogisk inriktning vilket är så viktigt för de barn som kommer från hem utan studietradition. De barnen kommer nu att ställas vid sidan.

Vi säger att förskolan måste ha mer personal, och vi avsätter 200 miljoner kronor till mer personal i förskolan. Vi säger att förskollärarytbildningen måste byggas ut och att det måste bli fler – inte färre – lärare med inriktning mot förskolan. Vi säger att förskolan måste få ett kvalitetslyft. Vi har sju punkter om hur det ska gå till.

Utöka antalet förskollärare.

Läraryftet har tidigare inte gällt förskolan. Det är helt obegripligt.

Stärk förskolans kunskapsuppdrag att vara ännu bättre på språkutveckling och att på lekens grund kunna använda sig av matematik, engelska med mera.

Kvalitetssäkra all förskoleverksamhet. Om man ska ha offentliga bidrag ska man följa samma läroplan om man ska utbilda personal.

Vi vill ha allmän förskola för treåringar, och vi vill ha nattis. Det är en viktig del i arbetslinjen att alla människor ska kunna arbeta även på nätter och helger.

Så något om grundskolan. En av de saker som den borgerliga regeringen underlåter att göra är att satsa på grundskolan. Flera bedömare – SKL och andra – anser att grundskolan och gymnasieskolan nu kommer att åka på en rejäl smäll. Vi säger att det är viktigt att man ute i kommunerna får besked om vad som gäller, annars kommer man att börja avskeda personal nu. Den borgerliga regeringen vägrar att ge besked, trots att ett enigt SKL säger att detta är otroligt viktigt.

Vi hade 3 miljarder mer till skolan i budgeten för att vi tycker att det är väldigt viktigt. Det blir än mer angeläget nu. Vi säger att för 2010 måste kommunerna få ökade bidrag med 5 miljarder.

Vi pratar om att vi måste utvärdera eleverna mer, och att det är viktigt att följa upp varje enskilt barn. Det måste då också finnas möjlighet att sätta in resurser. Om man inte sätter in resurser blir det bara statistiskt och leder till sortering. Så var det med det livslånga lärandet.

Vi säger att man ska upprusta miljonprogrammen och framför allt skolorna i miljonprogrammen. Det är väl dags att göra det just nu. Det är något som också Lärarförbundet har krävt.

Vi talar om skolforskningen, något som har varit eftersatt och som Lars Leijonborg inte sade ett ord om när han stod här tidigare. Det finns inte något med om det i den forskningspolitiska propositionen. Skolforskningen är jätteviktig.

Vi säger att vi ska ha en trygg skola med nolltolerans mot mobbning. Vi säger att vi vill ha en skola på lika villkor där Plymouthbröderna inte får starta skola. Vi vill ha en skola där de pengar som borde gå till eleverna inte får delas ut till enskilda aktieägare. Vi säger att det är fel att tvångsprivatisera skolor.

Vi säger att vi vill ha en bra lärarutbildning där även de som ska undervisa de små barnen ska få goda ämneskunskaper. Matematiken ska stå i förgrunden genom matteverkstäder och en lärarutbildning som tar detta på allvar och genom en fortbildning som inte smetas ut, utan används där de största bristerna i den svenska skolan finns.

Vi har ytterligare en kvalitetspunkt. Lars Leijonborg var inne på det. Det gör mig glad att han vill ha en blocköverskridande överenskommelse när det gäller Autonomiutredningen. Jag tror att det är helt rätt. Precis som Lars Leijonborg sade är det spelreglerna som vi ska vara överens om, och det kommer att vara till men för studenter och lärare om vi inte är överens.

Vi har olika åsikter och olika ambitionsnivåer, men jag tycker att vi skulle försöka komma överens om spelreglerna för den svenska skolan. Vilket betygssystem ska gälla och kan gälla över tid? Lärarutbildning, gymnasieskola och skollag är något som lärarorganisationerna kräver att vi ska göra något åt. Det är något som Svea, elevorganisationen, kräver. Så gör man också ute på skolorna.

Är ni beredda att ta den bollen?

Anf. 53 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Skillnaden mellan vår och högerens kunskapssyn börjar klarna. Vår politik syftar till att ge alla elever kunskap – inte att de ska bli bättre på prov.

För oss är kunskap inte en viss mängd fakta som kan mätas med betyg. För oss betyder kunskap förmåga att förstå, ordna, värdera och utveckla ett samlat vetande. För oss är inte lärande lika med inläring. Lärande försiggår i en social process. Elever kommer till förskola och skola med olika förutsättningar och skilda sätt att tänka, något som måste påverka lärandeprocessen. En gemensam och likvärdig skola är därför en grundläggande förutsättning för att tillvarata alla elevers rätt till kunskap.

Timss-rapporten har varit i fokus den senaste veckan och jag måste säga att jag är skeptisk till hur ett lands utbildningsnivå och samtliga elevers kunskaper kan sammanfattas och graderas med hjälp av ett enskilda prov vart fjärde år. Därför tar vi Timss och liknande internationella undersökningar med en stor nypa salt.

Mer intressant är en djupanalys av svenska elevers matematikkunskaper som har gjorts av en forskargrupp vid Göteborgs universitet. Per-Olof Bentley, som är vetenskaplig ledare för gruppen, konstaterar: För mycket läromedelsundervisning och självstudier när det gäller förståelse av begrepp och beräkningsprocedurer är orsaker bakom brister i svenska elevers matematikkunskaper.

Ett av Vänsterpartiets viktigaste förslag är att anställa fler lärare. Inom vissa verksamheter som skolbarnsomsorgen, eller fritidshem, finns ett akut behov av fritidspedagoger, men också inom förskola och skola är behovet stort av lärare och annan pedagogisk personal. I vår budgetmotion gör vi en satsning som på sikt innebär 25 000 fler tjänster inom förskola, skola och fritidshem. Vi anser också att lärare i grundskolans tidigare år även fortsättningsvis ska ha goda ämneskunskaper så att de inte enbart behöver lita till läroböcker i sin undervisning. Djupa ämneskunskaper för lärare i förskolan är också viktigt. Det är bara när man har kunskapen som man kan omsätta exempelvis matematiken i leken och anpassat för barnen.

Jag hoppas att regeringen tar sig en ordentlig funderare och betänker väl de förslag om intagningsstopp på lärarutbildningen och urholkad utbildning för lärare mot de yngre åldrarna som regeringens utredare lade fram nyligen. De går nämligen på tvärs med de behov som finns vad gäller antal lärare och kompetens.

Fokus måste flyttas från eleven till läraren i den bemärkelsen att det inte är elevens fel när skolan misslyckas. Skolan måste ges tillräckliga resurser för att ge alla elever det stöd och den hjälp de har rätt till. Det är nämligen vad det handlar om – alla barns rätt till kunskap. Eleverna är inte karosser på ett löpande band som man ska montera delar på. Eleverna är individer som går till skolan med olika ryggsäckar. En del har redan fyllts på, andra är svårare att öppna. För läraren gäller det att se till att ryggsäcken är öppen, titta vad som finns i och sedan hjälpa till att fylla den tillsammans med eleven.

Om vi vill att de svenska eleverna ska bli bättre på att göra prov kanske Jan Björklund kan vara rätt häst att satsa på. Men sanningen är att hittills har resultaten av utbildningsministerns politik varit magra. Förbud mot mobiltelefoner och betyg för sjuåringar är de tyngsta reformer han har måktat med. Samtidigt innebär högerregeringens ekonomiska politik att kommunernas ekonomi försämras, vilket leder till nedskärningar och ännu färre lärare i skolan. Det är en politik som Jan Björklund i allra högsta grad är ansvarig för, och därför är det högst anmärkningsvärt att han skolkar från den här debatten.

Fru talman! Valet mellan höger och vänster är tydligt och står mellan fler betyg eller fler lärare. Det står mellan att prestera bra på prov eller få verkliga kunskaper som förbereder för arbets- och samhällsliv.

Nu mer än någonsin krävs mer satsningar på utbildning. Det gäller vuxenutbildning, yrkesutbildningar och högre utbildning. Det ska inte bara vara återställare utan satsningar. Regeringens så kallade satsning på vuxenutbildning är ju bara en återställare av den neddragning man gjorde under sitt första regeringsår. Det läge vi just nu befinner oss i, med varsel och uppsägningar, visar hur viktigt det är att kunna ha möjligheten att skola om sig, att välja någonting annat. Den politik som regeringen hittills bedrivit, och envist håller fast vid, är att vissa ungdomar, vissa mäniskor, inte ska ha garantin att lätt kunna skola om sig i framtiden.

Vänsterpartiet anser att all gymnasieutbildning ska ge grundläggande behörighet. Det innebär inte att alla måste läsa vidare, men när de vill eller tvingas på grund av omständigheter som dem vi ser i dag, ska de kunna ha flera alternativ, flera vägar att gå och inte sitta fast i en återvändsgränd.

Därmed vill jag hänvisa till vårt särskilda yttrande i betänkandet. Jag vill också passa på att önska fru talman en god jul!

Anf. 54 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Det gäller att försöka definiera hur framtidens skola ska se ut. Man blir inte särskilt mycket klokare när man läser de få sidorna i budgetpropositionen från regeringen som handlar om skolan. Det verkar vara ett läge mellan stationerna där man mest hänvisar till olika utredningar som är på gång.

När vi varje morgon vaknar till fler nyheter om konjunkturnedgång, kriser och så vidare måste vi nu ta sats för att forma framtidens skola. Det är nu vi har möjlighet att använda människors påtvingade sysslolöshet eller friställning, eller vad man ska kalla det, till utbildning. Det är nu vi också måste se över hur vi ser till att våra ungdomar kommer in i nästa högkonjunktur välutbildade och redo för framtiden. Det är alltså nu vi ska rusta för framtiden.

Därför är det ganska bekymmersamt att alliansregeringen helt enkelt inte lyssnar på kommuner och landsting när de klargör vilka konsekvenser dagens ekonomi kommer att få redan nästa år. När det gäller det privata näringslivet kan snabba ryck ofta fungera. När det gäller kommuner och landsting fungerar det inte. Det måste ses långsiktigt. Det är nu budgetarna läggs, och redan nu förbereds besparingsprogrammen i våra kommuner. Det kommer att drabba skolan, helt klart, och det kommer därmed att drabba eleverna som får sämre förutsättningar. Vi har därför från Miljöpartiet flera gånger krävt besked från regeringen. Vad kommer

man att erbjuda kommunerna och landstingen? Jag hoppas att det kommer någonting och att det inte dröjer för länge.

När det handlar om hur skolan ser ut har vi alla tagit del av den senaste Timssrapporten om kunskapsfrågorna. Frågan är vad man kan göra för att förbättra läget. Man blir naturligtvis oroad över matematik och naturvetenskap, och tidigare andra ämnen, där vi har bristande resultat i Sverige. Det skrämmande är att det verkar som om omoderna pedagogiska inlärningsmetoder används. För mycket går på rutin. Det är för lite förnyelse och användning av den kunskap och de vetenskapliga erfarenheter och resultat som i dag finns inom utbildningsvetenskapen.

Jag blir särskilt oroad när jag tittar på de satsningar som regeringen gör. Lärarlyftet är bra i sig, men man måste också vara lite flexibel i dessa frågor och se hur det fungerar. När jag under hösten inför budgetarbetet fördjupade mig i detta och ringde upp skolor och frågade varför det är så många avhopp från Lärarlyftet fick jag beskedet att det helt enkelt handlade om att ersättningsnivån gör att många studenter, framför allt kvinnliga, hoppar av. Lönen räcker inte för att de ska klara sig med familj och andra utgifter.

Jag har i interpellationsdebatter frågat utbildningsministern om man är beredd att se över detta. Nej, man är inte beredd att ta lärdom av verkligheten. Man går dogmatiskt sin fastlagda väg. Därför föreslår vi från Miljöpartiet i vårt budgetalternativ att man ska höja ersättningsnivån. Det är viktigt med fortbildning, jag håller med alliansregeringen om det, men då är det också viktigt att ge möjligheter till det. Tyvärr verkar utbildningsministern inte vara intresserad av den frågan.

Ännu värre är det att man inte är intresserad av att ta till vara den kunskap som finns ute i våra skolor bland obehöriga lärare. Jag blir beklämd över att det i det budgetförslag som vi i dag diskuterar inte finns ett öre avsatt till fortbildningen, till att göra obehöriga lärare behöriga. Det system som heter VAL får inga pengar i budgetförslaget. När jag ringde upp Umeå universitet, där detta finns, sade de: Vi har inte fått några pengar, men vi hoppas få. Vi har fått en del löften från Leijonborg om att få pengar senare. Det finns dock inga pengar i budgeten.

Detta känns ganska märkligt. Det är alltså fråga om lärare i våra skolor som är erkänt duktiga. De är så duktiga att de ska rekommenderas av rektorerna. Deras kunskaper ska valideras för att de sedan ska kunna bli behöriga. Jättebra, förutom att det var ännu bättre under förra mandatperioden. Då fungerade det bättre eftersom man hade ett högre poängantal. Men dessa lärare får alltså inte fortsätta om inte någon från alliansen plötsligt kan fiska upp de 60 miljoner som behövs eller berätta för mig var man ska hitta dem. På den här högskolan hade man inte hittat dem.

Nog är det egentligen ganska märkligt att en regering som gör det till sin stora grej att fortbilda lärare missar två bitar, dels kvinnorna som inte får tillräckligt hög ersättningsnivå för att kunna gå fortbildningarna, dels de obehöriga som inte får bli behöriga eftersom Anders Borg inte verkar ha lyckats få fram pengarna eller gett dem till Leijonborg. Det är ganska skrämmande fakta som jag skulle vilja ha svar på under dagens debatt.

Det handlar om att vi måste ta till vara de begåvningar vi har i vår skola på både lärarsidan och elevsidan.

Från Miljöpartiet har vi också lyft en annan fråga under hösten. Det gäller frågan om modersmålsundervisning, som jag återkommer till se-

nare under debatten. Det handlar om att ge våra nytillkomna invandrarelever en chans att använda sina kunskaper i Sverige och gå vidare kunskapsmässigt.

Det kan de göra genom att till exempel ha undervisning på sina hemspråk. Forskningen visar klara och bra resultat. Men det verkar finnas en ytterst stor ovilja, baserad på vad vet jag för konstiga fördomar från utbildningsministern, att tillvarata detta. Jag kommer senare att återkomma till den frågan i mina frågor.

Det handlar om att vi måste ta till vara våra elevers utbildningsnivå och begåvningar så bra vi kan. Sveriges främsta konkurrensmedel är i dag kunskap. Vi måste då tillvarata begåvningar så mycket som vi bara kan oberoende av härkomst, läggning eller vad det nu kan vara.

Det är vad som är en modern skola. En modern skola är att utnyttja elevernas kompetens och möjligheter maximalt genom att ge en maximal möjlighet att utvecklas.

För att bygga denna skola för framtiden – jag kan här återkomma till det som Marie Granlund var inne på – kan man använda blocköverskridande överenskommelser. Jag undrar när alliansregeringen kommer att visa sig mogen nog att genomföra sådana.

Jag tror att de enskilda ledamöter som sitter här utan vidare skulle kunna tänka sig det. Problemet är att ni har en utbildningsminister som inte är mogen det.

Han sätter sig bara och dikterar reglerna för oppositionen som om vi skulle svälja det. Det vet varenda en som har sysslat med politik några år att överenskommelser och förhandlingar handlar om att ta och ge. Om man inte är beredd att ge någonting kan man inte heller ta någonting.

Min sista fråga till alliansen i den här debatten är: När är er regering mogen att ingå blocköverskridande överenskommelser om skolområdet? Den svenska skolan med dess representanter, fackföreningar och verksamheter ropar efter detta.

Vi från oppositionens sida och Miljöpartiet har sagt att vi gärna är beredda att medverka till sådana. Men ni måste vara mogna att också kunna ge och inte bara ta.

Anf. 55 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Förra veckan kom rapporten Timss som jämför länder vad gäller naturvetenskap och matematik. Tyvärr visade den mycket dystra resultat för svensk del vad gäller matematiken. Sverige har återigen backat och ligger nu under det OECD-snitt som man jämför med för andra länder.

Färre svenska elever får bra resultat, och fler elever får dåliga resultat. Läget är mer än allvarligt vad gäller kunskaper hos svenska elever. Senast Timss kom med en rapport var 2003. Då var matematikresultaten väldigt oroväckande för svenska elever.

Skolverket radade då upp ett antal insatser som man såg var helt nödvändiga. Det handlade både om pedagogiska insatser och om viktiga politiska beslut som man ansåg nödvändiga. Man var tvungen att fatta de besluten för att vända trenden så att svenska elever ska bli bättre i skolan.

Alla de saker som Skolverket då radade upp är nuvarande regering på väg att genomföra. Det är saker som är på väg att genomsyra svensk skola och svensk undervisning.

Det tragiska är att för fem år sedan, då Skolverket sade att detta var så viktigt, ryckte den socialdemokratiska majoriteten på axlarna och sade: Det här är ingenting som vi behöver göra. Man fortsatte att springa åt helt fel håll.

Ser man inte problemen har man heller inga åtgärder för att lösa dem. Därför är det oerhört viktigt att snabbt göra rätt. Det är tur att vi har en alliansregering som hösten 2006 raketstartade vad gäller det politiska området skola och utbildning. Det är tur för svensk skola.

Det finns mycket bra i svensk skola. Men det finns också ett antal stora utmaningar för att vi ska komma till rätta med den socialdemokratiska sorteringspolitik vad gäller utbildning som rått under väldigt lång tid.

Centerpartiet med de andra partierna inom alliansregeringen är nu på god väg att bygga en ny skola. Det är en skola som innebär en rättvisa som gör att eleverna får möjligheter direkt.

Det är en rättvisa som innebär att eleverna ges en ärlig chans att lyckas från början. Det är en rättvisa som innebär en bra start i livet. Det är en stor skillnad mot vad det var tidigare.

I det bygget är förskolan väldigt viktig. Regeringen föreslår i budgetpropositionen omfattande investeringar för att höja kvaliteten i förskolan. Barns lärande och utveckling står i centrum för åtgärderna.

Det satsas bland annat stort på kompetensutveckling för barnskötare och förskollärare, det vi kallar för Förskolelyftet, med 600 miljoner de kommande åren.

Läroplanerna förtydligas vad gäller målen. Man kommer ännu tydligare i lekens tecken att fokusera på läs- och skrivinläring och räkning inom förskolan. Det är en mycket viktig insats för att alla barn ska ha en rättvis start från början.

Vi inför också allmän förskola för treåringar år 2010, och en barnomsorgspong kommer till sommaren. Det innebär både en ökad mångfald och en satsning på det pedagogiska uppdraget.

Fru talman! Det är början av skoltiden och de första åren som är så oerhört viktiga att satsa på. Det är därför som regeringen gör investeringar på de tidiga åren i förskolan och också i grundskolan.

Vi ska också ha en skola som i större utsträckning än i dag tillåter individuella möjligheter. Ingen ska behöva gå osedd genom nio år i grundskolan. Man ska få den uppbackning man behöver när man behöver den.

Varje elev ska också få stimulans när den behöver det. Vi ska ha en skola som möter elevens lust att lära på alla nivåer.

Jag tänker nämna några exempel som visar på hur vi som helhet lyfter skolan.

För att stärka basfärdigheterna gör vi en läsa-skriva-räkna-satsning med 900 miljoner på tre år. Vi vet hur viktigt det är att alla har med sig grundkunskaperna direkt för att lyckas vidare inom skolan.

Vi inför mål och nationellt prov i matematik i årskurs 3. Det är ytterligare ett verktyg för att stärka det tidiga lärandet. Det är insatser och utvärdering som vi anser måste gå hand i hand. Det är vårt sätt att arbeta.

Det är tvärtom mot tidigare. Då var devisen: Laga och lappa sedan. Det var mycket viktigare än tidiga insatser och utvärdering.

Speciallärutbildningen kommer tillbaka. Den startade nu i höstas. Lärarlyftet fortsätter med drygt 1,2 miljarder nästa år. Det är en historiskt stor kompetensutveckling för svenska lärare.

En ny lärarutbildning är på väg fram. Vi satsar på lärarna så mycket därför att vi vet att lärarna är skolans viktigaste resurs. Har lärarna en bra arbetsmiljö, goda kunskaper och en bra fortbildning ökar också svenska elevers resultat och välmåendet i skolan.

Vi kvalitetssäkrar därmed undervisningen och också läraryrket i sig med alla dessa insatser med utbildning och legitimation.

En rektorsutbildning är på väg fram. Det är mycket viktigt att vi har rektorer som kan anta ledarskapet men som också på ett bättre sätt har både kunskapen och verktygen för att uppnå målen i läroplan och kursplaner, vilket är rektorers viktigaste uppgift.

Vi vill också ha tydliga utvärderingsinstrument. Det är därför de individuella utvecklingsplanerna numera kan få se både framåt men också bakåt. Det är ett tydligt verktyg för lärarna och också viktigt för oss föräldrar för att på ett tidigt stadium veta: Hur går det för våra barn i skolan?

Betygen kommer från år 6. Det är viktiga delar för att kunna se att svenska elever följer med. Det är också viktigt för att se vilka andra typer av insatser som måste till.

Skolverket har också på senare tid varit tydligt och sagt att vi måste vara fokuserade mer på resultat i svensk skola, inte bara på process, som det har varit under för många år.

Nya kurser och läroplaner, 525 miljoner till matematik, naturvetenskap och teknik, ett långsiktigt initiativ för att stärka bland annat matematikkunskaperna, åtgärdsprogram mot mobbning, spetsutbildningar på 20 av landets gymnasieskolor och mycket mer – det är ett smakprov på vad som är på väg och visar tydligt regeringens helhetsgrepp inom skolpolitiken. Satsa tidigt! Utvärdera tidigt! Satsa på lärare och rektorer! Det är insatser som den tidigare regeringen inte orkade med, eller som man helt enkelt inte ville ha. Det var inte nödvändigt helt enkelt, för allt var ju bra som det var tidigare.

Fru talman! I budgetpropositionen storsatsar regeringen också på vuxen- och yrkesutbildningen. Hela 1,8 miljarder fördelas under kommande tre år. En av de viktigaste delarna är att stärka komvux. Den kommunala vuxenutbildningen har i mångt och mycket haft en teoretisk profil. Nu ser vi till att ändra på det. Det ska bli en valmöjlighet även inom vuxenutbildningen. Därför kommer nu utbildningar som har med yrkesvux att göra, en yrkesinriktad vuxenutbildning. Det är en viktig satsning just för alternativen. Men vi vet också att det är oerhört välkommet ute i kommunerna, just yrkesutbildningarna är relativt mycket dyrare än de teoretiska utbildningarna. Många kommuner har tackat för att de får dessa pengar och inte bara pengar till de teoretiska utbildningarna.

Det kommer också en yrkeshögskola till våren. Den blir som ett kvalitetsparaply, kan man säga, för alla eftergymnasiala utbildningar så att de elever som går där vet vad utbildningen är värd: Vad ger det mig om jag går vidare?

Förutom de jättesatsningar som har gjorts i budgeten vad gäller vuxenutbildningen aviserade regeringen för två veckor sedan, den 5 december, ytterligare insatser på flera miljarder vad gäller vuxenutbildningen. Bland annat handlar det om drygt 3 000 extraplatsar inom yrkesvux och

för nästa år 1 000 platser till inom KY. Det är viktiga delar för att stärka vuxenutbildningen i landet.

Den här satsningen innebär också att fler personer får möjlighet att få det högre bidraget i studiestödet för vissa studier inom yrkesvuxenutbildningen.

Sammantaget är det alltså väldigt stora satsningar på vuxenutbildningen, och det sker samtidigt som vi vill ha en ökad validering. Vi vill ha en ökad individualisering och valfrihet. Vi satsar på nya svenskar som kommer hit, på tydliga kompletterande utbildningar och på en bättre sfi så att de snabbt kan komma ut i yrkeslivet, någonting som inte gjordes tidigare.

Fru talman! Om man tittar på vänsterkartellens olika budgetförslag kan man notera att bilden blir väldigt spretig och splittrad, som flera har varit inne på tidigare. Det verkar faktiskt som om Socialdemokraterna, ska jag säga, till en del i alla fall, har minskat ned något på sina axelryckningar och i stället har börjat nicka en del åt regeringens politik. Ni är varmt välkomna på vårt utbildningståg. Jag tycker att det är bra med de nickningarna.

Förhoppningsvis har ni nu också börjat inse att man behöver ändra skolpolitiken för elevernas och skolornas skull, inte som ni aviserade tidigt därför att ni förlorade valet på det. Det är viktigt för elevernas och skolornas skull.

Men man undrar faktiskt hur länge det kommer att hålla i sig. Kan vi lita på Socialdemokraternas nyfunna intresse för skolan? Kan svenska folket lita på att det är riktigt, eller kommer man att börja rycka på axlarna framöver igen för att få vara kamrat med Vänsterpartiet och Miljöpartiet? Annars vet jag faktiskt inte hur man ska få ihop det, för det är ingen enad socialistkartell som vi har framför oss.

De har egna motioner som spretar åt tre olika håll. Socialdemokraterna gillar läxor. Vänsterpartiet vill, som vi hörde, absolut inte ha några läxor över huvud taget. Vänsterpartiet vill inte ha några friskolor, Socialdemokraterna vill ha några friskolor och Miljöpartiet älskar friskolor. Nu vill Socialdemokraterna ha tidigare betyg och nationella prov. Vänsterpartiet vill absolut inte ha det och inte Miljöpartiet heller. Det finns alltså en hel del att arbeta på. Kommer ni att ställa upp på den gemensamma politik som Vänsterpartiet och Miljöpartiet nu driver?

Ekonomi är också väldigt svajig. Ibland undrar man hur det ligger till med detta, när vi bland annat kan läsa i Vänsterpartiets yttrande hur de ifrågasätter de penning- och finanspolitiska ramverk som nu föreslås i riksdagen. Vart kommer det att barka hän med svensk ekonomi? Fortsättning lär följa i den rödgröna såpan.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet UbU1. Regeringen vill satsa på en rättvis skola, en skola som innebär goda förutsättningar för alla elever.

(Applåder)

Anf. 56 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Det finns mycket spännande som man skulle kunna ta upp i en replik efter Sofia Larsens anförande. Vi får se hur långt vi hin-
ner.

Här ropar man kris i skolan återigen. Om man ska titta på den Timss-rapport som också Sofia Larsen hänvisar till är ju sanningen att Sverige för det mesta legat runt genomsnittet i de här mätningarna. Det som är intressant är att se det ur ett historiskt perspektiv. Någonstans i mitten av 90-talet stack Sverige upp. Man kan tänka sig att det måste ha varit ett resultat av den tidigare förda politiken – kanske inte just de borgerliga tre åren som fanns där – och se på vad som har hänt efter det.

Vi har sett privatisering med ökat antal fristående skolor, en orättvis resurstilldelning till skolorna och neddragningar inom den offentliga sektorn som drabbade inte bara skolorna väldigt hårt utan även förskola och fritids. Det är ett intressantare perspektiv att se det i.

Den slutsats jag drar av Timss är att skolan ska vara offentligt finansierad, demokratiskt styrd och att lärarna i skolan och förskolan också ska ha djupa kunskaper. Om man ska satsa tidigt men inte vill satsa på ökade kunskaper, vad är det för satsningar man gör då? Det är ju en urholkning som ni gör, som inte bäddar för att de resultat ni älskar att titta på kommer att förbättras någonting alls.

Anf. 57 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt positivt att Rossana Dinamarca nu säger att det är viktigt att satsa tidigt och att satsa också på lärarna. Det är bland annat därför som vi förstärker förskolan med Förskolelyftet, vi förstärker läroplanen, och vi förstärker ledarskapet så att förskollärarna får det pedagogiska ansvaret och inte ansvarar för själva laget som finns där. Vi ser också till att satsa tidigt de första åren i skolan, bland annat vad gäller en läsa-räkna-skriva-satsning.

Det som blir förvånande när Rossana Dinamarca uttrycker sig så starkt för de tidiga insatserna är hur ni kan dra ned närmare ½ miljard på de första åren. Ni ställer inte upp på en läsa-räkna-skriva-satsning. Ni vill inte ha nationella prov. Ni vill inte se de förtydliganden i läroplanen som vi har aviserat. Hur menar ni att en förstärkning ska gå till när ni ekonomiskt drar ned med så stora summor på förskolan och de tidiga åren i skolan?

Anf. 58 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Läsa-skriva-räkna-satsningen är en tillfällig satsning som den här regeringen gör. Vi satsar på 25 000 fler lärare inom skola, förskola och fritids därför att det på längre sikt är en bättre satsning, inte någonting som bara pågår tre år. Vad händer med de barn som kommer sedan? Alla behöver väl förstärkningen i läsande, skrivande, matematik med mera.

När det gäller de nationella proven har vi sagt att det inte är fler nationella prov som behövs. Det är inte heller fler betyg eller tidigare betyg som behövs utan det är just fler lärare, yrkeskunniga, bra lärare.

Målstyrningen tycker jag ändå är rätt intressant. Jag vet att den här regeringen inte har ägnat sig någonting åt att vetenskapligt belägga sina förslag, men jag brukar titta ganska mycket på forskning. Där kan man se att till exempel uppstyning i mål leder till att elevernas kunskapsnivå sjunker. De lär sig mindre därför att man också i skolan blir mer fokuserad på att klara testen.

Det finns intressanta exempel i USA, där man bygger upp hela sin utbildning på att träna mot så kallade *exams*. Allt handlar om proven. Jag tror att det är viktigt att man också tar till vara andra djupa kunskaper och mer komplexa kunskaper som ibland är svårare att mäta.

Jag kan inte se detta som en satsning. Man drar ned på statsbidragen med 6 miljarder kronor. På skolans område handlar det om ungefär 3 miljarder. Hur kan man kalla det för en satsning?

Anf. 59 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Ingen kan väl anklaga alliansregeringen för att inte satsa. Det kom ett reformutrymme på 32 miljarder kronor i höstbudgeten. Dessutom kom det 8,3 miljarder den 5 december och ytterligare bland annat 3 miljarder som Lars Leijonborg pratade om. Det är otroliga satsningar som regeringen gör för att stärka landet Sverige, våra elever, skolan och svensk forskning. Det är någonting som vi kan göra därför att vi har sunda finanser. Sverige är ett av få länder i Europa som har ett överskott i statsfinanserna därför att vi har sett till att människor har kommit i arbete. Det hade aldrig kunnat fungera om Rossana Dinamarca och vänsterkartellen hade regerat. Vi hade inte haft de resurserna att satsa. Pengarna kommer inte uppifrån. Vi måste se till att det finns fler företag och fler människor i arbete så att vi kan få pengar till välfärd. Det är oerhört viktigt.

Just därför kan regeringen satsa på det stora Förskolelyftet, Lärarlyftet, tidiga insatser i skolan och en bra utvärdering, vilket är oerhört viktigt. Skolverket sade också att detta behöver komma till. Det går inte att fortsätta som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna gjorde under den förra mandatperioden. Det fungerar inte om vi ska stärka resultatet i den svenska skolan och om det ska bli bra för svenska elever. Man måste göra insatser, precis som regeringen gör.

Anf. 60 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att utskottsordförande Sofia Larsen håller ett anförande om utbildnings- och skolpolitik och inte säger ett ord om krisen.

Jag skulle vilja fråga Sofia Larsen hur man kommer att förhålla sig till detta. Regeringen har hela tiden varit motvillig att införa ett krispaket. Det gällde det första krispaketet. Sedan sade man att man inte ville ha något speciellt till fordonsindustrin. Det handlade om att folk skulle köpa bilarna, och därför behövdes det inte något speciellt till det. Hela tiden får man krypa till korset. Nu har man också fått krypa till korset när det gäller komvuxplatser och KY-platser. Även om det inte är tillräckligt och det är alldeles för sent får man krypa till korset.

Hur ska ni hantera att kommunerna över huvud taget inte är med i krispaketet? Skolan kommer antagligen att åka på råstryk igen, precis som den gjorde på 90-talet. Nu behövs det satsas pengar, precis som era borgerliga kolleger i SKL säger. Det behövs pengar, annars kommer kommunerna att börja säga upp personal nu. Lärarförbundet varnar för att man i flera kommuner redan nu säger upp förskollärare, lärare och speciallärare. Det kommer att bli förödande.

Det är den här stora utmaningen vi står inför, och Sofia Larsen säger inte ett enda ord om detta. Redan i höstbudgeten sade vi att det behövs 3

miljarder mer till skolan för att vi ska kunna satsa, men det kommer att behövas ännu mer pengar. Vi ställer upp på SKL:s krav på 5 miljarder mer för att vi ska kunna säkra verksamheten i kommuner och landsting. Vad säger Sofia Larsen om det? Kommer man att krypa till korset även här, och i så fall när? Tiden rinner i väg.

Anf. 61 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Läget i svensk ekonomi är väldigt allvarligt. Vi har både en lågkonjunktur och den finansiella krisen. Då är det tur att Sverige är så starkt rustat ekonomiskt. Vi är ett av få länder i Europa som har haft ett budgetöverskott. Det har vi därför att vi har sett till att 170 000 fler människor kom i arbete. Därför kan vi också satsa historiskt mycket, 32 miljarder i budgeten plus de miljarder som kom som en extrastimulans. Kom inte och säg att regeringen har legat platt! Det är tur att vi har en alliansregering som kan satsa i detta läge. Det hade Marie Granlund och hennes parti varken klarat eller orkat med.

Man kan fråga sig hur det kommer sig att Socialdemokraterna straffbeskattar unga människor, människor som har varit långtidssjuka och människor som har invandrat till Sverige, det vill säga människor som ändå har höga trösklar in på arbetsmarknaden. Hur kan man komma och säga att man ska straffbeskatta dem och höja arbetsgivaravgiften i stället så att de får ännu svårare att komma in på arbetsmarknaden? Vi behöver människor som får ett arbete och inte människor i ett utanförskap.

Sedan handlar det om att kunna stimulera kommunerna. Det gör vi. Det har regeringen gjort under två års tid. Det fortsätter man med, bland annat genom en sänkning av arbetsgivaravgiften med 1 procent som också kommer den offentliga sektorn och kommunerna till del. Detta innebär 3 miljarder extra. Socialdemokraterna sade att det inte var viktigt och att man skulle satsa på andra delar i stället. Vi stimulerar fram fler företag och fler människor i arbete. Då får vi in pengar till välfärd som vi kan fördela på ett gott sätt.

Jag vill passa på att fråga i vilka frågor det är som Socialdemokraterna tänker backa för att få med sina kamrater. Tänker ni backa om betygen? Tänker ni backa om de nationella proven? Är ni för friskolor nu helt plötsligt? I fråga om vad tänker ni backa skolpolitiskt sett för att få med era kamrater?

Anf. 62 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att en majoritet av svenska folket inte verkar dela Sofia Larsens uppfattning om att det görs tillräckligt. Det gör inte heller era borgerliga kamrater i Sveriges Kommuner och Landsting. Det kommer att hända fruktansvärda saker med skolan om man inte går in med åtgärder nu. Det räcker inte med att sänka några arbetsgivaravgifter. Det har dessutom visat sig vara ett väldigt trubbigt instrument. Vi vill i stället satsa på de ungdomar som står längst från arbetsmarknaden.

Nu behövs det mer resurser till kommunerna via kommunbidraget. Skolan är ett av de absolut viktigaste områdena där. Varför säger annars era kamrater i SKL att det är så viktigt och att de annars kommer att börja säga upp folk 2010? De måste få besked om detta nu. Om ni ska krypa till korset även här, varför inte göra det nu? Ge ett besked här i dag

så att de slipper säga upp människor. Lärarna är otroligt viktiga ute i skolorna. Det handlar om speciallärare, kuratorer och andra.

När det gäller blocköverskridande överenskommelser tror jag att det vore väldigt klokt om man kunde sluta med den konfrontationspolitik som utbildningsministern bedriver och om de enskilda politiska partierna inom den borgerliga regeringen slutade att kasta förslag hela tiden. Någon vill ompröva betyg, någon annan vill inte ompröva betyg, någon tycker att det inte ska finnas likabehandlingsplaner längre, någon annan tycker att de ska finnas och så vidare. Låt oss sätta oss ned och komma överens om de yttre spelreglerna för skolans verksamhet framöver. Så gjorde man i Finland, och alla hävdar att det har varit en framgångsfaktor. Låt oss sätta oss ned.

Jag frågar Sofia Larsen: Skulle du vara beredd att ta initiativ i utbildningsutskottet för att försöka hitta gemensamma spelregler så att man vet vad man har att rätta sig efter ute på skolorna?

Anf. 63 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Marie Granlund och Socialdemokraterna säger att de vill satsa mer på skolan. Då borde ni vara väldigt glada eftersom det är någonting som regeringen har gjort sedan vi tillträdde 2006. Det har varit stora satsningar. Utbildnings- och skolområdet är ett av de områden där de riktigt stora reformerna har kommit. Forsknings- och innovationspositionen och den nya lärarutbildningen har kommit till för att vi ska kunna stärka skolan för svenska elever och skolans skull, inte för någonting annat. Därför borde Marie Granlund vara väldigt glad åt de satsningar som görs. Jag förstår inte riktigt vilka argumenten är mot detta.

Det skulle vara intressant att se ett samarbete över blockgränserna. Jag välkomnar om ni vill följa med på vårt utbildningståg. Vi i utbildningsutskottet har haft väldigt svårt att veta var Socialdemokraterna har stått. Mona Sahlin har sagt en sak. Marie Granlund har sagt en annan sak. Någon annan riksdagsledamot från Socialdemokraterna har sagt en tredje sak. Ni är inte färdiga med er utbildningspolitik. Ni har inte satt ned foten och talat om vart ni vill. Å ena sidan nickar ni åt oss, och å andra sidan nickar ni åt Vänsterpartiet som i stort sett inte vill ha någonting, inga nationella prov, inga läxor och inga tidiga insatser.

Vilket ben ska ni stå på? Det måste ni bestämma er för först. Ni måste också bestämma er för om det är Socialdemokraterna själva som vill göra upp med oss i alliansen, eller vill ni ha med er hela vänsterkartellen? Det måste ni ju sätta er ned och göra upp om. Vilka områden och vilka konkreta frågor är det som gäller? När ni har gjort er hemläxa kan vi också börja diskutera på vilka punkter vi kan hitta breda överenskommelser.

Anf. 64 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med säga att det är väldigt trevligt att man från alliansens sida recenserar det rödgröna samarbetet, men det är lite väl tidigt. Det är väl ungefär samma kommentarer som allianssamarbetet fick för – vad blir det? – fyra år sedan när ni inte var överens sinsemellan och började samarbeta lite trevande och så vidare. Vi kan väl överlåta det tills vi presenterar vår gemensamma politik. Då kan det vara intressant att ta en debatt. Däremot avhänder det ju inte alliansen ansvaret för att hitta blocköverskridande lösningar, det som hela Skol-Sverige pratar om.

Sofia Larsen svarar på samma sätt som Jan Björklund. Ömsom kräver man att ett parti ska vara blocköverskridande, ömsom alla tre partierna i oppositionen. Det är ungefär som Björklund säger, och resultatet blir ingenting. Ett samarbete kräver nämligen givande och tagande, att man faktiskt är beredd att ge någonting. Det är det vi från Miljöpartiet saknar. När kommer alliansen att visa detta på allvar?

Framför allt vill jag upprepa den fråga jag ställde i mitt anförande. Vad säger Sofia Larsen om det här med fortbildning för obehöriga lärare? Varför finns 0 kronor avsatta i budgeten för detta? Hur kan det vara så? Överger ni från alliansens sida de obehöriga lärare som vill bli behöriga helt och hållet? Är det så att ni tycker att de är värdelösa och inte ska få några chanser längre, eller har ni bara råkat tappa bort pengarna i budgetarbetet? Är det så att ni inte har klarat av att finansiera detta vidare? Jag skulle vilja ha ett svar på denna fråga.

Anf. 65 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi har bättre förutsättningar för svensk skola och svenska lärare än vad vi haft tidigare. Det är just därför som regeringen startade så väldigt snabbt, redan hösten 2006. Och det tar tid. Det tar längre tid än vad många av oss förväntade att det skulle ta med utredningar och alla andra delar. Men det har också varit viktigt att se att vi har en bra grund och att kunna få en bredd i de förslag som läggs fram, bland annat den nya lärarutbildningen och många av de utredningar som är på gång nu och som också har gjorts. Vår förhoppning är absolut att det ska kunna bli långsiktiga lösningar. Det är oerhört viktigt, så att lärare också vet vilka verktyg man har att kunna arbeta med och att de verktygen är långsiktiga.

Det som hände för några år sedan, när vi satt i opposition och Mats Pertoft och hans parti var med i majoriteten, var att vi många gånger försökte lägga fram olika förslag som inte alls var intressanta utan låg väldigt långt bort. Det som händer nu är att ni i vissa frågor ligger milslångt bort från de förslag som alliansregeringen lägger fram. Miljöpartiet, som jag gillar i mångt och mycket, har tappat mycket vad gäller finanspolitiken. Ibland kan man nästan undra om ”mp” står för ”monopolpengar” i stället för det miljöparti det en gång var som också tog finansiellt ansvar. Det gör man inte längre. Man måste vara väldigt tydlig i oppositionen och komma fram till vad man egentligen vill genomföra innan vi kan sätta oss ned.

Jag vill också ställa en fråga till Mats Pertoft. Ni som gillar friskolor och går på alliansens linje beträffande detta, kommer ni att släppa det nu till Vänstern och Socialdemokraterna? Kommer ni att låta likriktningen gälla, eller hur kommer det att bli med den saken?

Anf. 66 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har aldrig drivit en allianspolitik, inte heller i friskolefrågorna. Däremot minns jag tider då alliansen ville avskaffa friskolelagstiftningen och återinföra privatskolorna.

Den diskussionen tar vi inom det rödgröna samarbetet och inte här i kammaren än så länge.

När det gäller finanspolitiken tror jag att Sofia Larsen borde konkretisera sig. Våra budgetar är finansierade. Det tror jag till och med att alliansen medger i budgetdebatterna.

Jag får fortfarande inget svar. Vad händer med de obehöriga lärarna i Sverige, som vill bli behöriga, som är duktiga, som av rektorerna får vidimerat att de är duktiga och som inte får ett öre för fortsatt utbildning i er budget? Där hade ni dessutom försämrat det hela redan från början. Det fanns ett betydligt bättre och mer framgångsrikt utbildningsprogram för obehöriga lärare under förra mandatperioden med 90 poäng i stället för 60 poäng som i dag. Men ni har inga pengar där. Ni har inte finansierat det, och det är det jag tycker att ni ska medge, nämligen att ni har sumpat det här.

Jag vill inte vara så illvillig att jag säger att ni inte vill att obehöriga ska bli behöriga. Ni verkar ha glömt bort det, kanske. Eller så fick inte Leijonborg pengarna av Anders Borg – vad vet jag. Men jag undrar: Varför finns det inga medel för denna väldigt viktiga utbildning? Det här är människor som är duktiga. De är duktiga lärare som verkligen vill få behörighetsstämpel för att bli ännu bättre. Varför ska ni inte tillåta att de fortsätter sin lärargärning? Det undrar jag.

Anf. 67 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt, Mats Pertoft! Jag glömde att svara på den frågan där i min upphetsning över annat.

Lärarytbildningen är oerhört viktig som grund. Jag ska också säga att det är viktigt att det finns flera olika vägar till att bli lärare men också flera olika vägar till att bli behörig. Där är VAL den nya SÄL, kan man säga – en av de viktiga delarna i att kunna ha en validering. Det är en väldigt viktig utveckling. Självklart är det så att det ska finnas pengar till den fortbildningen så att man kan bli en behörig lärare.

Något som också är viktigt är Mats Pertoft inne på. Det handlar om en del av utvärderingen. Vi har sett att det inte alltid har varit så stort sökandetryck på VAL, vilket är synd. Många lärare som inte är behöriga i dag skulle ju behöva ta den chansen att bli behöriga. Sökandetrycket har alltså inte varit så stort, och då behöver vi gå in och titta på om det kanske är så att det i vissa fall behövs två terminer och i vissa fall behövs tre terminer och att det finns en flexibilitet i det också. Men det är en fortsatt diskussion som vi kan ha. Fortbildningen är viktig. VAL är väldigt viktigt, och det tänker regeringen inte rubba.

Jag tänker återkomma till de frågor som är viktiga också för vår del och som framför allt är viktiga för friskolesektorn i Sverige. Hur ställer sig Miljöpartiet nu? Jag läste i ert yttrande. Där står det så här: Nyckeln till framgångsrika skolor är stor mångfald och långtgående individualiserad undervisning.

Alltså: Mångfald, individualiserad undervisning och också friskolor är väldigt viktiga för framgångsrika skolor. Hur ställer sig Miljöpartiet framöver, eftersom ni kommer att samarbeta med två partier som inte alls gillar friskolor utan motarbetar dem på många sätt? De får inte gå med vinst, och man ska inte ha någon mångfald. Hur kommer ni att fortsätta det arbetet? Är ni beredda att vika er på den punkten?

Anf. 68 MARGARETA PÅLSSON (m):

Fru talman! För att skapa en skola som klarar av morgondagens utmaningar måste kunskapsskolan återupprättas. Vi lever i en global värld med konkurrens inom nästan alla områden. För att möta dessa utmaningar presenterar regeringen återigen en finansierad budget. Det börjar vi i och för sig bli vana vid, lika vana som vi är vid att oppositionen inte är överens om finansiering eller innehåll.

Ovant men glädjande är det, tycker jag, att oppositionen nu har blivit överens om att försöka bli överens. Bara det är ju en liten bragd. Den stora bragden kommer när ni kan prestera en gemensam utbildningspolitik. Det är mycket som skiljer oppositionen åt, och dagens debatt belyser det väldigt tydligt.

Regeringens utbildningspolitik är fokuserad på kunskap. Det är den viktigaste färdigheten vi kan ge våra barn. Som ett blått band från förskolan till högskolan och forskning gör regeringen en rad förbättringar i årets budget. Om Sverige ska kunna hävda sig i den allt tuffare konkurrensen är det A och O att våra skolor tillhör de bästa i världen. Vår gemensamma välfärd, våra företags konkurrenskraft och vår tids stora utmaningar möts bäst av ökad kunskap.

Vi vill att Sverige ska vara ett land som håller ihop, där alla oavsett bakgrund ges möjlighet att lyckas i livet och där solidaritet är ett honnörsord.

Vi stärker förskolan. Det är betydelsefullt. Grunden till en lyckad skolgång läggs tidigt. En pedagogisk förskola är särskilt viktig för barn med dyslexi – läs- och skrivsvårigheter – och för att motverka socioekonomiska skillnader. Förskollärarna får ett eget lärarlyft, för bra lärare är en förutsättning för hög kvalitet. Och hög kvalitet i förskolan är bland annat fokus på språk, matte och naturvetenskap.

Fru talman! Den här propositionen stärker grundskolans kunskapsuppdrag, och satsning sker på att öka kunskaperna i matematik och naturvetenskapliga ämnen. Det är viktigt, inte minst med tanke på Timss-rapporten som vi fick i förra veckan. Den är ännu en påminnelse om Socialdemokraternas misslyckande i utbildningspolitiken. Rapporten visar att svenska elever fortsätter halka efter i matematik och naturvetenskap.

Vi moderater eftersträvar en skola där alla elever kommer till sin rätt oavsett bakgrund och där alla ges möjlighet att göra en klassresa. Utvecklingen i skolan har under många år tyvärr gått åt alldeles fel håll. Elevernas hemsituation blir alltmer avgörande för en elevs skolresultat. Det som vi en gång tog för givet, att alla elever i Sverige hade samma möjlighet i skolan, är inte längre sant. Enligt Skolverkets senaste undersökning skiljer det nu nästan 70 meritpoäng mellan elever som har högskoleutbildade föräldrar och elever vars föräldrar har enbart grundskola.

Under våren 2010 införs nationella prov i kemi, biologi och fysik i årskurs 9. Det säger Vänstern nej till. Vem ska ge sig i den viktiga frågan om nationella prov – blir det Socialdemokraterna eller Vänstern? Hösten 2009 startar ett försök med spetsutbildningar i bland annat matematik och naturvetenskap. Så ser en politik för ökad kunskap och ökad rättvisa ut.

Fokus läggs på kunskap genom att alla elever ska bemötas utifrån sina egna förutsättningar. Även elever som är extra begåvade ska kunna få möjlighet att visa det, inte bara de som är extra begåvade i till exempel

sport och musik. Det blir ökad rättvisa. Och ökad rättvisa blir det när vi får fler signalsystem på plats. Då kommer de elever som inte hänger med att upptäckas tidigare och därmed få den hjälp de behöver.

Fru talman! Jag vill ägna en minut åt den oeniga oppositionen. Oppositionspartierna har oeniga uppfattningar om betyg, nationella prov, läxor, lärlingsutbildningar, vår fantastiska läsa-skriva-räkna-satsning, sfi och friskolor. Det vore klädsamt om oppositionen ville berätta för oss hur de ska bli överens och vilken politik som ska gälla i deras nya samarbete.

Medan oenighet är ganska komisk är ofinansierade löften snarare tragiska. Jag kan inte bli annat än oroad när jag går igenom de tre vänsterpartiernas skuggbudgetar. 1 miljard hit och 1 miljard dit – hur kan man i tider av finansiell oro och lågkonjunktur vara så lättsinnig med skattebetalarnas pengar?

Miljöpartiet och Vänsterpartiet underfinansierar sina satsningar genom att inte tillföra pengar för studiemedel. Miljöpartiet vill ha fler platser på komvux men anslår inga pengar. Och Socialdemokraterna pratar ständigt om att bygga ut högskolan, trots att det fortfarande finns mellan 10 000 och 15 000 tomma platser där.

Sedan har vi pengarna från Vattenfall. Vattenfall ska väl snart döpas om till Särimmer. Jag undrar varför ni aldrig tog pengar från Vattenfall under de tolv år ni hade möjlighet att göra det.

Fler utbildningsplatser behövs. Det vet vi. Regeringen tillför resurser till KY och yrkesutbildning. Fler platser finns i budgeten, men det finns ännu fler platser i regeringens stimulanspaket, som dessutom är finansierat och inte kommer att leda till framtida budgetunderskott eller nedskärningar.

Vi tar ansvar. Vi fokuserar på kunskap. Vi stärker Sverige långsiktigt, och vi gör skolan trygg och rättvis. Mot detta står en splittrad opposition som bjuder över varandra med ofinansierade löften. Jag tror faktiskt att skillnaderna mellan de två blocken i utbildningspolitiken aldrig har varit större än de är nu.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 69 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Det är intressant att alliansen plötsligt ägnar så mycket tid åt oppositionens politik. Det vore dock intressantare om man skulle ägna tid åt att styra. Som Sofia Larsen nyss påpekade tar det ju längre tid än man väntade sig att genomföra förändringar. Det hade vi kunnat berätta tidigare för regeringen.

När det gäller finansieringen tycker jag att Margareta Pålsson ska prata med ledamöterna i finansutskottet och se att vår budget är alltigenom finansierad, även i vad gäller studiemedlen, som ligger i en samlad post med de ytterligare platser som vi lade fram förslag om tillsammans med Socialdemokraterna.

Intressant är också den fråga jag ställde tidigare: Hur ser alliansen på detta med lärarfortbildning? Jag är lite envis på den punkten. Varför har Anders Borg inte gett Utbildningsdepartementet pengar till fortbildning för obehöriga lärare? Varför kan ni inte ens förklara var i budgeten detta ska finnas? Jag har inte hittat det. Högskolan har inte hittat det. Ingen har

hittat det. När vi ringde upp och pratade med företrädare för Utbildningsdepartementet medgav man att man inte har finansierat detta.

Då undrar jag: Vad tänker ni göra för att ge obehöriga lärare som vill bli behöriga resurser för att fullfölja sin utbildning? Ni har ju lovat något – tänker ni inte hålla era löften?

Anf. 70 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Man kan inte göra allt på en gång, och pengarna kan inte räcka till allt på en gång. Vi anslår 1 miljard om året till Lärarlyftet. Jag skulle vilja ställa frågan till Mats Pertoft: Hur mycket anslog ni till lärarlyft och dylikt under de tolv år som ni var stödparti till Socialdemokraterna? Hur mycket pengar var det om året? Och vad gjorde ni, på tolv år, åt de här obehöriga lärarna som vi har? Många är jätteduktiga, så många bör få en möjlighet att bli utbildade.

Vi planerar att vårt lärarlyft ska fortsätta, och inom ramen för Lärarlyftet sker olika satsningar. Det är satsningar som vi bestämmer en del om. Skolverket föreslår vad de ska innehålla, och kommunerna har en stor del när det gäller vilka lärare de vill skicka och hur stor del av deras lön de vill ta.

Precis hur det blir med de obehöriga i denna satsning kan man undra över, men jag kan lugna Mats Pertoft med att vi kommer tillbaka till det.

Sedan hörde jag när Mats Pertoft hade sitt anförande att han inte hade blivit så mycket klokare över hur framtidens skola skulle se ut med alliansen.

Jag kan säga att det inte är någon regering som har lagt fram så många utredningsförslag, som har lagt fram så mycket reformer och som har gjort så mycket i skolan som denna regering. Så nog kan man ganska lätt läsa sig till hur vi vill att framtidens skola ska se ut.

Anf. 71 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Ja, det här är ju en ganska skrämmande okunskap som Margareta Pålsson nu avslöjar. Eller är det felsägningar?

Ni har lovat en VAL-utbildning. Den är visserligen minskad i förhållande till SÅL som fanns under den förra mandatperioden. Ni har förminskat den här utbildningen, vilket har lett till att färre kan söka den. Men ni har i den förra budgeten tidigare utlovat resurser till denna vidareutbildning för obehöriga lärare. De saknas nu, och inget av era partier i alliansen verkar kunna svara på varifrån dessa pengar ska tas.

På högskolorna har de fått höra att Leijonborg skulle fixa fram det här. Men var finns det i budgeten? Är det så alliansen handskas med ekonomin, att man fixar pengar lite vid sidan om? Eller vad gör ni egentligen?

Det här är alltså viktiga lärare. Vi vill ha behöriga lärare på våra skolor. Det verkar inte alliansen vilja ha. Det här är lärare som är duktiga. De har erfarenhet, och de vill få behörighet. De har stöd av sina rektorer för att få denna behörighet, och de har ett löfte från regeringen om att det ska finnas en utbildning, specialdesignad för dem. Den finns nu inte i er budget. Den är bortplockad, bortkollrad.

Om man pratar om ordning i finanserna undrar jag: Vad är det för ordning i finanserna att en utbildning som är utlovad plötsligt försvinner

och att man även på departementet säger att pengarna kanske kan komma fram på något sätt? Vad är det för trovärdighet från ett regeringsparti?

Det är egentligen en skandal att dessa lärare har blivit lovade någonting som ni inte håller. Jag har inte fått något svar på detta. Jag väntar. Jag har förväntat mig att ni kan svara på frågor i den här debatten. Och ni säger att ni står för en ordentlig finansiering och ordentliga finanser.

Anf. 72 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Ja, det är en skandal att vi har fler obehöriga lärare i skolan än vi någonsin har haft. Det är en skandal att så många obehöriga lärare anställdes i grundskolan, först och främst, under era tolv år.

Det är en skandal att det nu är 25 procent av eleverna som slutar i årskurs 9 med underkänt i ett eller flera betyg. Och det är en skandal att det fortfarande på gymnasiet när eleverna har fått ännu ett år på sig, det vill säga fyra i stället för tre, är 25 procent som inte klarar av sin examen. Det är skandal.

Mats Pertofts parti, Miljöpartiet, har under tolv år bidragit till att skolan har fått så många obehöriga lärare. Det beror inte bara på dem att resultaten är så kläna, men det är naturligtvis en stor anledning. Om man har bra lärare finns det nämligen mycket större möjligheter att eleverna får med sig bra kunskap, och bra lärare är oftast behöriga.

Anf. 73 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Nu är det den andra företrädaren för de borgerliga partierna som håller ett anförande som kunde ha hållits för ungefär ett år sedan eller två år sedan eller något annat år. Det verkar som att den ekonomiska krisen har gått dem helt förbi.

Margareta Pålsson! I dag säger Svenskt Näringsliv att kanske 200 000 människor kommer att mista sina arbeten. Det är en förfärlig situation vi går in i.

Uppgifter säger att ett sextiototal kommuner är i ekonomisk obalans det här året. Ett hundratal kommer att vara i obalans 2009. Vad säger ni till de här kommunerna? Det är ju där de viktigaste verksamheterna finns, bland annat skolan.

Det är fler lärare som blir uppsagda nu. Kommunerna skulle behöva få reda på att det kommer att ske ett tillskott, så att de slipper säga upp folk, så att det slipper bli större klasser och så att det slipper bli som det var på 90-talet. Låt oss sätta in resurser nu!

Margareta Pålsson använde hela sitt anförande till att diskutera huruvida oppositionen är enig eller inte. Den dag vi går till val kommer vi att göra det med en plattform. Men det är ni som regerar nu, och det är just nu som 200 000 människor kan bli av med sina arbeten. Det är det som är faktum.

Delar Margareta Pålsson sin partikamrat Anders Knapes uppfattning, att kommunerna behöver 5 miljarder kronor till? Det är någonting som faktiskt går att finansiera och lösa om man vill, om man inte sänker förmögenhetsskatter, om man inte inför avdrag för hushållsnära tjänster.

Där har Margareta Pålsson helt rätt – vi tycker att det är viktigare att satsa på högskoleutbildning än att satsa på att man ska springa och städa hos varandra.

Men min slutfråga blir: Delar Margareta Pålsson Anders Knapes uppfattning, att kommunerna behöver 5 miljarder till?

Anf. 74 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag skrev mitt anförande i ljuset av att jag visste att vi skulle diskutera utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning. Det är det dagens debatt handlar om.

Vi har en allvarlig lågkonjunktur i hela världen. Det finns mycket att säga om den. Det finns mycket att göra åt den, men det är inte det som dagens debatt handlar om, utan den handlar just om utbildningen. Det var därför jag skrev ett anförande om det och inte om den ekonomiska lågkonjunkturen.

Det är svårt med prognoser i lågkonjunkturer. Det är svårt med prognoser i högkonjunkturer. Svenskt Näringsliv tror nu att 200 000 människor kan mista jobben fram till 2010. Det är förfärliga avskräckande siffror.

Jag vill ändå passa på tillfället att upplysa Marie Granlund om att det är en väldig tur att vi har en alliansregering i stället för en socialdemokratisk regering.

Tack vare vår regering har 170 000 fler människor jobb nu jämfört med när den socialdemokratiska regeringen lämnade makten. Skulle det värsta inträffa, att det verkligen blir 200 000 som mister jobben, är det i alla fall inte 200 000 som har varit arbetslösa sedan 2006, som det hade varit om ni hade varit kvar vid regeringsmakten.

När det gäller pengar till kommunerna behövs det alltid mer pengar till kommunerna. Valfärden kan byggas ut hur mycket som helst. Hade jag haft Anders Knapes uppdrag kanske jag hade sagt som han säger.

Vi har skickat pengar till kommunerna i höstens budget, som säkert Marie Granlund vet. Det är bland annat 3 miljarder som de slipper skicka in till staten för att vi har sänkt arbetsgivaravgiften.

Anf. 75 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är häpnadsväckande att man säger att vi inte ska prata ekonomi när vi pratar om innehållet i skolan. Innehållet i skolan påverkas väldigt mycket av hur mycket resurser och vilka ekonomiska förutsättningar man har.

Läraryrket går nu ut och varnar för att lärare sägs upp i fler och fler kommuner. Speciallärare sägs upp. Kuratorer sägs upp. Det börjar likna situationen på 90-talet. Då är det nog ganska relevant att prata om hur vi ska se till att det inte blir så.

Då måste kommunerna få mer pengar. Annars kommer skolan att åka på råstryk igen. Jag tycker att vi skulle kunna sätta oss ned och säga att det här är en så viktig sak så låt oss lösa detta.

Men det är inte intressant. Det mest intressanta är att sitta och diskutera huruvida oppositionen säger det eller det. Jag kan rada upp tusen saker där ni är oense.

Det är ni som har ansvaret just nu. Det är just nu som det är en kris som är global. Andra regeringar hoppar in och vidtar åtgärder, men den moderatledda regeringen gör det under hela tiden: ett krispaket för att så många trycker på, men man tycker egentligen inte att det är viktigt

och ett krispaket till fordonsindustrin, men inte från början för det var inte så viktigt. Nu är det, som sagt, kommunerna det handlar om.

Ni kommer säkert att krypa till korset här också. Men varför inte säga det nu? Då slipper man att avskeda lärare, speciallärare och så vidare ute i kommunerna. Det kommer att påverka situationen och våra ungdomars och barns kunskapsinhämtning mer än något annat. Det gjorde det på 90-talet, och det kommer det också att göra nu.

Anf. 76 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Om Marie Granlund verkligen tror att regeringen sitter och väntar på att oppositionen och andra i samhället ska tvinga den att göra något tror Marie Granlund alldeles fel. Jag kan upplysa Marie Granlund och andra här i kammaren om att Anders Borg och hans folk har fullständig kontroll på när paketen ska komma och hur de ska se ut. Det läggs inte fram några paket för att oppositionen, Svenskt Näringsliv eller för den delen Sveriges Kommuner och Landsting trycker på.

De gör det inte alls under bilan, och de kommer inte att göra något under bilan nu heller. De gör saker som är motiverade. De gör det i en tid när det ska göras. Jag är alldeles trygg i den förvisningen. Om och när det behöver göras mer kommer vår regering att göra mer.

Anf. 77 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag reagerade på att Margareta Pålsson underströk elever som är extra begåvade. Jag tror inte riktigt på det.

Jag tror mer på det som Margareta Pålsson också talade om. Det är föräldrarnas utbildningsbakgrund som slår igenom, och den slår igenom väldigt tidigt. Det handlar om utbildningsbakgrund, och det handlar om ekonomiska förutsättningar. Det är det som gör skillnaden, tyvärr, när det gäller hur man klarar sig. Därför menar jag att det är ännu viktigare att skolan är kompensatorisk. Det ska inte bero på sådana här skillnader hur väl barnen når målen.

Jag tror inte att det handlar om brist på begåvning hos Margareta Pålsson när hon står här och påstår att vi inte skulle ha lagt in studiemedel för våra platser på vuxenutbildning, yrkesutbildning eller högre utbildning. Jag tror att om Margareta Pålsson hade fått hjälp att läsa vårt samlade budgetförslag hade hon också sett att vi har finansierat samtliga våra förslag, och vi har inte glömt bort studiemedlen för någon av de platser som vi satsar på.

Anf. 78 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag är helt överens med Rossana Dinamarca om att föräldrarnas utbildningsbakgrund gör skillnad och gör stor skillnad. Problemet är vad vi ska göra åt det. Det fanns en tid i Sverige på 50-, 60- och 70-talet när det inte var så, när elever till arbetarklassen hade samma förutsättningar att klara sig i skolan som barnen till dem med högre utbildning. Sedan hände det något med utbildningspolitiken. Nu är det så att föräldrarnas utbildningsbakgrund slår igenom mer och mer.

Vi har en politik mot det. Vi satsar på betyg. Vi satsar på läsa, skriva och räkna. Vi inför fler nationella prov. Men Vänsterpartiet är emot allt det som vi tror kan göra skillnad i skolan. För er är det viktigare att anslå

pengar till frukost och ta bort läxorna än att satsa på att de små barnen i skolan verkligen lär sig att läsa, räkna och skriva.

Jag skulle vilja höra hur Rossana Dinamarca och Vänsterpartiet ska se till att föräldrarnas utbildningsbakgrund inte längre slår igenom i skolan. Ni hade tolv år på er att göra något åt det, men det blev ingenting av det, inte ens en tummetott.

Anf. 79 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Margareta Pålsson frågar sig vad det är som har gjort att den kompensatoriska skolan har misslyckats utan att peka på till exempel skolpeng som ni var med och drev igenom och utan att ens reflektera över etablering av fristående skolor som har gjort att vi har fått en total snedfördelning av resurserna till skolorna.

Man räknar varje elev som en lika stor summa. Man ser inte till vilka förutsättningar varje barn har och ser inte till att fördela resurserna rättvist så att inte utbildningsbakgrund eller ekonomisk bakgrund ska spela någon roll i skolan.

Vi vill satsa på fler lärare. I vårt budgetförslag lägger vi fram en satsning som skapar 25 000 fler lärare inom skola, förskola och skolbarnsomsorg. Vad gör ni? Ni drar ned på pengarna till kommunerna så att kommunerna tvingas att avskeda fler lärare.

Det är inte den kursen vi måste ta, tvärtom. De nedskärningar ni gjorde inom den offentliga sektorn på 90-talet ser vi fortfarande efterverkningarna av, och ni gör ingenting.

Vad är det ni gör? Ni sänker skatterna för dem som redan har mest med tiotals miljarder. Det är inte rätt väg att gå, och det är inte att satsa på barn eller på skolan.

Anf. 80 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Det är nog fler än jag som behöver läsa lite mer i papperen. Vi har gjort tre skattesänkningar som procentuellt sett har gynnat låg- och medelinkomsttagare allra mest.

Det finns kommuner som har varslat lärare. Varför har de gjort det? För att elevantalet sjunker. I den bästa av världar hade vi haft fler lärare, fler läkare, fler inom vården, bättre vägar, och så vidare.

Kommuner och landsting, den offentliga sektorn, är som mycket annat här i världen. Mer vill alltid ha mer. Och, som sagt, de lärare som är ...

Herr talman! Eftersom Rossana Dinamarca går och sätter sig och tydligen inte vill höra vad jag säger avslutar jag.
(Applåder)

Anf. 81 FREDRIK MALM (fp):

Herr talman! Mycket klokt har sagts i den här debatten, också en del som man inte riktigt håller med om. Men det kan vara klokt ändå. Allting är relativt.

Nu har halva mandatperioden gått och ingen kan hävda att alliansregeringen har legat på latsidan på utbildningsområdet. Reformagendan är mycket omfattande. Vi påbörjade den egentligen redan före valet 2006 i och med den gemensamma alliansrapporten som presenterades i februari 2006. Den påbörjades redan då. 140 punkter var vi överens om.

Hittills vet jag att oppositionen är överens om några mindre punkter. Man är överens om att man inte vill ha skriftliga omdömen och några saker till. Men i övrigt har vi sett väldigt lite av enighet på den sidan.

Den här reformagendan har ett mycket högt tempo. Den omfattar mycket stora resurser.

Våra höga ambitioner följer av två viktiga insikter. Den första insikten är hur viktigt det är med kunskap, bildning, förkovran och satsningar för att individen ska kunna vara självständig, kritiskt tänkande och få ett bra liv, kunna få ett arbete och bygga en god framtid.

Den andra insikten är att den svenska skolpolitiken under decennier av socialdemokratiskt regeringsinnehav har förts på ett sätt som har lett till förödande konsekvenser i den svenska skolan.

Kunskapsresultaten har sjunkit. Lärarnas situation är i dag för dålig. Avhoppet är för många. Ordningsproblemen är för stora. Kritiken mot hur den svenska skolan hade fungerat under många, många år av socialdemokratiskt regeringsinnehav var massiv, inte bara från lärarna utan från blivande lärare. Inte bara från elever utan från föräldrar. Inte bara från lärarna själva utan även från skolledarna. Det förekom också en kritik inom det socialdemokratiska partiet, men det var en kritik som inte kunde artikuleras förrän efter att partiet förlorat valet.

Detta innebär att det vi på den borgerliga sidan säger i debatten i dag, det vi röstar för här i kammaren, det vi driver och det vi genomför nu, det har ett mycket stort stöd hos svenska folket. Vårt mandat att förändra den svenska skolpolitiken är tillsammans med mandatet att förändra den svenska jobbpolitiken de starkaste mandatena alliansregeringen har fått av väljarkåren i Sverige. Det är därför som ni på den andra sidan i debatten försöker tala om allting annat än det vi ska diskutera i dag. Det är därför ni talar om allting annat och försöker bluddra ut detta och inte konkret gå in i vad det här betänkandet och vad regeringens skolpolitik faktiskt handlar om. Oppositionen vet nämligen att man här har en svag punkt.

Herr talman! För det kommande året fortsätter alliansen det mödosamma arbetet med att vända den negativa utvecklingen inom skolväsendet. Vi genomför stora satsningar för att stärka elevernas färdigheter och ge grundläggande kunskaper i att läsa, skriva och räkna. Vi skjuter till 250 miljoner kronor för detta. Jag noterar att Vänsterpartiet är emot detta. De är också emot de extra 10 miljoner kronor som satsas på att implementera stödåtgärder. Det betyder alltså att när man har identifierat vissa elever som behöver mer stöd – själva den identifieringen är Vänsterpartiet emot – och skjuter till mer resurser för att hjälpa dem, då är Vänsterpartiet i konsekvensens namn även emot detta.

Alliansen gör också stora satsningar på yrkesutbildningar. Vi ser nu hur den ekonomiska krisen och den internationella lågkonjunkturen drabbar Sverige hårt. Vi ser varslen komma. Regeringen tar också initiativ med olika typer av stödåtgärder och stödpaket.

I den budgetproposition som ligger till grund för det betänkande vi debatterar här i kammaren just nu fortsätter vi satsningen på lärlingsutbildningar. Vi skapar en ny yrkeshögskola. Vi gör satsningar på yrkesvux och så vidare.

Detta har oppositionen skällt ut oss för. Man har sagt att vi nedmonterar de teoretiska kunskaperna och så vidare, men vi vet att det behövs alternativ till detta. Vi vet att Sverige inte klarar sig om alla ska vara

akademiker. Sverige kan inte ha en ambition att alla ska vara det, utan vi vill ge möjligheter till att gå olika vägar i livet. Det tycker vi är viktigt.

I finanskrisens spår har det också kommit ett extra stödpaket specifikt inriktat på att utöka platserna till yrkeshögskolan och till yrkesvux. Antalet helårsplatser inom yrkeshögskolan ökas nästa år med 1 000 från vad som tidigare var sagt och ytterligare 1 000 därutöver för 2010. Sedan trappas det av något 2011 när vi enligt prognoserna kan se att konjunkturen sannolikt vänder uppåt och arbetsmarknadsläget förbättras.

Yrkesvuxplatserna föreslås nästa år öka med 3 200. Det är en mycket stor ökning. För 2010 har vi ytterligare 700 platser, alltså 3 900. Därefter trappas detta av något men landar ändå på en högre nivå än vad som föreslagits.

För att stimulera fler att läsa dessa utbildningar får de också erhålla det högre bidraget i studiestödet. Det blir ca 3 500 kronor mer i månaden, och då motsvarar bidragsdelen upp till 80 procent av studiemedlens totalbelopp.

Men det är klart att om lågkonjunkturen fördjupas mer och arbetsmarknadsläget ytterligare förvärras får man ta nya diskussioner. Det kan behövas fler platser och så vidare, men i detta sammanhang, herr talman, är det mycket viktigt att notera att den ambition Socialdemokraterna har för nya platser i yrkeshögskola och yrkesvux är närmast realistisk. Vi vet ju att man inte kan öka antalet platser på ett sätt som går ut över kvaliteten i utbildningarna. Det är klart att om arbetsmarknadsläget försämras och det blir svårt att få nya praktiskplatser kan vi öka platsantalet hur mycket vi vill på yrkeshögskolan; om inte LIA och praktiken fungerar kommer utbildningarnas kvalitet att försämrars. Det är förvisso en ganska traditionell socialdemokratisk politik, men det betyder inte att det leder till de resultat vi önskar.

Vi gör satsningar på att öka och förbättra baskunskaperna hos elever i de tidiga åldrarna – läsa-skriva-räkna-satsningen som jag nämnde. Vi satsar starkt på att stärka yrkeskunskaperna med yrkesvux och yrkeshögskola för att få en utbildning med hög kvalitet som gör att unga och även lite äldre människor snabbt ska kunna komma ut på arbetsmarknaden eller komma tillbaka till arbetsmarknaden om de blir arbetslösa.

Detta, herr talman, är en politik för rättvisa. Det är en politik för alla. Det är en politik som skapar jämlikhet och ger lika möjligheter även för ungdomar som kommer från hem med en svårare socioekonomisk situation.

Jag vill även säga några ord om Lärarlyftet som Mats Pertoft från Miljöpartiet talade om. Miljöpartiet har ett förslag om att öka den ersättning som den lärare får som går Lärarlyftet och studerar för att kompetensutveckla sig. Ersättningen föreslås enligt Miljöpartiet öka från 80 procent till 90 procent.

Det intressanta i detta som också är viktigt att påpeka är att kompetensutveckling i form av Lärarlyftet i grund och botten är en kommunal angelägenhet. Nu har vi i alliansen sagt att när kommunerna inte klarar detta, inte har prioriterat detta eller har nonchalerat detta väljer vi att ta ett statligt grepp och gå in.

Detta betyder att när Mats Pertoft och Miljöpartiet skrev ihop sina 15 budgetar tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet var stödet till Lärarlyftet noll, för det fanns inte ens något lärarlyft. Nu är

stödet från staten 70 procent. Kommunerna går in med 30 procent för att läraren totalt ska få 80 procent av sin tidigare lön.

Detta är mycket viktigt att betona. Miljöpartiet var för övrigt, på den tiden, för kommunalt självstyre. Det är man inte nu, även om det är mycket lovvärt att man stöder vårt lärarlyft. Men det är viktigt att vi också har dimensionerna och perspektiven på detta. Det finns 30 000 platser. Vi satsar i statsbudgeten en bra bit över 3 miljarder – 3 ½ miljard, tror jag – på Lärarlyftet. Det är klart att Miljöpartiet vill ha ett ännu större stöd, men då ska vi också vara medvetna om att oppositionen aldrig föreslog något liknande när de styrde Sverige.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande UbU1 som rör utgiftsområde 16.
(Applåder)

Anf. 82 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det är lite beklämmande att allianspartierna hela tiden jämför bakåt. Det vore intressantare om vi kunde ha en diskussion om hur framtiden ska se ut eller om hur den här budgeten ser ut i förhållande till verkligheten i dag.

Men jag har insett att jag kommer att bli besviken på den punkten. Det enda alliansen gör när det gäller de här bitarna är att hela tiden jämföra bakåt med ett annat finansiellt läge som fanns på den tiden, trots att kommunerna då var betydligt mer nöjda med det stöd de fick från staten än de är nu.

Jag har visserligen tagit upp Lärarlyftet, men min huvudsakliga fråga till allianspartierna har gällt vidareutbildningen för obehöriga lärare. I budgetpropositionen har jag inte funnit de 60 miljoner som varje år behövs för att upprätthålla denna utbildning.

Jag tycker att dessa lärare behövs i den svenska skolan. Det är nämligen lärare som vill bli behöriga, och jag vill ha behöriga lärare i den svenska skolan. Jag tror att vi är överens på den punkten, men alliansen har inte lyckats skaka fram dessa 60 miljoner. De saknas, och min fråga till Fredrik Malm som företrädare det parti som har hand om Utbildningsdepartementet är: Var finns pengarna till vidareutbildningen av obehöriga lärare?

Anf. 83 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Det är mycket lovvärt att Miljöpartiet vill blicka framåt. Jag förstår också att man vill blicka framåt och inte bakåt mot bakgrund av hur tillståndet är i svenskt skolväsende. Det måste ändå vara den politik som har förts tidigare som ligger till grund för situationen i skolan i dag.

Vi måste också blicka bakåt och på så vis utvärdera om eleverna har nått målen i skolan, om den skolpolitik som har förts har lett till de resultat som vi önskar och så vidare. Utvärdering är viktigt både för eleverna och för skolväsendet. Väljarna utvärderar ju också en gång vart fjärde år hur politiken har varit. På den punkten är vi delvis överens. Jag tycker givetvis precis som Mats Pertoft att man ska blicka framåt, men man ska också kunna blicka bakåt.

Mats Pertoft har hävdats att VAL inte finns. Jag har försökt nå personer på departementet för att verifiera de uppgifter som Mats Pertoft

kommer med. Jag har också via Google på mobiltelefonen hittat VAL, så det finns visst. Man har en ansökningsomgång för våren 2009. Jag tror att det var den 30 november som var den sista ansökningsdagen. Lärarlyftet, fortbildningen för lärare, är till för att behöriga lärare ska kunna vidareutbilda sig. Det är lite oklart vad det är Pertoft egentligen syftar på.

Anf. 84 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! För att göra en liten grundkurs för Fredrik Malm är det så att Lärarlyftet är till för behöriga lärare. VAL är till för obehöriga lärare som har fått stöd av sin rektor för att gå en kortare utbildning för att bli behöriga lärare. Det är det ni har infört. Därför borde ni kunna hålla isär dessa saker.

Jag har aldrig påstått att VAL inte finns. Jag vet att VAL finns. Jag har pratat med tjänstemän på departementet och jag har pratat med högskolan i Umeå om detta. Problemet är att det inte finns några pengar till VAL. Problemet är att man fick ett inofficiellt löfte av högskoleminister Leijonborg om att man skulle få pengar någon gång. Därför fortsatte man med ansökningsbehandlingen och tog in studenter. Men ni har inte anslagit 60 miljoner i budgeten till detta. Ni har helt enkelt inte finansierat utbildningen.

Jag undrar: Har ni lurat utbildningen? Har ni lurat studenterna? Det är detta det handlar om. Den fråga som jag har ställt till parti efter parti är: Var finns de 60 miljoner för vidareutbildning av obehöriga lärare som ni har anslagit tidigare år? De finns inte i den här budgeten. Jag har till och med fått verifierat av ansvarig tjänsteman på departementet att de inte finns och att de skulle komma någon gång. Jag tycker att pengarna ska finnas i budgeten.

Min fråga är fortfarande: Var finns pengarna? Jag pratar inte om Lärarlyftet utan jag pratar om VAL. VAL finns, men ni har inga pengar till det. Ni borde ha pengar till det för att hålla era löften.

Anf. 85 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Jag blir ändå lite förbryllad. Om man hävdar att det är som Mats Pertoft säger måste man verifiera att det löftet finns. Det går inte att säga: Ni har lovat 60 miljoner, för det har någon berättat för mig när jag ringde till departementet och talade med någon där!

Vi har lovat att införa ett lärarlyft, och det lärarlyftet införs. Det är därför jag blir så förbryllad när Mats Pertoft hävdar andra saker. Det blir lite märkligt att vi diskuterar utifrån något som jag tycker mer verkar som en fiktiv summa.

Anf. 86 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Fredrik Malm säger att oppositionen pratar om allt annat än det vi ska prata om. Jag blir bestört och även väldigt ledsen för att man inte tar del av den verklighet som finns i dag. Detta är från början en finansiell kris som sedan har blivit en jobbkris. Människor får nu gå från hus och hem. Det påverkar hela samhället, och det kommer också att påverka skolan och utbildningen.

Fredrik Malm står här precis som om det över huvud taget inte berör honom. Gå ut i verkligheten och prata med de människor som nu blir avskedade i Olofström, Göteborg och Trollhättan! De som inte tillhör a-

kassan kommer nu att få en ersättning på 7 040 kronor före skatt. Det är inte klokt vilken situation vi står inför. Kommunerna, som har huvudansvaret för skolan, kommer att drabbas. Det säger alla förutom den borgerliga regeringen.

Era företrädare i SKL säger att de måste få ett resurstillskott – annars kommer de att behöva säga upp massor av personal. På detta svarar regeringen ungefär med att prata om nationella prov. Nationella prov är jätteviktiga; vi är för dem. Men vi står just nu inför en situation som är krisartad där det gäller att handla och göra saker, inte för att omgivningen trycker på utan för att man tycker att det här är viktigt. Det är viktigt att människor kommer i arbete, det är viktigt att människor får utbildning och det är viktigt att man inte behöver säga upp folk i skolan.

Det är den situationen vi står inför. Ni sitter i regeringen. Handla! Och handla inte bara för att medier och alla andra trycker på, utan för att det här är så pass viktigt. Jag vill fråga dig, Fredrik Malm, om det kommer några ytterligare pengar till kommunerna eller inte. Ska de behöva säga upp speciallärare, lärare och kuratorer?

Anf. 87 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! På den sista frågan kan jag svara att kommunerna kommer att få ett tillskott med vår budget som de givetvis inte hade fått med Socialdemokraternas budget i och med att vi genomför vissa sänkningar av arbetsgivaravgiften och annat.

Sverige befinner sig i en ekonomisk kris, och då är det så klart mycket lätt att sitta i opposition och säga: Ni gör ingenting! Ni satsar ingenting! Sedan kommer det ett stödpaket på 8 miljarder, och då låtsas man inte riktigt om det utan säger: Var är stödpaketet? När kommer det?

Låt oss titta lite närmare på vad Socialdemokraterna har föreslagit. Vad är det oppositionen har föreslagit? Ni vill ta pensionärernas pengar för att köpa upp svenska bilföretag. Det är inte en politik vi står för. Tidigare var Socialdemokraterna angelägna om pensionärernas pengar. Ni talade om att ni inte ville ha någon pensionärsskatt och att det är viktigt att de äldre människorna kan känna en trygghet. Vi vet ju alla hur de svenska bilföretagen har det i dag i en mycket svår konkurrensutsatt marknadssituation. Det är klart att det är så. Detta är inte en bra lösning.

Vad vi ska göra är givetvis att fatta omdömesfulla beslut och inte agera förhastat. Vi ska fundera på vad vi behöver göra. Vilka insatser är det som ger bäst resultat? Vilka insatser ger ett mindre bra resultat? Vilka åtgärder kan vi genomföra som innebär att vi får resultat direkt? Vilka åtgärder kan vi införa som kanske inte ger resultat förrän om ett, två eller tre år och så vidare? Det finns mycket att begrunda.

Regeringen har gjort ett antal mycket viktiga satsningar på vårt område. Vi skapar extra platser på yrkeshögskolan – 1 000 extra i vår och ytterligare 1 000 extra året därpå. Vi satsar på över 3 000 fler platser på yrkesvux och därutöver ytterligare 700 platser året därpå. Det borde väl ändå Socialdemokraterna och Marie Granlund välkomna. Hon har ju stått häruppe i talarstolen i dag vid flera tillfällen och talat om hur viktigt det är med fler platser. Det här är viktiga satsningar.

Anf. 88 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Ja, det är viktiga satsningar. Men de är för små och de kommer för sent. Det är det som är problemet. Vi har själva suttit och hanterat en ekonomisk kris på 90-talet. En av de viktigaste åtgärderna då var att satsa på utbildning. Kunskapslyftet var en sådan satsning som var otroligt angelägen. Jag vet att din partiledare kallade Kunskapslyftet för någon Amsåtgärd trots att det gav så många människor möjlighet att välja en annan bana i livet. Det är just när det är kris man ska satsa på det här, för det är bättre att människor utbildar sig än att de går på socialbidrag och inte har någonting att göra.

Det första ni gjorde när ni kom till makten var att slakta komvux. Ni tog bort de statliga pengarna till den kommunala vuxenutbildningen. Det här hade behövt vara på plats i dag. Yrkesvux är helt rätt. Det hade vi med i vår motion redan för ett år sedan. Det är bra att ni följer detta. Men platserna räcker inte. Platserna räcker inte heller på den kvalificerade yrkesutbildningen.

Jag antar att Fredrik Malm har fått samma brev som vi inom den socialdemokratiska gruppen har fått från massor av branschorganisationer. De är oroliga för vad som händer med KY. Det är inte bara att säga att man inrättar en yrkeshögskola. Det är ett paraply, men det ska fyllas av utbildning. Organisationerna skriver att av de drygt 21 000 utbildningsplatserna 2008–2009 kommer bara ca 15 000 att finnas kvar 2011–2012 om inte mer pengar skjuts till.

Fredrik Malm pratar om 1 000 platser. Det är inte vad som behövs. Även om det hade varit högkonjunktur hade det behövts fler platser, men nu är det extremt viktigt. Fredrik Malm pratar lite föraktfullt om att utbildningen då inte kommer att hålla kvaliteten. Det avgör väl vi med hur mycket pengar vi sätter av till den. Utbildning är viktigt.

Anf. 89 FREDRIK MALM (fp) replik:

Herr talman! Jag kan upplysa Marie Granlund om att det aldrig har varit så många platser i den kvalificerade yrkesutbildningen som nu. Man får mycket stora anslag från staten, och man är nöjd med att man har så pass många platser.

På det KY-forum där vi båda deltog för några veckor sedan var myndighetens företrädare också uppe och sade att det inte finns kapacitet att göra så mycket mer i nuläget.

Sedan kommer den nya yrkeshögskolan, och där kommer kvalitets-säkringen och mycket annat att bli starkare. Om man tror att man bara kan lägga till en nolla på siffrorna över hur många studenter eller elever man har blir världen mycket lättare. Men om man tror att det är viktigt att de elever som går yrkeshögskolan, lärlingsutbildningar och så vidare, får praktik, att det finns företag som är beredda att ta emot praktikanterna, att det ska finnas ett intresse från och en viktig roll för näringslivet att spela i hur utbildningarna planeras och läggs upp, vilka elever som antas, att de kan fungera i branschen, utvärdering och så vidare, om man vill att näringslivet och branschen ska spela en betydande roll inom ramen för yrkesutbildningarna, kan man inte bara öka platsantalet hur mycket som helst om man inte vet att de klarar att möta kapaciteten. Om detta görs i en lågkonjunktur enligt de volymer Socialdemokraterna föreslår tror jag att kvaliteten kommer att ta skada.

I en lågkonjunktur blir företagen mindre benägna att ta emot praktikanter, praktikstudenter och så vidare, än vad de är i en högkonjunktur. Därför är det viktigt att vi balanserar detta genom att föra en ansvarsfull politik. Regeringen gör satsningar, men det ska inte vara förhastade satsningar, vilket Socialdemokraterna har föreslagit.

Med Marie Granlunds politik hade Volvo redan varit uppköpt med pensionärernas pengar. Det hade varit ert resoluta tidiga agerande. Då tycker jag att Anders Borg, Fredrik Reinfeldt, Jan Björklund och de andra i regeringen är mer omdömesfulla, agerar mer långsiktigt och fattar välgrundade beslut.

Anf. 90 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! I dag debatterar vi UbU1, utbildningsutskottets budgetbetänkande. Mina allianskamrater har på ett förtjänstfullt sätt lyft fram många viktiga områden i betänkandet. Jag vill bara instämma i allt vad mina allianskamrater har sagt.

Det är ganska häpnadsväckande att Socialdemokraternas talesperson i dag, Marie Granlund, inte vill debattera skolfrågor, utbildningspolitik, budget. Hon vill inte debattera de satsningar som alliansregeringen gör. Jag kanske ändå måste tvingas konstatera att skälet är att när alliansregeringen fick väljarnas förtroende 2006, när skolpolitiken helt hade havereerat, fanns ett ointresse för frågan. I dag tvingas jag konstatera att Socialdemokraterna inte är tillräckligt intresserade av utbildningsfrågorna. Dagens debatt gör att jag fortfarande ställer frågan. Marie Granlund väljer hela tiden att inte diskutera utbildningsfrågorna. Det gäller allt det som sker inom skolan, från förskolan och upp till vuxenvärldens behov av yrkesutbildning, högskola, forskning och universitet.

Herr talman! Jag måste, som siste talare i debatten, få understryka detta.

Det är oerhört tydligt att oppositionens politik klart avviker från alliansregeringens politik. De partier, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som tidigare har varit regeringsbärande vill alltså ha mer av det som inte har fungerat. Oppositionen har inte kommit med några egna förslag på hur man vill hjälpa och stödja de elever som i dag inte klarar att gå ut grundskolan eller gymnasiet med tillräckligt goda kunskaper som de har rätt till när de senare ska ut i livet.

Många har tidigare varit inne på Timssrapporten. Den visar tydligt att något har gått fel. Målet måste vara för alla oss som har ansvar för utbildningsfrågorna att ta fram en politik med grundläggande kunskaper där man ser elevernas olika förutsättningar, men vi måste också skapa en varm och positiv lärande miljö både i och utanför klassrummet. Det är kanske därför den svenska skolan inte ligger i topp i dag när det gäller kunskapskraven.

Vi vet, herr talman, att det finns lärare som gör ett fantastiskt arbete. Det finns nyfikna barn som måste gå till skolan. Det finns en skollag som talar om vad de har rätt till. Men vi måste våga fokusera på det som inte fungerar i skolan och där sätta in krafter och politiska muskler – men också avsätta medel till detta.

Vi kristdemokrater vill ha en skola där ingen hålls tillbaka eller lämnas efter, en utbildning som ser den enskilde och den enskildes rätt att få de kunskaper som man bör få bära med sig resten av livet. Vi anser att

det regeringen gör nu är bra, till exempel läsa-skriva-räkna-satsningen, nationellt prov i svenska i årskurs 3 och stödinsatser så att ingen ska lämnas efter. Det ska vara tidigare betyg, ny lärarutbildning, rektorsutbildning och så vidare. Listan kan göras lång. Mina allianskamrater har på ett bra sätt utvecklat dessa frågor.

Herr talman! Jag roade mig före debatten med att titta på den socialdemokratiska budgetpropositionen för 2006, valåret. Här kan vi se att anslagen mellan 2004 och 2008 ökar med ca 2 miljarder kronor, från strax över 40 miljarder på ett utfall för 2004 till ett beräknat utfall på 42 miljarder kronor. Det kan tyckas kraftfullt agerat av den förra socialdemokratiska regeringen. Men om vi tittar i den nu aktuella budgetpropositionen, som vi debatterar i dag, där alliansregeringen har lagt fram ett förslag till Sveriges riksdag, beräknas en satsning på 45 miljarder kronor på hela utbildningsområdet för 2008.

Allians för Sverige står för en utbildningspolitik där man har lyckats höja den förra regeringens ambitioner med ytterligare 3 miljarder. Vad är Socialdemokraternas svar på detta? Om jag ska lyssna på dagens debatt handlar det om att man satsar i opposition men inte i regeringsställning.

Pengarna är inte allt, herr talman. Så kan det vara, men de är oerhört viktiga. Det är fråga om en viljeinriktning och att visa vad man prioriterar. Det är en tydlig ambition. Den tydliga ambitionen visar vi kristdemokrater tillsammans med våra kamrater i alliansregeringen.

Jag vill också lyfta fram Lärarlyftet för förskolan, grundskolan och gymnasiet. Det är en satsning som saknar motstycke i svensk historia. Vi vet att det pedagogiska ledarskapet är oerhört centralt för skolans framgång. Vi behöver fler lärare med varmt hjärta och pedagogisk kompetens som ser till att våra barn och unga får de kunskaper de har rätt till. Här vet vi också att myndighetsstrukturen är oerhört viktig med ett trimmat skolverk och en trimmad skolinspektion som klarar av sina viktiga uppdrag.

Herr talman! Alliansregeringen gör satsningar från det enskilda barnet i förskolan och hela vägen upp till vuxenlivet. Vad satsar då den samlade oppositionen? Det första man kan konstatera är att det inte finns någon samlad opposition. Delar av oppositionen har i dag uttryckt en hel del frustration över att vi, alliansregeringens företrädare i riksdagen, fokuserar på att vi vill ha ett svar från en samlad opposition. Men det är väl självklart att vi frågar efter en samlad politik. Hela oppositionen vet att det är ett krav att gå hem och göra den läxan. Så fungerar det. Vi vill veta vad ni tycker. I dag har vi inte fått något svar alls.

Ni traggade er igenom de tolv åren med budgetmanglingar, och i dag står ni för helt olika budskap. Vänsterpartiet har en intressant retorik. Man säger vad man vill göra, men när vi tittar på siffrorna ser det helt annorlunda ut. Vänsterpartiet tar alltså bort pengar till myndigheterna för kvalitetsuppföljningar. Pengar som ska gå till kvalitetsuppföljningar tar Vänsterpartiet bort.

Man tar bort allt stöd till basfärdigheter, trots att vi tillsammans i utskottet har fått ta del av Timssrapporten, som verkligen pekar på vilken ödesdiger politik Vänsterpartiet står för. Feministiskt självförsvar och gratis frukost är Vänsterpartiets satsningar.

Kommer även Miljöpartiet att prioritera de här två frågorna i sin framtida utbildningspolitik?

Socialdemokraterna accepterar i ökande takt alliansregeringens utbildningspolitik. Jag välkomnar det och tycker att det är bra.

Om vi jämför höstens budgetmotion från Socialdemokraterna med vårens kan vi se flera förändringar. Socialdemokraterna lägger inte längre separata pengar på ökade platser i gymnasial lärlingsutbildning. Man är alltså nöjd med regeringens politik. Man säger ja till fortbildning av lärare och förskollärare, och man säger också muntligt att man är för betyg tidigare.

Herr talman! Alliansregeringens vallöfte att ge våra barn och unga en helt ny möjlighet genom att ta tag i utbildningsfrågorna från grunden, att gå igenom område för område, att prioritera i budget och skollag – allt det gör vi, det som vänsterkartellen inte maktade med.

Jag kan förstå och föreställa mig att det ibland måste kännas frustrerande att tvingas konstatera denna oförmåga. Vi är många som ställer oss frågan hur en vänsterinriktad utbildningspolitik kommer att se ut framöver, och något svar har den här debatten tyvärr inte levererat.

Avslutningsvis, herr talman, kommer Kristdemokraterna med sina kamrater i alliansregeringen att fortsätta arbetet med att skapa förutsättningar för våra barn och våra unga att få de kunskaper de har rätt till hela vägen för att sedan kunna gå rustade ut i livet och möta de utmaningar som där väntar.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

5 § Arbetsmarknad och arbetsliv

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU2

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 2008/09:1 delvis, framst. 2007/08:RRS21, framst. 2007/08:RRS30).

Anf. 91 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Det är mörkt i Sverige. Det är finanskris, och det är den näst största jobbkrisen sedan andra världskriget, än så länge. De som är unga i dag har aldrig upplevt det vi nu upplever i form av massvarsel och uppsägningar. Det är oroligt i Sverige.

Erik, David och de andra hantverkarna som bygger en radhuslänga intill vår frågar mig: Varför gör inte regeringen någonting för att stimulera byggandet? Vad ska vi ta oss till efter jul?

I förra veckan fick 450 av 500 varslade på Volvo Lastvagnar i Arvika beskedet att nu är det slut. Många är unga. Många har nyss bildat familj och köpt hus. Roger är en av dem som blir av med jobbet hos en av Volvos underleverantörer i samma stad. Han är inte med i a-kassan. Han hoppas på ett tillfälligt jobb i Norge. Men nu strömmar Norgearbetarna också hem.

Det är mörkt i Värmland, men långt ifrån mörkast. Nu har ”mörkaste Småland” fått en helt annan innebörd. Dagsnoteringen i dag är kanske

400 varslade på Green Cargo, och det kommer att slå hårt exempelvis mot Örebro län.

Hemma vid vårt köksbord samlas ofta ungdomar. Alla talar nu om mörkret på arbetsmarknaden, den oro och den vilshenhet de känner inför framtiden. Vad är det som är värt att satsa på? Det som kändes som ett stensäkert jobb i maj finns inte längre.

När till och med butiksbiträdet i stadens lilla modebutik tar mig åt sidan bakom ett klädställ och uttrycker sin oro över bristande kundtillströmning och det faktum att hennes arbetskamrater ställs på bar backe om de tvingas sluta därför att de inte får någon a-kassa som det går att leva på, ja, då är jobbkrisen i nästan varje människas medvetande.

Det är väl regeringen och dess kolleger i riksdagen som har haft svårast att ta till sig det budskap som vi från Socialdemokraterna lämnade tidigt i höst redan i samband med höstbudgeten: Vi måste förbereda Sverige för en lågkonjunktur. Nej, det är bara varsel, försökte arbetsmarknadsminister Littorin och hans megafoner i riksdagen säga. Varsel är rakt inte detsamma som arbetslöshet.

450 av 500 varslade bara i lilla Arvika, och så kan vi lägga till Olofström, Umeå, Trollhättan och Eskilstuna. På Torslanda fick 1 500 gå hem förra veckan med julhälsningen: Ni behöver inte komma tillbaka. Vecka för vecka är det 5 000 personer i snitt i två månaders tid.

Det är inte bara varsel. Inom exempelvis skogs- och träindustrin, en bransch som nästa år beräknar ha 20 procents arbetslöshet, märks inte varslen. Jobben tar bara slut. Människor får gå hem. Redan märks arbetslösheten i servicesektorn och i tjänstesektorn hos såväl välutbildad arbetskraft som andra som går rakt ut i arbetslöshet när konkursen i småföretagen hos underleverantörerna är ett faktum.

Vi varnade tidigt för vad som skulle ske. Vi skrev i höstens budgetmotion om det ekonomiska ramverk som vi socialdemokrater tog ansvar för efter 90-talskrisen, även då med en gigantisk arbetslöshet, även då med en borgerlig regering. Vi har haft tio år med reallöneökning, låg inflation, hög tillväxt och stora investeringar i människors vilja att lära om och lära nytt.

Vi skrev också i motionen:

”Men nu när ekonomin kraftigt mattas av räcker det inte med att luta sig mot tidigare vunna framgångar. Det behövs investeringar för att dra nytta av Sveriges styrkor och skapa ökad trygghet för att pressa tillbaka pessimism, växande arbetslöshet och sjunkande tillväxt. – – – Möjligheter för Sverige riskerar att gå förlorade.”

Men ej heller då märkte vi någon regering som lyssnade. I stället hörde vi mantrat om de nya jobben som hade skapats, att marknaden ska sköta sitt och att samhället och politiken inte ska lägga sig i.

Larmrapporterna kom på rad. En halv miljon människor står utan a-kassa. Var tredje person som är anmäld hos Arbetsförmedlingen saknar arbetslöshetsförsäkring. Hälften av ungdomarna gör det. Men regeringen och utskottsmajoriteten sitter lugnt och säger: Låt oss vänta – det är nog inte så farligt. Regeringen vägrade att se att den politik man gick till val på över huvud taget inte fungerar.

Klyftorna ökar, och otryggheten ökar. Ingenting leder framåt. Det blir återvändsgränder för Erik och väldigt många tusen andra människor i vårt land.

Arbetsförmedlingen uttryckte oro. Svenskt Näringsliv kom med förslag. Företagarna kom med förslag till åtgärder. Fackliga organisationer knackade på. Statsministern gav sig inte tid att lyssna på vad LO:s ordförande hade att säga om det som nu är verklighet. Hon framförde det i stället ute på Mynttorget den 18 november.

Regeringen tillsatte samordningsmän – ett dussin hantverkare utan verktyg. Nu vet vi vad samordningsmännens önskelista inför jul innehåller.

Såväl landshövdingar som politiskt tillsatta företrädare har mycket konkreta förslag till åtgärder. Men de viktigaste kraven i det som skulle leda framåt till nya jobb förbigås av regeringen med tystnad.

Det råder ingen tvekan om att försörjning under utbildning är en oerhört viktig olöst pusselbit liksom antalet KY-platser eller andra utbildningsplatser. Här är regeringsinitiativen en fingertutt jämfört med vad de borde vara.

Köpkraften borde stimuleras. Men regeringens svar är ökade orättvisor, ökade klyftor och mer åt den som redan har. Medan jag får en skattelättnad på en tusenlapp får den arbetslöse ingenting och till och med mindre än tidigare.

Ett ROT-avdrag har visserligen införts och bakats ihop med ett pigavdrag och ger en oerhört generös skattelättnad för dem som redan har, för dem som äger sin bostad och har förmåga och möjlighet att köpa sina tjänster. Men för dem som bor i miljonprogramområden, i hyresrätter, lyser förslagen med sin frånvaro, såväl på nationell nivå som på individnivå.

Nu har regeringen kommit med sin egen prognos som visar på 150 000 färre jobb. Regeringens tal om den politik som har gett 180 000 nya jobb tycks i slutändan bli ett nollsummespel. Det är ingenting annat än en konsekvens av regeringens oförmåga att hantera den situation som vi nu har hamnat i.

Så kom det till slut ett krispaket. Paket och paket – låt oss kalla det för en liten försändelse som ingen egentligen var nöjd med. Vad denna försändelse egentligen innehåller är i realiteten höljt i dunkel. Kanske klarnar det något i morgon när regleringsbrevet blir känt. Men kanske ni borgerliga ledamöter redan i dag kan berätta vad praktisk kompetensutveckling är? Och kanske ni redan i dag kan ge landets utbildningsanordnare besked om hur det blir med fler platser i kvalificerad yrkesutbildning och hur det blir med försörjningen för dem som både kan och vill starta en utbildning redan i morgon eller nästa vecka.

I kommuner och landsting finns 155 000 tillfälliga anställningar. I Sverige finns en miljon deltidsarbetande. 220 000 jobb har högst 19 timmar i veckan. Ta möjligheten här i dag och berätta hur er jobblinje är förenlig med det faktum att många deltidsarbetande nu måste säga upp sig för att klara sin ekonomiska situation. Tala om hur a-kasseregelverket har bidragit till fler jobb i dagens Sverige.

Inom kort införs också tredje steget i jobb- och utvecklingsgarantin. Även hur detta ska fungera är en väl förborgad hemlighet. Runt om i landet börjar arbetsförmedlingar ta kontakt med kommunerna. Nu börjar kommunerna bli intressanta igen. Det verkar som om det kommer att bli kommunernas ansvar att ta hand om regeringens misslyckade politik.

Vilka resurser har Arbetsförmedlingen att ställa upp med nu när kommunerna ska ta ansvar för en arbets- och utbildningslinje som regeringen har abdikerat från? Har Arbetsförmedlingen resurser till tredje steget i jobb- och utvecklingsgarantin? Varje månad ska 2 500 människor ut i arbete. Var finns dessa resurser? Detta handlar om människor som inte ska behöva råka ut för fler misslyckanden. De behöver ett arbete, och de behöver en utbildning.

Det finns frågetecken när det gäller de arbetsmarknadspolitiska programmen. Vad räcker de till? Nästa år finns det 3 000 fler platser i program, men arbetslösheten beräknas stiga med ungefär 60 000. År 2010 finns det 7 000 fler platser i program, medan arbetslösheten stiger med 55 000. 3 miljarder till coacher. Mot vad ska de coacha? Det finns många frågor som kräver svar.

Vi socialdemokrater har lagt fram en mängd förslag under hösten som hade inneburit att tusentals människor hade känt större framtidstro än vad som är fallet i dag. Vi är övertygade om att människor både kan och vill arbeta och utbilda sig. Vi har lagt fram förslagen, och flexibiliteten i dem är stor. Vad tänker riksdagsmajoriteten göra?

Vad finns det egentligen för värde i att en ung människa ska gå arbetslös i över ett halvår innan han eller hon erbjuds utbildning, praktikplats eller anställning? Vilken signal ger det till en ung människa?

Vi har lagt fram förslag om första-jobbet-avdrag, traineeprogram, jobbutbildning, yrkesplatser, komvux, KY, högskola, karriärcoachning och praktik. Det är en rad konkreta åtgärder som det hade varit enkelt för den borgerliga majoriteten att anta.

Herr talman! Det är mörkt i Sverige. Politikens uppgift är att ge människor framtidstro, att se varje människa och varje människas möjlighet att utvecklas, att utbilda sig, att arbeta och att bidra till det gemensamma i vårt samhälle.

Vi ser att den borgerliga regeringen har misslyckats totalt med att bedriva en politik som stöder den jobblinje som man själv har sagt sig värna om.

Dagens betänkande är ännu ett bevis på att den borgerliga majoriteten i riksdagens arbetsmarknadsutskott väljer att blunda för den verklighet som vi befinner oss i.

Människor runt om i landet behöver framtidstro. De behöver lugnande besked, och de behöver broar till framtiden. Då vänder regeringen och utskottets borgerliga majoritet dessa människor ryggen. Det är ansvarslost, det är orättvist, och det skapar oro och otrygghet – raka motsatsen till det som alla arbetslösa, som Erik, David och de andra, behöver för framtiden.

Herr talman! Vi socialdemokrater står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 1, 13 och 18.

Anf. 92 JOSEFIN BRINK (v):

Herr talman! Det budgetförslag som vi debatterar i dag är i stora delar redan inaktuellt. Det har till och med finansministern själv sagt. Både regeringens förslag och de motförslag som vi i oppositionen har lagt fram blir snabbt vecka för vecka alltmer otillräckliga för att möta den galopperande utveckling med varsel och uppsägningar som vi ser.

Det är därför inte beräkningar och siffror som står i centrum för dagens debatt. De kommer nog dessvärre att behöva förändras många gånger om under det kommande året. Men skillnaden i inriktning på politiken och i synen på arbetslöshetens orsaker och samhällets skyldigheter mot dem som drabbas av den är minst lika tydliga i dag som när vi fick regeringens budgetförslag på vårt bord.

Det som var en otillräcklig och missriktad arbetsmarknadspolitik i september är i dag en tickande bomb efter en höst med rekordstora varsel som bara fortsätter. Det som var en osolidarisk och destruktiv utformning av arbetslöshetsförsäkringen är i dag ett akut hot mot enskilda människors tillvaro och mot hela samhällsekonomin. Den populistiska skattesänkingspolitik som i högkonjunkturen framställdes som en evig vinn-vinn-affär kommer nu att brisera i en otrygghetschock där de ökande klyftorna kommer att bli påtaglig verklighet för sjuka, för arbetslösa och för alla som har behov av den gemensamma välfärden.

Det är nu när vi drabbas av en kris med hög arbetslöshet som konturerna av högerens orättvisa samhälle kommer att bli skarpa. Det är nu priset för omfördelningen, från gemensam trygghet och välfärd till ökad privatkonsumtion för de redan privilegierade, kommer att få betalas.

Herr talman! De starka statsfinanserna nu framhålls ofta som en stor fördel för Sverige jämfört med situationen inför 1990-talskrisen. Det stämmer förstås. Men vad ska vi ha de starka finanserna till om regeringen sitter där och är dumsnål och vägrar att göra de satsningar och investeringar som krävs för att rädda jobben?

Det är dessutom så, vilket Handelsanställdas förbund påpekar i det förslag till krispaket som de i morse presenterade, att vi i dag har två stora nackdelar jämfört med hur det var i samband med 1990-talskrisen.

För det första: I början av 1990-talet låg arbetslösheten på ungefär 1 ½ procent. I dag ligger arbetslösheten på över 6 procent, alltså redan innan varslen har börjat träda i kraft.

För det andra: Regeringen har saboterat arbetslöshetsförsäkringen så till den grad att en halv miljon färre nu omfattas av försäkringen – detta samtidigt som knappt 40 procent av de försäkrade får ut 80 procent av sin tidigare lön.

Man kan också lägga till att antalet otrygga anställningar dramatiskt har ökat sedan 1990-talet, vilket betyder att framför allt ungdomar nu förlorar sina jobb utan att det ens märks i varselstatistiken.

Den globala finanskraschen kan vi naturligtvis inte i särskilt hög grad påverka här hemma. Men vi kan faktiskt göra en hel del när det gäller effekterna för vanliga människor och för det samhälle som vi lever i.

Först och främst måste Arbetsförmedlingen självklart få mer resurser och bättre verktyg för att kunna erbjuda alla som nu drabbas av arbetslöshet rätt slags hjälp. Jag kan konstatera att vi i den röd-gröna oppositionen har ett väldigt starkt stöd från ekonomer, forskare och fackliga organisationer när vi framhåller utbildning som den kanske allra viktigaste insatsen.

Arbetsmarknadsutbildningar riktade mot bristyrken, specialiserade jobb inom industrin och annat som kommer att efterfrågas när konjunkturen vänder är en god investering både för individen och för samhället. Möjligheten att fortbilda sig som ett alternativ till att bli uppsagd är en annan investering.

Vi har föreslagit ett stöd till de anställda i industrin som beviljas tjänstledighet för fortbildning. Vi har också föreslagit ett kunskapslyft för unga som saknar gymnasiekompetens eftersom de löper den största risken att aldrig komma in på arbetsmarknaden med mindre än att de får ökade kunskaper. Vidare har vi föreslagit fler platser i KY, på komvux och i högskolan.

Vänsterpartiet har också föreslagit en utbildningssatsning för de anställda i äldreomsorgen, något som samtidigt ger arbetslösa en möjlighet att under den tiden få utbildningsvikariat.

I stället för den uppsjö av sänkningar av arbetsgivaravgifter, som såväl av Riksrevisionen som av regeringens egen favoritekonom Lars Calmfors dömts ut som dyra och i stort sett fullkomligt ineffektiva för att skapa jobb, vill vi ge anställningsstöd riktade till dem som verkligen behöver dessa för att få en chans till jobb.

Den dystra sanningen är ju att när arbetslösheten stiger hamnar de som aldrig fick chansen att få jobb under högkonjunkturen ännu längre bak i kön. Inte minst gäller det människor med olika slags funktionshinder. Min kollega Torbjörn Björlund kommer senare här i debatten att prata mer om det.

Sammantaget vill vi satsa på arbetsmarknadspolitiska insatser som är sådana att människor rustas för att bättre kunna hävda sig på arbetsmarknaden, både på kort sikt och på lite längre sikt när konjunkturen vänder. Det är vad en klok regering, som inte bitit sig fast i vanföreställningen att arbetslöshet beror på en bristande vilja att jobba, också borde göra.

Herr talman! I dagens betänkande skriver den borgerliga majoriteten att det ännu är för tidigt att bedöma de samlade effekterna av förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen. För en gångs skull är jag helt och hållet benägen att hålla med.

Jag tror tyvärr att vi ännu inte fullt ut kan fatta vilka förödande konsekvenser som sabotaget mot a-kassan kommer att få. Det vi redan nu vet är tillräckligt för att kalla regeringens a-kassepolitik för en katastrof. 500 000 färre är nu medlemmar i försäkringen än år 2006. Det är inte alls, som majoriteten påstår i betänkandet, mest äldre och andra som inte riskerar arbetslöshet som har lämnat försäkringen.

A-kassornas samorganisation har inför arbetsmarknadsutskottet i en färsk rapport visat att en majoritet av dem som lämnat försäkringen är i åldern 15–54 år, alltså människor som är precis i början av eller mitt uppe i sitt yrkesliv som inte längre har någon försäkring.

Arbetsförmedlingen, som också helt nyligen besökt oss i utskottet, berättade häromveckan att redan nu, innan varslen har börjat träda i kraft, står var tredje arbetslös helt utan ersättning från a-kassan. Det är en dubbel så stor andel som år 2006 innan regeringen påbörjade sabotaget mot arbetslöshetsförsäkringen.

Dessutom kommer åtskilliga av dem som är medlemmar i a-kassan att upptäcka att de inte klarar av det nya hårda arbetsvillkoret och att de går miste om hela, eller stora delar av, sin ersättning. Det kommer framför allt att vara kvinnor med redan låga inkomster, av vilka många har jobbat deltid. Det kommer också att vara ungdomar, av vilka många haft kortvariga anställningar som gör att de inte klarar av att tjäna ihop till arbetsvillkoret.

Av dem som ändå kvalificerar sig för full ersättning kommer endast var fjärde att få ut 80 procent av sin tidigare lön eftersom taket i försäkringen är så lågt. Det betyder att en genomsnittlig Volvoanställd som förlorar jobbet kommer att få sin inkomst i stort sett halverad om han eller hon blir arbetslös.

Arbetsmarknadsministern har käckt hänvisat till att de flesta löntagare har en tilläggsförsäkring som kommer att täcka upp den här urholkningen av a-kassan. Men inte heller det stämmer.

TCO har i en färsk rapport visat att det i praktiken är mindre än 40 procent av alla yrkesverksamma som har tillgång till en tilläggsförsäkring. För de arbetare som i dagsläget är allra värst drabbade av varsel, nämligen metallarbetare, har det inte varit möjligt att teckna en tilläggsförsäkring eftersom det skulle bli alldeles för dyrt. Det är så den privata försäkringsmarknaden fungerar. Den som har största behovet av försäkringsskydd är den som har svårast att få tillgång till det eftersom premien blir alldeles för hög.

Det är just denna osolidariska eller, ska jag kanske säga, marknads-mässiga modell som regeringen haft för ögonen när den har utformat det nya a-kassesystemet. Ju högre arbetslöshet i en kassa, desto högre avgift för medlemmarna.

Det är viktigt att kostnaderna för arbetslösheten blir tydligare och mer synliga, som majoriteten skriver i betänkandet. Ja, är det någonting jag kan lova så är det att de kostnaderna kommer att bli väldigt tydliga och synliga i många svenska hem under det år som kommer. Men det är kanske inte riktigt så utskottsmajoriteten menar.

Regeringen är nu inte helt omedveten om att höjningen av a-kasseavgiften på uppemot 200–300 procent kanske ändå haft viss betydelse för att så många har valt att gå ur försäkringen. Man aviserar därför en avgiftsänkning med 50 kronor nästa år som lite plåster på såren. Men eftersom systemet är utformat så att avgiften automatiskt stiger när arbetslösheten stiger kommer den där 50-lappen inte att räcka särskilt långt.

Även här har TCO gjort en uträkning som visar att om arbetslösheten stiger i enlighet med regeringens egen prognos kommer avgiften till a-kassan, inklusive 50-lappen, i själva verket att höjas för nästan hälften av kassornas medlemmar.

Om arbetslösheten däremot stiger till de nivåer som Arbetsförmedlingen spår kommer hela 63 procent av kassamedlemmarna att få avgiften höjd med minst 30 kronor i månaden.

Herr talman! Schackrandet med arbetslöshetsförsäkringen måste få ett slut. Hotet om att bli arbetslös är alltid för alla en källa till oro och ångest. När det hotet dessutom är förknippat med akut ekonomisk nöd växer oron och ångesten ännu mer. Jag har träffat många människor som nu oroar sig för om de kommer att kunna bo kvar i sina hem, om de kan ha kvar bilen, om barnen kan vara kvar i idrottsklubben eller vad man annars ska spara in på.

Den samlade effekten av all denna oro och den kraftiga inkomstsänkning som kommer att drabba allt fler innebär i sig en risk för ytterligare fördjupad kris och ännu fler uppsägningar.

I dag är det industrin och byggsektorn som varslar mest. Men vad händer med handeln, restaurangbranschen, taxinäringen och annan tjänstesektor när privatkonsumtionen bromsar in? Vad händer med barnom-

sorgen, sjukvården och äldreomsorgen när kommunernas skatteintäkter börjar sjunka samtidigt som kostnaderna för försörjningsstöd ökar?

Varningssignalerna ljuder redan. Timvikarier, behovsanställda och andra med otrygga anställningar har redan börjat få gå i både privat och offentlig sektor. Sveriges Kommuner och Landsting kallar det för tysta varsel.

En generös arbetslöshetsförsäkring är både en trygghet för den enskilde och ett av de mest effektiva sätten att dämpa effekterna av en lågkonjunktur. Vänsterpartiet ser det därför både som en nödvändig rättvisefråga och som en klok ekonomisk politik att snabbt återupprätta arbetslöshetsförsäkringen. Vi vill återinföra den solidariska riskspridningen och sänka avgiften till 60–70 kronor i månaden så att alla människor har råd att vara med. Vi vill ändra arbetsvillkoret så att också deltidsanställda ska ha möjlighet att få ersättning. Vi vill höja taket så att metallarbetare, byggnadsarbetare, sjuksköterskor och kontorister kan få ut 80 procent utan att behöva förlita sig på privata försäkringsbolag. Vi vill höja den lägsta ersättningen så att ingen ska behöva söka hjälp på socialkontoret för att klara sig.

Herr talman! Sven Otto Littorin visade prov på en oanad poetisk begåvning när han nyligen förutspådde att vi har att se fram emot ett par riktiga ”skitår”. Jag kan förstå att det inte är lika festligt att vara arbetsmarknadsminister när konjunkturen kraschlandar och arbetslösheten ökar. Men det saknas varken idéer, resurser eller verktyg för att göra något åt situationen. Det är bara det att regeringen inte verkar ett dugg intresserad av det.

För min del förutspår jag att det här ointresset och den här passiviteten kommer att göra valdagen 2010 till en riktig ”skitdag” för Sven Otto Littorin och hans kamrater i den borgerliga alliansen. Det är naturligtvis ingenting jag beklagar, men jag beklagar att priset kommer att bli för tvivlat högt för väldigt många människor.

Herr talman! Jag står självklart bakom alla de förslag och reservationer som Vänsterpartiet har lagt fram, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 15 och 18.

I detta anförande instämde Torbjörn Björlund (v).

Anf. 93 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Vi diskuterar nu regeringens förslag till statsbudget inom arbetsmarknad för nästa år. Tyvärr är det förslag vi har fått redan passé. Vi har fått några små stimulanspaket, men mycket mer har det inte blivit.

I går kunde vi se finansminister Anders Borg i tv-rutan. Han såg ganska bekymrad ut, och det har han nog anledning att vara också. Alla de siffror som tidigare presenterats har i ett nafs förändrats och blivit svarta siffror. Inte minst gäller det arbetslöshetsciffrorna, som regeringen själv nu förutspår ska stiga upp till 7,7 procent. Svenskt Näringsliv presenterade i dag en rapport där de menar på att den kommer att stiga upp till 10 procent. Därmed är hundratusentals svenska människor utan arbete, utkastade i otrygghet och ovisshet där de inte vet vad de ska göra och dessutom har det svårt att få pengarna att räcka till.

Det är Nya moderaternas politik som nu får genomslag i praktiken.

Antalet lediga platser till Arbetsförmedlingen minskar mycket kraftigt. Ungdomsarbetslösheten ökar. Redan nu vet vi, herr talman, att Moderaterna i replikskiften kommer att säga att de sänker arbetsgivaravgifterna för ungdomar. Vad hjälper det de ungdomar som är arbetslösa? Det gynnar enbart de företag som redan i dag har ungdomar anställda. Problemet i dag är att företag inte vågar anställa. Det är det stora problemet. De pengar som staten har måste gå till de grupper som bäst behöver dem. Det kanske inte är de ungdomar som redan har ett jobb, utan det handlar om de ungdomar som inte har något jobb alls.

Finanskrisen leder till arbetslöshet, som sagt. Vad värre är, är att det inte bara handlar om arbetslöshet, utan om att de som drabbas av arbetslöshet kommer att kastas in i en mycket osäkrare period än tidigare – detta beroende på det borgerliga fullskalexperimentet med a-kassan som nu totalt har havererat. Det är ett experiment som i alla fall Anders Borg äntligen har sagt var ett misstag. Frågan är när den borgerliga majoriteten i arbetsmarknadsutskottet ska inse att det var felaktig politik. Möjligtvis har den insikten inte riktigt kommit till arbetsmarknadsutskottets borgerliga majoritet.

Bara i oktober var det nästan 20 000 som blev varslade, i november var det nästan lika många, och nu i december har siffrorna tyvärr gått i samma takt. Det är bara det vi ser i statistiken. Vi ser inte varselstatistiken för alla visstidsanställda, dem med projektanställningar och dem, främst ungdomar, som inte kommer ut på arbetsmarknaden. De siffrorna ser vi inte i statistiken, de göms. Vi inser att det kommer att bli mycket tufft när vi får se de siffrorna.

Vad gör då regeringen? Inte mycket. Arbetsmarknadsministern har som en envis papegoja i den här talarstolen upprepat: Vi har lagt fram en superbudget. Den måste börja verka. Nu äntligen har man insett att det kanske inte var en så bra budget. De siffror som den budgeten baserades på är passé sedan länge. Det kom ett litet stimulanspaket häromveckan. Vi säger bara: Det räcker inte. Inte minst har den borgerliga majoriteten glömt så viktiga beståndsdelar som att vi behöver pengar till kommuner och landsting för att de inte ska säga upp en massa personer som jobbar inom de viktiga områdena vård, skola och omsorg.

Vi saknar stimulanspaket när det gäller reparationer av miljonprogrammets bostäder. Om det finns en stor arbetslöshet inom byggsektorn, som ser ut att öka, varför kan vi då inte göra det gemensamma att både utmana de klimatmål som vi har satt upp och samtidigt anställa personer inom byggsektorn och se till att rusta upp miljonprogrammets bostäder? Var för tar vi inte denna chans? Varför ska vi vänta? Det kan bli en dyr väntan.

Som jag sade tidigare har Anders Borg äntligen begripit att fullskalexperimentet med a-kassan var ett misslyckande. Vi ledamöter i arbetsmarknadsutskottet fick i går en rapport från TCO *A-kassan, en försäkring i fritt fall*. Det hemska med denna rapport, för den är ganska hemska, är att den visar att 30 procent av dem som nu är arbetslösa är oförsäkrade och får leva på grundbidraget 7 000 kronor i månaden före skatt. Det är inte lätt att leva på en sådan summa pengar när man sitter med en lägenhet eller en villa och har ansvar för barn. Det är inte en lätt uppgift.

Skillnaden mellan fattiga och rika kommer att öka i Sverige, den saken är helt klar.

Det finns en mycket allvarlig baksida som jag tror att den borgerliga majoriteten inte tänkte på när de satte i gång det fullskaliga experimentet med a-kassan. Det är den stora skillnaden mot varslen på 90-talet, för när vi fick en massa varsel och arbetslöshet på 90-talet hade vi åtminstone en a-kassa som fungerade. Människor kunde känna en viss trygghet: Okej, jag har förlorat jobbet, och det kommer säkert att startas nya företag. Men jag har åtminstone en inkomst som jag kan leva på ett tag.

Omställningar i samhället och bland företag kommer alltid att ske, och vi ska se det positivt. Vissa företag måste läggas ned och vissa företag kommer att startas. Jag tror att den stora omställningen nu kommer att handla om klimat- och energifrågor. Det är inom dessa områden som vi kommer att se den stora skillnaden. Vissa företag måste lägga ned därför att de inte klarar de klimatkrav som vi måste ställa, men det kommer också nya företag som kommer att se en ny marknad ljusna. Därför är omställning av samhället inget negativt i sig. Problemet nu är att alla de som är arbetslösa går ut i en arbetslöshet utan någon ersättning från samhället. Det skapar en otrygghet i samhället, också bland oss som har anställning eller förtroendeuppdrag och har en inkomst. Det kommer att leda till att hundratusentals eller kanske en miljon människor i det här landet inte kommer att spendera någonting utan i rädsla för att bli arbetslösa kommer att sluta konsumera, sluta göra det lilla extra som behövs för att hjulen ska rulla. Det kommer att bli en dyrköpt erfarenhet för den borgerliga majoriteten att det var så ert experiment med a-kassan föll ut.

TCO avslutar sin rapport med att hela a-kassesystemet är i gungning, och det är sant. Från Miljöpartiets sida har vi föreslagit att hela a-kassesystemet ska ses över och att något som vi kallar arbetslivstrygghet införs. Jag inser att det inte i dagsläget är möjligt att införa det med tanke på osäkerheten. Men jag tror att det för framtiden är väldigt viktigt att försöka få ett system som hänger ihop och som ger trygghet för människor, ett system som inte gör skillnad på dem som är sjuka och arbetslösa, som är enkelt att begripa och där ingen ramlar mellan stolarna. Ersättningsnivåerna ska också ligga på en sådan nivå att människor inte känner otrygghet utan kan känna trygghet i att veta att om de skulle bli sjuka eller arbetslösa ställer samhället upp med en viss grundersättning så att de inte behöver flytta från hus och hem. Tyvärr har den borgerliga majoriteten inte varit så intresserad av ett sådant system utan fortsätter med sitt system där det är piskan och inte morötter som gäller för människor.

Innan vi har nått Miljöpartiets arbetslivstrygghet måste vi naturligtvis lappa och laga i det system vi har i dag. Det gäller studerandevillkoret som måste återinföras. Det gäller ersättningsdagarna som är så få numera. Det gäller ersättningen för dem som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin. I dag får de en lägre ersättning än vid arbetslöshet. Den måste därför höjas.

Dessa återställare måste genomföras. Vårt mål är att 80 procent av löntagarna ska få 80 procent i a-kassa. Jag inser att det inte kommer att vara möjligt de närmaste ett och ett halvt åren. Vi måste avvakta valdagen. Men därefter är det detta som gäller. Då hoppas jag verkligen att människor ska känna att de får trygghet från samhällets sida, att de ska

våga ta chanser och våga se på framtiden med tillförsikt, till skillnad från i dag när människor är oroliga och otrygga.

Herr talman! Jag nämnde tidigare att det pågår både en finans- och lågkonjunkturkris. Men det pågår också en annan kris, klimatkrisen. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi nu tar chansen att göra de nödvändiga omställningarna. Nu finns det arbetskraft att tillgå. Det finns också, vilket flera har nämnt här innan, en mycket stark statskassa. Vi borde kunna använda detta för till exempel renovering av miljonprogrammen för att få en bättre energieffektivitet. Vi borde bygga ut kollektivtrafiken. Vi borde kunna göra de satsningar som behövs för framtiden. Det är de här stegen som måste tas i dag, inte i morgon – då kan det vara för sent.

Det behövs också vanliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder, inte minst gäller det yrkesutbildning för att människor ska kunna ta jobb när de väl kommer. Men när de nya företagen kommer kanske man inte har exakt den kompetens som behövs. Därför måste vi från statens sida se till att det finns ordentligt med platser i komvux och andra yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar. Vi har föreslagit att de ska få ordentligt mycket mer pengar, så att vi verkligen kan sätta i gång med detta och framför allt skapa kvalitet i de utbildningar som finns så att det inte blir att sätta sig i ett tomt klassrum. Det hjälper inte någonting.

Vi måste också ha andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som projektet gröna jobb som den borgerliga majoriteten lade ned. Vi måste ha mer pengar till Arbetsförmedlingen för att de på ett personligare sätt ska kunna hjälpa till att coacha. Det kräver att Arbetsförmedlingen får fler resurser och inte färre.

Det är också helt obegripligt, herr talman, varför den borgerliga majoriteten har tagit bort starta-eget-bidraget – inte tagit bort men sänkt det väldigt kraft. Det är ett av de få projekt som Riksrevisionen tycker är ett bra projekt som leder till arbete. Dessutom innebär att starta eget att man får leva, att man får känna hur det är att ha ett eget företag. Det är en härlig känsla. Den måste uppmuntras. Vi har avsatt mer pengar i vårt budgetalternativ till detta, därför att det är en av de mest träffsäkra åtgärderna för att kunna få ett jobb. Framför allt gäller det personer som i dag blir arbetslösa som har en yrkesbakgrund. Men det gäller också dem som står långt borta från arbetsmarknaden, de som redan under 90-talets kris inte fick något jobb och som också har svårt att få det i dag.

Vi tror att sociala företag är väldigt viktigt. Sociala företag är en av de bättre åtgärderna. För att personer som står väldigt långt från arbetsmarknaden, och som har stått utanför arbetsmarknaden i kanske tio år, ska komma in på arbetsmarknaden behöver de hjälp. De behöver inte bestraffningar från samhället, utan de behöver hjälp. Och sociala företag har här varit en viktig funktion för dessa.

Från Miljöpartiets sida tycker vi att det borde vara en del av arbetsmarknadspolitiken att stötta sociala företag på ett bättre sätt än vad man gjort hittills. Det kräver inte bara pengar utan också en del lagändringar för att möjliggöra för kommuner att stödja sociala företag.

Herr talman! Jag vill också ta upp något som vi brukar kalla en paus från arbetslivet, det som vi också benämmer friår. Många som jobbar i dag – alla är inte arbetslösa, tack och lov – känner ett visst behov av att pröva något nytt. Det kan vara en ny utbildning, ett nytt arbete eller helt

enkelt bara en paus för att ladda batterierna. Vi tycker att det är väldigt bra, inte minst för att motverka utbrändhet.

Arbetslivsinstitutets utvärdering av friåret visar också att den reformen har lett till en ökad rörlighet på arbetsplatserna och på arbetsmarknaden i stort. IFAU har också visat att arbetslösheten bland friårsvikarier minskade efter vikariatet. Friåret har alltså varit positivt både för dem som tog vikariatet och för friårstagarna. Vi borde satsa mer på detta för framtiden.

Herr talman! Arbetsmiljöfrågorna är viktiga. Friåret är ett av de sätt som vi tror på. Det behövs naturligtvis åtgärder på fler områden. Den borgerliga majoriteten har misslyckats totalt med detta när man bara på de två första åren har dragit ned med 160 miljoner kronor. Det leder givetvis till att inspektionerna på arbetsplatserna blir färre.

Ett exempel är den nu bristande inspektionen på skolorna, en av Sveriges största arbetsplatser med lärare och elever. Inspektionerna från Arbetsmiljöverket har minskat drastiskt därför att de inte har tillräckligt med inspektörer, eftersom de inte får pengar från den borgerliga majoriteten.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi inte försummar en bra arbetsmiljö. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi försöker motverka de dödsolyckor som nu ökar alltmer. Vi kan inte förhindra alla dödsolyckor, men vi måste göra allt för att försöka undvika dem. Jag tror att det systematiska arbetsmiljöarbetet på arbetsplatserna är A och O för att förhindra detta. Då behöver Arbetsmiljöverket betydligt mer pengar än vad man har fått.

I denna debatt behandlar vi också Riksrevisionens styrelses framställning angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga. Vi får inte glömma denna grupp som fått det allt svårare på arbetsmarknaden. Riksrevisionen framhåller i rapporten att regeringen inte lever upp till målet att funktionshindrade ska ha samma möjligheter som övriga i samhället att delta i arbetslivet och att statens arbetsmarknadspolitiska insatser inte varit tillräckliga.

Jag hoppas att regeringen läser rapporten ordentligt och ser till att det kommer initiativ på detta område. Vi kan inte ha en situation där funktionshindrade diskrimineras på detta sätt. Vi måste satsa och se alla som en resurs. Alla ska en möjlighet att delta på arbetsmarknaden oavsett om vi har funktionshinder eller inte.

Herr talman! Vårt förslag till budget har tidigare avslagits, så vi har inte deltagit i beslutet som gäller arbetsmarknadsutskottets utgiftsområde 14. Jag står givetvis bakom alla reservationer i betänkandet, men för tidsvinnande yrkar jag bifall bara till reservation 16 om studerandevillkoret i a-kassan och till den gemensamma reservationen 18 som vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern om förtroendevalda i a-kassan. Vi ser det som en viktig markering. Samhället får inte sätta upp hinder för förtroendevalda att ta uppdrag.

Anf. 94 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman och kolleger! Dagens debatt behandlar regeringens budgetproposition för 2009 med förslag på anslag till området Arbetsliv och

arbetsmarknad. Det rör sig om 55,9 miljarder kronor. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Efter en stabil och stark högkonjunktur har vi nu en betydande lågkonjunktur och en kraftig internationell finanskris framför oss. Vi har en importerad kris som inte kan jämföras med den kris vi hade på 90-talet då mer än 500 000 arbeten försvann.

Nu är Arbetsförmedlingens prognos för arbetslösheten lägre, om än oroande hög. Arbetsförmedlingen beräknar att ca 145 000 jobb riskerar att försvinna men att det så småningom kommer att vända när 40-talisterna går i pension. Framåt 2011–2012 blir det snarare arbetskraftsbrist. Efter regn kommer solsken, men det finns några stora utmaningar framför oss. Det är några tuffa år som vi behöver möta med kraftfulla åtgärder.

Det är dock viktigt att visa på att antalet nyanmällda platser till Arbetsförmedlingen i november var drygt 30 000. Det är i och för sig färre än för ett år sedan i november men fler än varslade personer. Antalet nyanmällda platser är nu totalt ca 600 000. Glädjande är också att långtidsarbetslösheten sjönk i november med 12 procent jämfört med samma månad förra året.

Deltidsarbetslösheten har minskat med drygt 23 procent. Det visar att det var rätt åtgärd av regeringen att minska antalet dagar för deltidsstämplingen även om det möttes av stark kritik. I dag väljer Socialdemokraterna att hålla med oss även om de på marginalen ökar antalet dagar med 25, till 100.

På samma sätt som arbetsmarknadsåtgärder och program behöver minskas i goda tider under högkonjunktur behöver de nu ökas för att möta varsel och ökad arbetslöshet – alltså precis det som regeringen föreslår. Däremot hade det varit direkt fel att sätta folk i åtgärder under en högkonjunktur.

Antalet sysselsatta personer uppgick i november till 4 559 000 personer, vilket är en hög siffra. Minskningen i november förra året var 16 000 personer. Trots att sysselsättningen minskat en aning är de fasta anställningarna 93 000 fler och de tidsbegränsade anställningarna 95 000 färre i dag än för ett år sedan.

Tyvärr märker vi att varslen har ökat kraftigt. Prognosläget är osäkert. I regeringens senaste prognos från den 16 december beräknas arbetslösheten stiga till 7,7 procent nästa år. Alla delar av Sverige påverkas – vissa län och städer förstås mer än andra.

För ungdomar är läget extra känsligt. De som precis har kommit in på arbetsmarknaden riskerar att bli arbetslösa, och många får inte ens en chans att komma in. Ungdomarna som är vår nutid och framtid drabbas av lägre sysselsättning och högre arbetslöshet. Då är det viktigt att unga lämnar skolan utan godkända betyg eftersom grunden för arbete är en bra skolutbildning. Det är något som är högt prioriterat av regeringen.

Just frågan om att hamna utanför, att inte vara behövd, att inte känna sammanhang och att vara beroende tror jag avgjorde valet 2006. Då befann sig många människor utanför arbetsmarknaden trots att vi hade en stark högkonjunktur. Alldeles för många var långtidssjukskrivna, förtidspensionerade, sjuka, arbetslösa eller i olika program och åtgärder. En del satt i skolbänken fast de ville arbeta. En del arbetade deltid fast de ville

och kunde arbeta mer. Många människor som både ville och kunde fick inte chansen att bidra.

Sedan valet 2006 har drygt 172 000 personer lämnat detta utanförskap. Det är otvetydigt så att regeringens jobbpolitik har gjort och gör skillnad. Många känner i dag glädje över ökad trygghet, arbetsgemenskap, lön och semester. Fler som arbetar och en god ekonomi innebär att vi i Sverige har en betydligt bättre situation än i många andra länder som också drabbats av krisen.

Jag menar, herr talman, att regeringens politik för att det ska löna sig bättre att arbeta och vara billigare och enklare att anställa fungerar. Alla som arbetar har fått mer pengar i plånboken, ökad frihet och större handlingsutrymme. Möjligheten att konsumera och stimulera ekonomin är viktig.

När vi nu har en allvarlig situation framför oss, vad är det då som krävs? Vi moderater är övertygade om att det krävs handlingskraft och ledarskap. Särskilt i kriser prövas ledarskapet. Det krävs en ansvarsfull ekonomisk politik och ett förtroende för regeringen och dess förda konsekventa politik. Vi behöver känna trygghet och tillit, tillförsikt och framtidstro. Det krävs noga övervägda åtgärder av regeringen. Det duger inte att ägna sig åt retorik och politiska slagord. Vem som visste bäst och vem som hade rätt är svårt att säga innan vi ser slutet på krisen.

Låt oss därför vara lite ödmjuka. Rätt hantering av krisen är avgörande för alla medborgare i Sverige. Det handlar ytterst om förtroende, tillit och förståelse för att den ekonomiska politik som förts i Sverige sedan 2006 också fortsättningsvis kommer att lyckas.

Ordning och reda i de ekonomiska finanserna har gjort att Sveriges regering kunnat lägga fram den mest expansiva budgeten bland EU:s 27 medlemsstater. När det verkligen behövs satsningar görs de också.

Tack vare att så många i Sverige har fått ett arbete sedan valet 2006 har skatteintäkterna ökat och utbetalningar av bidrag och ersättningar minskat. Det innebär att alliansregeringen har kunnat satsa 32 miljarder kronor extra i budgeten kommande år på forskning, infrastruktursatsningar och utbildning utöver de mer än 22 miljarder kronor som under tre år satsas i ett krispaket för att motverka effekterna av lagda varsel. Det innehåller bland annat ett förstärkt stöd för alla nya arbetslösa och korttidsarbetslösa, förstärkning av yrkesvux och yrkeshögskola, satsningar på infrastruktur som ger många nya jobb och ROT-avdrag. ROT-avdraget är viktigt eftersom det stimulerar byggsektorn och alla de hantverkare som är anställda eller driver eget där. Utöver detta tillkommer andra krisåtgärder till bland annat bilindustrin.

Arbetsförmedlingen får 3 ½ miljard extra nästa år till fler coachningsåtgärder och aktiveringsåtgärder. Arbetspraktiken och den praktiska kompetensutvecklingen utökas.

Dessutom har Arbetsförmedlingen fått en helt ny och mer ändamålsenlig organisation med en sammanhållen myndighet och ett tydligare uppdrag. Arbetsförmedlingen beräknar att de nästa år kommer att förmedla 1 miljon arbeten.

En glädjande rubrik mötte mig på förstasidan av dagens tidning. Det stod att Västerås vill värva välutbildade. Man kunde läsa att målet är att tillsätta 1 000 nya tjänster nästa år inom tekniska yrken, varav 300 tjänster omgående. Man kunde också läsa att tåg tillverkaren Bombardier re-

dan har intervjuat 150 personer i Göteborg och att alla som de har intervjuat har fått erbjudande att komma och provbo i Västerås.

Det finns också positiva exempel. Allt är inte nattsvart på den svenska arbetsmarknaden.

Generaldirektören för Arbetsförmedlingen besökte nyligen vårt utskott. Hon redovisade att det finns goda möjligheter att hjälpa många arbetslösa tillbaka till ett nytt arbete.

Inom Arbetsförmedlingen har man bildat en krisorganisation som snabbt och flexibelt sätts in där behoven är som störst. Hennes arbete tillsammans med all den samlade kompetens som finns inom Arbetsförmedlingen inger förhoppningar och goda förutsättningar. De både vill, kan och har möjlighet att hjälpa dem som nu ställs utanför. Arbetsförmedlingen kompletteras också med andra aktörer på arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen har i sin budget 38 miljarder kronor för 2009 utöver de extra satsningar som kommer. Man kommer att anställa fler för att hjälpa ännu fler arbetslösa. 38 miljarder är mycket pengar. Om man vill jämföra med någon annan verksamhet i Sverige kan man till exempel jämföra med polisen. All polisverksamhet i Sverige under ett år kostar ungefär 15 miljarder. Tänk er dubbelt så många poliser, polisstationer och polisbilar så har ni proportionerna – 38 miljarder. Det är inte ingenting.

Stödet till långtidsarbetslösa förstärks ytterligare när det blir ännu lägre kostnader för arbetsgivare att anställa. För nystartsjobben sänks arbetsgivaravgifterna ytterligare, och det blir en permanent dubbel nedläggning av arbetsgivaravgifterna.

Herr talman! Varje enskild person måste få tydliga besked om vad som ska gälla när man blir uppsagd. Det är viktigt att ingen känner att de blir lämnade efter. Därför är det väldigt viktigt att man får hjälp och coaching och att skydds nätet fungerar.

Först vill jag peka på företagets ansvar. En stor andel anställda på arbetsmarknaden omfattas av så kallade omställningsavtal som betyder mycket. Där kan de som drabbats av arbetslöshet få både ekonomisk hjälp, praktisk coaching, matchning och utbildningsinsatser. Erfarenheterna av dessa åtgärder är mycket goda eftersom kompetensen och erfarenheten oftast är mycket hög bland dem som arbetar. Det beror ju inte på de personerna att de har blivit arbetslösa. De på Volvo har ju en god utbildning och är i hög grad anställningsbara. Trygghetssystem och omställningsförsäkring brukar lyckas med att så många som åtta av tio kommer i nytt jobb innan uppsägningstiden har tagit slut.

Arbetsförmedlingens insatser är också viktiga. Därutöver är det viktigt med en arbetslöshetsförsäkring som ger ett ekonomiskt stöd under en omställningsperiod.

Det är viktigt att vara med i en a-kassa på samma sätt som det är viktigt att ha en hemförsäkring eller en bilförsäkring. Det är väldigt få människor som struntar i sin hemförsäkring eller bilförsäkring.

Med alliansens jobbskatteavdrag har alla fått mer pengar kvar. Höjningen i a-kassan är i genomsnitt 120 kronor i månaden, alltså mycket mindre än den inkomstökning som jobbskatteavdraget har gett där 97 procent av alla anställda i Sverige har fått mer än 1 000 kronor mer i månaden.

Vi vet att många som lämnat a-kassan är äldre och löper en ganska låg arbetslöshetsrisk, i alla fall enligt dem själva. Det är till exempel personer i kvalifikationsyrken. Ca 300 000 personer är över 55 år och känner troligen att de ligger ganska högt upp på LAS-listan. Redan vid valet 2006 var det 700 000 anställda som stod utanför a-kassan. Tyvärr har det blivit fler av olika skäl. Men att man inte har råd, stämmer sällan eftersom jobbskatteavdraget har givit mer pengar i plånboken.

Däremot finns det en grupp underförsäkrade. Det tar vi på allvar, och därför gör vi det nu lättare att gå med i a-kassan och omfattas av försäkringen. Vi kan ha, och vi har, olika uppfattningar om hur hög ersättning ska vara i a-kassan, men vi borde vara överens om att tala väl om a-kassan och om vikten av att vara medlem.

Jag är tveksam, ja direkt kritisk, till den retorik som har förts, när man talar om a-kassan som saboterad, nedmonterad, i förfall eller i fritt fall. Om man gör det tillräckligt mycket tror jag att det påverkar människors benägenhet att vara med i försäkringen och att fler kan välja att stå utanför.

Fackliga företrädare, arbetsgivare, vi politiker och medierna har här ett ansvar. Det är en god idé att ha en kampanj för att få fler att gå med i a-kassan. Man kan ha kritik mot den svenska a-kassan, men den är fortfarande ett av världens mest generösa system.

Regeringen föreslår sänkning i avgiften och sänker trösklarna för att få ut ersättning. Ambitionen är att fler ska ansluta sig till en a-kassa.

Beräkningar från IFAU menar att höjda ersättningar skulle späda på arbetslösheten ytterligare, men visst har jag förståelse för de ekonomiska bekymmer som drabbar arbetslösa.

Däremot menar jag att det är extra viktigt att intensifiera matchningen mellan lediga arbeten och ledig arbetskraft. Företag måste våga och vilja anställa, och där behöver mycket göras. De kompletterande försäkringarna är också viktiga i arbetslöshetssituationer. De ger väldigt många anställda fackliga medlemmar 80 procent av den tidigare lönen, antingen som en förmån i det fackliga medlemskapet eller i form av tilläggsförsäkringar.

Jag ska också gå in på ungdomarnas situation på arbetsmarknaden, som är besvärlig eftersom risken för dem att stanna kvar i arbetslöshet är stor. När de saknar arbetslivserfarenhet har de också svårt att konkurrera om jobben med mer erfarna. Då är det viktigt att arbetsgivarna får en subvention för att anställa ungdomar. Kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter tror vi är ett komplement och ett viktigt sätt att möta ungdomarnas svaga förankring på arbetsmarknaden.

Där finns det olika uppfattning, men vi har svårt att se hur det ska bli lättare för ungdomar att få och behålla ett arbete om arbetsgivarnas lönekostnader chockhöjs. Om det blir billigare att anställa ungdomar kommer fler att få ett jobb, jämfört med motsatsen.

Betänkandet behandlar många viktiga och angelägna bekymmer. Jag vill särskilt nämna en grupp som berör mig starkt. Det har också Ulf Holm tagit upp. Det gäller de funktionshindrade. Det är ungefär en miljon människor i Sverige som har ett funktionshinder, och ungefär hälften av dem har en arbetsnedsättning. Det är betydelsefullt att det finns lönebidrag, trygghetsanställningar och jobb inom Samhall.

Personer med funktionshinder har samma rätt som alla andra att delta i arbetslivet. Därför är det glädjande att 20 procent av nystartsjobben har förmedlats till denna grupp, och jag hoppas att det kan bli ännu fler när vi nu ytterligare sänker kostnaderna.

Regeringen föreslår att stödet till personligt biträde för funktionshindrade ska höjas och att stödet till hjälpmedel för att arbetsgivare ska kunna anpassa arbetsplatserna ska bli större.

I tider av nedgång är det viktigt att stimulera ekonomin och hushållens köpkraft. Det sker nu genom ytterligare jobbskatteavdrag.

Nystartsjobb, nyfriskjobb, instegsjobb och ytterligare subventioner är till för att säkerställa unga alla dessa åtgärder som tillsammans gör skillnad för väldigt många människor.

Visst skulle tomtens säck kunna vara fylld med ännu fler julklappar. Men för oss moderater har det högsta prioritet att vara ansvarsfulla och föra en politik som leder till fler och bättre jobb.

Regeringens fokus är att stimulera efterfrågan på arbetskraft.

Eftersom resurserna är begränsade och en ansvarsfull ekonomi är A och O för att Sverige ska lyckas väl och klara av den bistra vinter som väntar är det viktigt att ha ordning och reda på ekonomin. Det kan behövas mer, och då finns det möjlighet för regeringen att ingripa.

Med en ekonomi i balans och goda, trygga statsfinanser kan ekonomin stimuleras och medborgarna slippa höjda skatter och besparingar. Det ökar förutsättningarna för ännu fler att få arbete.

Jag önskar alla i utskottet en välbehövlig paus.

(Applåder)

Anf. 95 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! På en punkt håller jag helt och hållet med Hillevi Engström. Visst har regeringens jobbpolitik gjort skillnad.

Det har blivit jättestor skillnad mellan dem som har ett jobb och dem som inte har ett jobb. Det har blivit mycket större skillnad mellan dem som har en fast anställning och dem som inte får ett fotfäste på arbetsmarknaden. Det har blivit en väldig skillnad mellan unga utan arbete och vuxna med arbete.

I sju av tio kommuner ökar socialbidragen, och det har också blivit skillnad mellan dem som lyckats kvalificera sig för a-kassa och de som inte lyckats, trots att de gett sig råd att betala sin avgift.

Vidare talar Hillevi Engström sig varm för de människor som har det svårt på arbetsmarknaden. I januari beräknas 75 000 människor bli utförsäkrade från Försäkringskassan. Regeringen har tecknat ett avtal om rehabilitering för ett antal grupper, men dessa 75 000 kommer inte i åtnjutande av det trots talet om en jobblinje för alla.

Det vore logiskt om regeringen såg att det är en grupp människor som behöver mycket stöd på sitt jobb, men regeringen satsar inga nya pengar på förebyggande åtgärder, arbetsmiljöarbete, företagshälsovård eller någonting annat som de facto skulle hjälpa denna grupp i arbetslivet. Tvärtom är Arbetslivsinstitutet nedlagt, vilket dessutom skedde på ett sådant sätt att regeringen drog på sig stark kritik från Riksrevisionsverket.

Det är kvinnor i privat sektor som far mest illa när det gäller arbetsmiljön, och det är den sektor regeringen tycker ska växa.

Var finns anslagen? Var finns resurserna? Var finns den tänkta jobblinjen för de 75 000 människorna och för dem med funktionshinder?

Anf. 96 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det var svårt att hänga med i alla svängarna; det var nästan en fortsättning på anförandet. Jag får väl svara på ungefär samma sätt.

Berit Högman började med att prata om alla saker som blivit sämre, och det var så mycket att man nästan inte kan räkna upp allt. Jag tycker att man ska säga så här: För väldigt många har det blivit mycket bättre. Om man pratar med en av de 172 000 personerna tror jag att det för den personen gjort stor skillnad att ha fått ett jobb, att ha kommit tillbaka i arbete.

En viktig insats nu är att förmå arbetsgivare att våga anställa. Vi satsar på nystartsjobben, som även omfattar den gruppen. Att människor ska kunna komma in och få en provanställning eller visstidsanställning, att våga komma tillbaka, tror jag kommer att vara avgörande för deras möjligheter.

En viktig reform som regeringen också beslutar om gäller möjligheten för sjukskrivna att kunna prova ett annat jobb liksom möjligheten för förtidspensionärer att kunna prova att arbeta utan att riskera att bli av med sin förtidspension. Det är ganska konkreta åtgärder för den gruppen.

Anf. 97 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Av alla de miljarder som Hillevi Engström nämnde i sitt anförande går bara 6 miljarder till åtgärder. Resten går till passivitet. I mitt anförande beskrev jag att de åtgärder som regeringen vidtagit enbart täcker en bråkdel av den prognostiserade tillströmningen till Arbetsförmedlingen. En stark tillströmning till Arbetsförmedlingen i januari består av de 75 000 människor som blir utförsäkrade. I det läget gör regeringen inte några ytterligare insatser som skulle täcka det behovet. Det är tydligt att glappet mellan behovet och de resurser som regeringen satt in är oerhört stort, detta sagt apropå skillnader. Där kvarstår alltså kraven.

Vi kan också anta att det är från den gemensamma sektorn som många av dessa personer tros komma, och då kommer vi osökt in på frågan om resurser till kommuner och landsting. En miljon deltidsarbetande finns i vårt land. 155 000 sitter löst i kommuner och landsting enligt SKL:s egna beräkningar.

Är Hillevi Engström beredd att ge besked till sin partikamrat Anders Knappe om att det blir mer resurser till Sveriges Kommuner och Landsting?

Anf. 98 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! När det gäller Arbetsförmedlingens resurser, om de är tillräckliga eller inte, tycker jag att man får lyssna på vad Arbetsförmedlingens chef har för uppfattning. Hon besökte oss i utskottet nyligen, och hennes uppfattning är: Låt oss jobba. Vi behöver arbetsro och resurser. Jag är alldeles övertygad om att hon kommer att ge signaler till rege-

ringen om det fattas resurser, om det behövs mer. Det får sedan bli en fråga för regeringen att bedöma om det finns resurser att skjuta till.

Jag är inte beredd att i dag säga att det kommer att bli så eller så mycket mer, men det är mycket angeläget att hjälpa den grupp människor som Berit Högman tar upp. Där delar jag helt Berit Högmans uppfattning. De som blir utförsäkrade från Försäkringskassan behöver mycket stöd. Jag kan tänka mig att det är en viktig målgrupp för nystartsjobben vad gäller att komma tillbaka i arbete.

Mer besked än så kan jag inte ge just nu.

Anf. 99 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Hillevi Engström pratade en del om a-kassan. Om man tänker sig att man höjer priset på en vara med 200–300 procent samtidigt som man drar ned på kartongen så att den blir mindre visar ganska enkel vanlig marknadslogik att efterfrågan på den varan garanterat kommer att sjunka. Men när regeringen gör just det med a-kassan, det vill säga höjer priset med 200–300 procent för dem som drabbas allra värst, sänker ersättningen och gör det svårare att kvalificera sig, finns det inga sådana samband över huvud taget. Då beror det tydligen på helt andra saker. Samtidigt som dessa försämringar sker har folk plötsligt, händelsevis, tappat förståndet och går ur a-kassan för att de gått på något slags propaganda från oppositionen och facket. Det var så det lät här.

Menar Hillevi Engström verkligen att om vi alla slutar prata illa om a-kassan som den nu har blivit skulle den höjda avgiften, de hårdare kvalifikationsvillkoren, de sänkta ersättningsnivåerna och alla de andra försämringarna inte längre betyda någonting? Är det verkligen så, Hillevi Engström, att anledningen till att 500 000 människor lämnat arbetslöshetsförsäkringen och var tredje arbetslös i dag är oförsäkrad enbart är den att folk lurats av facket och oppositionen? Hänger det verkligen ihop på det sättet?

Anf. 100 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Josefin Brink både ställer frågor och ger svar samtidigt, men jag kunde ändå urskilja en fråga.

När det gäller kostnaden för a-kassan rör det sig om i genomsnitt 120 kronor mer i månaden. Som jag nämnde i mitt anförande har 97 procent av alla anställda fått mer än 1 000 kronor kvar i plånboken med jobbskatteavdraget.

Det finns många skäl till att man lämnar a-kassan. Jag nämnde några i mitt anförande. Jag vill därför fråga Josefin Brink om det är viktigt att vara med i en a-kassa även om den blivit sämre, vilket Josefin Brink och en del andra hävdar, eller om rådet man bör ge är att den är så dålig och nedmonterad att det är bättre att gå ur. Det är ganska avgörande, tycker jag. Vi har stor möjlighet att påverka.

Vi kan diskutera nivåerna, och jag har respekt för att det finns olika uppfattningar om hur den borde vara konstruerad. Jag tycker dock att det är viktigt att förklara för människorna att även om de kanske tycker att a-kassan blivit sämre och dyrare är det ändå avgörande att man är med i den. Därför sänker vi trösklarna. Det är lättare att kvalificera sig för att få a-kasseersättning, sex månader mot tidigare tolv.

I år är rådet verkligen att man ska gå med i a-kassan. Sedan är det inte hugget i sten, för evinnerlig tid, vilka nivåer det ska vara. Men det är i dag regeringens förslag som vi kommer att fatta beslut om i morgon.

Anf. 101 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Min poäng är att det är viktigt att människor är med i a-kassan. Jag förstår att det inte är så enkelt, att människor är så dumma att de går på en massa struntprat. Människor gör rationella val. För många har det blivit för dyrt att vara med i a-kassan, och det har blivit omöjligt att kvalificera sig för att få ersättning. Det är ett stort problem. Om oppositionen plötsligt sade att a-kassan visserligen är dålig men ändå på något sätt bra och värd att vara med i, alltså slutade kritisera regeringens politik, tror jag inte att det skulle förändra situationen.

Arbetsförmedlingen förutspår att 145 000 jobb kommer att försvinna under de närmaste två åren och arbetslösheten stiga till någonstans mellan 8 och 10 procent, beroende på vem man lyssnar på. Redan saknar var tredje arbetslös rätt till ersättning och är hänvisad till att leva på 7 040 kronor vilket efter skatt betyder att man hamnar under socialbidragsnormen, alltså på existensminimum. Det är väl ändå något som regeringen borde ta ansvar för och inte vältra över på oss i oppositionen. Vi vill ha en a-kassa som är billig, ger de flesta löntagare 80 procent i ersättning och gör det möjligt för människor att kvalificera sig även om man inte haft förmånen att få jobba heltid.

Min fråga bollas därför tillbaka: På vilket sätt är det rimligt att regeringen håller fast vid att a-kassan är så dyr och så svår att få ersättning från att människor riskerar att hamna på existensminimum mitt i en brinnande lågkonjunktur?

Anf. 102 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Låt mig först påminna Josefin Brink om att hela sju av tio fackliga medlemmar har en inkomstförstärkning genom sitt medlemskap i sin fackliga organisation eller till tilläggsförsäkring så att de kommer upp i 80 procent av lönen i vart fall under de första 100 dagarna.

Jag menar inte att vi ska vältra över något ansvar på någon. Den a-kassa som finns är viktig att tillhöra. Det är på samma sätt viktigt att försöka ha någon form av buffert. Väldigt många människor har inte det i dag. Det är bekymmersamt.

Jag har full respekt och förståelse för de personer som kommer i stora ekonomiska problem när de blir arbetslösa. Men låt mig påminna om att det var 700 000 personer som var utanför a-kassan redan år 2006 när vi tillträdde. Situationen är att det sker en tillströmning till a-kassan, och det tycker jag är bra.

Den viktigaste åtgärden för regeringen nu att satsa pengar på och som man måste prioritera är att göra det enklare, billigare och mer attraktivt att anställa. Det är att stimulera efterfrågan på arbetskraft. Det är A och O, och man måste välja.

Det läggs ganska många miljarder på att höja a-kasseavgiften. I valet just nu kan vi inte höja för dem som ändå tjänar lite mer. Utan resurserna måste läggas på åtgärder så att lediga arbeten ska matchas mot lediga personer.

Anf. 103 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Hillevi Engström säger att 700 000 var utanför a-kassan före valet 2006, och sedan har ytterligare 500 000 försvunnit. Det betecknar Hillevi Engström som att det tyvärr har blivit fler.

Vad trodde egentligen ni borgare skulle hända om man höjde a-kasseavgiften och försämrade villkoren? Ni kan väl inte ha trott att de 700 000 som stod utanför tidigare skulle gå in i en försäkring?

Sveriges finansminister Anders Borg har erkänt att det var ett misstag. Det var kanske inte så smart att göra det. Men jag hör ingenting från Hillevi Engström som ordförande i arbetsmarknadsutskottet från den borgerliga majoriteten. Det finns inte någon insikt, och ni tycker inte att ni har gjort någonting fel. Ni håller fast vid att människor inte begriper sitt eget bästa.

Det är klart att man har en bil så ska man ha en bilförsäkring. Har man ett hem ska man ha en hemförsäkring. Men det är inte så människor har upplevt det. Det må vara så att Hillevi Engström tycker att vi kritiserar a-kassan. Men vi kritiserar a-kassan för att vi inte tycker att den är tillräcklig.

Vi vill att vi ska ha en a-kassa som människor ska känna trygghet i när och om de drabbas av arbetslöshet. Vi i oppositionen förstår att samhället ständigt kommer att förändras. Vissa företag kommer att slå igen och andra företag kommer att skapas. Människor ska känna trygghet i den omställningen.

Ni har sett till att människor känner otrygghet. Det är vad ni har lyckats med på två och ett halvt år.

Anf. 104 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Ulf Holm om en sak. Det är olyckligt att människor har lämnat a-kassan. Jag tror att vi har misslyckats att kommunicera att människor har fått mer pengar i plånboken. Det är 1 000 kronor mer i plånboken, och det täcker mycket väl upp den förhöjda avgiften.

Det finns också många som har lämnat försäkringen. Studier visar också att människor inte har känt att de har löpt någon arbetslöshetsrisk. De har inte varit kvalificerade för a-kassan. Det har varit studerande som av naturliga skäl har lämnat a-kassan på grund av det.

Det finns en underförsäkrad grupp. Hur stor den gruppen är som nu akut kommer att omfattas kommer att visa sig. Som jag sade tidigare är ingenting hugget i sten. Det kommer inte alltid att vara som det är i dag.

När det gäller att välja vad man ska satsa pengar på är det viktigt att göra valet att satsa på jobben så att människor kommer tillbaka till arbete.

Vi var också tydliga inför valet att det skulle löna sig mer att arbeta. Det skulle bli större skillnader att gå från utanförskap till arbete, och arbetslöshetskassan skulle bli mer försäkringsmässig.

Var den rätta nivån och brytpunkten ligger och hur stor ersättningen ska vara kan man tvista om. Jag känner för de människor som står utanför a-kassan i dag men tanke på deras möjligheter att försörja sig.

Anf. 105 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! På en punkt har Hillevi Engström helt rätt. Allt kommer inte att vara som i dag. Nej, vi har tack och lov ett val år 2010 där vi kommer att byta ut nuvarande regering mot en rödgrön regering.

Då kommer vi att sträva efter att se till att vi får en a-kassa som erbjuder trygghet för människor. Målet är att 80 procent ska ha ungefär 80 procent i ersättning. Det är vår målsättning att ta den dit.

Vi inser och förstår att om människor ska känna en trygghet i samhället måste vi också ha ett trygghetssystem som fungerar. Ni har lyckats förstöra den trygghet som människor behöver i svårare tider.

Vem som helst kan räkna ut att om man har en högkonjunktur kommer det förr eller senare en lågkonjunktur, och den kommer nu.

Jag hoppas att det är Anders Borg som kommer att vinna den interna diskussionen bland Moderaterna. Ni måste förändra synen på a-kassan och hur omställningsförsäkringen ska se ut. Vi måste få en a-kassa som erbjuder trygghet och som inte är som i dag.

Det stora bekymret i dag förutom a-kassan är situationen att det inte kommer några nya jobb. Det är lätt att gå och säga: Har människor för hög a-kassa kommer de inte att söka några jobb. Det finns i dag inga jobb att söka. Det finns några. Men de räcker inte på långa vägar att möta upp antalet varslade som nu kommer.

Småföretag och andra företag vågar inte expandera. De känner en rädsla för detta och vågar inte ta steget. Där har den borgerliga majoriteten dessutom lyckats förstöra småföretagarnas förutsättningar genom att ta bort den lägre arbetsgivaravgiften. Det gör att de känner ännu större tveksamhet inför att anställa.

På två viktiga områden har den borgerliga majoriteten försummat sina möjligheter.

Anf. 106 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Att säga att Miljöpartiet kommer att byta ut regeringen är väl ändå att ta i lite väl mycket, Ulf Holm. Var väljarna lägger sina valsedlar får vi se år 2010 på valdagen. Jag hoppas inte att Miljöpartiet kommer att göra någon form av revolution. Det skulle vara lite väl starkt. Vi får väl se vad som händer. Där tycker jag att vi ska vara lite ödmjuka.

Jag sade i mitt anförande att det finns 600 000 lediga platser på Arbetsförmedlingen, och de finns de som vågar och vill anställa. Det behöver vi stimulera. Vi behöver stimulera efterfrågan på arbetskraft.

För oss är det viktigt att satsa på jobben. En full sysselsättning är vårt mål. Det handlar inte om att uteslutande satsa på att människor ska leva på en försäkring, även om den ska vara vettigt anpassad.

Vi måste få en tilltro till att allt inte är nattsvart. Jag nämnde i mitt anförande att man i Västerås ska anställa 1 000 personer. Det beror också på vilken bild vi målar upp.

Vi kan välja att måla tillvaron i kolsvart. Vi kan också välja att säga: Visst, det är tuffa år, men det finns också saker som är lite av guldgrubba och som vi ska lyfta fram.

Vi opinionsbildare på alla håll har en viktig roll. Säger vi att glaset är halvtomt, eller säger vi att glaset är halvfyllt? Sedan ska vi vara realistiska. Men vi får aldrig ge upp om att människor ska känna framtidstro.

Det är trots allt fyra och en halv miljon människor som i dag har ett arbete på arbetsmarknaden, och långtidsarbetslösheten har minskat. Men jag är också oroad och tar läget på allvar.

När det gäller a-kassan kommer vi att återkomma till den i fler debatter här i kammaren.

Anf. 107 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Decembermörkret vilar tungt över Sverige. Det är också en mörk tid på svensk arbetsmarknad. Tusentals människor har fått dystra besked om varsel eller uppsägning denna höst. För många familjer kommer julhelgen att präglas av oro inför framtiden.

Den svarta statistiken från Arbetsförmedlingen förra veckan talar sitt tydliga språk. Under perioden september till november har över 47 000 människor varslats om uppsägning. Med prognoser om en sysselsättningsminskning på 145 000 personer på två år och en arbetslöshet som stiger till 9 procent år 2010 finns all anledning att se mycket allvarligt på utvecklingen på arbetsmarknaden. Förutom för de som varslats i höst är jag mycket orolig för att de grupper som i dag har svårt att komma in på arbetsmarknaden – ungdomar, invandrare och långtidsarbetslösa – riskerar att hamna längre bak i kön.

Men visst finns det också ljuspunkter. Många av de personer som i dag varslas har färsk arbetslivserfarenhet, utbildning och ofta kompetens som är eftertraktad på arbetsmarknaden. Det som behövs är snabba matchningsinsatser, kraftsamling och koordinering av åtgärder för att människor snabbt ska hitta ett nytt jobb. Företag som flaggat för att de inte kan få tag på rätt kompetens anställer nu. Företag som haft mycket hårt tryck och höga kostnadsökningar ser nu att man kan jobba i kapp, dessutom till lägre priser och därmed bättre marginaler.

Vi ser också att det är en stor generationsväxling på gång på arbetsmarknaden. Även med en dyster prognos och lågkonjunktur räknar Arbetsförmedlingen med att över en miljon rekryteringar kommer att ske under nästa år.

Vi ska heller inte glömma bort att Arbetsförmedlingen fortfarande har nya jobb att förmedla. I november fanns det 57 513 lediga jobb att söka, varav 31 260 var nyanmälda under november.

Under 2007 uppnådde vi dessutom det gamla socialdemokratiska målet om 80 procents sysselsättning. I november var det 4 559 000 personer som faktiskt jobbade.

Fru talman! Redan den budget som lades fram på riksdagens bord i september var fylld med åtgärder som ska rusta Sverige för sämre tider. Sunda statsfinanser och insatser för att minska utanförskapet ska möta de utmaningar som en lågkonjunktur innebär. Det är Europas mest expansiva budget.

Vad är det då vi gör 2009?

Det är många åtgärder. Vi gör det billigare att anställa. Vi halverar arbetsgivaravgifterna för alla ungdomar under 26 år. Vi genomför en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna med 1 procentenhet. Med instegsjobb, nyfriskjobb och nystartsjobb reducerar vi kostnaden kraftigt för de arbetsgivare som anställer personer som av olika anledningar har varit utan jobb en längre tid. Vi genomför tredje steget i jobbskatteavdraget för att stärka hushållens utrymme. Vi utökar lönebidragen och Sam-

halls resurser. Vi ser till att det inte bara blir fler jobb utan även bättre jobb. Vi gör satsningar på Arbetsmiljöverket som också får ett tilläggsuppdrag som handlar om att preventivt och hälsofrämjande vara med och informera och satsa på arbetsmiljön ute på företagen.

Tillsammans med fordonsindustrin satsar vi på forskning för en omställning av transportsystemet. Vi skapar utrymme för fler högskoleplatser. Vi utökar antalet platser i yrkesutbildningen. Vi startar en yrkeshögskola. Vi gör historiskt stora satsningar på infrastruktur samt på forskning och utveckling.

I november kompletterade vi med en proposition som ska trygga krediterna för små och stora exportföretag. Vi tillför totalt 5 miljarder kronor till Svensk Exportkredit och Almi. Genom beslutet ökar vi utlåningskapaciteten där med minst 75 miljarder kronor för att få i gång likviditeten på marknaden så att fler företag kan exportera. Vi stärker därmed Sveriges konkurrenskraft.

Om vi ska lyckas ta till vara de unika förutsättningar som människor har behöver vi framför allt arbeta på lokal och regional nivå. Regeringens samordningsfunktion med centrala personer runt om i landet har visat sig vara en bra modell för hur staten kan samarbeta med dem som känner de lokala arbetsmarknaderna och förutsättningarna bäst. De blir spindlar i nätet som ser till att alla aktörer möts, fokuserar och kraftsamlar för att effektivt kunna hjälpa dem som varslats.

Fru talman! Det finns en avgörande skillnad mellan allianspartierna och vänsterkartellen. Medan ni i oppositionen får backa från tidigare framlagda förslag om höjda skatter och bygga om er egen budgetpolitik ser vi att den grund som vi lade i höstas håller och ytterligare byggs på och förstärks.

Ingenting, säger oppositionen att vi gör. 55 945 miljoner är det vi debatterar i det här betänkandet i dag. Det kallar inte jag för ingenting.

På grund av det extraordinära läget på arbetsmarknaden valde vi att den 5 december presentera ytterligare budgetförstärkningar, utöver de 55 945 miljonerna. Vi gör insatser motsvarande 8,3 miljarder för 2009 och totalt över 22 miljarder, 22 000 miljoner, fram till 2011. I förra veckan kompletterade vi detta med ytterligare 28 miljarder, 28 000 miljoner, för att med satsningar på forskning, statliga kreditgarantier och undsättningslån till företag i kris möta utmaningarna som det svenska fordonsklustret står inför.

I budgeten finns redan ca 38 aktiva miljarder avsatta för Arbetsförmedlingens verksamhet under 2009. Det är 15 000 platser i arbetsmarknadspolitiska program, 57 000 platser inom jobb- och utvecklingsgarantin och 20 000 platser i jobbgarantin för unga. Vi kompletterar nu trygghetsråden och Trygghetsstiftelsens arbete och förstärker Arbetsförmedlingen genom att satsa ytterligare drygt 3 miljarder på matchning under 2009–2011.

Vi uppmanar också Arbetsförmedlingen att öka volymerna med arbetspraktik, totalt 3,3 miljarder 2009–2011. Vi inför kort och intensiv praktisk kompetensutveckling för människor med tidigare arbetslivserfarenhet, totalt 3,3 miljarder 2009–2011. Vi fördubblar nedsättningen av arbetsgivaravgifterna i nystartsjobben.

Vi skapar utrymme för fler platser på yrkeshögskolan för dem som inte vill söka sig till högskolestudier, totalt 400 miljoner 2009–2011. Vi

ökar statsbidraget till yrkesvux för att nå dem som saknar gymnasiekompetens, totalt 900 miljoner kronor 2009–2011.

Vi inför ROT-avdrag. Här kunde vi tidigare höra hur Berit Högman ser på alla dem som städar och tvättar runt om på Sveriges arbetsplatser, att det inte är några riktiga jobb de utför – en mycket märklig kommentar. Vi inför ROT-avdrag utöver vårt RUT-avdrag och ytterligare 1 miljard för drift och underhåll av vägar och järnvägar som båda kommer att ge ytterligare stimulans och en viktig vitamininjektion till ekonomi och arbetsmarknad.

Fru talman! Förra veckan presenterade vänsterkartellen ett gemensamt ungdomsprogram med traineeprogram, jobbutbildning till unga, fler utbildningsplatser på komvux, kvalificerad yrkesutbildning samt högskola, karriärcoachning och praktik. Men då måste jag ställa frågan: Vad är det som är nytt i detta? Det är en kopia av den politik som vi redan för. Det är möjligtvis en nyhet för er. Vi kanske har bifall att vänta under voteringen i dag.

Förklara i stället för mig hur det blir med ungdomsskatten. Socialdemokraterna vill ju skattechocka alla arbetsgivare som anställt unga under 26 år. Vänsterpartiet verkar ha backat från sina skattehöjningar, eller? Miljöpartiet accepterade jobbskatteavdraget redan under sitt budgetarbete i höstas. Jag kan bara konstatera att det spretar mellan vänsterkartellens tre partier när det gäller skatterna.

Vad är då minsta gemensamma nämnare i er arbetsmarknadspolitik, mer än att bara vara emot alliansen? Jag kunde i alla fall inte hitta den. Är det kanske att anställa 150 000 personer i offentlig sektor, som Vänsterpartiet vill? Är det att återinföra friåret, som Miljöpartiet vill? Eller är det kanske att införa den här speciella ungdomsskatten som Socialdemokraterna vill ha?

När det gäller ersättningarna i a-kassan hittar jag tre olika förslag, och som extra krydda i vänsterröran vill Miljöpartiet föra samman a-kassan, sjukersättningen och försörjningsstödet i en ersättningsform. Det är ett intressant förslag i sig, men det är totalt olika ingångar från samarbetskamraterna på vänsterkanten.

Att vänsterkartellen säger att de vill prata jobb men trots det ändå alltid pratar ersättningar är mycket oroande. Vi har kunnat höra det även i debatten här i dag. Det kommer att bli mycket hårda påfrestningar på statens ekonomi framöver. Där måste jobben vara i fokus. Vi går in i en dramatisk lågkonjunktur med stor oro på arbetsmarknaden. Med fel åtgärder kan det budgetöverskott som alliansen byggt upp mycket snabbt vändas till ett budgetunderskott.

Alliansens yttersta mål är att alla människor ska få möjlighet att försörja sig själva. Höjd a-kassa ökar den ekonomiska tryggheten – men bara på kort sikt. Med det begränsade budgetutrymme som finns behöver vi verkligen tänka både en och två gånger innan vi sjösätter dyra reformer. Jag är övertygad om att de resurser som finns ska satsas på att få människor i arbete. A-kassan är och ska även fortsättningsvis vara en omställningsförsäkring.

Det finns flera problem med att höja a-kassan och taket. Forskning har visat på tydliga samband mellan ersättningsnivåns storlek och arbetslöshetens nivå, det vill säga att en stramare ersättning ökar sökbenägenheten och innebär att personer är kortare tid i arbetslöshet.

Det kanske viktigaste argumentet i dessa tider är dock att våra begränsade resurser måste användas till att skapa arbeten. Med vänsterkartellen blir det en ond cirkel där deras samlade politik leder till färre jobb, som leder till högre kostnader för arbetslösheten, som leder till minskade möjligheter att satsa på nya jobb, som leder till ... Ja, ni kan fortsätta själva.

En studie från IFAU visar också att regeringens politik varaktigt lyckats sänka arbetslöshetens nivå med 1–2 procentenheter, något som inte hade skett om oppositionens budget fått råda och som riskerar att raderas ut om, hemska tanke, oppositionens förslag skulle få gehör i denna kammare. En återställare på området kommer att ge 50 000–100 000 fler personer i arbetslöshet. Varje procentenhet sysselsättning utgör 54 214 personer. Vi har inte råd att missa en enda.

Fru talman! I dag är ungdomsarbetslösheten 20 ½ procent. Sveriges ungdomar har svårt att komma in på arbetsmarknaden, och i tider av varsel och lågkonjunktur är de extra utsatta.

Arbetsförmedlingens prognos visar att stora ungdomskullar nu är på väg in i arbetskraften. Under 2009 och 2010 beräknas 240 000 personer träda in i arbetslivet för första gången. Det är 40 000 fler än normalt. Många unga riskerar att hamna i arbetslöshet. Det är unga människor som först får lämna anställningar enligt principen sist in först ut. De är i högre grad visstidsanställda, vikarier eller jobbar deltid. Centerpartiet har länge drivit frågan, och alliansregeringen har kavlat upp ärmarna för att värna ungdomars möjligheter på arbetsmarknaden genom att sänka trösklarna in.

Socialdemokraterna har dock visat att deras ambition är en annan. De vill både stänga dörren, låsa den och kasta bort nyckeln. Socialdemokraterna vill nämligen slopa den halverade arbetsgivaravgift för ungdomar under 26 år som alliansregeringen infört.

Centerpartiet har med hjälp av statistikuppgifter från Sveriges Kommuner och Landsting granskat hur Socialdemokraternas förslag skulle kunna slå mot ungdomars sysselsättning i Sveriges kommuner och vad förslaget skulle innebära för kommunernas ekonomi eftersom det är över 63 000 ungdomar som berörs i den sektorn. Enligt granskningen skulle resultatet av Socialdemokraternas förslag om att slopa den halverade arbetsgivaravgiften för ungdomar leda till en total kostnadsökning bara för landets kommuner med 2 ½ miljard kronor. Därutöver får även näringslivet ökade kostnader med Socialdemokraternas höjda ungdomsskatt.

Ungdomsarbetslösheten är vår tids största misslyckande. När Allians för Sverige tog över på hösten 2006 hade den dåvarande regeringen med samarbetspartier lämnat efter sig närmare 100 000 unga som antingen var öppet arbetslösa eller i olika åtgärder. Det gjorde Sverige till ett av Europas tre sämsta länder när det gäller ungdomsarbetslöshet. Att slopa halveringen av arbetsgivaravgiften är ett hårt slag mot ungdomars arbetsmarknad. I ett läge med finansiell oro och när konjunkturen viker och varslen duggar tätare vill Socialdemokraterna göra det dyrare att ha kvar och anställa unga människor. Vi ställer oss frågan hur kraftigt höjda skatter och arbetsgivaravgifter skapar fler jobb för unga i Sverige.

Fru talman! När det är som mörkast nu i december vet vi att det vänder och ljuset kommer åter. Med de insatser som regeringen nu vidtar i

budgeten för 2009 och med de extra insatser som är aviserade gör vi det som krävs både på kort och på lång sikt. Vi ser till att ladda och stå väl rustade inför nästa högkonjunktur.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Prot. 2008/09:51
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Meddelande om inställd votering

Anf. 108 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill informera er som sitter här i kammaren om att voteringen kl. 16.00 är inställd på grund av att det inte fanns några reservationer i utbildningsutskottet.

Anf. 109 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Alla, och då menar jag verkligen alla förutom den borgerliga majoriteten i riksdagen och regeringen, är tydliga med att det som regeringen gör och har gjort kommer alldeles för sent, och det är för lite. Genom att rabbla siffror försöker Centerpartiets representant få det att framstå som om det vore mycket mer.

Jag tänker kommentera tre av Annikas bluffpåståenden. Hon säger att regeringens agerande skulle vara Europas mest expansiva. Det finns i alla fall tre länder i Europa som satsar mer i relation till bnp än vad Sverige gör. Det gör Spanien, Tyskland och Nederländerna. Det var det första sakfelet.

Det andra sakfelet och den andra bluffen är talet om arbetsmiljön. Här har man skurit ned med 160 miljoner, och sedan satsar man drygt 30 och får det att låta som om det vore en satsning. Det är en liten återställare på ett oerhört viktigt område som var ett av de första som den borgerliga regeringen raserade, nämligen arbetsmiljön. Det handlar i stor utsträckning om kvinnors arbetsmarknad.

Den tredje bluffen är de 28 miljarderna. Jag tror att alla, utom möjligtvis Annika Carlsson själv, har genomskådat att dessa 28 miljarder är en bluff. Det kommer också att debatteras i kammaren vid ett senare tillfälle under veckan.

Centerpartiet talar mycket om ungdomarna och den ungdomsgaranti som är införd. Min fråga är: Vad är det egentligen en garanti för? Är det en garanti för total passivitet i minst sex månader? Vad är den garantin värd?

Anf. 110 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Berit Högman påstår att det är en bluff. Jag ska återupprepa det som jag sade i mitt anförande och som inte är en bluff.

Jag börjar bakifrån med Arbetsmiljöverket. Vi drog ned den budgeten när vi tillträdde. Då hade vi en mängd kontrollanter som åkte runt för att se vad man gjorde och inte gjorde. Vi påbörjade en ändrad inriktning. Det vi gör nu, och som Arbetsmiljöverket har med sig i sitt direktiv inför nästa år, handlar om att jobba preventivt, visa vilka effekter och vilka möjligheter som företagen har att vinna på att ha en god arbetsmiljö. Det är alltså ett helt annat förhållningssätt än den förra majoritetens, som

gärna åkte ut och kontrollerade och i efterskott talade om vad man hade gjort fel. Nu handlar det om ett förebyggande och preventivt arbete. Vi tillför nya pengar, nya resurser och ett helt annat tänkande som jag tror kommer att få en helt annan effekt. Det är inte alltid mängden pengar det handlar om, utan det handlar också om på vilket sätt pengarna ska användas. Det var den första syningen av bluff som jag inte håller med om.

När det gäller en expansiv budget vill jag säga att EU-kommissionen för ett litet tag sedan tog upp vilka förslag man tyckte att Europas länder skulle lägga fram. Där följde de den budget som alliansregeringen hade presenterat. Där gör vi både kortsiktiga och långsiktiga satsningar som låg helt i linje med vad man rekommenderade övriga Europa att göra. Man visade också i vilken omfattning som man skulle prestera nya reformer för att ytterligare främja ekonomin. Jag håller inte med om det är en bluff.

Anf. 111 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Återgårderna är fullt tillräckliga på kort och lång sikt, säger Annika Qarlsson. När Arbetsförmedlingens generaldirektör besökte utskottet var den sista hälsningen att det kommer att behövas mer resurser till Arbetsförmedlingen just för ungdomarna. Ungdomsarbetslösheten har ökat med 29 000 på ett år. Det finns endast 20 000 platser till de unga. Det finns inga aviserade förändringar av regelverk. De unga ska sitta i karens, i passivitet, i minst sex månader innan det över huvud taget händer något. Ungefär 2 procent av de ungdomar som i dag är inne i ungdomsgarantin kommer i åtnjutande av utbildning.

Det är alldeles uppenbart att de åtgärder som regeringen har vidtagit när det gäller ungdomsarbetslösheten är helt otillräckliga. När nu Annika Qarlsson ger signalen att det är fullt tillräckligt på kort och lång sikt konstaterar jag att det är ungdomarna som kommer att vara de riktigt stora förlorarna på den borgerliga politiken.

Anf. 112 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kommenterade det som Berit Högman sade inledningsvis där hon påstod att vi gör ingenting. Jag hävdar bestämt att 55 945 miljoner inte är ingenting för mig. Det är tvärtom stora satsningar. Om de kommer att vara fullt tillräckliga eller inte är varken Berit Högman eller jag rätt person att bedöma i dag. Jag tror inte att det finns någon som kan göra den bedömningen eftersom vi inte vet vart finansläge eller lågkonjunktur tar vägen.

Men det finns resurser och det är även Arbetsförmedlingens generaldirektör tydlig med. I det här läget handlar det inte om mer resurser. Det finns gott om resurser. Hon ser att det finns möjligheter. Det handlar mer om hur vi ska arbeta med de här sakerna. Jag är också helt övertygad om att vi kommer att behöva göra ytterligare kompletteringar innan vi är färdiga med det här.

När det gäller ungdomars arbetslöshet är det rätt intressant, det här. Vi tog över efter en regering som under många år lät en stor del av varje årskull gå ut skolan utan tillräckliga betyg – en stor cynism, tycker jag, mot nästa generation, som man nu försöker stå här och spela att man faktiskt bryr sig om.

Vi gör stora satsningar på utbildningssystemet för att möta ungdomar och ge dem en bra utbildning som de har till grund när de går ut.

När det gäller att man får vänta sex månader innan man kommer in i åtgärder är ju tanken också att man har ett eget ansvar att söka arbete. Men jag vet att det är en av de saker som vi får mycket signaler om, så där återstår att fundera på om sex månader är rätt eller inte. Men i dagsläget är det den gräns vi har.

Jag noterar också att Berit Högman, trots fyra minuters tid att svara på de frågor som jag ställde i mitt anförande vad gäller ungdomsskatteshöjningen, inte med ett ord nämner den höjning som skulle innebära 2 ½ miljard högre kostnader för kommuner och landsting för de 63 000 ungdomar som jobbar där i dag.

Anf. 113 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Annika Qarlsson rabblade siffror så snabbt att jag inte hann med alla. Men det jag såg och hörde på ansiktsuttryck och tonfall var att Annika Qarlsson snart bör vara en av de sista i det här landet som inser att Sverige står i en väldigt allvarlig situation med en lågkonjunktur.

Finansministern har faktiskt, som jag nämnde tidigare, erkänt att a-kasseexperimentet kanske inte var det mest lyckade och att han inte insåg de konsekvenser av lagändringarna som det faktiskt har blivit. Jag märker inget av den tveksamheten i Annika Qarlssons inlägg här, utan hon är stolt och glad och säger, som jag skrev ned här: Nu håller budgeten.

Sedan säger hon att ungdomarna måste ta eget ansvar för att fixa jobb. Hur enkelt är det, Annika Qarlsson, att i dag ta ett eget ansvar och fixa jobb när antalet nyanmälda arbeten sjunker och är nere på alarmrande låga siffror, när företagen inte vågar anställa därför att de känner osäkerhet inför framtiden och när ni har tagit bort studerandevillkoret till exempel för dem som lämnar högskolan och står där barskrapade? Det kanske inte är riktigt det man vill höra från en politiker: Ni ska ta ert ansvar!

Är det inte bättre, Annika Qarlsson, att säga: Vi från samhället vill stödja. Vi ser över a-kassan och vi vill höja den. Vi ser till att det finns yrkesutbildning. Vi ser till att stödja småföretagen genom att sänka arbetsgivaravgifterna för småföretagen för att de ska våga anställa. Vi ser till att stat och kommuner får extra bidrag så att de inte behöver säga upp anställda inom skola, vård och omsorg.

Det är den situationen vi står inför i dag. Vad vill Annika Qarlsson göra åt detta?

Anf. 114 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag tydligen komplicerade mitt anförande med för mycket siffror för Ulf Holm. Jag ska därför komplettera med de insatser vi gör – utan siffror.

Vi halverar arbetsgivaravgifter för ungdomar. Vi genomför en generell sänkning av arbetsgivaravgifter. Vi har instegsjobb, nyfriskjobb och nystartsjobb. Vi genomför tredje steget i jobbskatteavdraget. Vi satsar på forskning för omställning av transportsystemet och på högskoleplatser. Vi ökar antalet platser i yrkesutbildningen. Vi startar yrkeshögskola. Vi gör historiskt stora satsningar på infrastruktur, forskning och utveckling.

Vi har stora aktiva pengar – jag ska inte säga någon summa – med vilka Arbetsförmedlingen tillsammans med kompletterande aktörer har i uppdrag att möta dem som står långt ifrån arbetsmarknaden, som den här regeringen har prioriterat och jobbat väldigt kraftfullt med. Men parallellt måste vi också möta dem som varslas nu, och det kräver helt andra insatser. Och de här uppdragen måste vi klara av samtidigt.

Ulf Holm står och raljerar över att jag inte skulle inse allvaret. Jag kan tala om för Ulf Holm att där jag bor, i Sollebrunn, har vi två mil till Autoliv, vi har tre mil till Saab och vi har sex mil till Torslandaverken. Det är en realitet att väldigt många jobbar i de branscher och i de företag som i dag varslas men också har en tuff situation. Så i allra högsta grad är jag väldigt medveten om hur det ser ut. Därför är jag också väldigt tacksam över att vi har en regering som har insett vad som krävs och också är beredd att skjuta till resurser.

När det gäller a-kassan och a-kasseexperimentet, som Ulf Holm beskriver det, kan jag säga att vi har Europas och kanske världens mest generösa a-kassa. Det som beskrivs som ett experiment som totalt fallerar är världens mest generösa a-kassesystem. Vi prioriterar nya jobb i stället för höjda bidrag.

Anf. 115 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är helt uppenbart att Annika Carlsson inte håller med finansminister Anders Borg när han nu säger att effekterna av de förändringar som den borgerliga regeringen gjorde av a-kassan inte riktigt skulle bli dem som man nu ser i verkligheten. Han utslöt inte att det skulle bli förändringar av detta tillbaka till det bättre. Jag inser att Annika Carlsson står långt ifrån Anders Borg i den frågan.

Det verkar inte heller som om Annika Carlsson håller med arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin om att det är två skitår som väntar framför oss. Tvärtom verkar det som om hur mycket satsningar som helst ska göras.

Men en enig opposition, eniga nationalekonomer, fackföreningar och så vidare menar att dels kommer åtgärderna för sent, dels är för små för att kunna möta den lågkonjunktur som vi nu står inför, för den kommer med sådan kraft och slår så hårt. Mot bakgrund av att exporten är så stor och viktig i Sverige slår den kanske hårdare här än i andra delar av världen.

Detta är förändringar som gör att man menar att vi borde vidta flera åtgärder. Vi har från Miljöpartiets sida lagt fram förslag om att stat och kommuner bör få mer pengar. Vi bör satsa på att också göra någonting med anledning av klimatkrisen för att till exempel se till att energieffektivisera miljonprogrammet, vilket ändå måste göras snart. Det är de förslagen som saknas i regeringens budget.

Anf. 116 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det har varit mycket intressant att följa oppositionens skrivande av önskelistor. Jag har förstått att det är närheten till jul som gör att man kanske tror att det finns obegränsade resurser och möjligheter att få allt man önskar.

Jag börjar återigen med det du säger sist. Vi införde ROT-avdrag just för enskilda husägare i stället för att rikta in oss på fastighetsbolagen. Fastighetsbolagen har ju ett uppdrag och en uppgift att hela tiden investera och se till att hålla sina bostäder både renoverade och effektiviserade när det gäller energi.

Som boende i Alingsås kommun – nu kommer det väldigt mycket historier hemifrån mina trakter här – känner jag till ett mycket intressant projekt där man gör just en energieffektivisering av vårt lilla miljonprogram, som vi har där. Det här är insatser som sänker kostnaden så drastiskt att det på ett fåtal år går att räkna hem de här investeringarna. Att i det läget, som Miljöpartiet hävdar att vi ska göra, gå in med skattemedel för att subventionera fastighetsägare som gör investeringar som på bara några års sikt går att räkna hem är för mig dålig ekonomi och dåligushållning med skattebetalarnas pengar.

Uttrycket ”skitår” i sig kanske jag inte skulle vilja använda i en debatt, men meningen bakom det och insikterna kring det delar vi självklart. Vi har sett en drastisk förändring av läget i Sverige men framför allt globalt som vi aldrig någonsin har varit med om på det här viset. Det är klart att det är skrämmande.

Det som ändå måste ses är att vi nationellt gör de insatser som vi så här långt bedömer är rimliga och väl balanserade.

Anf. 117 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Annika Carlsson försöker framställa det som att vi i oppositionen bara pratar om ersättningsnivåer och att det finns en motsättning mellan det och att satsa på att skapa jobb. Nu kan jag lugna Annika Carlsson med att det i Vänsterpartiets budget och i de tilläggsförslag som vi har lagt med anledning av den ekonomiska krisen finns ett helt batteri av åtgärder som faktiskt syftar till att skapa jobb. Det handlar om satsningar på miljövänliga järnvägstransporter, om renovering, energieffektivisering och om nybyggnation av hyreslägenheter. Det handlar om satsning på forskning och utveckling av energiteknik, ökat exportstöd för mindre företag, slopad sjuklöneperiod i små företag och förstärkningar av den gemensamma välfärden med både ökade statsbidrag och riktade anställningsstöd. Detta är bara av de förslag som vi har och som faktiskt skapar arbetstillfällen på både kort och lång sikt.

Vi vill dessutom att de som faktiskt blir arbetslösa framöver ska ha en inkomstrygghet. Det är en mycket klok politik i en lågkonjunktur. Om detta är de allra flesta överens. Vad Annika Carlsson behöver ge svar på är på vilket sätt det faktum att redan i dag var tredje arbetslös tvingas leva på existensminimum bidrar till att motverka nedgången i ekonomin och skapa nya arbetstillfällen.

Anf. 118 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Tack, Josefin Brink, för uppräknigen av alla förslagen! Jag måste erkänna att jag inte har hört dem i debatten. Det jag har hört pratas om är ersättningsnivåerna.

Batteriet av åtgärder kom lite vid sidan om. Till viss del kan jag se att de har betydelse för hur många jobb det blir, men det är inte riktigt alla som jag kan se skapar nya jobb. När det gäller till exempel energieffektiviseringen gav jag tidigare ett svar till Ulf Holm, och jag kan ge samma svar här. Det är märkligt att man på vänstersidan är väldigt mån om att sätta in skattemedel i bolag som rimligen borde ha ett ansvar för att effektivisera, modernisera och renovera sitt lägenhetsbestånd, speciellt när vi ser att energieffektivisering går att räkna hem på ett fåtal år framöver. Det är en mycket märklig prioritering.

Prioritering är just vad det handlar om när vi sedan kommer in på ersättningssystemen. Någonstans handlar det om att inte kunna göra allt. En del bygger vår a-kassenivå och ersättning på, nämligen på den forskning som visar att det faktiskt skapar fler jobb. Det är bland andra IFAU som har tittat på detta och kommit fram till att om man skulle göra återställare när det gäller arbetslöshetsförsäkringen och jobbvadraget, som ju hänger ihop, skulle man sänka jämviktsarbetslösheten med 1–2 procentenheter. Jag får be Ulf Holm om ursäkt, men nu tar jag en siffra igen: Varje procentenhet av detta handlar om 54 214 personer i jobb. I den delen tycker vi att det är viktigare att det faktiskt blir fler jobb.

Sett till läget i dag handlar det också om vad man prioriterar. Är det fler jobb eller att få högre bidrag?

Anf. 119 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Återigen kommer vi till det gamla missförståndet att det skulle finnas en motsättning mellan att ha en generös ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och att rädda jobb i en lågkonjunktur. Som Ulf Holm försökte säga här tidigare: Enligt en samlad ekonomkår, från höger till vänster, gynnas både den privata konsumtionen och välfärdssystemen, alltså ekonomin i kommunerna, där man tar in skatteintäkter, av att människor har en hög ersättning från a-kassan och av att så många som möjligt omfattas av den ersättningen just när det är lågkonjunktur och många samtidigt är arbetslösa.

En fungerande a-kassa bidrar på så sätt till att rädda jobb i handeln, på kaféer och restauranger och inte minst i den kommunala välfärden. Det är pengar som människor använder till konsumtion och till skattebetalningar. En väldigt lång rad av ekonomer och organisationer långt utanför Vänsterpartiet är helt överens om detta samband. Jag undrar vad det är Annika Qarlsson vet som alla de har missat. Betyder det ingenting med det stora inkomstbortfall som inträffar när nu så många står utanför a-kassan?

På vilket sätt menar Annika Qarlsson att det kommer att sakna betydelse framöver? Alla andra hävdar att det betyder jättemycket och att nästa våg av varsel kommer att drabba både den privata tjänstesektorn och kommunerna och landstingen, mycket till följd av att människor kommer att hålla mycket hårt i sin plånbok när man är orolig för att kanske få sin inkomst halverad eller minskad med ännu mer.

Anf. 120 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! I en lågkonjunktur kan man se fyra olika faser. Vi har kanske kommit in i fas två, där de som är underleverantörer och råvaruleverantörer just nu drabbas. Vi ser att fas tre och fas fyra är precis som Josefin beskriver: Det handlar om tjänstesektorn och om kommuner och landsting. Den biten vet vi kommer, men exakt hur den kommer att se ut och vilken omfattning den får är inte alltid helt enkelt att bedöma.

Men det handlar också om vilken del man prioriterar. Är det att låsa in sig i att sätta de pengar och resurser som finns i att höja ersättningarna, eller ska man sätta in resurserna på åtgärder som faktiskt bidrar till att det blir fler jobb? Vi tittar till exempel på sänkningar av arbetsgivaravgifter. Vi tittar på exportkrediter, ROT och RUT och på andra delar av paketet som är med och bidrar till att faktiskt skapa fler jobb. Vi har valt att prioritera den delen. Det är också kopplat till forskning som visar att det faktiskt har betydelse för sysselsättningen vilka prioriteringar man väljer att göra.

Det har också prövats: Den linje vi väljer handlar om kanske 50 000–100 000 fler jobb än den linje som vänsterkartellen väljer. 50 000–100 000 färre jobb leder i sin tur till minskade resurser och minskade möjligheter att göra rätt sak i ett senare skede.

För vår del handlar det om att hela tiden rikta in åtgärderna på att se till att vi faktiskt skapar en arbetsmarknad och att fler kan komma i arbete – att det finns fler jobb att söka och att arbetsgivare vågar och vill anställa. Jag tror att det är enormt viktigt för utvecklingen framöver att vi gör just den prioriteringen.

Anf. 121 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag vill också som Annika Qarlsson notera att det är ett betänkande som innefattar anslag på 55,9 miljarder kronor. Det är bra mycket mer än ingenting, som oppositionen påstod att det var.

Tillväxtutsikterna har på kort sikt försämrats kraftigt till följd av den internationella finansiella krisen. Finansutskottet beskriver den senaste tidens indikationer på en betydligt svagare sysselsättningsutveckling framöver som mycket oroande. Det kan försvinna över 100 000 jobb under 2009 och 2010. Men samtidigt är det viktigt att understryka att när krisen inleddes hade Sverige ett jämförelsevis gott utgångsläge med en historiskt sett hög sysselsättning och låg arbetslöshet. 172 000 personer hade under alliansregeringens tid lämnat utanförskapet och kommit i arbete, men det stora antalet varsel som har kommit den senaste tiden är förstås mycket oroande.

Detta berör människor i deras vardag. Vi måste komma ihåg – och det gör vi – att alla dessa statistiska uppgifter handlar om människor av kött och blod. Det är för att mildra effekterna för alla dem som vi vidtar åtgärder, för att mildra effekterna för dem i en svår tid. Det handlar om bilindustriarbetare, stålverksarbetare och många andra som är oroliga och ser ett par svåra år framför sig.

Men tack och lov behöver inte alla varsel leda till uppsägningar, och alla uppsägningar behöver inte heller leda till arbetslöshet. Sverige står väl rustat att hantera de varsel om uppsägningar som i framtiden kan resultera i faktisk arbetslöshet. Varselstatistiken från Arbetsförmedlingen visar också att utvecklingen är väldigt olika i olika regioner och i olika delar av landet.

Det tycker jag understryker betydelsen av att inom arbetsmarknadspolitikens ram kraftsamla på regional nivå. Det är med de lokala och regionala aktörerna, såväl statliga och kommunala som privata, som man bäst kan anpassa insatser och vidta åtgärder som leder till resultat i form av nya företag och jobb. Därför tycker jag också att det är väldigt bra att regeringen har utsett de här samordningsmännen för att samordna insatserna i de drabbade delarna av landet.

Det är bra. De här samordningspersonerna – så ska man kanske säga, eftersom det är både kvinnor och män – har nämligen den lokala kunskapen om vad som är bäst för respektive region.

Sedan har Arbetsförmedlingen nyligen omorganiserats bland annat för att förbättra styrningen genom att en rak och tydlig ansvars- och beslutslinje etableras inom organisationen.

Enligt den bedömning som Arbetsförmedlingens generaldirektör redovisat för utskottet finns det också goda förutsättningar för att flexibelt kunna prioritera och omfördela resurser till där behoven uppstår. Ca 200 personer ska anställas för placering på arbetsförmedlingarna. Arbetsförmedlingen har även inrättat en nationell beredskapsorganisation för varsel för att säkerställa att de regioner som drabbas mest ska få det stöd som de behöver.

Ett exempel på det är att Arbetsförmedlingen öppnar kontor i anslutning till Torslandaverken i Göteborg för att ge dem som varslas på Volvo bästa möjliga stöd och service.

Arbetsförmedlingen har ett stort ansvar men också goda förutsättningar för att kunna möta utvecklingen nu när arbetslösheten ökar i Sverige. Arbetsförmedlingen räknar med att förmedla en miljon arbeten nästa år.

Jag vill i det här sammanhanget betona att de av arbetsmarknadens partner tecknade omställningsavtalen innebär att en del av dem som nu blivit varslade och riskerar att bli uppsagda kommer att kunna få hjälp med att gå vidare i arbetslivet.

Utskottet har under beredningen av ärendet hört Trygghetsrådets vd Carl-Gustaf Leinar och Trygghetsfondens vd Tomas Petti om organisationernas möjligheter att bistå dem som har blivit varslade om uppsägning och omfattas av respektive omställningsavtal och om deras uppfattningar om situationen på arbetsmarknaden.

Tillsammans omfattar Trygghetsrådets och Trygghetsfondens avtal ca 1,6 miljoner anställda. Omställningsavtalens innehåll varierar men består ofta av kontantersättning till uppsagda och stöd med rådgivning eller jobbcoachning som sker i ett tidigt skede, ofta innan den enskilde har blivit arbetslös.

Antalet personer som med anledning av varsel har kontakt med respektive organisation har ökat betydligt under de senaste månaderna, förstås. Bedömningen gjordes dock att det finns tillräckliga resurser inom respektive system för att möta en kraftig ökning av antalet uppsägningar.

Genom Trygghetsfonden finns för närvarande ca 6 miljarder kronor fonderade och inom Trygghetsrådet ca 2,5 miljarder kronor.

Fru talman! Folkpartiet liberalerna vill mot bakgrund av konjunkturbedgången framhålla vikten av att hålla fast vid en långsiktig politik som gör det mer lönsamt att arbeta och enklare och billigare att anställa.

Konjunkturbedgången ska mötas med offensiva strukturella reformer som syftar till att varaktigt höja sysselsättningen. Jag tycker därför att regeringens sänkningar av inkomstskatten och nedsättningen av sociala avgifter är bra.

Det hindrar ju inte att det beroende på det konjunkturrella läget kan finnas behov av arbetsmarknadspolitiska program och insatser för att skapa möjligheter för den enskilde att ta sig ur arbetslöshet och få jobb.

I det här sammanhanget måste jag också säga att jag tycker att det är märkligt att Socialdemokraterna vill införa en ungdomsskatt som gör det dyrare att ha ungdomar anställda, med tanke på att ungdomar är en av de grupper som kan drabbas hårt i ett läge med många varsel och risk för uppsägningar.

Regeringen arbetar offensivt. Det är inte alls så att regeringen inte gör någonting, som en del här har påstått från talarstolen. Man har varit offensiv när det gäller att hantera den internationella finanskrisen och de effekter som krisen har på Sverige.

I budgetpropositionen som alliansregeringen presenterade för 2009 finns flera offensiva reformer för att möta den internationella finanskrisens effekter på landet, i form av en förstärkt politik för arbete och företagande, viktiga framtidsinvesteringar i forskning och infrastruktur samt fortsatta välfärdssatsningar. EU-kommissionen har ändå sagt att budgeten för 2009 är den mest expansiva i Europa.

Nu i december har alliansregeringen också presenterat ett antal nya åtgärder för att möta lågkonjunktur och varsel. I den här världsomspännande konjunkturbedgången och krisen i finanserna, internationellt sett, blir det nämligen också en efterfrågenedgång. Det talas om den största ekonomiska nedgången i världsekonomin på 25 år. För en öppen och handelsberoende ekonomi som Sverige får detta förstås omedelbara konsekvenser.

Jag är därför övertygad om att alla de stödåtgärder som nu införs kommer att ha stor betydelse för människor i Sverige.

I regeringens stimulanspaket ingår bland annat ett ROT-avdrag, fler studieplatser på yrkeshögskolan och yrkeskomvux, nystartsjobb, som blir fler genom en fördubblad nedsättning av arbetsgivaravgiften i nystartsjobben för arbetslösa, samt ytterligare 1 miljard kronor till förstärkta infrastruktursatsningar.

Fru talman! Regeringen presenterade den 5 december en satsning på 23 miljarder kronor över tre år till jobb och omställning. Den här satsningen kommer att förstärka arbetsmarknadspolitiken. Denna satsning består av fem delar.

För det första får Arbetsförmedlingen närmare 3 miljarder kronor för att förstärka sin matchningsverksamhet. Det här betyder att förutsättningarna förbättras för att individanpassa verksamheten. Utöver det ökar volymerna av arbetspraktik, och det införs praktisk kompetensutveckling för dem som redan har arbetslivserfarenhet.

För det andra görs en nedsättning av arbetsgivaravgiften, som jag nämnde, i nystartsjobben. Det innebär att arbetsgivarnas lönekostnader kommer att minska med ungefär hälften. Efterfrågan på personer som står utanför arbetsmarknaden kan därmed öka, även i en tid av konjunkturedgång. Den här åtgärden beräknas leda till 4 700 fler nystartsjobb under 2009.

För det tredje, vilket också är mycket bra, är det en förstärkning av yrkesvux och yrkeshögskolan. Utbildning är ju viktig i de här lägena för att kompetensutveckla människor. Fler platser kommer att skapas både inom yrkeshögskolan och på den yrkesinriktade vuxenutbildningen. För att uppmuntra fler att utbilda sig kommer möjligheten att få det högre bidraget i studiestödet att utökas. Sammanlagt handlar det om en satsning på 2,8 miljarder kronor.

För det fjärde har vi en förstärkt satsning på infrastruktur. Redan i budgetpropositionen presenterade regeringen 10 miljarder kronor för satsningar på infrastruktur för 2009 och 2010. För att både skapa jobb på kort sikt, genom drift och underhållsarbete, och skapa tillväxt på längre sikt lägger regeringen nu en extra miljard till satsningen.

För det femte har vi satsningarna på ROT-avdrag. Det är ju viktigt, efter signalen om att byggsektorn är extra utsatt under lågkonjunktur, att man ser att det behövs en injektion i den här branschen. Därför införde regeringen en skattereduktion för ROT-tjänster som nu tillämpas sedan den 8 december i år. Förhoppningen är att detta kommer att öka sysselsättningen med nästan 7 000 personer under 2009 och 2010.

Regeringen har också presenterat ett utvecklingspaket för den svenska bilindustrin, som var uppe här tidigare. Paketet innebär att staten bildar ett utvecklingsbolag och skjuter in 3 miljarder kronor i detta. Vidare utfärdar staten en säkerhet för de bilföretag som önskar låna ur europeiska investeringsbanker. Här finns ett maxbelopp på 20 miljarder kronor. Dessutom finns det 5 miljarder kronor i nödlån för bilföretag i kris.

Det är det som det här paketet innebär. Därmed kan totalt 28 miljarder kronor komma fordonsindustrin till godo i form av utvecklingsstöd och lånegarantier. De här resurserna är då till för att man bland annat ska kunna utveckla nya fordonstyper som är mer miljövänliga och som har en framtid på en marknad.

Fru talman! Till sist vill jag säga att vi självklart är oroliga. Vi befinner oss i en av de värsta kriserna i det internationella finansiella systemet sedan depressionen.

Mitt hemlän Gävleborg är ett av de hårdast drabbade. Bara i november i år varslades 1 485 personer om uppsägning, varav två tredjedelar i Sandviken. Men också på många andra företag, som Ovako i Hofors, Huddig i Hudiksvall, SMP i Ilsbo, finns många varslade som en direkt följd av krisen.

Alla parter – fack, företag, samhälle och vi – måste nu göra allt för att mildra och överbrygga effekterna av den lågkonjunktur som slår mot Sverige med full kraft. Det är mot den bakgrunden som alliansregeringen nu presenterat det här extra stimulanspaketet för jobb och omställning.

Jag är övertygad om att det här stimulanspaketet kommer att mildra effekterna för Sverige, för många människor och inte minst för mina vänner hemma i Gävleborg.

Stimulanspaketet i kombination med de åtgärder som regeringen tidigare vidtagit kommer på sikt att stärka den svenska arbetsmarknaden och därmed också den svenska ekonomin.

(Applåder)

Prot. 2008/09:51
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Anf. 122 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Hans Backman nämnde i sitt tal omställningsförsäkringen och hur viktigt det var att det fanns en sådan. Men det har vi inte så mycket inflytande över här. Vi diskuterar ju statsbudgeten och a-kassan. Omställningsförsäkringen är en privat lösning som en del fackförbund har tagit fram för att de anser att det statliga skyddsnätet ligger för lågt.

Problemet med omställningsförsäkringarna är att de inte omfattar alla på arbetsmarknaden. Det är färre än hälften som omfattas av detta. Den andra saken är att det är en privat försäkring. Det är ganska troligt att den premie som man nu får betala kommer att höjas avsevärt, därför att risken för fler arbetslösa är högre. Då kommer omställningsförsäkringen att bli dyrare, vilket kan leda till att det är allt färre som har råd att teckna den.

Vore det inte bättre om Hans Backman delade Anders Borgs åsikter om a-kassan? Jag tror att det är helt nödvändigt att vi höjer både golvet och taket för att se till att a-kassan blir den trygghet i omställning som är nödvändig.

Delar inte Hans Backman uppfattningen att golvet och taket i a-kassan bör förändras med tanke på det läge som Sverige står inför nu?

Anf. 123 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att det stämmer det som Ulf Holm säger om omställningsavtalen, men jag vill poängtera att de är bra och att det är viktigt att de finns. Det är en hjälp i dessa tider för många människor, ca 1,6 miljoner anställda.

När det gäller a-kassan och dess utformning står förstås vi i Folkpartiet bakom den politik som regeringen för när det gäller taken och nivåerna. Samtidigt tycker jag att det är bra om så många som möjligt kan få ut 80 procent av lönen i ersättning i händelse av arbetslöshet. Inkomstbortfallsprincipen är en gammal princip som Folkpartiet har.

Samtidigt måste man väga sådana åtgärder mot andra åtgärder i samband med att vi ska mildra effekterna för personer som riskerar att drabbas av den finansiella krisen, så i dagsläget har vi inga förslag om förändringar. Men det kan vara en intressant diskussion för framtiden.

Anf. 124 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det blir mer än en diskussion. Jag förutsätter att det också kommer förslag. Vi vet inte alls i dagsläget hur hårt den här krisen kommer att slå. Vi har kanske bara sett början. Om det är som TCO har rapporterat i den rapport de har skickat till alla oss i arbetsmarknadsutskottet, att en speciallärare som förlorar jobbet bara får 56 procent av tidigare inkomst, ligger det ganska långt från Hans Backmans partis åsikter om att man bör få 80 procent av lönen. Det är ett ganska stort gap däremellan.

Med lite tur har de ett omställningsavtal som kan täcka upp, fast det är en privat lösning. Vi vet inte läget. Det är klart att det är bra för dem som i dag har en omställningsförsäkring att det finns en sådan. Jag är bara väldigt rädd för att eftersom det är en privat lösning kommer premien att höjas kraftigt på grund av riskerna att fler blir arbetslösa. Då kanske det blir färre som omfattas av en privat lösning.

Det är inget säkert system för framtiden. Ett säkrare system för framtiden är att vi ser till att vi har en omställningsförsäkring som fungerar och som fler människor har råd att vara med i. Det kan inte vara en slump, det är inte en slump att ytterligare en halv miljon har lämnat a-kassan och att många nu, framför allt yngre, inte är med i a-kassan och riskerar att bli arbetslösa. 30 procent går i dag bara på grundersättningen. Det är så redan i dag, och den siffran kan höjas avsevärt.

Vad är svaret till dessa människor? Sälj er bostadsrätt! Gör er av med villan! Flytta in i en hyreslägenhet! Först då kan du komma i beaktande att få socialbidrag.

Vi står inför en situation där den borgerliga majoriteten ser till att orättvisorna ökar betydligt i samhället.

Anf. 125 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Vi har ändå sett till att 172 000 människor har kommit till arbete från utanförskap. Allt är inte vår förtjänst, men Konjunkturinstitutet har bedömt att mycket faktiskt beror på regeringens åtgärder. Man har skapat många jobb, och det är bra.

När vi höjde avgifterna i a-kassan infördes samtidigt jobbskatteavdraget. Man fick ändå mer i plånboken som anställd när man arbetade, även efter a-kasseavgiftshöjningen, tack vare jobbskatteavdraget.

Vi står bakom den a-kassepolitik som vi har lagt fast. Samtidigt finns det alltid intresse av att diskutera lösningar som kan göra att fler får 80 procent av lönen i ersättning i samband med arbetslöshet.

Man måste förstås – det är det som är regeringens uppgift – väga olika åtgärder mot varandra. Jag är mycket förstående för att man prioriterar åtgärder som ska kunna stimulera och hjälpa dem som nu blir utan jobb att kunna få ett jobb igen eller få en utbildning igen. Satsningarna på yrkesvux tycker jag är enormt bra. Man kan då när man är 20–25 år slå in på en ny karriär, via en kommunal yrkesvuxutbildning, som man kanske haft intresse för.

Det handlar om att avväga och prioritera. Det är precis som när Ulf Holm och Miljöpartiet biträdde den gamla socialdemokratiska regeringen. Man måste alltid väga olika åtgärder mot varandra – alla åtgärder kostar pengar. Det är det som är regeringens uppgift.

Anf. 126 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Nu står vi här igen och diskuterar arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring. Det är inte första gången som vi gör det. Det blir mer och mer spännande att lyssna på den borgerliga majoritetens företrädare.

Den bild som kommer fram här är minst sagt förvirrad. Det finns inget som hänger ihop över huvud taget.

Alla olika ekonomer och experter som kommenterar det ekonomiska läget i Sverige i dag tävlar i princip om att beskriva den här krisen som

total. Man pratar om att det är det värsta sedan 90-talet, det värsta sedan 30-talet eller det värsta under 1900-talet. Man beskriver en situation som man i stort sett säger att man inte har upplevt över huvud taget.

I den situationen har vi en regering som inte gör något. Vi har en regering som lägger fram en budget som bygger på prognoser som är fullständigt bortspolade, som saknar all relevans till verkligheten. Och man håller fast vid den och kallar den för en expansiv budget. Men man är själv tvungen att inse att de prognoser som budgeten bygger på är totalt bortspolade.

Man gör ingenting. Jag förundras över att man kan agera på det sättet. Även om man på något sätt skulle ha någon sorts teoretisk anknytning till marknadsliberalismen eller någon sorts fundamentalistisk inställning tycker jag ändå att den politiska självbevarelsedriften skulle göra att man insåg att man är tvungen att agera, göra något när alla ser vilken kris det handlar om.

Det har varit ett antal spännande inlägg i debatten i dag. Om vi börjar med arbetsmarknadsutskottets ordförande kan hon delvis ge svar när det gäller den märkliga situationen att regeringen över huvud taget inte agerar inför den kris som vi står inför. Det är en kris för finansmarknaden, en kris för jobben, en jobbkris, och det är en kris i regeringen. Det är en totalt handlingsförlamad regering. Det är kris på både tvären och längden.

Varför gör man ingenting? Hillevi Engström ger en del av svaren. Det är en importerad kris, säger Hillevi Engström. Man behöver tydligen inte göra något om krisen är importerad. Jag vet inte vad det är för logik i det.

I viss mån kanske det är rätt. Men det är också en kapitalismens kris och marknadsliberalismens kris. Det är en kris för hela den politik som den sittande regeringen står för. Det är en kris för den ideologi som finansministern bekänner sig till. Det är en total kris, och det borde naturligtvis finnas anledning att göra någonting. Men om man bekänner sig till det som är orsaken till krisen kan jag förstå om man blir handlingsförlamad.

Hillevi Engström säger också att efter regn kommer solsken. Jag vet inte om Hillevi Engström i just det anförandet menade den politiska krisen. Då skulle jag också vara benägen att hålla med. Regnet skulle då få symbolisera den sittande regeringen, medan solsken får symbolisera den kommande regeringen. Så långt kan jag vara med.

Men sedan fortsätter Hillevi Engström och säger att det inte finns några problem. Det finns många fler lediga platser än varsel. En miljon nya jobb – jobb, jobb, jobb överallt. Hillevi Engström beskriver en bild av verkligheten som människor där ute inte känner igen. När jag besöker arbetsplatserna i Skaraborg där det varje dag kommer nya varsel och nya uppsägningar och när jag besöker folk som står inför en väldigt oroande framtid känner de inte igen sig i den bild Hillevi Engström ger. Men om man tror att det står en miljon nya jobb och knackar på därute förstår jag varför man inte gör någonting.

När det gäller den förvirrade politik majoriteten står för kan man gå vidare och titta på arbetslöshetsersättningen. Här påstår ett antal talare från den borgerliga majoriteten att det finns forskning som säger att sänkt a-kassa ger fler jobb. Det säger man, och det har man också kunnat läsa i de olika propositioner som regeringen har lagt fram under de här två åren

där man sakta men säkert har malt ned den framgångsrika arbetslöshetsförsäkring som vi tidigare har haft i det här landet.

Detta gör man för att forskningen säger att sänkt a-kassa ger fler jobb. Men om man nu trodde på sitt eget påstående, varför sänker man då inte ersättningen i arbetslöshetskassan nu i en lågkonjunktur? Det skulle ju vara det enda rimliga sättet att följa upp den insikt som den så kallade forskningen har gett den borgerliga majoriteten. Det enda rimliga skulle i så fall ha varit att i högkonjunkturen höja a-kassan för att dämpa inflationen och i lågkonjunkturen sänka den. Det hade varit ett rimligt sätt att agera, eftersom det då skulle skapa fler jobb.

När kommer era förslag om att sänka a-kassan för att skapa fler jobb? Ni säger att ni har en lösning på problemet, men ni använder den inte. Inte heller här gör ni någonting. I och för sig kan det vara tur, eftersom det är en total missuppfattning, okunskap och förvirring som leder fram till ett sådant påstående. Men det borde rimligen, om ni trodde på era egna idéer, leda till att ni sänkte a-kasseersättningen.

För att bidra ytterligare till den förvirring som er politik skapar går ni omkring och säger att ni är glada över att arbetsmarknadens parter har tecknat tilläggsförsäkringar som höjer ersättningen i a-kassan. Hur kan ni vara glada över det om ni hävdar att er politik – att sänka a-kasseersättningen – beror på en insikt om att arbetsmarknadspolitiken fungerar på det sättet att en sänkt ersättning ger fler jobb? Hur kan ni då applådera tilläggsförsäkringar som höjer ersättningen i a-kassan? Det är en total förvirring och okunskap och inger en fullständig förtvivlans modlöshet hos de människor som drabbas: Här har vi en regering som inte förstår sin egen politik.

Hur ska människor ute i landet kunna känna någon som helst tilltro till någonting när man har en regering och en riksdagsmajoritet som

1. inte ser att det finns en kris utan beskriver läget som att det är solsken och att det finns en miljon nya jobb,
2. kommer med fullständigt motsägelsefulla beskrivningar av sin egen arbetsmarknadspolitik?

Ni sänker a-kassan för att det ska ge fler jobb, och ni applåderar tilläggsförsäkringar som ska höja ersättningen. Ni går till och med ut och kritiserar Metall för att de inte har bildat den här typen av tilläggsförsäkringar som höjer ersättningen.

Det ska bli väldigt spännande att få en förklaring från den borgerliga majoriteten till hur det totalt motsägelsefulla resonemanget går ihop. Det skulle vara intressant att få höra en förklaring till att man ena dagen vill ha en sänkt ersättning och nästa dag applåderar en höjd ersättning.

Jag kan inte tänka mig att forskningen någonstans, inte ens den forskning som hävdar att den sänkta a-kasseersättningen ger fler jobb, menar att det är själva finansieringsformen som är poängen, utan det är naturligtvis ersättningsnivån i förhållande till lönenivån som i så fall är poängen. Hur en eventuell försäkring finansieras, om den finansieras via medlemskap i en fackförening, med en privat försäkring eller genom en gemensam försäkring i en arbetslöshetsförsäkring har naturligtvis ingen som helst arbetsmarknadspolitisk effekt.

Jag ser fram emot att få en förklaring på detta, för man kan inte säga si ena dagen och så andra dagen och begära att det ska skapa förtroende. För mig som politisk motståndare kan det möjligen vara lite lustigt att höra den typen av resonemang, men där ute i verkligheten är det inte roligt. Folk har inte kul i dag. Folk är oroliga för sin framtid, och då kan man hålla sig för skratt även om det här är ett mycket märkligt och möjligen lite lustigt sätt att resonera.

Det var bara en liten reflektion på de inlägg som har varit under dagen.

Den globala ekonomin ökar på ett dramatiskt sätt behovet av omställningstrygghet i arbetslivet. Med starka och trygga försäkringar och avtal ökar viljan att vara flexibel och gå omvärldens krav på omställning och förnyelse till mötes.

Med svaga trygghetssystem blir människor rädda för förändring. Utvecklingskraften i ekonomin bromsas upp och en stark arbetslöshetsförsäkring som ger fler inkomsttrygghet vid ofrivillig arbetslöshet blir viktigare för Sveriges omställningsförmåga.

En svag a-kassa ger inte fler jobb, bara ökad otrygghet och fastlåsta positioner. Sverige ska ligga i topp när det gäller kunskap, kompetens och produktivitet för att klara en väl utbyggd välfärd och höga löner i den öppna globaliserade ekonomin.

Att vi i Sverige har en rimligt avvägd trygghet i arbetslöshet är en förutsättning för vår öppenhet inför den snabba omvandling på arbetsmarknaden som globaliseringen medför. Det är också en förutsättning för de kollektivavtal som bär upp hela den svenska modellen. Ett försämrat skydd vid omställning är inte bara ett hot mot individen utan också mot Sveriges förutsättningar för tillväxt.

Regeringen har under sina första två år vid regeringsmakten förstört arbetslöshetsförsäkringen. Den har blivit både dyrare och sämre. En halv miljon löntagare har som resultat av detta lämnat försäkringen, och de står nu utan trygghet när Sverige är på väg in i en lågkonjunktur.

I budgetpropositionen gör regeringen ett krampaktigt försök att vända utvecklingen. Man föreslår en sjättedels återställare av avgifterna och en del förändringar i medlems- och inträdesvillkoren.

När det gäller regeringens förslag till förändringar i reglerna för vilka som får bli medlemmar i arbetslöshetsförsäkringen välkomnar vi att villkoret tas bort och att alla får möjlighet att bli medlemmar i a-kassan redan från första dagen. När det gäller de övriga förändringarna menar vi att det är principiellt tvivelaktigt att under en begränsad period förändra villkoren för att kvalificera sig för försäkringen.

Vi vill ha en arbetslöshetsförsäkring som är robust, en försäkring vars villkor inte görs om från en dag till en annan. Det hade varit betydligt bättre om regeringen inte först hade försämrat försäkringen och sedan tvingats till dessa reträtter.

Med tanke på det nuvarande läget lägger vi inte fram något alternativt förslag i den delen. Däremot utreder vi utformningen av den framtida arbetslöshetsförsäkringen, och det innebär en översyn av villkoren för försäkringen.

För att Sverige ska kunna utvecklas starkt också i framtiden behöver vi många människor som vågar mer och tar större risker. Därför vill vi

förbättra a-kassan så att kostnaderna för att vara med sänks, och ersättningen vid arbetslöshet höjs.

Löntagarna har fått sina avgifter höjda med upp till 300 kronor i månaden, och ersättningen har försämrats. Konsekvensen är att en halv miljon människor har lämnat arbetslöshetsförsäkringen och nu står utan försäkring när arbetslösheten ökar. Detta har skadat den svenska modellen. Regeringens eget finanspolitiska råd har kritiserat regeringen skarpt för denna åtgärd.

I budgetpropositionen för 2009 föreslår alltså regeringen återställare av sin politik. Det är ett hattande som inte bara är oseriöst; det är också otillräckligt för att få tillbaka de löntagare som har lämnat försäkringen. Det skapar som sagt var inte heller något förtroende för regeringens politik.

Vi vill i stället satsa på en kraftfull skattereduktion motsvarande upp till 75 procent av avgiften. Det betyder att den löntagare som i dag betalar 400 kronor får en skattereduktion om 300 kronor. Vi avser också ta bort den differentiering av avgiftsnivån till a-kassan beroende på arbetslöshet som regeringen har infört. För att göra detta kommer vi att se över hela den nuvarande konstruktionen av avgiftssystemet.

Vi vill att Sverige ska ligga i topp när det gäller kunskap, kompetens och produktivitet för att vi ska klara en väl utbyggd välfärd och höga löner i den öppna globaliserade ekonomin. Därför har vi motsatt oss den borgerliga regeringens försämringar i arbetslöshetsförsäkringen när det gäller såväl nedtrappningen av ersättningsnivån som sänkningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen och höjningen av egenavgifterna.

I förra årets upplaga av *Employment Outlook* från OECD pekar man på att en mer generös arbetslöshetsförsäkring tenderar att leda till bättre matchning på arbetsmarknaden, eftersom den arbetslöse får bättre ekonomiska förutsättningar att söka efter lämpligt arbete som motsvarar utbildningsnivå och kompetens. Enligt flera studier ger det bättre förutsättningar för att hitta ett nytt jobb med god lön.

Det innebär att motsatsen, som uppnås genom en lägre ersättning till de arbetslösa och genom att tvinga den arbetslöse att ta första bästa jobb, inte är bra för produktiviteten i ekonomin.

Vi socialdemokrater vill förbättra arbetslöshetsförsäkringen så att de flesta får ut 80 procent av sin tidigare inkomst. Vi vill höja ersättningsnivån i a-kassan till 80 procent och taket till 950 kronor per dag för de första hundra dagarnas arbetslöshet. Vi vill förbättra arbetslöshetsförsäkringen för de deltidarbetslösa. Vi har ett antal förslag i våra motioner där vi visar hur en a-kassa som motsvarar de krav man kan ställa i ett modernt samhälle skulle kunna fungera.

Jag vill slutligen, fru talman, kommentera en liten detalj från de tidigare anförandena. Den kan knappast gå spårlöst förbi. Jag talar om det sätt som den borgerliga majoriteten beskriver arbetsmiljöinspektörernas viktiga och seriösa arbete på – som någon sorts kontrollanter som åker omkring. Det var något av det värsta jag har hört. Med den synen på arbetsmiljöarbete och om man upplever det på det viset förstär jag varför den borgerliga regeringen river ned och förstör arbetsmiljöarbetet i Sverige på det sätt som man gör.

Fru talman! Vi socialdemokrater stöder naturligtvis samtliga våra reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 1, 13 och 18.

Prot. 2008/09:51
17 december

I detta anförande instämde Jennie Nilsson (s).

Anf. 127 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! I betänkandet om utgiftsområde 14 finns det mycket att vara kritisk till. Det har vi hört tidigare i debatten inte minst genom Patrik Björck, som lyfte fram många bra saker.

Jag tänker ta upp några saker som framför allt handlar om arbetsmiljöfrågor och arbetsmarknaden för människor med funktionsnedsättning.

Jag yrkar bifall till reservation 15 och den gemensamma reservationen 18. Alla Vänsterpartiets reservationer är naturligtvis lika bra och viktiga, men jag lyfter fram bara dessa två.

Vi ser i dag ökade problem med arbetsmiljön. Under ett antal år gick kurvorna åt rätt håll, men nu vänder de igen. Antalet dödsolyckor tenderar att öka och arbetsmiljörelaterade skador och problem likaså. På senare tid har det också kommit allt fler varningssignaler om att problemen med den psykosociala arbetsmiljön ökar.

Vi är inne i en djup lågkonjunktur som förvärras under 2009 och en finansiell kris som drabbar hela världen. Arbetslösheten ökar. Med de försämringar som regeringen har gjort i a-kassan kommer många av dem som nu blir arbetslösa att få stora problem med sin ekonomi. Det är någonting som påverkar hela samhället och naturligtvis även arbetsmarknaden i stort.

I takt med den ökade pressen och stressen kommer problemen med arbetsmiljön sannolikt att öka avsevärt. Fram till och med 2009 kommer regeringen att ha minskat resurserna till Arbetsmiljöverket med nästan 300 miljoner kronor. Antalet anställda minskar med 25 procent. Möjligheterna till en bra tillsyn minskar avsevärt. Men framför allt minskar möjligheterna till ett bra förebyggande arbete. Detta är motsägelsefullt eftersom regeringen i alla möjliga sammanhang säger sig värna det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Samtidigt försämrar man möjligheten att utföra detta arbete och att utveckla området.

Det finns studier som visar att det finns ett samband mellan antalet arbetsmiljöinspektörer och en positiv utveckling av arbetsmiljön. Vänsterpartiet vill öka resurserna till Arbetsmiljöverket så att denna utveckling inte stannar av och vänds nedåt.

I dag rekommenderar ILO en inspektör på ungefär 10 000 anställda. För att uppnå detta i Sverige skulle det behöva anställas ungefär 80 inspektörer till på Arbetsmiljöverket. Det kräver ett tillskott av resurser. Men på grund av regeringens nedskärningar minskar i stället antalet inspektörer.

Arbetsmiljöverket har undersökt inställningen till inspektionerna. Det visar sig att 90 procent av både arbetstagare och arbetsgivare menar att inspektionerna är relevanta och ger en bra effekt. Detta är viktigt, och man borde ta hänsyn till det. Men det gör alltså inte regeringen. Även resurserna till parterna på arbetsmarknaden och till skyddsombudsverksamheten behöver tillskott, inte minst för att genomföra utbildningar och hålla kunskapsnivån hos dem ute på golvet på en hög nivå.

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Detta gäller naturligtvis även forskning och kunskapsinhämtning. Även där har regeringen visat sin märkliga inställning. Man har lagt ned ALI, vilket var ett svårt slag för arbetslivsforskningen – både för den fria och den tillämpade forskningen. Man har ansträngt sig för att bilda något slags centrum här i Stockholm med olika intressenter. Det kan vara lovvärt, men de medel som man hittills har anvisat kommer inte att räcka till på långa vägar.

För att på något sätt återskapa möjligheterna till en bra forskning bör man tänka om helt och hållet i de här frågorna. Det kommer att ta lång tid att bygga upp det som har raserats, och frågan är om den här regeringen och riksdagsmajoriteten över huvud taget är intresserade av att göra detta. Jag tvivlar. Om man ser till helheten finns det all anledning att oro sig för framtiden.

Under 2008, framför allt under våren, ser det ut som om antalet dödsolyckor inom arbetslivet ökar. Det föranleder regeringen att tillföra 33 miljoner till Arbetsmiljöverket för informationsinsatser under 2009. Det motsvarar bara en tredjedel av de nedskärningar man har gjort på Arbetsmiljöverket. Det känns märkligt och nästan på gränsen till hyckleri att regeringen ser det som en satsning.

Vänsterpartiet vill prioritera arbetsmiljöarbetet på lång sikt. Vi behöver se satsningar på det förebyggande arbetet. Förstärkningarna får inte inskränkas till att bara handla om informationsinsatser.

Fru talman! Bland de grupper som alltid har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden finns de som har något slags funktionsnedsättning. I finanskrisens och lågkonjunktorens spår kommer de att ha ännu svårare att ta sig in på arbetsmarknaden och dessutom svårare att hålla sig kvar där. Det behövs riktade stöd för att dessa personer inte ska drabbas mer än de redan i dag har gjort och hamna i utanförskap genom arbetslöshet.

Vänsterpartiet har vid flera tillfällen fört fram lönebidragen som en viktig del av det anställningsstöd som behövs för att ge människor med något slags funktionsnedsättning chansen på arbetsmarknaden. Regeringen har också lyft fram detta men utan att ge tillräckliga resurser för att det ska bli en verklig insats. Det behövs ytterligare platser, och dessutom behöver vi höja taket för bidraget för att det ska ge ett verkligt genomslag.

Om man dessutom kan ge Arbetsförmedlingen mer kunskap om de speciella förutsättningar som krävs för människor med funktionsnedsättning och resurser att jobba med denna speciella del av arbetsmarknaden underlättar det för dessa människor att komma in och stanna på arbetsmarknaden.

Vänsterpartiet vill också generellt stärka kommunernas ekonomi. Det är viktigt även på det här området, för det ger möjligheten att bli en bra arbetsgivare. Kommunerna är också viktiga som arbetsgivare för människor med funktionsnedsättning.

Vi vill gärna satsa mer pengar på Samhall. Det pågår en strukturomvandling i Samhall, och den är säkert nödvändig. Men det får inte innebära att människor blir utslagna för att de inte orkar med tempot. Det är det som händer i dag. Samhall har en speciell uppgift på arbetsmarknaden i att ge dem som står allra längst ifrån den en chans till ett arbete och en meningsfull tillvaro. I dag ifrågasätts det allt oftare om Samhall

klarar den uppgiften. De förändringar som har gjorts drabbar anställda på Samhall.

Vi behöver se över det antal som får plats och förbättra villkoren för dessa. Vi behöver också titta över den geografiska spridningen över landet. Vänsterpartiet vill ge mer resurser till Samhall för att göra detta möjligt. För att nå upp till 25 miljoner timmar, som Samhall själv tycker är en lämplig nivå, behövs förstärkningar.

Även på det här området står vi alltså inför betydande problem när krisen och lågkonjunkturen slår till. Vi kommer att få anledning att återkomma till frågan i kommande debatter. 2009 kommer att bli ett mycket besvärligt år på många sätt – ett skitår, som någon har sagt.

Fru talman! Vi står inför svåra tider. Låt oss inte göra det värre när det gäller arbetsmiljöarbetet och möjligheterna till arbete för dem med funktionsnedsättning. Vi behöver satsa oss ur den här krisen och lågkonjunkturen.

Anf. 128 TOMAS TOBÉ (m):

Fru talman! Jag kan meddela våra utskottskolleger att jag mötte vår kanslichef Gunilla Upmark i korridorerna. Hon sade att vi höll på att sätta någon form av rekord i kort talartid. Jag tänkte bara upplysa er om det och se om vi kan göra något åt det. Vad vet jag?

Det har varit en händelserik tid, särskilt på vårt område. Givetvis har vi sett den internationella finanskrisen anlända. Där har regeringen återkommit med en stabilitetsplan. Vi har sett varslen komma brett över landet. Hans Backman har mycket föredömligt beskrivit hur det ser ut i vår valkrets, Gävleborgs län, som har varit tungt drabbad. Bland annat varslen i Sandvik är det vi har känt av mest.

Vidare har vi sett en ganska kraftig konjunkturedgång, vilket givetvis syns i tillväxtprognoserna. Det som också har varit intressant är att fästa blickarna på den budget som har lagts fram av regeringen. Vi får vara glada att en mycket expansiv budget lades fram. Alliansen och EU-kommissionen har påpekat att denna budget är den mest expansiva i hela Europa. Oppositionen har i dag hävdat att budgeten inte alls är etta utan att den är trea. Ja, låt gå. Det är skönt att oppositionen placerar oss på pallplats. Det kan vi leva med.

Vidare har regeringen återkommit med omfattande ytterligare satsningar när det gäller jobb och omställning, som utskottet väl känner till, och även ett paket för fordonsindustrin. Alliansföreträdarna har föredömligt beskrivit detta i detalj, och det behöver jag inte ödsla kammarens tid på. Men det finns ett antal saker som jag tycker att man kan reagera på när man har lyssnat på diskussionen, framför allt från oppositionens företrädare.

Bland annat verkar det finnas en bred samsyn där man anser att regeringen inte gör någonting. Jag är inte helt säker på att Sveriges skattebetalare skulle hålla med om det. Vi behandlar ett utgiftsområde i dag som rör 55,9 miljarder. Sedan har regeringen återkommit med ett paket på 22 miljarder över tre år. Det tycker inte jag är att inte göra någonting. Sedan kan man bedöma innehållet, och det hade varit en intressantare diskussion. Lite mer nyanserad borde man kunna vara.

Vidare ges en bild av att det i princip inte sker några som helst arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är inte heller riktigt sant. Det är när-

mare 90 000 personer redan i dag som är inne i någon form av arbetsmarknadspolitiskt program. Där kan man påminna oppositionen om att det är ungefär samma nivå som år 2003. Hävdar oppositionen med bestämdhet att det var en katastrofnivå år 2003? Det skulle vara intressant att få ett svar på det.

Sedan fick vi givetvis beröm för ROT-avdraget. Det är positivt. Det är dock tråkigt att när vi väljer att plocka in detta i de hushållsnära tjänsterna kommer direkt beskrivningen att det är tragiskt att detta ska bakas ihop med ”pigavdraget”. Visst är det så att i fråga om ROT-avdraget är det i huvudsak män som arbetar i de branscherna. För de andra hushållsnära tjänsterna är det i huvudsak kvinnor. Men att kalla det för ”pigavdrag” är stötande. Då borde man i konsekvensens namn kalla ROT-avdraget för någon form av ”drängavdrag” – om man vill föra den typen av retorik.

Vidare kan jag inte heller låta bli att reagera lite grann på synen på Arbetsförmedlingen. Vid diskussionen om insatser anser man att det som inte är en direkt arbetsmarknadspolitisk åtgärd är en ”passivitet”. Då är det en helt passiv insats. Det är inte den synen jag har på handläggarna på Arbetsförmedlingen i dag. De gör ett bra arbete. De hade ett oerhört bra år förra året. Jag upplever att organisationen står redo för att göra de insatser som krävs.

Vi har hört lite andra saker i diskussionen också. Vi hörde från bland annat Vänsterpartiet att regeringen är ”dumsnål”. Jag tror att det i grunden handlar om vilken syn man har på den ekonomiska politiken. Jag kan bara meddela att vad jag vet är det åtminstone sex av sju partier i kamraren som tror på budgetregler, överskottsmål och att det är viktigt med goda statsfinanser.

Vänsterpartiet har också hänvisat till att vi nu kommer i ett läge där den marknadsmässiga modellen ifrågasätts. Sedan kom stöd från Patrik Björck. Jag har läst lite grann om detta på senare tid, framför allt bland krönikor av vänsterdebattörer. De påstår att det nu är så att säga slut, att det nu är dags att byta samhällssystem. Nu kommer allt fler att inse detta, och nu kommer den stora vänstervågen. Det verkar alla vara tämligen överens om. Jag skulle vilja hävda precis tvärtom. Nu, om någon gång, finns det ett brett stöd i samhället för att det är viktigt att det går bra för våra svenska företag. Det finns till och med ett brett stöd för att det är bra att svenska företag går med vinst. Men historien får väl visa vilka som kommer att ta hem den diskussionen.

Från Miljöpartiet fick vi höra, herr talman, att det finns inga jobb att söka – jo, kanske några få. Det kanske fanns några få jobb att söka. Där kan man påminna om Arbetsförmedlingens prognos för nästa år, som handlar om ungefär en miljon arbeten som ska förmedlas. Några få jobb kanske ändå finns att söka.

Sedan har det varit fantastiskt roligt att lyssna på Ulf Holm. Han verkar gilla Anders Borg mycket i den här debatten. Han har återkommit flera gånger till honom. Men jag tycker att det kan finnas en poäng i att förklara lite grann vad det är som Ulf Holm gillar hos Anders Borg. Det är väl fråga om ett citat från en tv-intervju, om jag är korrekt underrättad. Jag tror att Ulf Holm gör en något mer långtgående tolkning.

Anders Borg pekade på diskussionen om de förändringar som har skett i arbetslöshetsförsäkringen. Anders Borg sade att de förändringarna

var nödvändiga då. I grunden handlar det om hela diskussionen om att göra arbetslöshetsförsäkringen till en omställningsförsäkring. Det vi möjligtvis kan ta på oss från alliansens sida är att vi underskattade och misslyckades i debatten att tydliggöra att avgiftshöjningen i arbetslöshetsförsäkringen med råge motsvarades av jobbskatteavdraget. Den diskussionen misslyckades vi med från alliansen, och det kan vi ta på oss.

Sedan finns det en annan sak som också har hänt. Det kan man bjuda på att uppmärksamma. Det här är den första debatten där vi faktiskt har en vänsterkartell som numera är formellt formerad. Det har meddelats på olika sätt. Det är rätt fantastiskt. Vi är alltså i ett läge där Socialdemokraterna inte längre själva anser sig äga regeringsmakten, utan nu har ett besked kommit som innebär att de inte ska sitta i nattliga förhandlingar efter valet för att berätta vilken regeringspolitik som kommer att föras. Där kan man dela ut en extra gratulation till Vänsterpartiet, som till slut fick komma med. Det är möjligt att partiet kanske får lämna den grundläggande synen på den ekonomiska politiken.

Vi i alliansmajoriteten välkomnar detta. Vi tror att det är bra att de politiska alternativen på allvar kan prövas mot varandra. Vi kommer nu i kammaren framöver att se två tydliga alternativ när vi diskuterar arbetsmarknadspolitik. Det är rätt centralt, tror vi, om man har ambitionen att bilda regering att vara överens om den ekonomiska politiken, framför allt arbetsmarknadspolitik, speciellt nu i ett läge där många människor söker besked, i tider av oro och när vi har stora utmaningar för Sverige framför oss.

I den här debatten, särskilt i betänkandet, finns ett antal saker som vi ändå kan notera att den nya vänsterkartellen inte är överens om. Det kan bli en liten arbetslista för oppositionen i utskottet att arbeta med.

Friår: Vad är det gemensamma beskedet där? A-kassan: Vad är det gemensamma beskedet där? Jobbavdrag: Vad är det gemensamma beskedet där? Synen på Arbetsförmedlingen och de kompletterande aktörerna: Vad är den gemensamma synen där? Undantag i turordningsregler för småföretag: Vad är det gemensamma svaret där? Slutligen gäller det frågan om arbetsgivaravgifterna och särskilt de höjda arbetsgivaravgifterna för visstidsanställningar.

Det finns en hel del centrala frågeställningar, och det ska bli oerhört intressant att ta del av svaren.

I grunden i debatten finns ändå två tydliga linjer som jag tycker att vi kan identifiera nu, herr talman. Den ena är att alliansen står för en tydlig arbetslinje. Det handlar om att det ska bli lönsammare att arbeta, billigare att anställa och mer lönsamt att starta och driva företag. Mot detta står en bidragslinje och en skattehöjarpolitik. Det är det som verkar bli huvudkonflikten. Vi ser fram emot den.

Jag är övertygad om att det finns ett brett stöd för en politik som leder till att fler människor är i arbete, en politik som förbättrar förutsättningarna för eget företagande och en politik som prioriterar satsningar i välfärden före kraftigt höjda bidrag.

Det ska bli oerhört intressant att få ta del av framtida debatter, herr talman. Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 129 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Goda statsfinanser är viktiga. Goda statsfinanser har man också om man väljer att satsa på insatser för dem som bäst behöver insatser, i stället för stora skattesänkningar för dem som redan har. Det är en viktig skillnad mellan en borgerlig majoritet och en vänstermajoritet.

Insatserna är tillräckliga, har jag hört i dag. År 2009 blir det ytterligare 23 000 platser i program, men 60 000 nya människor i arbetslöshet. År 2010 blir det 7 000 fler platser i program, mot 55 000 fler i arbetslöshet.

Det besked som den borgerliga majoriteten kan ge är alltså att det inte är meningen att alla ska ha en chans. Arbetslösheten är ofta ens eget fel, och det är inget som samhället tar ansvar för. Jag tycker att de budskapen har varit tydliga här i dag.

Men det finns ett besked som vi inte har fått på en fråga som jag ställde. Det gäller exempelvis de 155 000 som sitter löst i kommuner och landsting eftersom de har tillfälliga anställningar och visstidsanställningar.

Jag har en hälsning till Tomas Tobé från Gun, som är deltidsarbetande och jobbar som städerska på en förskola. Hon försöker dra sig runt med extrajobb, städar hos polisen och jobbar på hotellet på sommaren när det finns gäster och så vidare. Nu har hon gått till Arbetsförmedlingen och sagt: Vad gör jag nu när jag inte längre kan stämpla? Rådet hon får är att säga upp sig.

Vad har du för förklaring till Gun om hur din arbetslinje ser ut för henne och de 155 000 visstidsanställda i kommuner och landsting? När kommer resursförstärkningen till kommuner och landsting?

(Applåder)

Anf. 130 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Herr talman! Det var många frågor, och jag ska göra mitt bästa för att beta av samtliga.

Ja, nu behövs insatserna för dem som mest behöver dem. Det är helt korrekt. Det har varit alliansens politik från start att prioritera väldigt mycket av insatserna för dem som står långt bort från arbetsmarknaden. Vi väljer nu till exempel att förstärka nystartsjobben, där det blir ett dubbelt avdrag för arbetsgivaravgiften. Det är en ganska kraftfull satsning. Där har vi inte fått något svar från Socialdemokraterna varför man inte tycker att en sådan satsning är viktig.

I grunden har kanske jag och Berit Högman, herr talman, lite olika syn på detta med hur många arbetsmarknadspolitiska åtgärder som krävs. Jag tror inte att alla som är arbetslösa ska vara inne i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Jag tror att det finns de i den gruppen som behöver det, men väldigt många kan också matchas till nya arbeten. Här handlar det om att hitta en korrekt balans.

När det gäller exemplet med Gun som Berit Högman tog upp kan vi först och främst konstatera att en viktig sak vi har gjort för henne är att vi har gett henne ett ordentligt jobbskatteavdrag och gjort det mer lönsamt att arbeta. Men när det gäller den regel som du pekar på om begränsningen för att stämpla upp och deltidsreglerna är väl både du och jag skyldiga ett svar. Både du och jag står bakom en politik som innebär en begränsning för hur många dagar som ska gälla.

Jag kan i grunden säga att jag tror att det är svårt att hitta den perfekta modellen för detta. Jag tror å ena sidan att man måste ha en begränsning för hur många dagar man kan stämpla upp sin arbetslöshetskassa. Å andra sidan är det viktigt att det här inte slår in så att det motverkar arbetslinjen. Det här är ju en diskussion som vi har haft i svensk politik under många år, och vi har vid olika tillfällen haft sådana här deltidsbegränsningar.

Men jag kan bolla över frågan: Är det så att Berit Högman och Socialdemokraterna inte längre står för det nya förslaget om en deltidsbegränsning?

Anf. 131 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Det paket som ni har lagt fram är inget paket. Det är inget superpaket, utan det är en liten försändelse. Det är hälften av de förslag till åtgärder som vi har lagt fram. När ni i talarstolen här i dag har talat om att 1 miljon jobb kommer att förmedlas vet vi att riktlinjen för ett medelår i Arbetsförmedlingen är 1,2 miljoner jobb. Det är alltså 200 000 färre jobb än ett medelår på Arbetsförmedlingen.

Ingen av de siffror som Tomas Tobé och övriga har presenterat i dag visar att den borgerliga regeringen står för en offensiv politik, tvärtom. För Gun och andra har ni förstört a-kassan. Ni har försämrat framtidsutsikterna genom en praktiskt taget obefintlig satsning på utbildning, kompetensutveckling och insatser som skulle hjälpa henne och de andra.

Med tanke på att 155 000 människor sitter löst i kommuner och landsting och att sju av tio kommuner redovisar att socialbidragen ökar i en rasande fart kvarstår min fråga: När kommer besked till kommuner och landsting om ökade resurser? Eller är det barnen, de gamla och de sjuka som ska betala borgerlighetens jobbexperiment?

Anf. 132 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Herr talman! Då var det uppenbarligen så att jag missuppfattade Berit Högman tidigare, och det gällde inte deltidsbegränsningen. Det borde också vara ett bekymmer för Gun, om jag förstod berättelsen korrekt.

Det är ingen tvekan om att alliansen tycker att arbetslöshetsförsäkringen är viktig. Den är en otroligt viktig trygghet för att skapa flexibilitet på arbetsmarknaden. Den är också en av världens allra mest generösa och kommer att fortsätta att vara det. Vi kommer att återkomma med att underlätta för både ny- och återinträde i arbetslöshetsförsäkringen. Det kan vi diskutera vidare sedan.

När det gäller extra insatser till kommuner och landsting kommer vi att återkomma om det, om det är befogat och det krävs mer insatser. Vi har nu lagt fram ett omfattande paket. Jag tycker, herr talman, att det är lite förmätet att kalla detta en liten försändelse. Vi talar om otroligt stora belopp, och vi ska vara otroligt glada att vi har möjligheten att göra det tack vare att vi har oerhört goda statsfinanser.

Anf. 133 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Tomas Tobé kan vara helt lugn. Vi är förmodligen mycket mer enade mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern än vad Tomas Tobé tror. Vi är helt övertygade, och vi har sett verkligheten efter två års borgerligt styre. Vi har sett den jobbkris som finns i dag,

vi har sett den klimatkris som finns i dag och vi har sett den välfärds-kris som ni, Tomas Tobé, har varit med och skapat.

Vi saknar åtgärder för att komma till rätta med jobben, att skapa möjligheter för företag att våga anställa igen.

När det gäller klimatkrisen saknar vi initiativen. Var är de? Man har sagt att det här stimulanspaketet var 1 miljard till nysatsningarna i järnvägar och vägar. Nej, det var det inte. Det var inga nysatsningar där. Det var lite tidigareläggningar av en del underhållsarbete som ändå skulle ha skett. Var är de stora visionerna om ett nytt infrastrukturpaket där järnvägssatsningarna är satsningar?

Var är förslagen inom välfärdsområdet för att människor ska ha en välfärd i Sverige? Ni har dragit ned a-kasseersättningarna, så de som nu blir arbetslösa kommer inte att få 80 procent. Ni förlitar er på att det är omställningsförsäkringarna som ska gälla, de privata lösningarna. Då är det plötsligt okej.

Vi är eniga om att vi ska skapa en majoritet för att lösa de problem som ni har ställt till med och där ni inte har tillräckliga åtgärder, trots att alla i Sverige kan se att det behövs åtgärder här.

Vi diskuterar i detta betänkande enbart arbetsmarknadspolitiken, inte näringslivssatsningar, som är ett annat betänkande från ett annat utskott. Där saknar jag fortfarande beskedet. Som Anders Borg sade och Tomas Tobé nämnde tidigare – han kanske har rätt i det – har man insett att någonting måste förändras. Men då är frågan: När kommer förslagen om förändringarna när ni nu har sett vad er försämrade a-kassa har lett till?

Anf. 134 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Herr talman! Det hänvisades till att det finns olika betänkanden där man kan läsa in sig på politiken. Ja, detsamma gäller väl framför allt infrastruktursatsningarna, som Ulf Holm ville höra mer om. Jag kan bara, med det jag känner till från min horisont, meddela att det är den största satsning på infrastruktur som har gjorts i svensk historia. Det är väl rätt glädjande i alla fall.

Ja, att ni är enade låter ju förhoppningsfullt. Det gör att vi kanske kan få ett tydligare alternativ. Men vad jag hör, herr talman, är att ni är enade om att vara emot. Ni är emot mycket av de åtgärder som den här regeringen har satt på plats. Men när det kommer till innehållet i er egen politik vet ni mycket väl att det spretar åt väldigt många olika håll. Därför ska det bli oerhört intressant att ta del av det längre fram.

När det gäller behovet av de åtgärder som man efterlyser tror vi till exempel att lägre arbetsgivaravgifter är oerhört viktiga. Ska en person som har varit borta från arbetsmarknaden under lång tid få en allvarlig chans att kunna hävda sig hos en arbetsgivare då tror vi på ett rejält incitament, till exempel att ha en dubbel rabatt på arbetsgivaravgiften för en sådan person, särskilt nu när det kommer ut nya grupper på arbetsmarknaden, till exempel personer som har varslats.

Det skulle vara intressant om Ulf Holm kunde förklara varför han är mot att ge ett sådant incitament. I stället verkar han bara vara fokuserad på att vi måste få in dessa personer i åtgärder.

Jag kan upplysa Ulf Holm om att rätt många har varit i väldigt många åtgärder. Det är inte detta de söker nu, utan de vill ha ett arbete, men de har svårt att hävda sig på arbetsmarknaden.

Jag tycker också att Ulf Holm är svaret skyldig: Kommer ni att stå fast vid den skattechock som gäller gruppen ungdomar framöver? Kommer ni att kraftigt höja arbetsgivaravgifterna för ungdomar på svensk arbetsmarknad trots att vi vet att det är den gruppen som nu kommer att drabbas mycket hårt när vi går in i svårare tider?

Anf. 135 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Ja, vi kommer att förändra detta. Om det finns en begränsad skattkista med statens pengar måste de användas på det mest effektiva sättet. Det gör man inte genom att ge dem till alla arbetsgivare som har ungdomar anställda, utan det gör man genom att ge dem till de personer som behöver det bäst, till dem som står längst från arbetsmarknaden, till dem som har utländsk bakgrund, till dem som inte har klarat av skolgången. Det är dessa personer som i första hand måste få stöd. Det är där som insatser måste göras.

Vi måste också se till att vi faktiskt får en situation där företagen börjar anställa och att de vågar ta steget. Ni har försämrat för småföretagarna. Ni har tagit bort sänkningen av arbetsgivaravgiften för småföretagen som gör att det blir mycket dyrare för dem. De vågar inte anställa i dag därför att det inte finns någon tro på att de kommer att klara det. Ni måste se till att ingjuta lite hopp hos dem och ge dem stöd så att de ska våga anställa mer personal i denna situation.

När det gäller Arbetsförmedlingen såg Tomas Tobé deras utbildningar som konjunkturåtgärder. Men jag skulle vilja säga att många på Arbetsförmedlingen gör ett väldigt bra jobb. De har börjat en ny satsning nu, och de går faktiskt ut till företagen och frågar om de inte behöver anställa någon och så vidare. Det är utmärkt att de gör det.

Men sanningen är att vi behöver de kompletterande arbetsförmedlingarna också. Jag ser inte att de står emot varandra. Vi måste satsa ännu mer på dem också – allt för att se till att vi får en bra arbetsförmedling och att vi kan coacha människor till rätt personer.

Tomas Tobé svarar fortfarande inte på om det blir några förändringar i a-kassan framöver med anledning av den situation som vi står inför i dag. Vi väntar på svaret, och jag tror framför allt att många människor väntar på svaret, eftersom de som tyvärr kan bli uppsagda under det närmaste halvåret eller året kommer att få en väldigt liten del av det som de har i lön i dag i ersättning. Det är ingen acceptabel situation, Tomas Tobé.

Anf. 136 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Herr talman! Jag tackar så mycket för det beskedet. Jag utgår från att det kanske är gemensamt för samtliga tre partier att det blir en skattechock. Det blir kraftigt höjda arbetsgivaravgifter för gruppen ungdomar på arbetsmarknaden. I en tid då ungdomar kommer att ha det oerhört svårt menar ni, Ulf Holm, att om ni hade haft makten hade ni infört denna politik. Det är ett oerhört intressant besked, och det ska bli intressant att fortsätta att ta den diskussionen.

Det kanske kan vara dags att påminna Ulf Holm om att det som han efterlyser, det vill säga ordentliga insatser för till exempel långtidsarbetslösa ungdomar, finns i form av nystartsjobb för ungdomar. Vi skapar till

och med enklare möjligheter för ungdomsgruppen att komma in på arbetsmarknaden via nystartsjobb. Dessa insatser finns alltså redan.

Men det var ett tydligt besked om att ni ska försvåra ordentligt för ungdomar på arbetsmarknaden.

När det gäller synen på företagande har denna regering satt fokus på att sänka arbetsgivaravgifter, vilket man kan läsa sig till i budgetpropositionen. Vi har också över huvud taget vidtagit ett stort antal åtgärder som handlar om att göra det enklare att starta företag och mer lönsamt att driva företag. Detta är ju grunden för alliansens politik. Jag vet att Miljöpartiet i vissa delar är positivt till stora delar av detta. Vi får hoppas att Ulf Holm kanske kan utöva ett visst inflytande på sina kolleger i stället.

När det gäller a-kassan har jag meddelat att vi kommer att återkomma med bättre åtgärder för att underlätta ny- och återinträde i arbetslöshetsförsäkringen.

Anf. 137 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Herr talman! Anders Borg blev intervjuad i tv häromdagen. Då sade han två saker som jag tyckte var rätt intressanta. Han konstaterade att det var ett stort misstag att höja avgiften till a-kassan på det sättet som den moderatledda regeringen har gjort. Jag skulle vilja ha en kommentar till det från Tomas Tobé.

Han sade också att det är helt okej att klara sig på grundbeloppet 320 kronor om dagen. Då får man väl klara sig på det. Det är helt okej säger Anders Borg. Jag skulle vilja ha en kommentar från Tomas Tobé om det är helt okej för en familjeförsörjare i Sverige att leva på 320 kronor om dagen. Är det den officiella politiken från Moderaterna?

Sedan ser jag fram mot ett spännande inlägg – om Tomas Tobé klarar det på två minuter – där han förklarar den otroligt läckra forskningsrapporten där det sägs att om man sänker ersättningen i arbetslöshetskassan blir det fler jobb. Det har varit den officiella moderata politiken, och den framgår i många propositioner och annat där ni har hanterat a-kassefrågor. Samtidigt hävdar ni att det är jättepositivt med tilläggsförsäkringar som höjer ersättningsnivån i a-kassan.

Jag skulle vilja att Tomas Tobé förklarar hur detta går ihop. Er politik är inte bara ett totalt fiasko och ett farligt fiasko. Er politik är också helt omöjlig att förstå eftersom ni säger emot er själva hela tiden. Ni säger si, och ni säger så, och det går inte ihop. Man kan inte först hävda att man har forskningsstöd för åtgärden att sänka ersättningsnivån och sedan applådera en höjd ersättningsnivå. Man får så att säga välja på vilket ben man ska stå. Varsågod, Tomas Tobé!

Anf. 138 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Herr talman! Jag har redan tagit kammarens tid i anspråk för att förklara det som Anders Borg har sagt. Det kan Patrik Björck läsa i protokollet.

Jag vet att Patrik Björck tidigare har intresserat sig för forskningen. Exempelvis IFAU pekar på att om man kraftigt höjer ersättningsnivåerna ökar arbetslösheten. Om Patrik Björck vill ha mer ingående detaljer om denna forskning föreslår jag att han tar del av sådana forskningspolitiska rapporter.

Min åsikt om detta är att jag tror att det påverkar. Jag tror att olika nivåer i ersättningsystem påverkar. Det förvånar mig snarare om Socialdemokraterna skulle mena att det inte på något sätt påverkar. Då kan man undra varför vi inte kan ha en hundra procentig ersättningsnivå i arbetslöshetsförsäkringen om det inte på något sätt skulle påverka.

Jag märker att oppositionen gärna vill återkomma till avgifterna och att man i någon mening ändå verkar överens om att man vill sänka avgifterna. Men ett annat resultat av detta är kraftigt höjda skatter. Det skulle vara intressant om Patrik Björck kunde förklara följande för mig: Hur kan en sänkt avgift för arbetslöshetsförsäkringen locka så otroligt stora grupper till arbetslöshetsförsäkringen samtidigt som man rycker undan pengarna genom höjda skatter för låginkomsttagare?

Anf. 139 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Herr talman! Tomas Tobé undviker frågeställningen. De hävdar att forskningen har kommit fram till ett resultat. Det behöver vi inte fördjupa oss i. Av det drar de slutsatsen att det är bra att sänka nivån i a-kassan. Samtidigt applåderar de om man höjer samma nivå i samma försäkring men med en annan finansieringsform. Det är det som de inte kan förklara. Tomas Tobé undviker fullständigt den delen som min fråga gäller och som jag skulle vilja ha ett svar på här i dag. Hur går den politiken ihop?

Är det rätt att sänka ersättningsnivån som ni ursprungligen sade, Tomas Tobé? Är det rätt att höja den, som ni senare har kommit fram till att det är eftersom ni säger att det är bra att man har sådana tilläggsförsäkringar? Ni uppmanar till och med IF Metall att skaffa en sådan tilläggsförsäkring. Ni uppmanar IF Metall att agera på ett sätt som fullständigt skulle slå undan benen på er arbetsmarknadspolitik. Om er arbetsmarknadspolitik har stöd i forskningen eller inte är en annan fråga. Den kan vi också ta. Det tar lite längre tid. Men förklara detta fullständigt motsägelsefulla beteende från den moderata sidan.

Jag tycker att Tomas Tobé ska tala lite försiktigt om skattechock när vi står här och debatterar arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitik.

Kan Tomas Tobé när det gäller de arbetslösa i Sverige och alla de som varslas på Volvo och andra arbetsplatser och som utsätts för en skattechock förklara för mig på vilket sätt deras position stärks på arbetsmarknaden? Och när det gäller den skattechock som Tomas Tobé fullständigt hänsynslöst utsätter de arbetslösa för undrar jag på vilket sätt den stärker de arbetslösas ställning på arbetsmarknaden.

Anf. 140 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Herr talman! Ja, det är faktiskt på det sättet att politik handlar om prioriteringar. Så har det varit när det gäller en hel del av de förändringar som gjorts i arbetslöshetsförsäkringen och när det gäller förändringar som gjorts genom jobbskatteavdrag. Det är ingen hemlighet att en stor del av förändringen i arbetslöshetsförsäkringen också handlade om en finansiering av jobbskatteavdraget. Det där var oerhört viktigt med tanke på den tid som Sverige var inne i.

Jag tycker inte att jag undviker att svara. Men, herr talman, oavsett vilket svar jag ger till Patrik Björck blir han inte nöjd, tror jag.

Jag tror att nivåer påverkar. Ja, jag är helt övertygad om det. Jag tror faktiskt att den åsikten delas av en hel del kolleger i ditt eget parti, Patrik Björck. Även ni skulle kanske landa i slutsatsen att det kan vara vettigt med någon form av avtrappning i arbetslöshetsförsäkringen, vilket ju även Socialdemokraterna nu står bakom – med begränsningar när det gäller deltid och så vidare. Det är intressant att se Socialdemokraterna gå på gång komma närmare oss när det gäller arbetslöshetsförsäkringen.

Tilläggsförsäkringar tycker jag i grunden är bra. Det är klart att det är bra att det finns ytterligare möjligheter att försäkra upp sig för dem som önskar göra det. Det är också bra att det kan göras gemensamt via kollektivavtal. Det gör ju att man kan få det till en väldigt rimlig kostnad. Det tycker jag i grunden är bra, särskilt med tanke på de tider som vi nu kommer in i.

Herr talman! Patrik Björck tycker att jag ska ta det lite lugnt när jag talar om en skattechock. Men jag kan inte se de 70 miljarder i höjda skatter, som ju är Socialdemokraternas besked, som någonting annat än en skattechock för personer med låga och normala inkomster.

Javisst, ni finansierar en sänkning av avgiften till arbetslöshetsförsäkringen. Men ni rycker undan den i form av mindre skattesänkningar för personer med låga och normala inkomster. Det är en ren skattechock, även om det kan vara jobbigt att höra det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

6 § Justering av en straffbestämmelse i utlänningslagen

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU7
Justering av en straffbestämmelse i utlänningslagen (prop. 2008/09:51).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

7 § Socialförsäkringsområdet

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU1
Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet (prop. 2008/09:1 delvis).

Utgiftsområde 10

Anf. 141 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Sverige är inne i en djup finanskris; det har inte undgått någon. Sverige har också gått in i en jobbkris. Varselsiffrorna hitintills i december visar på 9 519 varsel. Därtill kommer alla varsel som varit

under hösten, alla arbetsplatser som inte behöver varsla, alla korttidsanställda och alla som är anställda via Manpower – ja, alla människor som nu ställs utanför rätten till ett eget arbete. Ungdomsarbetslösheten är uppe i 20 procent, och arbetslösheten stiger.

Enligt regeringens egna prognoser, som man väl får hoppas inte är överskattade, kommer arbetslösheten nästa år att vara 7,8 procent och året därpå 9,2 procent. Det är alltså en stigande arbetslöshet.

Vi har en finanskris och en jobbkris. Men vi har också en trygghetskrisis som rullar in över landet. Det gäller då alla dem som går ut i arbetslöshet med halverad a-kassa samt de brister vi ser i välfärden och alla människor som är oroliga för en sjukförsäkring som de trodde skulle finnas där när de behövde den men som de inte längre kan lita på.

Reglerna i den nya sjukförsäkringen visar på en avgrunds djup skillnad mellan den högermajoritet som finns i denna kammare och oppositionen. Vi har tidigare diskuterat detta. De stora skillnaderna handlar om de regeländringar som infördes den 1 juni i år och som handlar om att du efter ynka tre månaders sjukdom mister rätten till dina uppgifter på din arbetsplats.

I praktiken kan det betyda att du kan omplaceras utan någon förhandling, att du kan sättas i källaren för att vässa blyertspennor om du har varit en besvärlig arbetstagare. Efter sex månader prövas din arbetsförmåga mot hela den reguljära arbetsmarknaden. Om du har en restarbetsförmåga, förmåga att arbeta någonstans på arbetsmarknaden, blir du av med rätten till din ersättning. För att över huvud taget kunna betala dina räkningar och för att kunna köpa mat och gummistövlar till ungarna måste du säga upp dig från din anställning för att kunna gå in i ett annat system. Sjuka människor slussas in i arbetslöshetssystemet. Systemet urholkar alltså anställningstryggheten bakifrån. Det är också så att sjuka människor slussas ut i öppen arbetslöshet.

Det här är det första som händer – sexmånadersregeln, de 180 dagarna – och det händer nu. I dessa dagar får 76 000 personer ett samtal eller ett brev från Försäkringskassan där man säger: Du riskerar att bli av med din ersättning efter nyår, för eventuellt har du förmåga att arbeta någon annanstans på arbetsmarknaden. Den oron möter alltså 76 000 människor nu inför julhelgen.

Några kan få en nådatid. Om man helt saknar förmåga att arbeta någonstans på arbetsmarknaden kan man få ända upp till tolv månaders sjukersättning, sjukpeng. Generöst, säger regeringen. Därefter är du helt ute.

De nya reglerna innebär en sjukförsäkring som kastar ut människor, som medvetet säger att det finns ett slut, att du måste vara frisk och inte längre får ersättning och ett stöd för att komma tillbaka i arbete.

Det här möter vi inte förrän om ett år. Men på en dag – den 1 januari 2010 enligt Försäkringskassans beräkningar – kommer 33 000 människor att ställas inför situationen att de helt enkelt har förbrukat sin sista dag med rätt till sjukförsäkring. Detta är fullständigt otillständigt för ett välfärdsland!

Utöver de nya reglerna är det så att allt ansvar för den egna rehabiliteringen läggs på den enskilde sjuke. Den enskilde sjuke bär allt ansvar för att samordna rehabiliteringen och för att springa med intyg och andra papper mellan Försäkringskassan och arbetsgivaren. Att aktivt utförsäkra

människor genom en utsorteringskedja kan inte kallas för någonting annat än ett systemskifte.

Den ottrygghet och den trygghetskris som breder ut sig i landet drabbar var och en av dessa sjuka människor – människor som var och en har sin berättelse och sin sjukdom och som har att hantera sitt liv.

Tänk er den 27-åriga hårfrisörskan som bor i Umeå tillsammans med sin dotter. Hon är på väg hem från sina föräldrar dit hon och dottern då och då åker så att hon kan få lite stöd och avlastning när det gäller flickan och så att hon kan få lite hjälp i vuxenlivet. Hennes föräldrar bor i Norrlands inland. På hemvägen krockar hon. Hon får en whiplashskada. Flickan klarar sig, men mamman blir alltså skadad och kan inte arbeta.

Efter ett år är hon helt ute ur försäkringen. Hon tvingas att lämna sjukförsäkringen, hon har inte någon anställning kvar och hon tvingas att sälja bilen som är enda möjligheten för flickan att få åka och träffa mormor och morfar. Varför gör hon det? Jo, för att försörja sig får hon ställa sig i kommunens socialbidragskö. Socialbidrag är den enda möjlighet hon har kvar för att försörja sig och sin dotter på. Gör det att hon kommer närmare arbetsmarknaden? Gör det att hon blir friskare?

Det kan också handla om den 57-åriga kvinnan som var hemma när ungarna var små, som många kvinnor har varit. När ungarna blev lite större började hon jobba i ett storkök. Det är ett ganska tungt arbete, men hon är en rejäl kvinna, så hon räds inte. Men det är klart att det tär på kroppen. Efter ett tag känns det, med värk som kommer och går i axlarna, armbågar som inte klarar av de tunga grytorna längre.

Det viktigaste i hennes liv är hennes lilla sommarstuga som hennes man ärvde. Där kan hon ha barnbarnen på somrarna. Sommarstugan kostar inte speciellt mycket, men den betraktas som en kapitalvara. Hon kan inte göra sig av med den, för hon vill ha någonting kvar att ge sina barnbarn. Det ger möjlighet att träffa dem.

Vad händer med henne efter ett år? Helt ute ur försäkringssystemet, och dessutom syns hon inte i någon statistik. Hon syns inte i Arbetsförmedlingen, hon syns inte i sjukförsäkringen, hon syns inte hos socialbidragskontoret. Hon lever på sin mans lön, med allt vad det innebär för kvinnor. När hon fyller 61 börjar hon knappa på sin redan ganska låga pension. Hon syns inte i statistiken. Hon kommer att vara en av de dolda människor som vi inte kommer att kunna se när vi mäter hur sjukförsäkringsreglerna drabbar.

Men det handlar inte bara om den 27-åriga hårfrisörskan som är ensam med en treårig dotter eller om det 57-åriga storköksbiträdet som har slitna axlar. Det handlar också om den 42-åriga banktjänsteman som fick en tennisarm, genomgick en rehabilitering, var borta knappt ett år, fullt återställd, finns tillbaka på arbetsmarknaden, har ett bra liv, ett rikt liv, med hög lön, bra hus, åker på semester till alperna med sina tre tonårsdöttrar och sin fru och råkar ut för en skidolycka. Han bryter benet och ligger på sjukhus och förbrukar sin sista dag med sjukförsäkring. När han sedan blir förkyld kommer det inte att finnas någon sjukförsäkring för honom. Det han har betalat ganska mycket skatt för kommer inte att finnas där när han behöver det. Vad är det som säger att han inte ser som enda alternativ att naturligtvis köpa en egen privat försäkring?

Det drabbar inte bara de mest utsatta utan hela samhället. Det är två djupt ideologiskt betingade effekter av den utsorteringskedja som högermajoriteten i den här riksdagen fattade beslut om i våras.

Ett: Sjuka människor lämnas åt sitt öde utan försörjning. 76 000 människor är nu oroliga för risken att kastas ut ur trygghetssystemen.

Två: Man bryter ett samhällskontrakt.

Jag möter dagligen människor som är oroliga, inte för sig själva men för det system som håller på att etableras. De är oroliga för ett hårdare och kallare Sverige som tvingar fram privata lösningar och som slår sönder grunden i samhällsgemenskapen. Jag vill inte, herr talman, ha en sjukförsäkring som lämnar de sjuka åt sitt öde. Jag vill inte ha ett samhälle som blir hårdare och kallare.

De sjukskrivningsregler som nu är införda i Sverige speglar dessutom en otidsenlig människosyn. Ingen kan väl på allvar tro att någon blir friskare av att man drar undan försörjningen för en. Precis på samma sätt kan väl ingen tro att det blir fler jobb för att man försämrar a-kassan. Det är ett gammaldags sätt att se på människor och samhälle. Det tillhör det förgångna.

Den här kammaren har en högermajoritet. Det moderata partiet gick till val på att fixa jobben. Det var det nya arbetarpartiet. Man skulle fixa jobben. Man fick förtroende för det. Man samlade en majoritet med andra högerpartier och bildade en regering. Man fick förtroendet för att fixa jobben, men man fick inte förtroende att straffbeskatta pensionärer, med olika skattetabletter. Man fick inte förtroende att halvera a-kassan för vanliga löntagare, och man fick inte förtroende att slå sönder sjukförsäkringen.

Det är en orättvis, en orättfärdig, politik, men det är också en politik som inte funkar. Det blev inte fler jobb. Det som regeringen kallade för en arbetslinje visade sig vara en socialbidragslinje.

Herr talman! Jag är till hundra procent övertygad om att människor vill arbeta, att människan vill vara en del i ett socialt sammanhang. Man vill bli sedd, man vill vara behövd och man vill också ha rätten att göra rätt för sig. Men vi har alla olika förutsättningar. Det är människovärdigt att ge varje människa stöd utifrån ens förutsättningar för att komma tillbaka in i arbete.

Det handlar om både en arbetslivsinriktad och en medicinsk rehabilitering. Det handlar om ett arbetsmiljöarbete, som är djupt eftersatt. Det handlar om ett gemensamt ansvar från Försäkringskassan, myndigheter, arbetsgivaren och den enskilde sjuke arbetstagaren.

Jag vill vädja till majoriteten i den här kammaren, och jag hade önskat att jag hade kunnat vädja till statsrådet, att tänka om. 76 000 människor är nu inför julhelgerna oroliga över att kastas ut ur försäkringssystemet. Alla kommer inte att göra det, men några kommer att göra det. 76 000 är i oro. De kastas ut i en arbetslöshet som, som regeringen själv säger, nästa år kommer att bli 7,8 procent. Dessa utöver de sammanlagt 52 000 som tillkommer under 2010, plus att det hela tiden rullar på, förbrukar sin sista dag med försäkring och är helt ute ur försäkringen, i en tid då regeringen själv säger att arbetslösheten kommer att ligga på 9,2 procent.

Jag vill vädja om att tänka om. Det var fel när det infördes. Det var fel när beslutet fattades. Men det är om möjligt än mer fel politik i dag såsom läget på arbetsmarknaden ser ut.

Sjuka människor ska ut och konkurrera på en än hårdare arbetsmarknad. Därför vill jag räcka ut en hand och säga att jag önskar ett moratorium för utförsäkringar. Jag önskar att ni avvaktar med att verkställa utförsäkringar ur sjukförsäkringen och att vi i stället sätter oss ned, sju partier, och försöker finna breda lösningar på en modern socialförsäkring. Vad sjuka människor behöver är rehabilitering, stöd tillbaka i arbete, omskolning, utbildning. Det är inte att bli av med den enda trygghet man har. Det är inte att få pengarna undanryckta. Folk blir inte friskare av att de blir fattigare.

Jag vill ha ett moratorium för utförsäkringar. Jag vill ha en parlamentarisk socialförsäkringsutredning där utgångspunkten är en standardförsäkring med inkomstbortfallsprincip, en solidarisk finansiering och en förstärkt arbetslinje med reella insatser för återgång till arbete. Jag tycker att vi har ett ansvar att återupprätta tilliten till sjukförsäkringen.

Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 1, 8, 10, 15, 19, 23, 24, 26 och 29.

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Ronny Olander, Jasenko Omanovic, Magdalena Streijffert, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s) samt LiseLotte Olsson (v).

Anf. 142 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! När jag har varit ute och talat om sjukförsäkringen och vad som har hänt och händer med den är misstro en vanlig reaktion hos dem jag möter. De säger: Nej, men så kan det väl inte vara. Så kan det väl inte vara här i Sverige hos oss! Jo, svarar jag, just så är det här hos oss. Sverige har blivit ett kallt land där cancersjuka får betala skattesänkningar för de rika.

Vänsterpartiets motion som behandlar socialförsäkringsfrågor har rubriken *En sjukförsäkring för alla*. Det är tyvärr någonting som den högerledda regeringens politik varken strävar efter eller lyckats med. Man kan egentligen säga att det är precis tvärtom. Angreppen mot våra offentliga välfärdssystem har sedan vi debatterade saken i fjol blivit alltmer intensiva. Hela den svenska välfärdsmodellen har undergrävt. Tryggheten vi alla behöver för att må bra finns inte längre. Det är en trygghet som är extra viktig för den som har oturen att bli sjuk. Jag ska ha rätten att vara trygg i att veta att jag kan betala hyran, köpa kläder till mina barn och så vidare. Den som blir sjuk får inte automatiskt ett billigare boende och mindre behov av mat.

Om precis en vecka är det julafton. Hur tror ni på högersidan att alla de mår som i dagarna fått ett brev eller telefonsamtal om att de närmar sig sin 181:a dag i sjukförsäkringen och inte längre kan vara säkra på att få fortsatt sjukskrivning? Vilken jul blir det för dem och deras familjer?

I stället för den trygghetskris som regeringen har skapat vill Vänsterpartiet se ett starkt och hållbart system som ger människor trygghet och tillit för att klara olika livssituationer.

I en undersökning som nyligen redovisats uppger 20 procent av svenska folket att de inte vet vad som gäller om de råkar bli sjuka. Vilken trygghet har vi då?

Sedan högern tillträdde har den beslutat och genomfört historiska försämringar av sjukförsäkringen. Man kan säga att det är ett systemskifte som pågår där den som blir sjuk i Sverige i dag inte längre kan räkna med att ha en skälig levnadsstandard utan måste köpa sig privata försäkringslösningar. Vill ni ha ett samhälle där bara de med tjocka plånböcker har råd att vara sjuka?

Herr talman! Det som nu händer inom socialförsäkringsområdet är dessutom förödande ur ett jämställdhetsperspektiv. Större delen av de sjukskrivna är kvinnor, och av dem som kommer att tvingas söka socialbidrag är större delen kvinnor. När man ansöker om ekonomiskt bistånd, som det heter, räknas hela familjens inkomst ihop. Detta gör förstås att kvinnor blir beroende av sin partner, precis som Veronica sade i sitt inlägg tidigare. Kampen för kvinnors oberoende har i och med den här regeringen tagit ett rejält kliv bakåt.

Herr talman! Regeringens politik har som avsikt att försämra de ekonomiska villkoren för personer som är sjukskrivna eller förtidspensionerade. Meningen är att det ska löna sig att arbeta. Vänsterpartiet avvisar detta inskränkta synsätt och föreslår i stället en rad förstärkningar för att återupprätta den generella välfärden och tilliten till våra socialförsäkringar.

I och med sänkningen av taket och ersättningsnivåerna i sjukförsäkringen har antalet personer som inte längre omfattas av inkomstbortfallsprincipen ökat kraftigt och uppgår nu till drygt 1,5 miljoner. Vänsterpartiet vill därför återigen höja taket till tio basbelopp.

Vi avvisar dessutom sänkningen av ersättningsnivåerna som regeringen har genomfört genom att ändra beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten. Att räkna på 0,97 procent i stället för att räkna på hela inkomsten låter som en liten förändring, men det gör att det blir ungefär 600 kronor mindre för den som tjänar 20 000 i månaden och blir sjuk.

Sedan en tid tillbaka finns det ett överskott inom försäkringen: 11 miljarder 2007, 8 miljarder i år och beräknat 11 miljarder nästa år. Det är ett överskott som kan användas till att förbättra försäkringen och till åtgärder som möjliggör ett rymligt arbetsliv som förhindrar att människor slås ut.

Den så kallade rehabiliteringskedjan som införts innehåller ingen förbättrad rehabilitering eller ökade möjligheter för den som drabbats av ohälsa att få jobb. Satsningen på 3,4 miljarder på rehabilitering, som regeringen har gjort reklam för under veckan, är i verkligheten en omfördelning av medel och besparingar på sjukförsäkringen. För att klara en rehabilitering i verkligheten krävs en helt annan inriktning och andra resurser.

Den här utsorteringskedjan innehåller som sagt ingen förbättring för den sjuke. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Sveriges Kommuner och Landsting och regeringen själv tror att de nya, hårdare reglerna och snäva tidsgränserna kommer att medföra ett ökat behov av socialbidrag.

Enligt Socialstyrelsen har kostnaderna för ekonomiskt bistånd ökat i 160 av landets 290 kommuner. Och enligt en undersökning från Sveriges Kommuner och Landsting har 70 procent av landets kommuner fått ökade kostnader för socialbidrag till följd av Försäkringskassans striktare tillämpning. Då måste vi komma ihåg att det stora utförsäkringsracet inte ens börjat.

Men regeringen har inte tänkt i de banorna. Man har inte tänkt kompensera kommunerna för de ökade kostnaderna. Inte heller erbjuder man arbetsmarknadspolitiska insatser för dem som blir utförsäkrade de kommande åren. I budgeten finns 7 000 platser inom jobb- och utvecklingsgarantin, och sunda förnuftet säger väl att det är en droppe i havet när lågkonjunkturen tilltar och hundratusentals jobb kommer att försvinna.

Herr talman! Vi vet genom en undersökning som TCO har genomfört att bara var sjunde personalchef kan tänka sig att anställa en person som varit långtidssjuk. Vänsterpartiet vill använda medel för ett förstärkt högriskskydd för långtidssjukskrivna. Vi tror att det skulle öka viljan hos arbetsgivare att anställa personer som har långtidsfrånvaro på grund av sjukdom.

I dag kan man bara vara sjukskriven till 25, 50, 75 eller 100 procent. Det tycker vi är fel och motverkar individuella lösningar för den sjuke. Utskottsmajoriteten brukar ofta och gärna tala om vikten av att snabbt återgå i arbete. För att underlätta detta vill vi införa en sjukpenning med flera steg. Det är egentligen ett väldigt okontroversiellt förslag, men det skulle betyda mycket. Jag skulle hoppas att ni kunde lägga prestige åt sidan och bifalla det.

Herr talman! I sjukförsäkringen finns något som tyvärr blivit så självklart att ingen längre ens ifrågasätter det, det vill säga ingen förutom Vänsterpartiet. Det jag pratar om är karensdagen. Karensdagen innebär att människor inte har råd att vara hemma när de är sjuka. Många som borde vara hemma går till jobbet, och vi har sett att den så kallade sjuknärvaron har ökat. Det leder i sin tur till att ohälsan ökar i ett senare skede. Då har väl karensdagen motverkat sitt syfte.

Herr talman! Regeringen har också minskat anslaget till Försäkringskassan, och antalet anställda där har minskat med 3 000 sedan 2007. Förutom neddragningarna har regeringen infört en rad så kallade reformer: vårdnadsbidrag, jämställdhetsbonus, krav på intyg från skola för tillfällig föräldrapenning och stora och många förändringar i sjukförsäkringen. För närvarande är personalen på kassan underbemannad och överbelastad. Underfinansieringen påverkar också nivån på servicen till de försäkrade. Vi har alla under året kunna läsa om förtvivlade människor som fått vänta på sina utbetalningar och fått låna av släkt och vänner för att kunna betala hyran.

För att värna rättssäkerheten och kvaliteten på handläggningen föreslår Vänsterpartiet mer pengar till Försäkringskassan. Vi vill dessutom införa en garanti som innebär att den försäkrade ska ha rätt till beslut eller ersättning inom 30 dagar. Dessutom säger vi att dröjsmålsränta ska betalas om man får vänta längre än en månad, och får man vänta mer än två månader vill vi att ett skadestånd ska utgå som lite plåster på såren.

De närmaste åren beräknas tusentals människor bli utförsäkrade ur sjukförsäkringen. Samtidigt befinner vi oss i början av en lågkonjunktur som förväntas bli långvarig. Regeringen saknar beredskap inom arbets-

marknadspolitiken, och många kommer att hänvisas till kommunernas socialkontor.

Regeringen borde därför, om inte annat med anledning av den stigande arbetslösheten, ta time out eller, för att använda Veronicas ord, bevilja moratorium och stoppa alla utförsäkringar ur sjukförsäkringen och se över regelverken. Annars riskerar vi en massutslagning av människor. Och då kan vi snacka om utanförskap!

Vänsterpartiet avvisar alla besparingar i sjukförsäkringen. Ingen människa blir friskare av fattigdom. Sverige är på väg mot ett system med grundtrygghet där de som har råd får komplettera med privata försäkringar. Att reparera och förbättra sjukförsäkringen måste därför vara en högt prioriterad fråga för alla som värnar om välfärdssamhället.

Jag står förstas bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 28.

Herr talman! Här i påsen har jag några pepparkakor till alliansen. Helst skulle jag vilja skicka en stor pepparkaka till statsrådet Husmark Pehrsson. Ni vet väl vad man blir av att äta pepparkakor, så jag hoppas att ni äter många och skänker en tanke till alla dem som får sitt utförsäkringsbesked i dagarna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Marianne Berg (v).

Anf. 143 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Under det gångna året har regeringen i en farlig fart infört nya regler och principer för socialförsäkringen i Sverige. Det börjar vi nu se konsekvenserna av. Som vi har hört tidigare i dag kommer vid årsskiftet 76 000 att ha varit sjukskrivna längre än 180 dagar. Det är den magiska gränsen då det ska prövas mot hela arbetsmarknaden, inte bara mot det arbete man har, om man har arbetsförmåga. Har man arbetsförmåga inom en annan bransch måste man söka det jobbet och avsluta sjukskrivningen. Den investering man har gjort i en utbildning blir helt plötsligt inte längre värd något.

Hur ska det lyckas för Maria, Fatima, Charles och alla de andra som hamnar i den här situationen? Hur lätt blir det för dem att få ett nytt jobb när varslen duggar tätt och arbetslösheten ökar?

Inte nog med att regeringen har lyckats åstadkomma en jobbkris och att vi befinner oss i en finanskris, nu blir det också en trygghetskris.

De som har varit sjukskrivna längre har knappats ett bättre utgångsläge än dem som har blivit varslade och arbetslösa.

Maria, Fatima och Charles får dessutom en skattehöjning på köpet från den moderatledda regeringen. Inget jobb, inget jobbskatteavdrag.

Jag ska be att få läsa högt ur en arbetsförmedlars dagbok från den 16 december 2008. ”Idag pratade jag med en man som beskrev det så här: ’Först så tänker ni den där ska jag sparka ned, och när jag redan ligger där sparkar ni lite extra i ryggen så att ni är säkra på att jag är helt under isen.’ Han kommer att bli av med sitt arbete, han har gått ur a-kassan för han hade inte råd, alltså ska han leva på 320 kr dag/5 dagar i veckan minus skatt=3 200 kr månaden. Tanken att behöva gå till socialbyrån är så totalt skrämmande för de flesta människor. — — — Inte ett skit kan jag göra åt hans eller andras situation, mer än förstå och lyssna. Samtidigt

som arbetslösheten växer lavinartat ska Försäkringskassan dra in ersättningen till sjuka människor, och putta ut fler i arbetslöshet. Det flesta kommer vid årsskiftet, vart kommer dom då? Jo, till arbetsförmedlingarna i landet. Vi är erbjudna krisutbildning, men vad hjälper det?????”

Så skrev alltså en arbetsförmedlare i sin dagbok i går.

Arbetsförmedlingens personal får krisutbildning. Försäkringskassans personal får möta alla förtvivlade människor. Jag förstår deras frustration. Ännu värre är det för alla de sjuka och arbetslösa som är förtvivlade.

Sjukförsäkringen har inte fungerat bra. Men att nu när allt fler blir arbetslösa och vi är mitt i en finanskris utförsäkra människor ur sjukförsäkringen och skicka ut dem för att söka arbete på hela arbetsmarknaden är helt fel medicin. Det bygger på en människosyn som Miljöpartiet absolut inte delar.

Målet för oss är självklart att få färre och kortare sjukskrivningar. För att nå det måste man jobba med folkhälsa och förebyggande arbete, inte skruva i ersättningsreglerna och införa tidsgränser för utsortering.

När reglerna infördes kallades det en reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete. Det utlovades nya jobb med förbättrat stöd för återgång i arbete. Men vad har det blivit av det i praktiken? Det stod till och med i propositionen att man skulle återkomma med en extra proposition. Hur andra delar av regelverket faktiskt påverkar människor är det svårt att se.

Jag hade kontakt med Försäkringskassan i går. Där saknas statistik för vad som har hänt med de 6 000 personer som den 1 juli ansökte om fortsatt sjukpenning, det vill säga att få behålla 80 procent i ersättning och att slippa att sjukpenningen upphör efter 550 dagar. Försäkringskassan vet att 2 000 personer har fått sin utbetalning. Vad gäller de resterande 4 000 vet man inte om de har fått avslag eller om de väntar på besked. Försäkringskassan kan inte följa upp det i sitt datasystem. Det är högst anmärkningsvärt att man inför regler som man inte kan följa upp.

Det är dock inte främst Försäkringskassan som ska lastas för detta utan regeringen. Mitt i den stora omorganisation, neddragning och förändring som sker på Försäkringskassan inför regeringen ett antal nya regler som Försäkringskassan ska förhålla sig till. Det är inte underligt att det är kaos.

Regeringens budget för nästa år, som vi i dag diskuterar utifrån det betänkande vi har här, är skriven under ett helt annat arbetsmarknadsläge än vi nu ser. Den budgeten byggde på en mjuk inbromsning. Nu handlar det snarare om en tvärnit.

I Miljöpartiets budgetmotion presenterade vi åtgärder som syftade till att underlätta inbromsningen i konjunkturen och den vikande arbetsmarknaden. Efter det har vi lagt fram ytterligare en motion för att möta det rådande konjunkturläget. Vi har givit förslag på åtgärder omfattande 10 miljarder under 2009 och 2010. Vi menar att dessa åtgärder är nödvändiga för att mildra effekterna av konjunkturläget.

Vilka är det som drabbas hårdast när vi går i sådant här läge? Jo, det är de sjuka och arbetslösa.

Vi föreslår bland annat höjningar av statsbidragen till kommuner och landsting, just för att undvika att varsla undersköterskor och dagispersonal. Ett krispaket till fordonsindustrin klämde regeringen fram till slut,

men mer pengar till kommuner och landsting har ni inte givit trots radikalt förändrade förutsättningar.

Miljöpartiet är fortsatt starkt kritiskt till de kraftiga förändringar regeringen gjort i dagens socialförsäkringssystem. Reformen har införts i ett snabbt tempo drivet av ideologi.

Miljöpartiet vill ha ett helt annat socialförsäkringssystem. Vi vill ha ett samlat system som kan återge förtroende. Vi kallar det arbetslivstrygghet. Det har ni hört flera gånger här i kammaren.

Vår utgångspunkt är att ett trygghetssystem måste vara enkelt och överskådligt. Enskilda människor ska veta vad som gäller och vart man kan vända sig den dagen man behöver – när man blivit arbetslös eller sjuk eller tillfälligt har för låg inkomst för att klara sig. Byråkratin och administrationen ska vara minimal genom att myndigheterna är organiserade så att de kan ha en helhetssyn och ge förutsättningar för individen att komma tillbaka.

Vårt förslag går i huvudsak ut på att människor ska kunna vända sig till ett och samma ställe, oavsett orsaken till att man inte kan arbeta. Med den a-kassa vi har nu kommer otryggheten att öka ännu mer. Det hänger ihop.

Det är mindre viktigt att försöka dela in människor i fack beroende på om det är sjukdom eller arbetslöshet som är huvudproblemet. Människor behöver hjälp att komma tillbaka.

I den akuta situation som vi befinner oss i behövs det åtgärder som kan få effekt omedelbart. Arbetslivstrygghet är något som jag anser att vi måste jobba med på sikt. Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen som vi har hört talas om så många gånger trodde jag att vi skulle få besked om före jul. Ni kanske kan ge oss det lite senare i debatten. Har den möjligtvis också hamnat i någon sorts tvärnitsbroms eftersom man har haft annat för sig?

Jag tycker att ni ska trycka på bromsen, inte när det gäller den parlamentariska socialförsäkringsutredningen utan bromsen för det som kastar ut fler människor i arbetslöshet, kastar ut människor ur socialförsäkringssystemet.

Det var dålig tajmning när ni införde det, som Veronica Palm sade tidigare. Det blir ännu mer fel att göra det nu mitt i brinnande lågkonjunktur. Inse att era sjukförsäkringsregler slår ännu värre i det konjunkturläge vi befinner oss i nu. Deltidsreglerna att få stämpla i max 75 dagar och de nya sjukförsäkringsreglerna gör tillsammans att människor kommer i det verkliga utanförskapet, det vill säga helt utanför socialförsäkringssystemet.

Vi behöver ha ett moratorium inför sexmånadersregeln. Jag fattar gärna den hand som Veronica sträckte ut. Jag hoppas att partierna på den borgerliga sidan också kan göra det – ni som tidigare har pratat om en politik som skulle kunna leda till socialförsäkringar för arbete och mindre ohälsa. Jag hoppas att ni också är beredda att fatta den handen och diskutera socialförsäkringar så att vi kommer till en bred lösning.

Ni kanske vågar presentera en parlamentarisk socialförsäkringsutredning. Jag hoppas att ni tar upp den frågan och svarar på den i era inlägg. (Applåder)

Prot. 2008/09:51
17 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Anf. 144 HELENA RIVIÈRE (m):

Herr talman! I partiledardebatten använder statsministern ord som varaktighet och långsiktighet. Han säger att det finns en kraft i Sverige. Vi tror på människor, säger han.

Mona Sahlin säger att vi förstör trygghetsförsäkringarna.

Det är en talande skillnad. Jag riktar in mig på skillnaden i inställning mellan dessa två. I ena fallet är det en vilja att återge människor framtids-tro och makt över sina liv. I det andra är det en betoning på omhändertagande.

Socialdemokratin lovar en så kallad trygghet för inkomster upp till 36 000, inte bara för ett års sjukpenning, som är grundregel nu – med flera undantag – utan sjukpenning hur länge som helst utan bortre tidsgräns. Det låter väl fantastiskt – i stort sett lika bra betalt vare sig du arbetar eller inte.

Den som är ansvarsinriktad frågar sig: Varifrån kommer pengarna? Svaret är att välfärdssystemet för social trygghet finansieras av socialavgifterna.

Vad är socialavgifter? Det är ett procentuellt påslag på den lönesumma som arbetsgivarna betalar in. Det är bra att hålla det i minnet när löftena om höga bidrag strös ut från ymnighetshornet. Socialavgifterna bygger på att det ska arbetas först och betalas lön. Ovanpå lönen ska arbetsgivarna betala 31,42 procent nästa år. Det är den summan vi hantear i den här budgetposten – 31,42 procent på lönerna.

Summan av alla socialavgifter och löneskatter in i statskassan är 405 miljarder. Mot det kan ställas att Försäkringskassan varje år betalar ut ca 435 miljarder. Det är nästan halva statsbudgeten.

De socialavgifter som tas ut ska finansiera de förmåner systemet erbjuder. Sambandet mellan socialavgifterna och de sociala trygghetssystemen är föreskrivet i lagen om socialavgifter. Eftersom det inte blir några socialavgifter om inte arbetsgivarna vågar anställa är det hos arbetsgivarna det börjar. Reformen som underlättar för arbetsgivarna ger långsiktighet i socialförsäkringarna.

Sett i det perspektivet är förslaget om halverade socialavgifter för unga helt rätt. Får de unga in en fot på arbetsmarknaden kan de börja sina liv som vuxna, samtidigt som socialavgifterna långsiktigt ligger i pipeline.

Så ser sambanden i arbetslinjen ut. Arbete ger välfärd. Arbetslinjen säkerställer välfärden i Sverige. Det är klart att man kan tala om trygghet och tala om alla garantier man vill ställa ut, men det är åtgärderna som säkrar tryggheten som är det som är inriktat på arbete. Alla våra reformer har arbetslinjen för ögonen.

Oppositionen lägger fram förslag efter förslag som gör det mindre lönsamt att arbeta, dyrare att anställa och mer förmånligt att inte arbeta.

Jobben måste komma genom rättvisa, sade Mona Sahlin.

Jag tvivlar på att jobben fattar att de måste komma genom rättvisa. Vilket budskap ligger i att återställa ersättningsnivåer? Är det att det är hugget som stucket om man arbetar eller stannar kvar i sjukförsäkringen längre än nödvändigt?

Jag ska återge ett uttalande: Undersökningar som har gjorts visar att högre ersättningsnivåer föga överraskande leder till högre sjukfrånvaro. Det är Curt Malmborg som säger det, Försäkringskassans generaldirektör.

I ett läge där de goda tiderna tenderar att bli mindre goda lägger oppositionen fram var sin budgetmotion som förstärker nedgången. Väns-tern har självklart dubbelt så mycket pengar som alla andra. Men det finns inte mer pengar i trygghetssystemen än vad arbete och socialavgif-ter genererar. Om arbetslinjen överges äventyras välfärden.

Vi ska komma ihåg att det är arbetsförmågan som försäkras i sjukför-säkringen, inte sjukdomen.

Vi driver arbetslinjen på många sätt, bland mycket annat genom att ge långtidssjuka och långtidsarbetslösa en chans att komma in på arbets- marknaden.

År 2008 är det fler människor i Sverige som försörjer sig genom ar- bete än någonsin tidigare.

Vad är ett gott ekonomiskt skydd i trygghetsförsäkringarna? Det kan aldrig bli bättre än det försäkringsmässigt möjliga.

Vi är inne i en stark förändring där vi kan se att avtalsförsäkringarna, som omfattar 90 procent av alla som arbetar, ger ungefär 90 procent av lönen upp till taket i 90 dagar.

Vi kan också se hur facket nu i växande omfattning kommer med olika försäkringslösningar i avtal mellan parterna på arbetsmarknaden. De förbunden erbjuder 80 procent av lönen hur hög den än är, och man får det under en begränsad tid, mellan 100 och 200 dagar. Det finns alltså en tidsgräns där också.

Det människor efterfrågar finns att få.

Herr talman! Jag har talat om sambandet mellan socialavgifterna och arbetslinjen, och jag vill också säga några ord om själva sjukförsäkring- en.

Ni vill ha en sjukförsäkring som ger både trygghet och möjligheter att återkomma i arbete. Grattis, säger jag. Det är ju den sjukförsäkringen vi har. Den är trygg och säker och starkt inriktad på att den som har arbets- förmåga ska komma tillbaka i arbete.

Jag vet inte hur ni socialdemokrater läser propositioner och betän- kanden när ni gång på gång påstår att hela ansvaret vilar på den sjuk- skrivne själv. Ja, den sjukskrivne har ansvar för att lämna in arbetsgivar- intyget, men vem skulle annars göra det? Det är verkligen ett minimalt krav!

Försäkringskassan startar ett helt nätverk av insatser runt den sjuk- skrivne under den första tremånadersfasen. En avhandling om arbetsför- måga vid Linköpings universitet visar att den viktigaste faktorn som avgör om en person kommer tillbaka till arbetet är den sjukskrivnes tro på sin egen förmåga. Man har avstämningsmöten. Det är fler avstäm- ningsmöten än tidigare, med huvudpersonen själv, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, arbetsgivaren, samordningscoacher och vård- och rehabaktörer.

Rehabiliteringsfönstret är öppet de första två tre månaderna. Sedan går det långsamt igen.

Det som förut hette läkarintyg är borta. Det har bytt namn. Det har fått den långa beteckningen ”Medicinskt underlag för bedömning av förgå att arbeta vid sjukdom”. Det är själva kärnan i sjukförsäkringen. Det tar fasta på tillfrisknandet och förmågan att arbeta.

En allmänläkare i Västerbotten, Viveka Svensson, menade att långa sjukskrivningstider inte var humant. Hon sade: Vi hjälper inte människor genom att sjukskriva. Det offentliga Sverige borde be alla sjukskrivningsskadade om ursäkt, sade hon. Och det är just vad vi gör.

Vi ber om ursäkt när vi gör det möjligt för åtminstone hälften av de 430 000 förtidspensionärerna att bryta isoleringen och komma ut i arbete med ersättningen i behåll. ”Sjukskrivningsskadade” – tänk på det epitetet!

Människors rehabiliteringspotential går förlorad ganska fort. Det är något ni borde veta. Ändå kommer ni med förslag om återställning till just det elände som vi hade när ni hade makten. Det var långa, passiva sjukskrivningar utan bortre tidsgräns, som ledde till att hundratusentals människor försvann ut i kylan.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Det är skillnaden i förväntningar jag vill ha fram. Vi riktar förväntningarna framåt. Vi tror på människor. Vi tror på arbete och respekt för välfärden. Det är så vi vill ha det.

(Applåder)

Anf. 145 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Fördelen med Helena Rivières anförande är att det finns mycket att ta på. Man blir nästan alldeles matt när det gäller vad man ska bemöta och vad man inte ska bemöta.

Jag tänkte i alla fall börja med att prata lite siffror och knyta an till det du sade om framtidstro. Vi har hört siffran 76 000, som handlar om hur många i Sverige som riskerar att bli utförsäkrade. I Västerbotten – det är mitt hemlän – handlar det om ungefär 2 500–3 000 personer. Det finns en kommun i Västerbotten som heter Vilhelmina. Där har man räknat på detta och kommit fram till att det där handlar om 70 personer. Det är en liten kommun med drygt 7 000 invånare. Det innebär också en ökad socialbidragskostnad med 5 miljoner för kommunen, vilket är väldigt mycket för en så liten kommun.

Sådana här siffror kan låta abstrakta och svåra att ta på. Därför skulle jag vilja veta vad Helena Rivière säger till min väninna. Hon är förskollärare men kan inte fortsätta att jobba som det. Hon har i dagarna fått besked per telefon att hon närmar sig sin 181:a dag. Hon är anställd av en kommun som inte har möjlighet att erbjuda henne något annat i det här läget. Då undrar jag: Vad har Helena Rivière för julklapp till henne? Vad har du att säga, eller vad kan jag ta med mig till min väninna när jag kommer hem? Vilken framtidstro tror du att hon har?

Hon har stor familj och små barn. Vad kommer att hända med henne – har du något bra svar på det?

Anf. 146 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Jag har ett bra svar. Hon kommer sannolikt att få ersättning från kommunen. Kommunerna har tecknat avtal med SKL, Sveriges

Kommuner och Landsting, nu i dagarna. Det står i tidningen om det i dag. Hon kan få fortsatt lön i ytterligare sex månader.

Om hon annars är en av dem som blir utförsäkrade beror det ju på att hon har arbetsförmåga. Alla som är sjuka och inte har arbetsförmåga stannar kvar i försäkringen. De som har arbetsförmåga, ska inte de arbeta?

Anf. 147 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Vi har helt olika sätt att se på detta, så det är lite svårt att veta hur man ska närma sig det.

Hon är alltså sjukskriven för att hon är utsliten och inte kan jobba som förskollärare. Det kan säkert finnas någon rest av arbetsförmåga någonstans så att hon skulle kunna utföra någon uppgift. Men att hon nu har fått besked om att hon riskerar att bli utförsäkrad och inte längre får vara sjukskriven har knäckt henne totalt. Hon är alldeles under isen.

Att sedan stå och prata om framtidstro då det drabbar enskilda människor! Hon är bara en av alla de tusentals som jag pratar om. Detta är verklighet för de här människorna.

Sedan skulle jag vilja byta spår och ta upp en annan sak. Helena Rivière pratar i sitt anförande som om hon tror att människor väljer att bli sjuka. Man väljer att bli sjuk, för då har man rätt till ersättning och slipper jobba. Vem gör det? Alla människor vill väl vara friska och orka jobba? Så ser det ut i min värld och förhoppningsvis även i Helena Rivières värld. Människor vill jobba och kunna försörja sig själva.

Blir man sjuk är det tråkigt, men då ska man ha en trygghet och veta att man ändå kan leva ett bra liv och orka komma tillbaka.

Jag har också en kommentar angående fackens försäkringslösningar. Helena Rivière sade: ”Det människor efterfrågar finns att få.” För min del – jag ser hur det ser ut i verkligheten – menar jag att det fattas några ord i den meningen. Sanningen är väl att det människor efterfrågar finns att köpa. Visst är det så?

Det handlar om att människor ska ha råd att bekosta egna, privata tilläggsförsäkringar. Jag menar att det är samhällets uppgift att stå för det skyddet. Där skiljer vi oss tydligt också mycket åt.

Anf. 148 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Tilläggsförsäkringarna är inte privata. De är avtalsförsäkringar, och de kostar förhållandevis lite. De är dessutom rabatterade.

Så till detta med åtstramningen. Vi befinner oss nu inte i den sjukförsäkring vi hade för tre fyra eller fem år sedan, då man kunde vara sjukskriven i evighetslånga tider.

Det är den sjukförsäkring vi har, den åtstramning som började under den socialdemokratiska tiden, som vi har att förhålla oss till. Och där finns det krav när det gäller arbetsförmåga. Ens arbetsförmåga ska prövas för att man ska ha rätt till försäkringen.

Om det kan man tycka vad man vill, men så är det.

Anf. 149 GUNVOR GERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 3 och 10, eftersom jag glömde det i mitt förra inlägg.

Prot. 2008/09:51
17 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

Helena Rivière sade att man ska underlätta för arbetsgivarna och att arbetet säkerställer välfärden i Sverige. Ja, det är helt tydligt att ert främsta fokus i den moderatledda regeringen är att underlätta för arbetsgivarna.

För mig handlar det om en balans där både arbetsgivare och anställda har ett ansvar för att man har en bra arbetsmiljö, att man tillsammans utformar arbetsplatsen.

Men när man då ser på sjukförsäkringssystemet tycker jag att det är rimligt att också se på vad forskningen säger. Vi pratar självklart om en evidensbaserad vård. Men hur är det med forskningen? Tar Moderaterna till sig vad som är forskning inom socialförsäkring och socialmedicin?

Jag vet att ni har tillsatt ett socialmedicinskt råd, och det är välkommet. Men inom folkhälsopolitiken finns det ett målområde som heter Ekonomisk och social trygghet. Tycker Helena Rivière att det här sjukförsäkringssystemet bidrar till ekonomisk och social trygghet?

Min nästa fråga handlar om det här med avtalsförsäkringar. Det är inte så konstigt att Moderaterna lyfter fram det, för det är ett steg på vägen i er modell mot att ha ett försäkringssystem. Men är Helena Rivière medveten om att alla faktiskt inte kan få de här försäkringarna?

Jag själv är ett sådant exempel. Jag sökte om att få det, men eftersom jag har en allergi beviljades jag inte avtalsförsäkring via min fackförening. Och det gäller fler.

Anf. 150 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Det var tråkigt. Jag visste inte att allergi förhindrade detta.

När det gäller om vi, så att säga, favoriserar arbetsgivarna vill jag säga att det ändå är så att det inte finns någon arbetsplats att dela ansvaret på om inte arbetsgivaren anställer. Därför vidhåller jag att själva anställningen, att arbetsgivaren vågar anställa, kommer först.

Sedan gällde det forskningen om social trygghet. Den enda trygghet som verkligen betyder någonting är tryggheten i den egna viljan, tryggheten i den egna förmågan. Det är en ny inställning som växer fram, särskilt bland unga människor.

Den sjukskrivnes tro på sin egen förmåga är, som sagt, ett resultat av forskning vid Linköpings universitet. Det är den sjukskrivnes tro på sin egen förmåga som avgör om han eller hon kan komma tillbaka i arbete.

Anf. 151 GUNVOR GERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att tänka på gamla brukspatroner i Sörmland när jag hör Helena Rivière. Det låter ungefär som att arbetsgivaren har en syn och vågar anställa. Det är ett oerhört gammalt synsätt.

Vi har faktiskt gått från industrisamhälle till kunskapssamhälle. Kunskapen kan flytta från arbetsgivaren när som helst, när personen bestämmer sig för att söka ett annat jobb. Då försvinner kunskapen från företaget.

Jag tror att de flesta arbetsgivare i dag är mycket smartare än så. De inser att arbetstagarna är deras viktigaste resurs. Tyvärr är inte alla arbetsgivare så.

Jag träffade en arbetsgivare häromdagen som berättade för mig att det på deras arbetsplats fanns en kvinna som var långtidssjukskriven. Hennes

rehabiliteringsplan sträckte sig fram till oktober, men i juni hade hon uppnått de där sex månaderna, ni vet den där magiska gränsen när man ska provas mot hela arbetsmarknaden.

Hon jobbar på en forskningsinstitution. Där fanns professorer som kunde prata med handläggaren på Försäkringskassan och förklara att de verkligen behövde den här individen om hon bara kunde få den här rehabiliteringen. Då sade handläggaren: Jo, vi ska försöka se till att gå runt det här systemet.

Jag är övertygad om att den dagisfröken som LiseLotte Olsson pratade om alldeles nyss inte har en arbetsgivare som backar upp henne på samma sätt.

Tycker Helena Rivière att det är ett sådant orättvist system som vi ska ha i socialförsäkringen där handläggarna behandlar olika individer olika? (Applåder)

Anf. 152 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Jag står helt på den arbetsgivares sida som vårdar sin personal. Det är inga konstigheter med det. Det är självklart att en arbetsgivare som är klok gör det.

Vi har nu ett miljardavtal om rehabilitering klart. Rehabiliteringsgarantin gäller, som Gunvor G Ericson vet, psykisk ohälsa och besvär i muskler och skelett. Regeringen lägger nu 175 miljoner på rehabilitering sista halvåret i år och 600 miljoner nästa år. Tillsammans är det 1,6 miljarder.

Hela den policyn innebär att vi sätter in alla åtgärder tidigt, så det är de tidiga åtgärderna som gäller. Rehabiliteringsmöjligheten minskar med tiden. Därför är det medicinsk rehabilitering som vi satsar på.

Anf. 153 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det är med en stor ödmjukhet som jag har den här diskussionen, för jag vet att det är en svår och jobbig hantering vi har att göra.

Jag har aldrig någonsin sagt att allt i sjukskrivningsreglerna var bra före oktober 2006. Därför vill jag, med respekt för de sjuka människorna, med respekt för de människor som arbetar och med respekt för det samhällskontrakt som vi tillsammans bär, ha en ödmjukhet inför det här.

Därför blir jag så ledsen när jag hör Helena Rivières respektlöshet inför alla de människor som arbetar, inför alla de människor som är sjuka och inför det samhällskontrakt vi tillsammans bär.

Jag blir upprörd, och då måste jag få ställa tre frågor.

Den första frågan gäller återgången till arbete. Jag förklarade tydligt i mitt anförande att vi vill ha en förstärkt arbetslinje med reella tidiga insatser närmare arbetsplatsen, närmare individen, en medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering och en återuppbyggnad av ett aktivt arbetsmiljöarbete.

Vad tycker Helena Rivière är vägen? Socialdemokraterna säger: förstärkt arbetslinje. Moderaterna driver en socialbidragslinje.

Sedan kommer min andra fråga. Om det nu är bra med låga ersättningsstak, om det piskar människor tillbaka till arbete, och om det är genom att man sparkar, piskar och drar undan pengar som sjuka människor blir friska, vilket jag inte tror, undrar jag: Varför välkomnar Helena Ri-

vière avtalade försäkringar där man försäkrar upp? Det är för mig en ekvation som inte går ihop. Antingen tycker man att det är bra att ersättningen rycks undan för människor eller så tycker man inte det.

Jag ska ta min tredje fråga på sex sekunder. Nej, jag tar inte den. Jag tar den i nästa replik.

Anf. 154 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Det gällde återgången till arbete och tidiga insatser. Ja, men då måste jag repetera de här tidiga insatserna, som ju är kärnan i den nya rehabiliteringskedjan. Det handlar om att så mycket som möjligt ska hända de första tre månaderna.

Om inte det är tidiga insatser vet inte jag vad som är det. Det är då all rehabilitering sätter in.

Vägen till återgång till arbete är just den att innan sjukskrivningsskadorna har gjort att chansen för individen har försvunnit finns möjligheterna till återgång till arbete. Då är det som det ska vara.

Sjuk är inte ett enhetligt begrepp. Sjukförsäkring har flera steg av arbetsförmåga. Det som är försäkrat är arbetsförmågan, inte sjukdomen.

Anf. 155 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag har två kommentarer. Det är uppenbart att Helena Rivière inte ser de snäva tidsgränserna som ett problem. Det gör mig än mer upprörd att hon ärligt tycker att dra undan och ha stupstockar, att dra undan pengarna för folk i systemet, är en viktig del i att få människor tillbaka till arbete. Jag tycker inte det.

När Helena Rivière talar om rehabilitering, tre månader och arbetslivsinriktat gör hon det utifrån att det inte tillsätts nya resurser. Det snarare rycks undan resurser. De omfördelas, man stugar om, och man låtsas, man hittar på en rehabiliteringspeng som inte alls är ny. Det som är det nya i det här är att man säger att när du har varit sjuk under en viss tid är det slut. Då får du ingen ersättning längre. Oavsett hur din arbetsförmåga är, oavsett om du är sjuk, oavsett hur arbetsmarknaden ser ut så rycks pengarna undan.

Det är moderat politik. Det är en socialbidragslinje. Jag vill ha en förstärkt arbetslinje som faktiskt stöder människor tillbaka till arbete och bygger på ett samhällskontrakt.

Det andra, som Helena Rivière över huvud taget inte berörde, är att om man tycker att det är bra med låga ersättningar, om man tror att folk blir friskare för att de får mindre pengar, att fattiga människor blir friskare – jag tror inte det – varför välkomnar man då avtalade försäkringar som täcker upp?

Det enda jag skulle kunna tänka mig vara svaret på det är att det är viktigare att privatisera än det som kommer ut av det. För resultatet av det här – Helena Rivière sade det själv – är att människor tecknar andra försäkringar om de vill. Ja, för de behöver det. Moderaterna har urholkat det gemensamma och tvingat fram det privata, även kollektiva privata försäkringar som är avtalade.

(Applåder)

Anf. 156 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Jag tror att vi måste påminna oss om vad vi vet om sjukförsäkringen. Sjukdom väcker en intuitiv känsla av deltagande och medkänsla med den som är sjuk. Det är därför sjukförsäkringen har en så speciell plats i välfärdssystemet.

Just för att sjukförsäkringen är så viktig för den som är sjuk finns det anledning att undra över bristen på konsekvens hos oppositionen. De som har arbetsförmåga, ska inte de arbeta?

Socialdemokraterna inledde uppstramningen av reglerna. Sjukförsäkringen började tillämpas mer försäkringsmässigt redan på den socialdemokratiska tiden. Nu får arbetsgivarna starka incitament att anställa just dem som har varit sjukskrivna och arbetslösa länge genom sänkta arbetsgivaravgifter och subventioner.

Det som är försäkrat är arbetsförmågan, inte sjukdomen. Den som är sjuk stannar i försäkringen. Den som har dålig prognos stannar i försäkringen på oförändrade villkor även efter ett år. Den som behöver mer tid får mer tid.

Vi kan inte tala om sjukförsäkringen som något som ska täcka all olycka och alla motgångar som kan drabba en människa i livet. Sjukförsäkringen är en sjukförsäkring och ingenting annat.

Anf. 157 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Jag vill börja mitt anförande med att tacka LiseLotte Olsson för de goda pepparkakorna. Jag hoppas att de gör nytta. Även om man var snäll från början kanske det inte skadar att man blir ännu snällare.

Men det var inte det jag skulle säga i mitt anförande. Det rör målet med det betänkande vi nu diskuterar. Det målet är att frånvaro från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå. Det har ingen opponerat sig emot. Det tycker jag är bra. Jag är glad för det.

Vi vet att de bakomliggande faktorerna till den här målsättningen är det som stod i Socialförsäkringsutredningen från 2006. Där sades bland annat att det lokala arbetsmarknadsläget på ett kraftfullt sätt tillåtit slå igenom i sjuktalen. Dessutom stod det att bristande stabilitet i tillämpningen skapar rättsosäkerhet, vilket måste motverkas.

Jag ber er komma ihåg de här två påståendena, för det handlar nämligen fortsättningen om. Men ingen från oppositionen har reserverat sig emot den målsättningen. Då undrar jag, nu när jag har lyssnat med båda mina öron: Är det så att ni ändå vill – jag påstår det – behålla arbetsmarknadspåverkan i sjukförsäkringen när ni här har stått och pratat om alla dessa som nu blir arbetslösa? Det skapar, vill jag säga, osäkerhet och förvirring hos alla som är sjukskrivna. Vad ska de rätta sig efter? Det är det ni hävdar och påstår.

Vi vet att de reformer som alliansregeringen nu har genomfört har bidragit till att sjuktalen har minskat, och de kommer att fortsätta att minska. I oktober i år var sjuktalen 36,2 dagar, och de förväntas 2012 vara 27,4 dagar. I mitt län, Uppsala län, är de glädjande nog redan nu 33,9 dagar, men de kommer att bli färre där också.

Det beror inte på att någon har blivit utförsäkrad. Det beror på att personer har fått hjälp så att de inte behöver vara sjukskrivna längre.

Den nya sjukskrivningsprocessen fokuserar på fasta tidsgränser för sjukskrivning med en tydlig rehabiliteringslinje. Det tycker vi i Centern är oerhört viktigt, och vi har drivit det med emfas. Tillsammans med satsningar på företagshälsovården bidrar det till att sjuktalen kommer att fortsätta att minska.

I dag, eller rättare sagt i förra veckan, var det 553 215 personer som hade sjuk- eller aktivitetsersättning. När alliansen tog över var det 554 897 personer. Det kan tyckas att det är en liten skillnad, men jag hoppas att ni noterar att det ändå är en skillnad.

Vet ni vad de 553 215 personerna kostar samhället? De kostar 760 miljarder kronor. Vi har inte råd att betala detta, vare sig i pengar eller i mänskligt lidande. Vi måste använda våra gemensamma pengar för att se till att människor faktiskt mår bra, får rehabilitering och kan jobba.

Det är med andra ord oerhört viktigt att vi i det här sammanhanget noterar att det enda som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har gemensamt när de står här och orerar är den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen som man efterlyser. Om jag inte är felunderrättad, och det tror jag inte att jag är, kommer man i början av nästa år att medverka till att tillsätta denna parlamentariska socialförsäkringsutredning.

Det är alltså oförståeligt att Socialdemokraterna, som de skriver i sin reservation, vill öka drivkrafterna för rehabilitering och snabbare återgång i arbetslivet. Som om det vore något nytt! Det är ju precis det som den här sjukskrivningsprocessen och alla de reformer som vi har drivit igenom under den här tiden handlar om. Det innebär precis detta. Jag undrar: Blir man friskare om man har en högre sjukersättning? Nej, jag tror inte det. Men det tror man uppenbarligen från vänstersidan.

Man påstår också att det inte ställs krav på några andra aktörer än på de sjukskrivna. Jag måste säga att jag inte tror att vänstersidan har läst det här betänkandet eller förslagen till reformer.

För det första är det faktiskt arbetsgivaren som har ett lagstadgat ansvar att göra tidiga insatser.

För det andra har myndigheterna – Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och landstingen, bland annat med en förstärkt företagshälsovård – fått ett utökat ansvar.

För det tredje finns samordningsförbunden som underlättar för myndigheterna att jobba tillsammans. I mitt län, Uppsala län, som jag är ganska stolt över att tillhöra, har Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, landstinget och kommunerna tillsammans i förra veckan startat ett nytt samordningsförbund. Och det finns 72 till i vårt land.

Ändå säger ni att man inte gör någonting. Men det måste man väl göra när man har samordningsförbund. De bidrar verkligen till att hjälpa de människor som har varit sjukskrivna längst och som står längst ifrån arbetsmarknaden. Det är oerhört viktigt, inte minst att man också tar in andra aktörer, till exempel studieförbund.

Det gäller alltså att jobba brett – inte i stuprör utan i hängrännor. Man måste ta med de behövande själva, för varje människa är unik och behöver hjälp utifrån sitt behov. Den som har varit sjukskriven eller borta från arbetsmarknaden med en förtidspension som är tidsbegränsad har en lång

väg tillbaka, och då måste han eller hon få all den hjälp som vår sjukskrivningsprocess faktiskt innebär och all hjälp att våga tro på sin förmåga att komma tillbaka till ett arbete. Det är viktigt att få den hjälpen. För övrigt väntar vi på utvärderingen av Finsam som ska komma i dagarna.

När det gäller Vänsterpartiet står det att ett eventuellt överskott i socialförsäkringssystemet ska komma alla de försäkrade till del. Då undrar jag varifrån överskottet kommer. Det verkar som om Vänsterpartiet tror att pengarna kommer från himlen, men i själva verket är det ju via att människor jobbar och via företagen och arbetsgivaravgifterna som pengarna kommer.

Samtidigt säger Vänsterpartiet också att företagare ska ha samma rättigheter som anställda när det gäller socialförsäkringsförmånerna. Då vet vi att företagen i dag inte på långt när tar ut samma ersättning från socialförsäkringssystemet som de anställda gör. Det är väl det Vänsterpartiet tycker är bra, att det blir ett överskott som andra kan få ta del av.

Vi vet att företagen tar ut 14 procent av det de för in i socialförsäkringssystemet, medan de som är sjuka får ut 25 procent i sjukersättning.

Detta är viktigt att ha med sig, för företagen vill ju lösa sin försäkringsfråga på ett annat sätt, det vill säga man vill ha möjligheter att få karensdagar så att man kan hitta sin försäkring på ett annat sätt så man kan vara arbetsför utifrån sina verkligheter.

Men det vill Vänsterpartiet tydligen inte lyssna på, och det är ändå ett förslag som finns i det nya trygghetssystemet för företagare, alltså den utredning som presenterades i oktober. Detta är viktigt att ha med sig när vi pratar om socialförsäkringssystemet i dess helhet. Det är nämligen inte så, Vänsterpartiet, att det finns överskott som på något sätt kan användas till något annat, vilket ni påstår.

Det är också viktigt att vi får en lösning över huvud taget för företagen. Just i dessa dagar ser vi hur viktigt det är att ha småföretagare som kan anställa när det är kris i landet. Då är småföretagen mer stabila, och det är det vi behöver.

Jag måste i det här sammanhanget som en tröst till Vänsterpartiet nämna att i utredningen om trygghet för företagare föreslås det att det vid vård av sjukt barn ska vara en möjlighet att kunna gå till jobbet och få ut föräldrapeng för att kunna betala någon som har F-skattsedel för att vara hemma och ta hand om det sjuka barnet. Det är viktigt ur jämställdhets-synpunkt, för något ni tar upp är att socialförsäkringssystemen måste vara mer jämställda. Det här är ett mycket bra exempel på det.

För att återgå till den reform vi nu diskuterar finns också en del i detta som handlar om att man från oppositionen vill återställa socialförsäkringsnämnderna. Vänsterpartiet skriver att de vill öka medborgarinflytandet över sjukskrivningsärendena, och det säger även Socialdemokraterna. Man vill därför införa socialförsäkringsnämnderna igen.

Jag vet, om ni kommer ihåg vad jag sade från början, att arbetsmarknadsläget var en av de saker som påverkade att det var så många som var sjukskrivna. När vi nu återigen befinner oss i det läge vi gör tycker jag att det är helt obefogat att man på nytt tar upp detta. Vi vet ju att sjukförsäkringen ska betala för dem som är sjuka, och arbetslöshetsförsäkringen ska betala för dem som är arbetslösa. Vi kan inte blanda ihop detta, för det skapar en rättsosäkerhet.

I stället ska Inspektionen över socialförsäkringen inrättas från den 1 juli nästa år. Så heter den nya myndigheten. Denna myndighet kommer i allra högsta grad att bidra till att vi får en mer rättssäker hantering i socialförsäkringsärendena och att det också är av god kvalitet. Det kan vi som människor kräva utan socialförsäkringsnämnd som inte fyllde den funktionen. Den nya myndigheten kommer däremot att bidra till att stärka tilltron till socialförsäkringssystemet och den administration som finns där. Det är oerhört viktigt att man känner tilltro till systemet när man blir sjuk.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.
(Applåder)

Anf. 158 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Hörde jag rätt? Den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen kommer tydligen någon gång i början på nästa år. Först var det i april 2007. Sedan hörde vi: Den kommer snart, eller den kommer om ett tag. För någon månad sedan sade ni att den kommer till jul. Men nu är det alltså i början av nästa år som gäller. Kommer vi någonsin att få se den här parlamentariska Socialförsäkringsutredningen? Jag bara undrar.

Jag måste också ställa en annan fråga till Solveig Zander. Vart har Centerpartiets politik tagit vägen? Jag läser nu ur er motion i betänkande SoU1 från 2003/04 – alltså exakt samma tid före valet som vi är i nu.

Ni skriver så här om socialförsäkringar för arbete och mindre ohälsa: Ett välfärdsområde som i särskilt hög grad aktualiserar reformer inom socialförsäkringarnas och socialpolitikens område är hanteringen av den tilltagande ohälsan i samhället och de kraftigt ökande sjukskrivningarna. För att nå dessa mål föreslår Centerpartiet ett paket som sammantaget definierar ett nytt kontrakt av rättigheter och skyldigheter mellan den sjukskrivne, Försäkringskassan, vården och arbetsgivaren. Detta innefattar bland annat sammanslagning av sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna samt arbetslöshetsförsäkringen till en samordnad arbetslivsförsäkring med tydlig arbetslinje, harmoniserade ersättningsnivåer, gemensam harmoniserad lagstiftning och en på sikt sammanförd myndighetsstruktur.

Nu står Solveig Zander här och säger att man inte ska blanda ihop sjuka och arbetslösa. Har ni helt övergett er egen politik för att jobba ihop med Moderaterna?

(Applåder)

Anf. 159 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Det är skandal när man lyssnar på det här. Först vill jag säga att det inte är jag eller vi här som tillsätter Socialförsäkringsutredningen. Det är faktiskt de på andra sidan vattnet. Vi kan inte mer än att fråga efter den. Jag talar bara om vilket besked vi har fått, och sedan får ni på er sida ta det för vad det är. Jag har inte fått något datum och jag har inte sett något direktiv. Det är precis det här svaret vi har fått.

Vi står fast vid vår politik. Men man kan inte genomföra allting på en gång. Just nu handlar det om att vara oerhört tydlig i rehabiliteringsprocessen. Om det är någonting, herr talman, som Centerpartiet har drivit så

är det att ge människor en människovärdig rehabilitering. Det fick man inte tidigare. Ingen brydde sig om dessa människor.

Det vi nu medverkar till är att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen jobbar ihop. Det är precis det som den här sjukskrivningsprocessen innehåller. Vi har givit tydliga direktiv till hur de ska jobba ihop. De ska göra det genom oerhört tydliga överlämningar; man ska också till och med följa med personen till Arbetsförmedlingen från Försäkringskassan. Jag fick också detta sagt till mig när jag besökte Försäkringskassan i Uppsala i förra veckan. Det är precis så de jobbar. Det är första steget i ett genomförande av Centerns politik. Jag önskar att vi på två år hade gjort mycket mer, men jag ser framför mig alla dessa år vi har.

Men hur ser er politik ut? Vad får ni igenom i ert samarbete?

Anf. 160 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Nu sitter ju inte vi i majoritet. Vi är tre separata oppositionspartier. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Solveig Zander påstår att ni inte har övergett er politik. Det som hon sade alldeles nyss i sitt inledningsanförande var att man inte skulle blanda ihop sjuka och arbetslösa. Men det var ju det som var er politik så sent som för två år sedan när ni i kammaren lade fram motionen om socialförsäkringar för arbete och mindre ohälsa – Sf327, ifall Solveig vill läsa på.

När det gäller Försäkringskassan och dess statistik önskar jag att det vore så som Solveig beskriver det. Så är det på papperet. Men alla har de facto inte fått den hjälp de har behövt. Detta kommer att innebära att ett antal tusen personer kommer att få avsluta sin sjukskrivning.

Jag hade kontakt med Försäkringskassan så sent som häromdagen och frågade hur deras bedömning ser ut. Eftersom Försäkringskassan tyvärr inte har full ordning på sina datasystem kan de inte svara exakt, men de har ändå gjort en prognos. Det här kommer naturligtvis att innebära att människor får avsluta sin sjukskrivning trots att de inte har full arbetsförmåga. Det innebär också att människor som har investerat i högskoleutbildning inte kan få användning för den utbildningen längre eftersom de inte kan få komma tillbaka till samma arbete.

Den rehabmiljard som har införts infördes under förra mandatperioden. Jag tycker att det vore jättebra om Finsam fungerade, men eftersom pengarna till Försäkringskassan minskar är de 5 procenten till finansiell samordning de facto mindre pengar trots att antalet individer ökar. Det hjälper inte de enskilda människor som nu faktiskt lider på grund av att systemet inte fungerar som det borde.

(Applåder)

Anf. 161 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Gunvor G Ericson blandar ihop korten oerhört mycket. I dag är det omöjligt att blanda ihop sjukförsäkringen och a-kassan. Det hoppas jag, fru talman, att Miljöpartiet har noterat. För att det ska bli möjligt krävs det en oerhört stor förändring av våra system. Det har vi inte klarat av på två år och kommer förmodligen inte att klara av under det närmaste året heller, vilket förmodligen är en besvikelse för Miljöpartiet.

Därför är det viktigt för människor att veta, fru talman, att om man är sjuk ska man få sjukersättning. Man ska veta exakt vad som händer. Man

ska veta vad arbetsgivaren har för skyldigheter, vad Försäkringskassan har för skyldigheter, vad landstinget har för skyldigheter, vad man själv kan kräva i form av rehabilitering och vad företagshälsovården kan göra med mera. Det är oerhört viktigt att ha det klart för sig, för det gör att man känner sig trygg i systemet.

När man blir arbetslös ska man också veta vad som gäller. Det är det som gör att vårt samhälle är rättsligt tryggt. Man kan inte blanda ihop det där även om Miljöpartiet kanske vill det. Jag beklagar det, fru talman.

Dessvärre, vilket är någonting som jag inte tycker om och som jag förmodar att ingen här tycker om, har Försäkringskassan inte använt alla sina rehabiliteringspengar under det här året. Det är en katastrof, och det har Försäkringskassan fått höra. De skulle ha använt pengarna; det kunde ha hjälpt många redan i dag. Detta är beklagligt.

Anf. 162 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Jag fick en fråga av Solveig Zander: Blir man friskare om man har högre ersättningsnivåer? Jag har ingen ambition att på två minuter här förklara hur svensk arbetsmarknad fungerar för Solveig Zander.

Men det finns två skäl till att det är viktigt med höga ersättningsnivåer. Det första handlar om handslaget på arbetsmarknaden. Jag förutsätter att man har koll på hur det handslaget ser ut när man har jobbat så mycket med arbetsmarknaden. Det är handslaget på att du och jag tillsammans säger att vi inte säljer vår arbetskraft för en lägre summa. Det är ett handslag som inte trissar ned löner och villkor på svensk arbetsmarknad. Det är viktigt. Vi vill inte ha, eller *jag* vill inte ha – nu höll jag visst på att ta in Solveig Zander i en tro om rättvisa – ett samhälle där man trissar ned löner och villkor och där den som är sjuk sparkas till att arbeta till lägre lön än någon annan. Det är det ena; det handlar om svensk arbetsmarknad.

Det andra handlar om att det inte finns några bevis för att kraftiga ekonomiska avbräck gör människor friskare eller mer benägna att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det finns inget som säger att det stigma som fattigdom skapar gör att man kommer tillbaka snabbare i arbete. Därför tycker jag att en höjning av taket är viktigt.

Än värre är att de som är långt borta från arbetsmarknaden får en än lägre ersättning. Det allra värsta är att de som står allra längst bort från arbetsmarknaden, de som har allra längst väg tillbaka, som behöver mest resurser, kastas ut. De förbrukar sin sista dag i en trygghetsförsäkring. Det är fullständigt otillständigt för ett välfärdssamhälle.

Jag blir orolig när jag efter denna debatt förstår att de borgerliga partierna och företrädarna tycker att det är bra. Blir man då friskare, Solveig Zander, av att man blir fattigare?

Anf. 163 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Veronica Palm far med osanning när hon säger att personer kommer att kastas ut. Det är ingen person som kommer att kastas ut.

Vem är det som får mest nytta av om taket i sjukförsäkringen höjs? Inte är det de som har de lägsta inkomsterna, utan det är naturligtvis de som har de högsta inkomsterna. Det är väl vad Socialdemokraterna vill göra, nämligen att ge till dem som redan har. Är det inte så? De personer

som är sjuka, de som ni har sett till att de har fått förtidspension att leva på, 64 procent, hur mycket får de del av ett höjt tak i sjukförsäkringen?

När det handlar om rättvisa måste jag i ärlighetens namn tänka på alla dessa 553 000 personer som nu har en pension. Vi möjliggör för de människor som har en varaktig pension, fru talman, att komma ut på arbetsmarknaden och jobba utan att äventyra deras pension. Det är något som är viktigt för personer med en låg inkomst. Men det tycker Socialdemokraterna uppenbarligen inte är något som fyller någon funktion. I stället vill man höja taket för dem med hög lön. Det trodde jag inte Socialdemokraterna ville.

Är det så att Socialdemokraterna, fru talman, vill ha en kombination av arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring?

Anf. 164 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Solveig Zander väljer att prata om något helt annat. När jag ställer en fråga om den människa som förbrukar sin sista dag i sjukförsäkringen pratar Solveig Zander om en lagstiftning som vi i kammaren har beslutat om i enighet. Det är inte speciellt sjyst.

När det handlar om inkomstrelaterade försäkringar säger all internationell forskning att det bästa sättet att värna – det kanske är en nyhet för en centerpartist – också dem som har det tuffast ekonomiskt, dem som har mest behov av det gemensamma, är en generell och allomfattande välfärd. En generell och allomfattande sjukförsäkring har en solidarisk finansiering, är en standardförsäkring och är en försäkring byggd på inkomstbortfallsprincipen. Det är det bästa sättet att värna försäkringen. Man ska inte tvinga någon att teckna sidoförsäkringar som urholkar det gemensamma. Det är det bästa sättet att värna en sjukförsäkring som omfattar alla och som alla får nytta av. När du eller jag eller någon annan av de människor i Sverige som tjänar mycket pengar blir sjuka ska vi också få del av försäkringen och känna oss trygga med att den finns där.

Solveig Zander säger att ingen kastas ut. Du ljuger! Du ljuger, Solveig Zander. Ni har formulerat en sjukförsäkring – nu blir jag upprörd! – som medvetet säger att när du har varit sjuk i ett år har du förbrukat din sista dag. Det handlar inte om att bedöma mot arbetsmarknaden eller en restarbetsförmåga. Då har du förbrukat din sista dag. Då är du ute. Då är det socialbidrag som gäller. Det, Solveig Zander, är en djupt orättvis politik, men det är också en politik som försämrar läget för Sverige i konkurrensen med resten av världen och som gör att vi går än djupare in i den jobbkris och den otrygghetskris som vi är mitt uppe i.

(Applåder)

Anf. 165 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det är angeläget att vi funderar över hur det såg ut tidigare i socialförsäkringen. Skälet till att alla de 553 000 personerna blev förtidspensionerade var att man tidigare också såg till att de fick sin förtidspension. Efter ett år skedde en prövning. Det är det som är skillnaden mot den nya sjukskrivningsprocessen.

Jag ljuger inte, fru talman. Det är mig förmätet att göra det. Men jag kan sjukskrivningsprocessen väl, och jag hoppas verkligen att Veronica Palm också vill läsa på mer. Det är ingen som slängs ut efter ett år. Innan man har kommit dit har det hänt oerhört mycket på vägen i form av reha-

bilitering. Rehabilitering innebär inte, fru talman, att man ska gå till en sjukgymnast eller liknande. Rehabilitering innebär också att pröva andra arbetsplatser. När man har varit sjukskriven i ett år får man fortsatt rehabilitering. Det är också en oerhört viktig del i sammanhanget. Det fick man inte när man fick förtidspension. Då fick man ingen rehabilitering alls. Det är en oerhörd skillnad.

Jag beklagar att Socialdemokraterna inte vill läsa på bättre om det socialförsäkringssystem vi nu har.
(Applåder)

Anf. 166 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Solveig Zander ställde många frågor till mig och Vänsterpartiet. Hon gjorde några påståenden. Ett påstående som jag vill bolla tillbaka gäller att sjuktalen minskar. Tror du på fullt allvar att de sjuktal som minskar speglar att folk har blivit friskare i Sverige? Eller är det så att man är sjuk fast man inte har rätt till sjukersättning? Det tror jag är en del av förklaringen.

Solveig Zander ställde den fråga Veronica svarade på nyss: Blir man friskare om man får en högre ersättning? Ja, jag tror faktiskt att det är så. Om man slipper ekonomisk oro betyder det att man kan må bättre och orka ta tag i sin situation.

Många människor som i dag har fått sin sjukersättning både ifrågasatt och sänkt vittnar om ständig oro för att få pengarna att räcka hela månaden. Om man lever i den situationen orkar man inte bli frisk, rehabilitera sig eller söka jobb. Så är det.

Solveig Zander sade också att varje människa är unik. Visst är det så. Men i den nya sjukförsäkringen står det att man inte får ta individuella hänsyn. Om jag är 57 år, är kvinna och bor i Norrlands inland, utsliten från att ha jobbat i ett skolkök, ska jag bedömas på exakt samma sätt som en 23-årig frisk, ung man som bor på Östermalm i Stockholm. Så står det i försäkringen. Det tycker jag vittnar om att man verkligen inte ser att varje människa är unik.

Anf. 167 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Nästan 200 000 människor har kommit ut på arbetsmarknaden under dessa år tack vare de reformer och insatser som alliansregeringen har gjort. Det innebär att även de som har varit sjukskrivna har fått den möjligheten, tack vare de sänkta arbetsgivaravgifterna för dem som har stått långt från arbetsmarknaden. Det är något som är viktigt i sammanhanget. Det hade kunnat vara betydligt fler. Där har vi mycket mer att göra för att medverka till att de personer som har arbetsförmåga också kommer ut på arbetsmarknaden.

Visst är arbetsgivarna oroliga för att anställa personer som har varit borta länge, men det är därför det är så viktigt att se till att få rehabilitering så att man kan återgå. Det är det som är unikt. Varje människa behöver hjälp, en egen coach. Det är precis sådana som ska tillsättas på Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Det är precis som LiseLotte Olsson säger, nämligen att när man är sjuk orkar man inte själv jobba med allt detta.

Det är därför vi har den här rehabiliteringsprocessen, där myndigheterna ska hjälpa de människorna att se om sitt hus. Det är det som är en

viktig del i det här. Det gjorde man inte förut. Förut lät man människor gå i ett år utan att över huvud taget höra av sig till dem, och det är värre. Nu ser man i alla fall till att medverka till att hjälpa personen i fråga.

(Applåder)

Anf. 168 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! I den här så kallade rehabiliteringskedjan, utsorteringskedjan, finns ingen rehabilitering. Det är någonting som ni försöker låtsas är inbyggt i det här systemet. Men det finns inte. Det är med de fasta tidsgränserna som man ska bedömas, men ingenstans står det att man har rätt till den här rehabiliteringen. Den finns helt enkelt inte. Jag förstår inte vem ni försöker lura med det här.

En annan sak som ni alltid försöker dra upp i era debatter är alla dessa nya jobb som har blivit under era två år, och så tar ni åt er äran av det. Sanningen är att vi har befunnit oss i en extrem högkonjunktur. När konjunkturen viker nu rasar hela ert samhällsbygge med en väldig fart. Det bevisar att ni inte klarar av vare sig arbetsmarknaden eller de sjukskrivnas situation i Sverige.

Jag skulle också vilja bemöta en annan sak innan det är för sent, och det är det överskott som Solveig Zander tog upp i anförandet och som jag säger finns. Det är Försäkringskassans siffror som visar att det finns ett överskott i socialförsäkringen. Det var 11 miljarder i fjol, är 8 miljarder i år och beräknas bli 11 miljarder nästa år. Jag menar att de pengarna är pengar som anställda har avstått från. Det är pengar som de anställda har rätt till. Man har betalat för att man ska ha en trygg försäkring, och då menar jag att överskottet även ska användas i försäkringen. Man ska inte göra som ni, dra bort och förstöra ännu mer än vad som är nödvändigt. Använd pengarna där de finns! Använd dem i försäkringen! Förstärk de sjukas rättigheter!

(Applåder)

Anf. 169 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag slår mig inte för bröstet och säger att det är alliansregeringens förtjänst att det har varit en högkonjunktur. Men jag är inte så blygsam att jag säger att vi inte har någon medverkan i att så många har kommit ut på arbetsmarknaden. Jag är övertygad om att om inte de reformer hade gjorts som alliansregeringen har medverkat till hade inte 200 000 personer kommit ut på arbetsmarknaden. Om det funnits en regering, Gud förbjude, som tillhörde vänsterfalangen hade det läge vi befunnit oss i nu varit mycket sämre. Då hade färre haft en ordinarie arbetsplats, och då hade det ekonomiska läget i vårt land varit betydligt sämre. Då hade vi inte kunnat göra de förstärkningar som nu har kommit från regeringen för att lösa den finansiella krisen, när man nu satsar på olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Men det är inte en sådan debatt vi har här, utan nu handlar det om sjukskrivningen.

Jag hävdar igen att det är oerhört viktigt att vi ser till att de som är sjuka får hjälp från Försäkringskassan och det som har med landstinget och rehabilitering att göra och att de som eventuellt blir arbetslösa efter varsel får hjälp utifrån sina behov. De här personerna har olika behov. En person som kommer ut från arbetslöshet har inte alls samma behov som

en person som har varit sjuk. Det är oerhört viktigt att vi skiljer på det. Men det är uppenbarligen så att ni på den andra sidan inte förstår att det är olika behov som ska uppfyllas.

(Applåder)

Anf. 170 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Vem som helst kan råka ut för att bli sjuk eller drabbas av en olycka, och då är det viktigt att veta att ens försäkringspengar finns så att man kan klara sin försörjning. Det är naturligtvis viktigt att vården är kvalificerad och kommer i rätt tid. Social trygghet och bra vård är det minsta vi kan begära när vi blir sjuka.

En modern, liberal välfärdsstat måste ha fungerande socialförsäkringar. De ska omfatta alla, ha ett samband mellan avgifter och förmåner och skydda vid inkomstbortfall. Samtidigt ska försäkringarna i så stor utsträckning som möjligt bidra till att en människa klarar en omställning vid till exempel sjukdom och uppmuntra till att komma tillbaka till arbetslivet. Men så har det inte varit under ett antal år nu.

I dag har vi hört skräckskildringar om vad som ska hända vid årsskiftet när Försäkringskassan börjar använda de nya reglerna för sjukpeng efter sex månaders sjukskrivning. Veronica Palm målade här upp ett antal exempel. För det första är det fel, eftersom ingen sjuk person blir utförsäkrad vid årsskiftet. För det andra har jag också ganska många exempel på människor som har drabbats av det gamla systemet.

Pelle, 35 år, hade en lätt psykisk defekt men klarade ändå skolan hyfsat, men han blev förtidspensionerad när han var 22 år. Han har inte arbetat sedan dess, och har heller inte vågat arbeta av rädsla för att förlora den sjukersättning han har från förtidspensioneringen.

Jag vet en flicka som blev mobbad och drabbades av en depression, och hon blev förtidspensionerad för att det då var arbetslöshet och Försäkringskassan skulle klara sig enkelt och statistiken bli bättre.

Det är Anna, 55 år, som fick ont i ryggen och fick vänta i ett och ett halvt år på sin första rehabilitering. Då hade hon redan hamnat i den situationen att hon kände skräck och motstånd att komma tillbaka till arbetsplatsen.

Det finns många sådana exempel.

Hundratusentals människor har gått sjukskrivna i över ett år innan de har fått hjälp i det gamla systemet. Många hade tron att vi tidigare hade ett snällt system, men det blev tvärtom så att passiviteten ledde till en väldig massa tysta tragedier.

Det var det gamla försäkringssystemet, fru talman, som utvecklades till ett utsorteringsystem. Nu däremot har alliansregeringen infört en aktiv rehabiliteringskedja. Huvuduppgiften är att hjälpa människor tillbaka till ett friskt arbetsliv.

Därför har vi nu äntligen tydliga tidsgränser för uppföljning och avstämning efter tre, sex och tolv månader.

Arbetsgivaren ska ha samma rehabiliteringsskyldighet som tidigare, men nu ska det inte bara vara på papperet. På begäran ska arbetsgivaren redovisa vilka åtgärder som vidtagits.

Anställningstryggheten stärks med alliansregeringens förslag. Nu blir det en ny lag om rätt till tjänstledigt för att pröva andra arbeten under sjukledigheten.

I stället för att, som i det gamla systemet, Försäkringskassan obligatoriskt ska pröva förtidspensionering redan efter tolv månader ska man nu ha möjlighet att få förlängd sjukpenning efter tolv månader om arbetsförmågan fortfarande är nedsatt.

Endast de personer som inte har några utsikter över huvud taget, såvitt man mänskligt kan bedöma, att få sin arbetsförmåga tillbaka ska sjukpensioneras helt eller delvis, alltså få sjukersättning.

Visst är det så, fru talman, att de nya regler vi pratar om i dag ställer högre krav på aktivitet från alla parter. De ställer högre krav på sjukvården, arbetsgivaren, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Men den ställer också högre krav på aktivitet från individen. Jag är övertygad om att det är bättre att vara aktiv än att bli van vid passiv väntan när ändå ingenting händer. Experter säger att rehabilitering för de många sjukfall som handlar om ont i ryggen, ont i rörelseorganen och så vidare helst bör sättas in senast efter några månader.

Det är därför alliansregeringen nu satsar 3,4 miljarder de närmaste tre åren på att få i gång både en rehabilitering och företagshälsovård.

När man hör talas om detta kan man känna en viss osäkerhet och så vidare. Men jag är övertygad om att de allra flesta både hälsomässigt och ekonomiskt kommer att må bättre av att i stället för att bara vänta och inte ha någon aktivitet kunna byta spår efter några månader.

För att ge människor bättre hjälp att komma tillbaka skärper vi också ansvarsfördelningen för rehabiliteringen. Vi satsar, som sagt, mycket på att rehabilitering och företagshälsovård ska byggas ut.

Vi vill naturligtvis inte återigen skicka människor i sjukpension och stämpla dem som arbetsodugliga utan att först ha uttömt alla möjligheter.

Vi har talat väldigt lite om budgeten här i dag, utan vi har en allmän debatt om sjukersättningen, och det är väl naturligt. Men under det gångna året har vi hört om väldigt långa utredningstider på Försäkringskassan. Tyvärr har människor under vissa perioder fått vänta i flera månader på sin rättmätiga ersättning – sjukförsäkring eller föräldraförsäkring. Det är naturligtvis helt oacceptabelt. Jag nämner detta eftersom vi i tilläggsbudget för i år redan har tillfört extra pengar till Försäkringskassan för att man ska få resurser att jobba just med dessa nya reformer och för att pengar ska betalas ut till rätt person i rätt tid och med rätt belopp. Det är viktigt för förtroendet.

Dessutom meddelar regeringen att man inrättar en inspektion för socialförsäkringen. Den inspektionen ska ha tillsyn över rättssäkerhet och effektivitet och syfta till att medborgarna får ökad tilltro till systemet.

Det är naturligtvis viktigt att socialförsäkringarna håller på lång sikt och att människor har förtroende för dem. Det är viktigt att försäkringarna ger trygghet men också uppmuntrar arbetslinjen. Därför vore det naturligtvis bra om vi på lång sikt kan få en bred uppgörelse om försäkringarnas system på liknande sätt som vi har fått om pensionerna, så att det inte blir alltför snabba kast och ändringar i systemet. Därför har regeringen också beslutat att tillsätta en parlamentarisk utredning som flera har efterfrågat i dag och som har efterfrågats länge. Vi hoppades att den gamla regeringen skulle tillsätta en sådan. Men nu är det alltså bestämt att den ska tillsättas just för att man ska åstadkomma en bred diskussion och förhoppningsvis bredare enighet om ett försäkringssystem som håller

på sikt. En sådan överenskommelse skulle naturligtvis vara bra för framtiden.

Fru talman! Vi har hört många exempel som på något sätt har som första uppgift att oroa människor. Vi har bland annat hört Socialdemokraterna föreslå ett moratorium, att det inte ska ske några förändringar.

Däremot har vi inte hört Socialdemokraternas förslag om hur de vill förbättra och förändra systemet. De säger bara nej.

Därför avslutar jag med att ställa en enkel fråga till oppositionen. Är ni åtminstone med på de tre viktigaste åtgärderna som alliansen har genomfört hittills? Det handlar för det första om snabbare hjälp med rehabilitering. Det handlar för det andra om större möjligheter att efter sjukdom pröva andra arbeten. Det handlar för det tredje om större möjligheter att komma tillbaka från förtidspensionering. Är ni med på det, eller ska vi ändra på det också?

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 171 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Jag ska vara kortfattad. Jag har sagt att jag vill att vi från de sju partierna i denna kammare tillsammans sätter oss ned och diskuterar hur vi kan formulera en modern och framtidsinriktad socialförsäkring som möter de behov som finns på arbetsmarknaden i dag. Jag vill att utgångspunkten den ska vara att det är en standardförsäkring med inkomstbortfallsprincipen som grund – det hoppas jag att en folkpartist kan tycka är viktigt och riktigt – att det är en försäkring som har en solidarisk fördelning och en bred riskspridning och att det är en förstärkt arbetslinje med rätten och skyldigheten för myndigheterna och samhället att stödja återgång till arbete.

Jag skulle kunna gå in i detaljer i dag och säga: Så här vill vi ha det, med tio prisbasbelopp och så vidare. Men jag vill inte göra det. Det viktigaste för mig är att vi får en diskussion och en överenskommelse som är bred och att vi tar detta på allvar. Därför ska vi ha en parlamentarisk socialförsäkringsutredning.

Vi har talat om ett moratorium, eller ett stopp, för utförsäkringar. När Ulf Nilsson säger att de här och de här är de viktigaste förändringarna är det inte sant. De förändringar som har varit de största i sjukskrivningsregelförändringarna gäller det faktum att det faktiskt finns en borte gräns då man säger: När du har varit sjuk tillräcklig länge är du ute. Då får du klara dig själv. Då är du borta. Det finns över huvud inte med på världskartan när jag vill diskutera en modern socialförsäkring.

Anf. 172 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Veronica Palm och jag är, som sagt, överens på den punkten, nämligen att det är bra att vi får en bred parlamentarisk utredning som försöker hitta ett långsiktigt hållbart system, på samma sätt som utgångspunkten var när vi diskuterade pensionerna för länge sedan. Vad den ska innehålla och vilka våra olika ingångar är när vi kommer till den utredningen är ganska meningslöst att stå och diskutera nu. Det bästa är väl att den är så förutsättningslös som möjligt.

Sedan säger Veronica Palm att människor på något sätt kommer att utförsäkras vid årsskiftet. Veronica Palm använde inte ordet årsskiftet, men hon har sagt det tidigare i sitt anförande. Det som händer vid årsskiftet är att människors arbetsförmåga prövas. Det är inte fråga om att någon människa som är sjuk ska mista sin sjukförsäkring. Det ligger inte i förslaget. Jag vill därför ställa en motfråga. Tycker Veronica Palm att man ska använda sjukförsäkringen för att stödja människor som är arbetslösa i det system som vi har i dag? Det är så som det har fungerat. Vi kan tydligt se att betydligt fler människor har förtidspensionerats till livslång passivitet i tider då det har varit arbetslöshet till exempel. Vi kan även se att vanliga långtidssjukskrivningar har stigit i höjden när det har varit stor arbetslöshet.

Ingen sjuk person utförsäkras vid årsskiftet i detta system. Men min motfråga är: Ska vi vidga sjukförsäkringen till något som man aldrig officiellt i alla fall har accepterat, nämligen att sjukpenning ska utbetalas till människor som är arbetslösa och söker arbete?

Anf. 173 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Nej, det ska vi inte göra. Ulf Nilsson blandar ihop korten lite grann. Jag var väldigt tydlig – han får läsa protokollet i morgon – med att inte säga att någon utförsäkras vid årsskiftet utan att man riskerar att kastas ut ur försäkringen därför att ens arbetsförmåga prövas mot hela arbetsmarknaden. Har man då minsta tillstymmelse till restarbetsförmåga för någonting någonstans på arbetsmarknaden mister man rätten till sitt arbete och mister då sin ersättning och tvingas att säga upp sig. Bakvägen urholkas då anställningstryggheten.

Det är vad som händer vid årsskiftet. Det handlar inte om alla de 76 000 personer som i dag är oroliga. Det har jag också varit tydlig med att säga. Men det är illa nog att 76 000 människor får fira julhelgen med oro för att kastas ut ur ett system som de trodde skulle finnas där och som de trodde skulle stötta dem tillbaka till arbete. Det är illa nog. Det är inte tillständigt för en bra socialförsäkring.

Ingen kommer att utförsäkras till årsskiftet, sade Ulf Nilsson. Då måste jag ställa en fråga till Ulf Nilsson. Jag hoppas på ett ja- eller nej-svar. Jag hoppas egentligen på ett nej-svar, men jag skulle nog vilja ha ett ja-svar av ärlighetsskäl. Är detta en försäkring där det finns en bortre gräns, där det finns en sista dag då du kan förbruka din rätt att få ersättning, där du kan förbruka din sista sjukdag även om du är sjuk?

Anf. 174 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Veronica Palm sade att hon inte hade använt ordet ”utförsäkring”. Däremot hade hon använt orden ”kastas ut ur försäkringen”. Skillnaden är, uppfattar jag, inte så väldigt stor.

Vid årsskiftet kastas ingen ut ur försäkringen; det har jag sagt. Däremot kommer människor som är sjuka, människor som väntar på en operation, människor som är under rehabilitering och människor som kanske har återgått på deltid och som kan gå upp på heltid att fortsatt få sjukpeng. Men människor som har arbetsförmåga och som kan söka arbete kommer att gå in i systemet med a-kassa, arbetslöshetsunderstöd och, framför allt, arbetsmarknadsåtgärder. Den regeln har alltid funnits. Skill-

naden är att det nu blir en tydlig avstämningssgräns för när arbetsförmågan ska provas.

Veronica Palm nämnde om anställningstryggheten. Den förändras inte. Enligt era gamla regler har ju arbetsgivaren tvärtom haft rätt att säga upp en sjuk person för vilken det inte längre finns arbetsuppgifter. Med det nya systemet införs rätten till tjänstledighet för att pröva annat arbete.

Mitt svar på frågan är alltså att ingen lämnar sjukförsäkringssystemet vid årsskiftet. Däremot vet vi att man kan få förlängd sjukpenning under 555 dagar. Sedan får man diskutera – detta arbetar regeringen med – olika typer av aktivitetsåtgärder. I värsta fall måste en del människor helt enkelt få förtidspension eller sjukersättning. Vi både hoppas och tror att betydligt färre hamnar i det än man gjorde med ert system.

(Applåder)

Anf. 175 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Av vissa inlägg i debatten kan man tro att en stor del av den svenska väljarkåren är helt okunnig om vad det är för regering de tillsatt i det här landet, vilket ju låter väldigt allvarligt. Men i så fall kan debatten här vara en upplysande debatt.

Redan från början har alliansregeringen insett att det är en ohållbar utveckling att ha ett system där människor inte får den hjälp och det stöd som borde ges när man råkar ut för sjukdom eller när det finns mer komplexa orsaker. Statistik bakåt i tiden visar tydligt att orimligt många människor i årtal har varit sjukskrivna utan att i tid ha fått adekvat hjälp. Resultatet för många är att återkopplingen till arbete och deltagande i samhällsgemenskapen efterhand helt har försvunnit.

Även när det funnits viss arbetsförmåga har denna på grund av olika regelverk och praktiska hinder inte tillvaratagits, utan man har fastnat i en form av parallellt liv utan att må bra. När man sedan kommer till pensionsåldern upptäcker man dessutom plötsligt att pensionen är väldigt låg.

Väldigt många människor blev tidigare förtidspensionärer på grund av brister och systemfel i sjukskrivningsprocessen samt utebliven rehabilitering. Det är rimligt att tro att många av dessa förtidspensioneringar var en riktig lösning. Men de är alldeles för många som skulle ha haft möjlighet att återgå till arbete om de i tid hade fått hjälp och stöd. Det är därför glädjande att riksdagen, som ett erkännande av att det tidigare funnits brister, beslutat om möjligheter för personer med icke tidsbegränsad sjukersättning att arbeta utan att riskera omprövning av ersättningen.

Mot den bakgrunden skulle det vara oansvarigt av en regering med fokus på arbete och möjlighet till egen försörjning och på ett värdigt liv att inte göra förändringar som syftar till människors deltagande i en arbetsgemenskap och till möjligheter att själva efter förmåga försörja sig.

Det senaste steget i den nödvändiga förändringen är det avtal som staten i helgen slöt med Sveriges Kommuner och Landsting om en rehabiliteringsgaranti. Under två år tillskjuts, som vi tidigare hört, 1,6 miljarder kronor till utökade insatser för personer med behov av rehabilitering. Det är i sammanhanget viktigt att påtala att dessa stora resurser är utöver det vårdansvar som redan finns hos vårdgivarna. Dessutom har det beslutats om extra resurser till vårdgarantin och utöver det även om en nedsättning av kostnaderna för arbetsgivarna.

Fru talman! Ibland är det nödvändigt att höja blicken för att få en sammanhängande överblick av samhällets satsningar på exempelvis vård och omsorg. Emellanåt slås jag av att det totalt sett är enorma summor som avsätts till dessa verksamheter. Då uppstår frågor om vårdsektorn som helhet verkligen använder resurserna optimalt.

Svaret är självskrivet: Så är det inte. Det är naturligtvis svårt att utvärdera en optimering och hur denna skulle se ut. Men en sak är säker: Om man lägger de olika summorna från de olika vårdsektorerna jämte varandra upptäcker man att resurserna inte motsvarar sektorernas sammanlagda verksamheter. Helt klart överskrids dessa.

Om till exempel en över hela landet fungerande vårdgaranti blev verklighet skulle stora summor kunna överföras till vård och rehabilitering samtidigt som intäkterna till samhällsekonomin skulle öka.

Ett nyligen redovisat exempel på olika kostnader för vårdgivning och därmed sjukskrivningskostnader är landstingens olika nivåer för att hindra smittspridning på vårdenheter. Jämtland anses där sämst och Halland ännu en gång bäst.

Det finns inga sakliga skäl till skillnader på detta område, utan det är en organisationsfråga som i en förlängning drabbar både patienters och vårdgivares ekonomi. Till detta ska läggas de privata sjukvårdsförsäkringarna, ca 200 000 sådana år 2006. Detta är inte ett tecken på ett system som fungerar optimalt, utan det finns verkligen brister. Jag välkomnar inte fler privata sjukförsäkringar, utan jag välkomnar system som omfattar alla. Dessutom ska man betala bara en gång.

Fru talman! Det är viktigt att vårdkedjan fungerar, från vårdgaranti till rehabiliteringsinsatser. Det är bra att avtal om framtida insatser för rehabilitering nu har träffats så att insatser görs i tid. Samtidigt är det viktigt att följa upp hur avtalet efterföljs – att patientens behov tillgodoses utan onödigt dröjsmål.

Jag är övertygad om att vårdgarantin är en viktig nyckel när det gäller hur stort behovet av rehabilitering blir. Det finns goda belägg för det.

Jag vill för Kristdemokraternas del också nämna att vi på sikt ser ett behov av att resurserna på ett ännu tydligare sätt än tidigare kopplas – allokeras, som det så fint heter – till patienten, med möjlighet till någon form av rehabiliteringspeng. Det måste bli tydligt att samhällets resurser syftar till att stödja den enskilde och att samhället organiseras utifrån detta perspektiv.

Fru talman! I dagarna har det varit diskussioner om sjukskrivna som efter årsskiftet ska prövas – detta för att se om de eventuellt kan övergå till att vara arbetssökande. I debatten talas det om att det är 76 000 personer som får sin sjukpenning indragen. Detta är grovt vilseledande.

Som en jämförelse kan jag nämna om ett exempel från Kronoberg. I medierna hävdades det först att det kunde röra sig om tusentals personer. Men sedermera trodde Försäkringskassan att 600 personer berördes. För två veckor sedan meddelade Försäkringskassan att det nog rör sig om färre än 100 personer, kanske 30 de facto – man kan ta liknelsen om hönan och fjädern.

Orsaken till dessa häftiga omkastningar i sifferexercisen är att man blandar ihop antalet som ska prövas med det faktiska utfallet, som är okänt. Därför är det bra med sans och nyans i påståendena.

Det är också viktigt att ha klara riktlinjer om vad som är sjukförsäkring och vad som är arbete. Om man har arbetsförmåga ska denna tas till vara. Samtidigt ska sjukförsäkringen omfatta personer som är sjuka. I Försäkringskassans uppdrag ingår också att tillsammans med Arbetsförmedlingen finna övergångslösningar för personer som går från sjukpenning till arbetssökande och arbete.

Fru talman! Det är väsentligt att de myndigheter som har i uppgift att fungera som en samhällsservice och som myndighetsutövare kan utforma sitt arbetssätt så att de tjänar medborgarna på ett rationellt sätt. Därför är omorganisation och nya arbetssätt avgörande för hur man fyller sin funktion och för hur man uppfattas av dem som man ska betjäna.

Riksdagen har därför beslutat att tillskjuta sammanlagt ½ miljard kronor utöver tidigare anslag till Försäkringskassan. Påståenden om att riksdag och regering inte har bistått Försäkringskassan med resurser är gripna ur luften i ett försök att överträffa det som redan genomförts och tyder på en brist på ett ekonomiskt perspektiv. Betänker vi att riksdagen också beslutar om en nedsättning av arbetsgivaravgifter inser vi att det handlar om en mycket stor summa pengar utöver gängse budgetanslag.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 176 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill egentligen bara ta upp en liten fråga som Lars Gustafsson inte berörde i sitt anförande. Det handlar om någonting som jag läste i tidningen för ett par veckor sedan. Kristdemokraterna ville att det, när man fick vänta på sin sjukpenning eller andra ersättningar från Försäkringskassan, skulle utbetalas en ränta. Det är någonting som vi har föreslagit i vår reservation och som jag har lyft fram. Vi kommer att votera om det i morgon. Jag undrar om Kristdemokraterna står fast vid det man sade i tidningen för ett par veckor sedan och tänker rösta för vårt förslag.

Anf. 177 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har tillsatt en del arbetsgrupper för att utveckla vår politik, och detta rörde sig om familjepolitik, tror jag. Där fanns ett förslag till en motskyldighet, som gör att man inte kan missbruka människors rätt till en ersättning. Det är väl helt rimligt. Hur det ska lösas i praktiken får vi titta på senare. Jag tror att det finns en ganska stor förståelse för att det måste finnas någon koppling där med tanke på att den enskilde drabbas. Inte minst var det problem i sommar med utbetalningarna då flera i Försäkringskassans personal tog semester samtidigt. Hur nu en ledning kan ha det på det viset vet jag inte. Det hade inte gått i mitt företag i alla fall. Men det är en annan fråga.

Det som jag tycker är lite märkligt är att ni har talat om att vi har en gammaldags syn i vårt förslag. Man vill ha en borte gräns. Det är intressant. Men man får faktiskt en förtidspension eller något slags utvecklingsgaranti, och LO har samma syn. Då måste LO vara väldigt gammaldags, om jag uppfattat det rätt. Vad tycker LiseLotte Olsson om det? Tycker LiseLotte Olsson att LO har en gammaldags syn på försäkringar?

Anf. 178 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Oj, det hoppade väldigt mycket. Jag tycker inte att jag fick något svar på min fråga. Jag håller med om att det borde vara, som du sade, en motskyldighet – det var ett bra ord – och att det borde vara någonting självklart. Har jag som försäkrad fått vänta på min rättmätiga ersättning borde jag få ränta och även, som vi säger, skadestånd om man får vänta väldigt länge. Många har fått låna för att klara hyran och annat.

Jag skulle vilja ha ett klart besked. Jag tycker att det är lite – jag vet inte vilket ord jag ska använda – lurendrejeri kanske. Ena veckan går man ut i tidningen och påstår att det här vill vi kristdemokrater ha och kommer att slåss för. Ni har en chans i morgon. Vi kommer inte att få igenom förslaget. Men ni kan visa att ni står för den politiken genom att trycka på rätt knapp i morgon. Stå för det ni går ut och säger i tidningen!

Tycker ni att folk som har fått vänta länge på sin ersättning ska få ränta på sina pengar? Jag skulle vara väldigt glad om jag kunde få ett klart ja eller nej utan några omformuleringar.

Anf. 179 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi är så lyckligt lottade att vi trivs med att umgås. Vi kommer säkert överens om en lösning framöver även på detta område. Jag är väldigt hoppfull om det. Hur det blir för LiseLotte Olsson får vi väl läsa om i tidningarna.

(Applåder)

Anf. 180 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Det är verkligen en mycket intressant debatt som vi för om ett av de största utgiftsområdena i den statliga budgeten, nämligen socialförsäkringsområdet. Som bekant omspannar det, om man väl lägger till a-kassan och lite pensioner, över hälften av statsbudgeten. Det pekar verkligen på vikten av det. I den här ideologiska debatten som förs från högerflanken och från oss i socialdemokratin, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna är det en väldigt stor skillnad i vårt synsätt, vår människosyn och så vidare.

Det som vore hälsosamt också i den här debatten vore att lyfta fram det svenska folket som ett mycket arbetsamt folk, slitsamt, som jobbar i 24-timmars-Sverige, stiger tidigt upp på morgonen, är på väg hem kanske på morgonen efter att ha utfört sitt uppdrag.

Här glöms bort förvärvsfrekvenser som för kvinnor är på 75 procent, för män på 77 procent. Ibland när vi diskuterar integrationspolitiken framställs den som misslyckad, men uppemot 60 procent av dem som inte har bött i landet så länge arbetar. Dessvärre är det för personer med funktionsnedsättning den sämsta utkomsten i det här fallet, 53 procent.

Jag vill inledningsvis instämma i Veronica Palms anförande och hennes yrkande för vår del i socialdemokratin. Jag känner stor sympati för vad LiseLotte Olsson och Gunvor G Ericson har gett uttryck för här. Det visar att vi står på en sida, och ni andra står på en helt annan sida. Men det är så politiken möts. Blockpolitiken är verkligen bergfast cementerad. Här finns inte en öppning någonstans. Varken vid socialförsäkringsutskottets behandling av betänkanden och propositioner och annat eller här i kammaren finns det en öppning när man sträcker ut handen och vill

pröva olika typer av frågor. Det är bara att konstatera. Det är också viktigt att, som någon nyligen sade, svenska folket förhoppningsvis får veta vad som sägs i denna kammare och att det sprider sig utåt.

När man diskuterar socialförsäkringsfrågor – det är ett underlag till som gör att det är socialförsäkringsfrågor – och vi vill diskutera helheten vill ni ofta, inte i dag, smala av det och säger: Nej, det ska vi inte diskutera i dag, det ska vi diskutera vid något annat tillfälle. Det är just då man börjar fråga: Vet folk egentligen, vet beslutsfattare vid olika myndigheter och annat vad som har beslutats eftersom det är pusselbit på pusselbit? Men icke förty skulle det även när det gäller arbetsmarknads-, utbildnings-, närings-, social- och företagarpolitik kännas väldigt naturligt att få diskutera det här. Jag försökte komma med ett ödmjukt stuk den 1 december när vi senast debatterade här. Det var lönlöst, för den manövern gör jag inte om. Det har jag blivit klok av.

Här känns det mer som att på kommandobryggan finns högsta chefen, statsministern. Han har full fart framåt. Förste styrman, Anders Borg, eller chefen i maskinrummet, Sven Otto Littorin, tvekar inte en sekund. Det är det moderatstyrda, det är det högerstyrda som gäller. Jag fattar inte att ni i de tre andra partierna har tagit den stödpartiroll som ni har tagit. Jag fattar inte! På något vis hade ni både intressanta och spännande förslag, men debatten har visat att det bara blivit en enda vilja som gäller, fru talman, och det är Moderaternas. Låt oss slå fast att det är på det viset.

Ni säger att vi i oppositionen inte vill någonting. Jo, det vill vi visst det, och vi har velat det under de tolv åren. Ni vet det mycket väl vad gäller ohälsomål och annat och högkonjunkturen som var när ni kom till makten men som ni tyvärr förvaltade alldeles för dåligt. Skörden är bär-gad. Pengarna skulle läggas i ladorna och användas i sämre tider, som det är nu. Men ni har delat ut dem till dem som har det mest. Vad finns kvar? Inte ens utsäde till nästa års skördesättning. Det är problemet.

Nu ska jag inte attackera Centerpartiet för hårt, men det skulle i alla fall kunna vara ett resonemang som man skulle kunna tänka sig tilltala dem – att tala i bondepraktikertermer. Men det har blivit mer av Sture-planshistoria av det hela. Det tror jag att det har blivit. Ni har svängt om där ni också.

Det som är knepigt med hela ert resonemang, och det är inte säkert att ni själva tänker på, är att ni säger att de som har arbetsförmåga ska jobba. Javisst, men definiera begreppet arbetsförmåga. Om ni inte orkar med det i dag, vilket ni inte kommer att göra, så vid nästa tillfälle. Det får bemötas på debattsidor eller var ni vill. Jag ska inte provocera så att ni känner er manade att trycka på knappen för ordet. Men definiera begreppet arbetsförmåga.

Anna Hedborg har ni satt i en utredning för att göra det så komplicerat och svårt att hon inte är färdig förrän i maj nästa år. Men ni vet vad det innebär. För er är det *on-off*-knappen enligt ert resonemang, Gunnar Axén. Antingen är man frisk, eller så är man sjuk. Det finns inget annat alternativ. Jag har ingen medicinsk kompetens, men jag kan titta ut över församlingen, och det är inte säkert att ni skulle bli friskförklarade allihop.

Vet ni vad det är som har irriterat mig under lång tid? Nu svänger ni från en global ekonomisk kris, inte sant? Jo, men innan det var den glo-

bala krisen var det Socialdemokraterna och oppositionen som det var fel på. Sedan var det bankerna det var fel på. När historiker och statsvetare ska skriva den här mandatperiodens historia och vad som hände får de bara läsa att det var Socialdemokraterna, det var oppositionen, det var bankerna, det var myndigheterna och alla andra som det var fel på. Efter två år kom den globala krisen. Ja, då är det den som är felet.

När vi i högkonjunktur ville satsa på att få människor i Amsåtgärder, komvux och alla andra typer av kompetenshöjande åtgärder sade ni: Nej, det ska inte vara några Amsjobb. Det ska vara riktiga jobb. Men vad gjorde ni? Ni halverade komvux och ska sedan återställa den. Först var det 50 procents minskning och sedan 100 procents ökning. Ni har en sifferexercis som är något helt otrolig. Det är knappt man tror att man kan göra så, men det är precis det ni gör.

De 75 procent av de varslade som förmodligen kommer att hamna utanför ska då konkurrera med det som så intensivt har diskuterats här, nämligen rehabiliteringskedjan som vi har belägg för kommer att innebära att människor på ett eller annat sätt kommer att hamna utanför socialförsäkringssystemet.

Nu har ni gett er ära och heder på att ingen ska utförsäkras. Jag hoppas verkligen att Försäkringskassans samtliga 14 000 tjänstemän har läst, hört och tagit till sig vad ni har sagt här i talarstolen i dag. Försäkringskassan har lämnat andra uppgifter om det. Jag märker att ni inte är så speciellt intresserade av vad jag säger, men det finns något att lyssna på på Youtube just för er som sitter och applåderar det här med rehabiliteringskedjan. Ni har suttit och applåderat när vi har känt oss väldigt oroliga över försämringar för människor. Men nu förstår jag att det med ert omvända sätt att räkna blir förbättringar för människor. När de får mindre pengar blir de antingen mer friska eller mer arbetssugna. Det är verkligen ett helkonstigt resonemang!

Det är klart att förr i tiden blev folk mer mjuka i skinnet när de fick sänkta ersättningar, sänkta löner, och de blev kanske också lite mer arbetsvilliga. Men jag trodde faktiskt att det inte skulle vara så längre i vårt land.

Gunnar Axén gjorde en liten manöver den 1 december när han valde ut LiseLotte Olsson från Nordmaling för att prata om sänkningen av socialavgifter och vad den betyder för hennes för kommun. Då tänkte jag att det nog är något nytt sätt som vi ska jobba på, så jag har tagit till mig det.

När det gäller utförsäkringarna år 2010 utifrån invånarantalet och i procent, vad händer i till exempel Norrköping, Gunnar Axén? Jo, 758 stycken blir utförsäkrade där 2010. I Stockholm, där såväl Helena Rivière som Mats G Nilsson och Fredrick Federley bor, är det 4 203. I Solveig Zanders kommun är det 258. I Lund är det 431, Ulf Nilsson. I Lars Gustafssons Laholm är det 141. I Mikael Cederbratts Vänersborg är det 258. Nu kan jag säga att det bara är en retorisk fråga, så slipper ni begära replik på mig. Så slapp vi det.

Nåväl, det som man också kan fundera på är de olika sätten att se på saker och ting. Nu fick vi besked – jag ska snart avsluta, fru talman, och är ledsen att jag har överskridit talartiden – om att den parlamentariska utredningen kommer efter nyår. Innan sade man att den skulle komma före jul. Men den 1 december sade man ju inte vilken jul, så det åter-

kommer man kanske till. Vi har nu i två år hört att nu kommer den, nu kommer den, men utredningen har inte kommit. Snart är frågan hur kul det är att sitta med i en utredning där de som representerar er tror att hälften av Sveriges befolkning har rätt och att den andra hälften har fel. Stackars de som ska sitta där och försöka kompromissa! Men vi kompromissar inte med vad vi tycker och tänker, vill jag bara ha sagt tydligt och klart.

Framför mig har jag ett stort underlag – av tidsskäl kan jag inte gå in närmare på det – från LO, TCO och Saco. Jag har inte brytt mig om att ringa till Svenskt Näringsliv, för jag tänkte att ni kanske redan har gjort det. Men jag bryr mig om vad arbetsmarknadens parter på den sidan tycker och tänker, därför att de representerar ett så stort antal löntagare. Det är oerhört viktigt att lyfta fram det, och det ligger helt i linje med vad vi tycker om standardförsäkringen och inkomstbortfallsprincipen, att den ska vara generell och obligatorisk och utan ohälsöförsäkring.

Avslutningsvis har det varit en del resonemang om att man ska arbeta först och sedan få tillgång till försäkringen och att det är arbetsgivaren som betalar in socialavgifterna. Men det är en relation mellan arbetsmarknadens parter där man från det tillgängliga löneförhandlingsutrymme räknar av alla kostnader som arbetsgivaren har, inklusive socialavgifter, och blir sedan överens om storleken på lönedelarna och de olika allmänna lönedelarna i kollektivavtalet som man ska hantera. Det är det som det handlar om. Det är viktigt att påpeka.

Sedan hade Helena Rivière ett resonemang om att man ska göra rätt för sig innan man kommer till matbordet. Men det barn som föds multihandikappat och förmodligen aldrig, trots vilja och uppmuntran från föräldrar och andra, kommer att kunna arbeta utifrån er syn på arbetsförmåga, eller flickan på cykel på väg till skolan som skadas när det kommer en bil som inte skulle ha varit där, eller den studerande som bryter benet i stora trapphallen på gymnasiet, eller den som kommer till skada i jobbet, eller den flykting som kommer hit som har så traumatiska upplevelser att han inte kan börja jobba på flera år – hur ska vi hantera den typen av frågor?

Var lite försiktiga och fundera på vad ni egentligen säger där!
(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkran, Jasenko Omanovic, Veronika Palm, Magdalena Streijffert, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s).

Anf. 181 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Låt mig först få instämma i Ronny Olanders hyllning av det hårt arbetande svenska folket, de som går upp fem dagar i veckan, går till jobbet, åker hem, sköter hemsysslorna, eller för den delen går till jobbet på kvällen och kommer hem på morgonen eller de som jobbar lördagar, söndagar, helger och helgnätter. Det är de som bygger vårt välförhållande, som finansierar vår välfärd. Det är de som bygger landet.

Jag kan bara inte förstå varför Socialdemokraterna och oppositionen i övrigt vill straffa dem som arbetar genom att göra det mindre lönsamt genom att höja skatterna för dem. Jag kan inte förstå detta. Ronny Olanders hyllning av det arbetande folket går inte ihop med den politik man

för. Jag tycker att de ska belönas som arbetar och skapar vår välfärd och finansierar vårt välbefinnande.

Ronny Olander oroade sig för att blockpolitiken skulle vara cementerad. Jag ser inte att den är det faktiskt. Vi har en enad allians. Vi har en politik, vi har en idé om vad vi vill göra för att göra Sverige bättre. Men något block på den andra sidan har vi ännu inte sett mycket till.

I betänkandet som vi debatterar i dag finns 59 reservationer, och bara 4 av dem har ni inom oppositionen kunnat vara överens om. Det är inte mycket till block det inte. Ni gör ju vad ni kan på er sida för att ni inte ska vara något block, helt uppenbart, för det verkar vara svårt att komma överens om tagen inom vänsterkoalitionen.

Jag ser gärna att vi diskuterar politik och politikens utformning, men då måste vi ha någonting att diskutera också. Från vänsteroppositionens sida har det inte kommit fram några egentliga förslag om vad man vill göra för att få bukt med långa, passiva sjukskrivningar. Man är emot och man är emot, och man försöker skrämja och oroa så många sjuka som möjligt. Men några egna förslag att diskutera finns det inte. Det existerar inte. Därför är det heller inte så förvånansvärt att Ronny Olander kan tala så länge om så mycket annat än det som faktiskt den här debatten rör, nämligen vad vi ska göra för att hjälpa människor tillbaka till arbetsgemenskap från sjukskrivning.

Jag ska återkomma till det. Men låt mig först bara nämna en sak. Ronny Olander efterlyste en definition av vad som är arbetsförmåga. Jag är lite förvånad över att Ronny Olander efterlyser detta. Det är ett begrepp som har funnits under lång tid inom sjukförsäkringen. Det fanns under er tid. Visste ni inte vad arbetsförmåga innebar trots att ni använde er av det tidigare?

Vi har i alla fall gjort en sak och det är att ta reda på vad arbetsförmåga är och definiera det ordentligt. Det kommer inom kort en utredning som har utrett vad arbetsförmåga är för att hitta gemensamma definitioner och begrepp som vi alla kan använda oss av. Det var inget som skedde under Socialdemokraternas tid vid makten.

Låt mig säga det tydligt: Ingen kommer att utförsäkras den 1 januari nästa år. Alla kommer även fortsatt att omfattas av sjukförsäkringen. Ingen som är för sjuk eller för skadad för att arbeta kommer att tvingas arbeta. Är man sjuk eller skadad och inte kan arbeta kommer man även i fortsättningen att ha sin sjukpeng.

Vi har infört en rehabiliteringskedja med tydliga tidiga avstämningsfall för att ersätta långa passiva sjukskrivningar med tidiga aktiva rehabiliteringsåtgärder. Vi har genomfört en massiv satsning på rehabilitering och vård för att hjälpa människor tillbaka från sjukskrivningar till arbete och arbetsgemenskap.

(Applåder)

Anf. 182 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Om ni så väl vet vad arbetsförmåga är, varför utreder ni det då? Varför tillsätter ni en utredning för att klara ut det ni redan vet? Det är knepigt.

Bekymret är att folk har trillat mellan stolarna. Men ingen av er har nämnt risken att trilla mellan stolarna. Det är konstigt.

Prot. 2008/09:51
17 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 10

Visst har det funnits olika kulturer. På Arbetsförmedlingen har man inte varit anställningsbar medan man enligt Försäkringskassan inte har varit tillräckligt sjuk. Det handlar om något helt annat.

Att vi inte har gjort något får man höra lite av och till. Ta ohälsoproblematiken som med det mål som fanns från 2002 till 2008 skulle halveras utan att det blev fler sjuk- och aktivitetsersättningar och utan att mer sjukpenning skulle betalas ut. Det uppnåddes. Men när ni kom till makten 2006 var det bland det första ni plockade bort. Var därför lite försiktig med ordvalet!

Vi har haft Dagmar, Finsam, Socsam, Frisam och nu Finsam igen. Det har varit samarbetspartner mellan olika instanser. Det har varit en stor framgång i riktning mot att ohälsotalen skulle halveras.

Gunnar Axén sade något om att straffa löntagare. Vi straffar väl inga löntagare. Jag förstår inte vad det resonemanget kommer från. Däremot tycker vi att det är rimligt att man betalar skatt efter bärighet. Därför gjorde vi en stor uppgörelse med Folkpartiet – som nu har backat ur – där vi sade att 80 procent av Sveriges löntagare bara skulle betala 30 procent i skatt. Sådana som Gunnar Axén och jag skulle betala mer eftersom vi hade mer och kunde bidra med det till det allmänna för att hålla samman samhället. Det var det som det gick ut på, Gunnar Axén.

Anf. 183 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Ronny Olander efterlyste en definition av vad arbetsförmåga var för något. Vi har bestämt oss för att ta reda på det och definiera det genom att tillsätta en utredning som kommer med en definition av vad arbetsförmåga är. Det som är så förvånansvärt är att Socialdemokraterna uppenbarligen har använt sig av denna term i årtal utan att ha en aning om vad arbetsförmåga är för något. Men nu kommer vi snart att få en tydlig definition på vad arbetsförmåga är så att arbetsförmedling och försäkringskassa talar samma språk och människor inte hamnar mellan stolarna.

Ronny Olander säger att Socialdemokraterna satte upp det ambitiösa målet att halvera sjukskrivningstalen. Ja, det gjorde man. Men hur gjorde man det? Hur minskade man sjukskrivningstalen? Jo, genom att förtidspensionera bort människor efter ett års sjukskrivning till ett permanent utanförskap – från 80 procent i ersättningsnivå till 64 procent i ersättningsnivå. Många människor blev avskedade eftersom sjukersättning och förtidspension var grund för uppsägning.

Det var hundratusentals som förtidspensionerades bort under Socialdemokraternas tid vid makten bara för att de inte fick den vård och rehabilitering som de hade rätt till och behov av. 140 personer per dag förtidspensionerades under Socialdemokraternas tid vid makten. Vad gjorde ni? Gav ni dem vård och rehabilitering? Nej. Det var långa passiva sjukskrivningar och sedan ut i förtidspension. Det var ett cyniskt sätt att halvera sjukskrivningstalen på.

Slutligen till det som Ronny Olander sade och som förvånade mig mycket, nämligen att Socialdemokraterna hyllar dem som arbetar, bygger och finansierar vårt välstånd och vår välfärd. Ni straffar ju dem. Ni ska höja skatten för dem med helt vanliga inkomster. Hur mycket det blir när ni har kompromissat färdigt på vänsterkanten vet vi inte, men det kanske Ronny Olander kan svara på.

Anf. 184 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Arbetsförmågebegreppet har varit och är mycket individuellt och personligt. Det fastställs tillsammans med den egna läkaren, husläkaren, anpassningsgruppen och företagshälsovården. Vi tar inte en stor stämpel och stämplar hela folket med vad som är arbetsförmåga. Det är ert bekymmer. Ni säger antingen sjuk eller frisk. Vi har tagit hänsyn till individen och satt människan i centrum i alla våra rehabiliteringsåtgärder. Det är så vi har jobbat.

Vi har också respekt för att det finns människor som har slitit hårt i privat och offentligt arbetsliv. Oftast är det kvinnor där nacke, axlar, rygg och knä inte längre orkar med. De har jobbat med barn, äldre och i skol- och personalbespisningar. De kan också ha jobbat hårt i det privata näringslivet.

Sluta med snacket om ett års automatisk gräns! Läs på i stället! När det gällde rehabiliteringsåtgärder fick det absolut inte gå mer än ett år. Då satte vi upp gränsbommen. Alla rehabiliteringsåtgärder skulle vara vidtagna inom ett år för att man över huvud taget skulle börja diskutera sjukersättning. Det var det som det handlade om.

140 stycken om dagen har vi hört hur många gånger som helst. Men ni har ju släppt ut 140 om dagen på två år. En halv miljon medlemmar har ni sopat bort ur arbetslöshetskassan. Hoppas att det blir som ni har lovat nu.

Det är klart att vi alla hyllar det arbetande folket. Gör din plikt och kräv din rätt! Det är arbetarrörelsens motto och ska så vara. Kom inte med snacket om jobbavdrag! Det har ni strulat bort på dem som skulle vara kvar i a-kassan. Dessutom har räntor och inflation på grund av dålig ekonomisk politik gjort att jobbavdraget är bortsopat för länge sedan. Det finns inte en smula kvar. Hade vi haft ettöringar och tioöringar kvar hade det väl varit det vi diskuterat.

Anf. 185 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Ronny Olander hade ändå en liten uppfattning om vad arbetsförmåga är för något och att det kan vara individuellt. Det håller jag med om. Det ska alltid vara individuella prövningar. Så är det i dag och så ska det givetvis vara.

Det som har varit ett problem, och som vi säkerligen kan vara överens om, är att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inte alltid har talat samma språk. Vi har säkert alla träffat på människor som har sagt att enligt Försäkringskassan är de för friska för att vara sjukskrivna och enligt Arbetsförmedlingen för sjuka för att få ett jobb.

Vårt syfte är att hitta begrepp och definitioner som gör att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen talar samma språk för att undvika att människor hamnar mellan stolarna.

När det gäller halveringen av sjukskrivningstalen och det faktum att 140 personer förtidspensionerades varje dag under Socialdemokraternas styre säger Ronny Olander att man satte upp en tidsgräns. Alla rehabiliteringsinsatser skulle vara prövade inom ett års tid. Så var dock inte fallet. När vi tittade på hur det såg ut konstaterade vi att enligt den justestegsmodell Försäkringskassan arbetade med fanns det fortfarande 70 procent kvar på steg ett efter ett års sjukskrivning när den automatiska prövning-

Prot. 2008/09:51
17 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 10

Utgiftsområde 11

en för förtidspension skulle göras. Då var det inte så konstigt att människor försvann ut i förtidspension.

Tittar man på utvecklingen av sjukskrivna respektive förtidspensionerade ser man att sjukskrivningstalen först stiger kraftigt och sedan efter ett par år med automatisk prövning för förtidspension ökar antalet personer med sjukersättning eller förtidspension kraftigt. Det är ett faktum.

Det var den politik man förde tidigare. Nu har vi en mycket humanare och mänskligare politik.

(Applåder)

Utgiftsområde 11

Anf. 186 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Kära riksdagskolleger! Nu ska vi tala om utgiftsområde 11. Det handlar ju om ekonomisk äldrepolitik, eller ekonomisk trygghet vid ålderdomen som regeringen i fortsättningen vill kalla det.

Målet ska dock vara kvar och detsamma som tidigare inom politikerområdet. Att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd och att efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall är vad detta politikerområde handlar om.

När vi talar om äldre är vår utgångspunkt att de äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. De ska kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende. De ska ha tillgång till vård och omsorg när de blir äldre, och de ska bemötas med respekt.

Vårt uppdrag som politiker och i riksdagsarbetet är att se till helheten. Som vi påpekar i vår reservation 33, som vi yrkar bifall till, kan man inte enbart se till garantipensionen, bostadstillägget eller äldreförsörjningsstödet för att säkra standarden för våra ålderspensionärer.

Det är bra att man höjer förmånsbeloppet och det särskilda bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet, men det är långt ifrån tillräckligt.

Att åldras i trygghet och med bibehållet oberoende står ju också för att kunna klara sig på sin pension.

Fru talman! I Göteborgs största morgontidning GP kunde man häromdagen läsa hur skattegapet mellan pensionärerna och löntagarna ökar och hur bland annat ålderspensionärerna får betala tusentals kronor mer i skatt varje månad än de som arbetar.

Jobbskatteavdraget, som skattetekniskt är en vanlig skattesänkning, innebär att löntagarna drar ifrån pensionärerna och andra som inte har någon arbetsinkomst, som är arbetslösa, sjuka och föräldralediga.

Vidare kunde man läsa i Göteborgs-Posten: De sämst ställda garantipensionärerna får en särskild skattelättnad nästa år på 200 kronor i månaden, men de får ändå betala 300–400 kronor mer i skatt varje månad än en löntagare med samma inkomst.

Den lägsta garantipensionen för en ogift pensionär är och blir år 2009 7 780 kronor före skatt. Efter skatt får pensionären ut 6 200 kronor i garantipension. Det betyder att garantipensionären i alliansens Sverige betalar 300–400 kronor mer i skatt varje månad än en löntagare med samma lön.

Pensionärer, sjuka och arbetslösa betalar alltså mer i skatt än alla andra som har samma inkomst.

Jag säger som Curt Persson, ordförande i PRO, säger i samma artikel: Det är orättvist och faktiskt orättfärdigt.

Pensionen är ju en uppskjuten lön och ska beskattas lika. Detta var en av grundförutsättningarna i pensionsuppgörelsen. Att pensionärsorganisationerna är upprörda förstår jag. I en undersökning som PRO låtit göra visar det sig att endast 21 procent av svenska folket kände till den djupa orättvisan att pensionärer, arbetslösa och sjuka straffbeskattas. Detta gömmer ni bakom ert prat om arbetslinjen.

Jag kan inte låta bli att till den moderatledda regeringens företrädare här i riksdagen sända den fråga som en av GP:s läsare ställde. Det är en fråga som många pensionärer ställer till mig när jag är ute och talar. Ni är väl också ute och talar med pensionärerna, så den här frågan kan inte vara främmande för er.

Ska en 80-årig gubbe straffbeskattas för att han efter 50 yrkesverksamma år inte orkar arbeta? Det är ju vad er politik går ut på.

Ni säger, precis som jag sade i inledningen, att våra äldre ska ha inflytande i samhället och över sin vardag. Det är vi politiskt eniga om. Det verkar avlägset när man betänker att pensionärsorganisationer som i dag tillsammans organiserar 800 000 medlemmar har uppvakttat regeringen för denna orättvisa utan att det har hänt så mycket mer än att man har stärkt garantipensionen lite.

Ingår inte diskriminering av folk till följd av ålder i det värdegrundsbegrepp som ni utreder och pratar så fint om?

Nu är det kris i ekonomin och ekonomin behöver stimuleras. Vi socialdemokrater presenterar vårt förslag till budget. Det ska diskuteras här i kammaren på fredag. Där ingår även att stärka pensionärernas köpkraft dels genom att sänka moms på mat – äter gör vi alla – dels genom att förstärka bostadsbidraget.

För att stärka ekonomin för de sämst ställda pensionärerna vill vi förbättra bostadstillägget för pensionärerna. Vårt budgetalternativ innebär att ersättningsnivån höjs från 93 till 95 procent och att taket höjs till 5 500 kronor. Detta ska gälla från den 1 januari 2009.

Nu är det halvtid för regeringen med Fredrik Reinfeldt som statsminister. Några av oss kommer kanske ihåg den varma sommardagen när partiordföranden Fredrik Reinfeldt höll sitt tal i Vaxholm. Han hade med sig flera löften dit. Ett var att det skulle bli bättre för de äldre. Han sade också: Allt som Socialdemokraterna tillför vården och skolan ställer vi upp på. Där vill vi ge mer resurser än de. Striden i det här valet står inte om välfärdens kärnverksamhet, utan om huruvida vi ska bygga ut bidragssystemet som gör det olönsamt att arbeta. Så sade moderatledaren.

Jag citerar detta för att påminna om vad regeringens främsta företrädare sade före valet. Många trodde väl inte att han menade att det var ålderspensionärerna, förtidspensionärerna, de sjuka och arbetslösa som var olönsamma.

Nu är det snart jul, och min favorit på julafton är Karl-Bertil Jonssons julsaga. Hans stora idol är ju Robin Hood – han som tar från de rika och ger till de fattiga. I dagens Sverige har Robin Hood ingen plats, inte heller hans principer om att fördela efter behov.

Särskilt så här i jultid hade man önskat att såväl utförsäkrade som ålderspensionärer hade fått ett välbehövligt tillskott att se fram emot den 1 januari. Så kommer det inte att bli, och det beklagar jag.

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Jasenko Omanovic, Ronny Olander, Veronica Palm, Magdalena Streijffert och Göte Wahlström (alla s).

Anf. 187 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Människor i vårt land har ägnat många år av sina liv åt att bygga upp den välfärd som vi andra lever i. De har slitit ut sina kroppar och kämpat hårt i industrin, i hemtjänsten, i vården och i skolan för att andra människor ska kunna få den välfärd som de förtjänar.

Människor har ägnat sig mer än vad som rimligen kan krävas åt att försöka bygga ett samhälle som skulle vara rättvist och som skulle ge andra värdighet och rättvisa.

Det man sedan får möta när man blir pensionär är i dag för många ett liv i fattigdom. Resultatet av ett helt liv av arbete för andra och för en själv blir att man från samhället knappt får tillbaka pengar som räcker ens för de nödvändigaste utgifterna. Detta, fru talman, är en av de stora välfärdsbristerna i vårt land.

Människor som dina och mina far- och morföräldrar och föräldrar har fått ägna så mycket kraft och tid och så många timmar av slit för att bygga upp en välfärd och en ekonomi för att sedan, när de blir pensionärer och får tid, ändå sakna pengar att förverkliga de drömmar de har kvar i livet. Detta är en dold skandal.

Det som i dag händer är att människor glöms bort på vårdhem och av hemtjänsten. De har inte pengar att betala nödvändiga utgifter i slutet av månaden och får vända och vrida på de sista kronorna för att över huvud taget ha råd att köpa mat och betala hyran. När man ser hur många pensionärer har det skulle man kunna tro att Sverige är ett fattigt land, ett land där det saknas resurser. Hade det varit så skulle detta ha varit lättare att begripa. Om alla i Sverige hade delat dessa fattiga villkor och hade haft problem att få ekonomin att gå ihop hade det varit en gemensam uppgift att göra något åt det.

Men det vi i dag ser är något annat. Samtidigt som många pensionärer lever under väldigt fattiga villkor får andra det faktiskt mycket bättre. Den här regeringen gör allt man kan för att miljonärer och höginkomsttagare ska få lite lättare liv och kunna köpa en bil till, en ny fritidsbåt eller ett nytt sommarställe. De får några tusenlappar till i skattesänkningar, så att de kan ta ytterligare en skidresa till Chamonix, eller vart man åker någonstans nu för tiden.

Fru talman! Det är denna orättvisa som det borde vara politikens uppgift att göra något åt. Detta är verkligen människor som förtjänar bättre – många av de äldre har byggt upp det här landet och satsat sin tid och kraft på det. De förtjänar betydligt bättre än de får i dag.

Vi har de senaste veckorna kunnat se hur paketen har lagts fram: stimulanspaket, bankpaket och paket för fordonsindustrin. Debatten om innehållet i dem – att det är för sent och för lite – ska vi ta i annat sammanhang. Men där kan man ändå se en avsevärd handlingskraft, om jag nu ska sätta betyg på regeringen. Självfallet hade en annan majoritet

agerat både snabbare och kraftfullare, men regeringen har åtminstone lyckats samla ihop sig för att kasta ut några miljarder.

När kommer paketet för att hjälpa de äldre? När kommer paketet för att rädda välfärden? När kommer paketet som gör att de människor som lite i skymundan har ägnat sina liv åt att bygga upp landet ska kunna få en ålderdom i värdighet?

Sanningen är den omvända. Sanningen är att man gör vad man kan för att faktiskt öka orättvisorna mellan dem som är pensionärer och dem som är löntagare. De betalar inte ens lika mycket i skatt. Förklaringen finns inte. Den är obegriplig. Det talas om arbetslinjen. Om då inte logiken är att också pensionärer borde arbete förstår jag inte logiken. Och om logiken är att pensionärer för att få tillgång till de skattesänkningar som högerregeringen genomför borde ge sig ut på arbetsmarknaden – ja, då får ni förklara för mig varför man först ska ägna sitt liv och slita ut sin kropp för att bygga upp välfärden och sedan inte ens när man blir gammal få möjligheten att gå i pension.

Fru talman! Vi lägger i vår budget faktiskt fram ett paket för pensionärerna. Vi föreslår höjd garantipension de kommande åren: 300 kronor nästa år, 400 kronor året därpå och 500 kronor året efter det. Vi föreslår att man höjer bostadstillägget, och vi höjer grundavdraget i skattesystemet som ger pensionärerna lika mycket som löntagare i sänkt skatt. Fördelningspolitiskt är en sådan modell vida överlägsen de modeller för skattesänkning som den borgerliga regeringen har genomfört.

Vi återställer också pensionernas värde för dem som fick sina pensioner sänkta under 90-talskrisen. Man svek ju ett förtroende, ett löfte som man hade gett pensionärerna, när man inte längre räknade upp pensionerna i takt med inflationen. Detta är fortfarande ett sviket löfte. Vi är det enda parti som vill återställa och se till att det sveket betalas tillbaka.

Fru talman! En tidigare statsminister sade: ”Jag är säker på att det vi gjort inte kommer att vara populärt om 20 år när de som går i pension ser vad vi gjort.” Jag tycker att det kan tolkas som en insikt om de systemfel som faktiskt finns i pensionssystemet. Jag ser fram emot att föra diskussioner i en ny majoritet, inte minst om den frågan.

När kvinnor förlorar på pensionssystemet måste man fundera på att förändra det. Så är det i dag: Kvinnor får 20 procent lägre pension än män. Det har sin förklaring i att pensionssystemet är felaktigt uppbyggt.

Arbetarklassen, valigt folk, är förlorare. 60 procent tror inte att pengarna räcker den dag de själva går i pension. Då är det klart att det är något som inte stämmer. Mer än hälften av landets löntagare tror inte att de pengar de kommer att få i pension är tillräckliga för att klara utgifterna.

Spekulation är lite av ett skällsord numera, hoppas jag, efter den debatt vi har sett i finanssektorn. Ändå är det precis detta man ägnar sig åt när det gäller pensionärernas pengar. Man spelar med dem på börsen. Faran är uppenbar. Den är faktiskt inte längre bara en fara. Vi fick häromdagen höra hur svenska pensionspengar har spekulerats bort i en pyramidbluff. Uppskattningsvis ½ miljard av Nordeas placerade pensionspengar har försvunnit, helt enkelt därför att man har placerat dem i osäkra fordringar. Pengarna är borta. Pensionärernas pengar är borta därför att de har blivit placerade i en spekulationsindustri som inga av våra välfärdspengar borde komma i närheten av.

Prot. 2008/09:51
17 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 11

Om Göran Persson var orolig hoppas jag att insikten nu börjar sprida sig: Vi behöver bygga om pensionssystemet från grunden. Jag yrkar därför bifall till reservation 34 under punkt 36.

Det är alldeles klart att pensionärerna har gjort sin plikt och borde få kräva sin rätt. De förtjänar inte bara en ny regering utan också en i grunden annan politik.

(Applåder)

Anf. 188 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Området pensioner handlar i Miljöpartiets budgetalternativ om höjd garantipension, höjt bostadstillägg och en ytterligare höjning av skälig levnadsnivå.

Många äldre har svårt att klara sig. Det gäller i synnerhet dem som enbart har garantipension och dem som inte ens har garantipension och därför får komplettering för att komma upp till skälig levnadsnivå, antingen genom det så kallade äldreförsörjningsstödet eller genom särskilt bostadstillägg.

I den budgetproposition som regeringen har lagt fram utökas detta med 2 miljarder genom ett utökat grundavdrag och höjd skälig levnadsnivå. Men införandet av jobbskatteavdraget har inneburit en skillnad i beskattningen mellan lön och andra ersättningar.

Motivet är att det ska bli lönsammare att arbeta, men det slår orättvist mot pensionärer och sjuka. Miljöpartiet hade aldrig utformat en skattesänkning på det här viset. Vi har sänkt inkomstskatterna på ett sätt som har kommit alla till del.

I årets budgetproposition backar regeringen och tar ett steg mot att utjämna skillnaderna mellan skatt på lön och skatt på pension, men det är fortfarande en skillnad. Vår inriktning är att skillnaden mellan skatt på arbete och skatt på pension på sikt måste minska. Det ska inte vara någon skillnad.

Miljöpartiet har valt att i det här förslaget gå ett steg längre och förbättra fördelningsprofilen genom att satsa ytterligare 1 miljard på höjd garantipension, höjt bostadstillägg och en ytterligare höjning av skälig levnadsnivå.

Vi anser att höjningen av garantipensionen och höjningen av bostadsbidraget är ett effektivt sätt att se till att de som har det tuffast ekonomiskt prioriteras. Det ger till exempel en ensamstående pensionär född 1938 en ökning med 5 000 kronor per år eller 416 kronor per månad.

Miljöpartiets förslag ger störst effekt för dem med låg pension och alltså även för ensamstående, vilket innebär att vårt förslag särskilt gynnar kvinnor. Av samtliga individer över 65 år som har en inkomst under 80 000 är 80 procent kvinnor.

Miljöpartiet har i det här betänkandet också en motion om översyn av det nu tio år gamla pensionssystemet.

Fem partier kom på 90-talet överens om detta pensionssystem. Nu har det gått mer än tio år. Den genomförandegrupp som fanns har upphört, och regeringen har tillsatt en kontrollgrupp, även denna gång med de fem partier som stod bakom uppgörelsen.

Vi vill ha en oberoende översyn av pensionssystemet, hur det faller ut för olika grupper i samhället, särskilt nu när det finansiella systemet gungar och skakar som det gör.

Har pensionssystemet fungerat som det var tänkt? Får pensionärerna en rimlig uppräknings av pensionen? Är det flexibelt, så att individer kan arbeta mindre när barnen är små och mer i andra skeden av livet? Är det ett hållbart system både socialt och ekonomiskt? Är nivån på garanti-pensionen tillräcklig? Går det här systemet att förena med ett ekologiskt hållbart samhälle som inte späder på en konsumtion som är ohållbar på lång sikt för både klimatet och oss sociala varelser? Fungerar det här systemet nu när ekonomin går in i en lågkonjunktur?

Det är också viktigt att alla partier i riksdagen får information om hur pensionssystemet är tänkt, inte bara de fem i kontrollgruppen.

Och som sagt: Ger pensionsreformen ett långsiktigt hållbart system, både socialt och ekonomiskt, som går att förena med ett ekologiskt hållbart samhälle?

Det är förvånande, dock kanske inte anmärkningsvärt, att majoriteten inte vill göra en sådan här översyn. Jag tycker att det är tragiskt.

Självklart står jag bakom samtliga reservationer i betänkandet, men jag yrkar bifall till reservation 35 om en översyn av pensionssystemet.

Anf. 189 MATS G NILSSON (m):

Fru talman! Trygghet, förutsägbarhet och välbefinnande bör prägla ålderdomen och äldres ekonomi. Den ekonomiska tryggheten består i första hand av ett starkt och stabilt pensionssystem men även av de delar som vi diskuterar här i dag som finansieras inom statsbudgeten, garanti-pensionen, bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet.

Regeringens budget säkerställer denna trygghet. Jag vill därför börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Nästa år sänks skatten för 90 procent av landets pensionärer. Det är en efterlängtd skattesänkning som med sin fördelningspolitiska profil hjälper dem som har de minsta marginalerna. De med lägst inkomster, ofta äldre kvinnor, får skatten sänkt med 2 300–3 500 kronor.

Skattesänkningen behandlas inom ett annat utgiftsområde, men den får följdverkningar även inom utgiftsområde 11. Den skäligen levnadsnivån inom äldreförsörjningsstödet och det särskilda bostadstillägget höjs nämligen med ca 2 600 kronor per år. Det innebär att skattesänkningen verkligen blir ett reellt tillskott som inte försvinner genom att annan ersättning minskar.

Låt mig särskilt nämna äldreförsörjningsstödet, som olyckligtvis verkar ha blivit en modern skröna. Vi är många här i salen som upprörs av de krafter i samhället som sprider missvisande uppgifter om vad äldreförsörjningsstödet egentligen är. Det är nämligen inte något oerhört generöst bidragssystem för invandrare, som vissa vill få det till.

Äldreförsörjningsstödet finns som ett skyddsnät för de pensionärer som inte ens kvalificerar sig för garantipension. Det kan vara företagare som inte betalat sina pensionsutgifter. Det kan vara personer födda i Sverige som levt utomlands under många år. Det kan vara personer med låg ålderspension som påbörjar sitt uttag tidigt.

Äldreförsörjningsstödet finns där för att kostnaden annars hade övervälrats på kommunerna i form av socialbidrag.

Jag vill vara tydlig med att de partier som sprider dessa felaktiga uppgifter om äldreförsörjningsstödet befinner sig utanför riksdagen, och där ska de förbli.

Fru talman! Det svenska pensionssystemet reformerades under 90-talet, och det genomfördes 2003. Det var en nödvändig åtgärd för att skapa ett långsiktigt hållbart pensionssystem. Ett långsiktigt pensionssystem måste klara av många saker. Det ska vara flexibelt och stabilt på samma gång.

Flexibiliteten är viktig för att själva systemet ska fungera intakt även om förutsättningarna i vår omvärld förändras. Vi lever allt längre, och kommande generationer kommer därför att behöva jobba längre.

Livsinkomstprincipen i kombination med den flexibla pensionsåldern gör att varje extra arbetad dag innebär ökade pensionsrätter.

Pensionssystemets konstruktion är därför viktigt även för andra politikområden. Regeringens förhöjda jobbskatteavdrag för dem som arbetar efter 65 års ålder är en viktig del. Det skapar ytterligare incitament att jobba något eller några år extra.

Det är viktigt att välståndsutvecklingen även kommer pensionärerna till del. Sedan det reformerade systemet infördes har 24 miljarder mer betalats ut i pensioner än vad som varit fallet om ATP-systemets koppling till prisutveckling funnits kvar. Bara i år utbetalas 5,9 miljarder mer, tack vare följsamhetsindexeringen.

Stabiliteten är viktig av uppenbara skäl. Man måste våga lita på att det finns en pension den dag man går i pension. Pensionssystemet måste vara stabilt för att klara konjunktursvängningar. En förutsättning för stabiliteten är en fristående balansräkning och ett starkt parlamentariskt stöd. Sverige mår väl av den breda uppslutning som finns bakom pensionssystemet.

Fru talman! Det går inte att tala om framtidens pensioner utan att nämna den pågående finanskrisen. Ett system som svarar på den positiva utveckling vi sett de senaste åren kommer också att svara när konjunkturen blir mer bekymmersam.

Vi vet att nästa år blir ett bra år vad gäller ökningen av pensionerna. För en pensionär med full inkomstpension höjs pensionen med ca 540 kronor per månad. Å andra sidan blir den reala tillväxten i form av köpkraftsökning betydligt lägre då inflationen åter upp en stor del av ökningen.

Nästföljande år lär inte pensionsutvecklingen bli lika gynnsam. Till viss del är dock systemet självreglerande i förhållande till prisutvecklingen. Lägre uppräknings av pensionen är mindre bekymmersamma vid en låg inflation.

Det är sunt att utmaningen för pensionssystemets välbefinnande är densamma som för samhället i övrigt. Politikens inriktning ska vara tillväxtfrämjande och bekämpa arbetslösheten.

Fru talman! I samband med budgeten för utgiftsområde 11 behandlas också flera motioner. Samtliga avslås, traditionsenligt, även om det finns goda förslag och vettiga synpunkter.

Flera motionärer betonar vikten av att bostadstillägget verkligen ska komma pensionärerna till del. Alltför många som har rätt till förmånen har inte använt denna möjlighet. Såväl regeringen som utskottsmajoriteten delar uppfattningen att alla som är berättigade ska uppmärksammas på möjligheten att söka.

Försäkringskassan arbetar med detta, och som ett exempel kan nämnas det brevtskick som sänds till alla pensionärer. Ett nytt förslag från Försäkringskassan är att man ska godkänna bostadstillägget tills vidare i stället för ett år i taget. Det låter som en bra åtgärd, inte bara med anledning av att administrationskostnaderna beräknas minska med 50–60 miljoner kronor. Det innebär också att den ojämna arbetsbelastning som uppstår när alla bostadstillägg ska behandlas samtidigt jämnas ut.

I motionsbehandlingen ingår även oppositionens budgetförslag inom vårt utgiftsområde. De tre oppositionspartierna erbjuder en fullständig vänsterkollision där ett parti ställer sig bakom det svenska pensionssystemet, ett parti är emot och det tredje inte vet.

Socialdemokraterna bidrar till underhållningsvärdet genom att ivrigt argumentera för hur orimligt det är att någon ska behöva betala socialdemokratiska skattesatser. Det torde således finnas en blocköverskridande tillförsikt här i salen över att vi antligen har en regering som sänker skatterna. Alliansen är det enda alternativet som vill sänka skatten för pensionärerna. Socialdemokraterna gjorde det som bekant inte.

Även Vänsterpartiets motion om pensionssystemet, Sf296 av Kalle Larsson med flera, förtjänar att uppmärksammas, och då inte minst i ett underhållningssyfte. Där framgår att Vänsterpartiet inte accepterar de orättvisor som det nya pensionssystemet inneburit för så många. Då utvärderingar av systemet visar att de med lägst inkomster, invandrare och kvinnor, har gynnats av reformeringen slår Vänsterpartiet härmed ett klasskampslag för män med höga inkomster och raketkarriär. Det är aningen intressant.

(Applåder)

I motionen framgår att under nuvarande system spekuleras pensionerna bort på börserna. Om vi bortser från den aningen märkliga verksamhetsbeskrivningen kan vi aningen förvånande konstatera att så vill Vänsterpartiet fortsätta att ha det även i framtiden. Man identifierar ett problem, men man vill alltså inte göra något åt det. Det är intressant även det.

På s. 5 – det är en intressant motion – står det faktiskt att den demografiska utmaningen, som vi alla har läst väldigt mycket om, är en myt. Denna mytbildning som vi brukar läsa om är exempelvis att 1960 gick det sex förvärvsaktiva på en pensionär, och nu är det tre yrkesaktiva per pensionär. Men detta är alltså enligt Vänsterpartiet en myt. Vem vet, kanske kommer Vänsterpartiet någon gång i framtiden att underbygga detta påstående med någon form av fakta. Tills vidare tvingas vi andra leva på den, enligt Vänsterpartiet, mytbildning som Statistiska centralbyrån och Försäkringskassan redovisar.

På motionens s. 13 – en favoritsida som rekommenderas till läsning – försvaras prisindexering av pensioner då Vänsterpartiet bedömer att den ger bättre utfall än följsamhetsindexeringen. Det är intressant på sitt sätt. Men låt oss bortse från själva prognosen en stund. Låt oss försöka förstå vad Vänsterpartiet menar, och låt oss läsa några rader ned på samma sida. Där står: ”Solidariteten mellan dagens pensionärer och förvärvsarbetsbetare måste återupprättas. Detta bör göras genom att inkomstpensionen värdesäkras gentemot reallöneutvecklingen,” – häng med nu – ”förslagsvis genom följsamhetsindexering.”

Man ställer sig frågan om man ska ta det här på allvar. Innebär detta att Vänsterpartiet bytte uppfattning någonstans i mitten av s. 13? Eller är man konsekvent och menar det man säger, menar med öppna ögon att man föreslår att det stora flertalet pensionärer bör få en sämre värdeutveckling? Det finns ingen annan rimlig tolkning av denna text.

Fru talman! En samlad bild av oppositionens budgetförslag visar att Vänsterpartiet identifierar ett antal problem som man inte vill lösa, Socialdemokraterna varnar för den socialdemokratiska skattepolitiken och Miljöpartiet inte vet vad de ska tro. Miljöpartiets hållning verkar onekligen i sammanhanget ganska rimlig.

Alliansregeringen skapar förutsättningar genom en effektiv och ansvarsfull ekonomisk politik. En politik för arbete är en politik för en trygg, bra och förutsägbar ålderdom. Viktigt är detta för både dagens pensionärer och framtida generationer.

(Applåder)

Anf. 190 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! ”Ekonomisk trygghet vid ålderdom” är rubriken på det här avsnittet. Jag börjar med att säga att jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer, så har vi det gjort.

De äldres ekonomi berör oss väl alla på ett eller annat sätt. Även om vi inte själva är pensionärer har vi väl närstående som är det eller så har vi på annat sätt sett hur deras situation är. Den är olika. Man har olika förutsättningar som äldre och pensionär. Vissa har en väldigt hög inkomst, och andra har en väldigt låg inkomst. Det beror i första hand på om man har haft ett avlönat jobb eller inte.

Vi har hört att det var dagens pensionärer som byggde upp gårdagens samhälle. De jobbade i fabriker och på kontor men också hemma på gårdar. Det var de kvinnorna och männen som lyfte Sverige ur de torftiga förhållanden som var. Det är de som har sett till att vi har fått det välstånd som vi har.

Det är viktigt att poängtera det som Ronny Olander sade tidigare i debatten: Ingen kan anklaga människorna i den äldre generationen för att de var lata. Tvärtom, för de allra flesta var arbetslinjen en självklarhet.

När många av de arbetsmyrorna gick i pension försämrades ekonomin och de ekonomiska förutsättningarna i Sverige. Man började överge arbetslinjen. Det växte fram ett utanförskap som slukade resurser som borde ha kommit de äldre till del. Men de gjorde faktiskt inte det.

Under mitten av 90-talet fick vi en ny pensionsreform, en fempartiöverenskommelse som 90 procent av riksdagen står bakom. Den innebär att personer med inkomstpension, eller det som vi tidigare kallade för ATP, fick en pension, som vi hörde Mats G Nilsson säga följer inkomstindex eller inkomstutvecklingen. Den utvecklas i enlighet med samhälls-ekonomin.

Det innebär att de personer som saknar förvärvsinkomst eller hade en väldigt låg ATP inte får del av den växande konjunkturen. Det är det som är problemet i dag.

För Sveriges framtid har alliansregeringen nu satt som sitt övergripande mål att återinföra arbetslinjen och minska bidragsberoendet. Det

var arbetslinjen, Ronny Olander, som vi lovprisade den tidigare generationen för att ha.

Nu har vi från alliansen som vårt övergripande mål att återinföra arbetslinjen. Det är den politiken som har givit resultat, oavsett vad man säger från oppositionen.

Att fler personer jobbade 2006, ännu fler 2007 och också under 2008 har inkomstpensionärerna kunnat få ta del av. Det var nära 200 kronor per månad 2007, för 2008 var det drygt 300 kronor i månaden, och nästa år är det ännu mer. Det är drygt 500 kronor i månaden.

Men de fattigaste pensionärerna, de som inte har haft någon inkomst, garantipensionärerna, står utanför det här. Vi har hört tidigare här att de som oftast drabbas, de flesta av dem, är kvinnor. För de har jobbat deltid och tagit hand om familjen. De har jobbat obetalt hemma och på gårdarna.

Kanske är det de som allra mest har bidragit till det välstånd vi har i Sverige i dag, men de har inte fått någon ersättning för det. Deras pension följer inte prisutvecklingen på samma sätt som den gör för inkomstpensionärerna.

Men tack vare att vi nu har fått fler personer i arbete har vi också en möjlighet att via en skattereduktion från och med den 1 januari nästa år införa en högre pension för de allra sämst ställda. Lyssna nu, Gunvor G Ericson: De allra sämst ställda pensionärerna får mest av den höjning i pensionerna som vi föreslår från den 1 januari. De får drygt 500 kronor i månaden. Man kan tycka att det är lite, men i jämförelse med vad Vänsterpartiet ville höja med – 300 kronor i månaden – så är 500 kronor vad jag förstår mer.

Vi från Centern önskar givetvis att man kunde höja ännu mer, men eftersom jag är född optimist är jag glad över att statsministern, och jag tror på honom och hans löften, vid flera olika tillfällen har sagt att nu ska pensionärerna prioriteras. Det kommer också att ske framöver.

Det förhöjda grundavdraget för ålderspensionärerna plussar också på när man ser till att höja det kommunala förbehållsbeloppet. Det är en viktig del i att ge pensionärerna en höjd inkomst. Man pratar om att höja bostadstilläggen, men problemet är att det gynnar fastighetsägarna som då ser till att höja hyrorna. Det är ett av problemen.

Dessutom är det så, vet vi, att många pensionärer inte känner till att de har möjlighet att söka bostadstillägg. Från Försäkringskassan har vi nu fått tydliga signaler om att man har börjat med en informationskampanj om detta, och den ska fortsätta. Det är viktigt att man har möjlighet att söka det man har rätt till och inte sväva i okunnighet om det.

Det är i det här sammanhanget intressant att det, precis som Mats G Nilsson sade, är en sådan skillnad mellan oppositionspartierna när det gäller pensionerna och pensionssystemet. Hur i hela fridens namn ska ni kunna enas?

Jag måste vara uppriktig och säga att jag förstår alla de pensionärer som jag träffar när jag är ute och pratar om pensioner som är förskräckta och oroliga för hur det skulle se ut med en ensam socialdemokrati mot två andra partier som inte vill ha det pensionssystem som vi nu är överens om. Vi har klart och tydligt hört att Kalle Larsson vill riva upp pensionssystemet. Om jag inte hörde fel applåderade Socialdemokraterna

Prot. 2008/09:51
17 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 11

Kalle Larssons anförande, och då måste man väl tolka det som att de håller med.

Nej, jag vill inte tro att det är så. Jag kan säga att alliansen ska lugna alla pensionärer med att säga att vi tänker fortsätta att jobba med fempartiöverenskommelsen tillsammans med Socialdemokraterna. Vi vill nämligen att dessa 90 procent i Sveriges riksdag fortsätter att stå bakom det här systemet. Vi vill fortsätta att förbättra pensionssystemet, och jag hoppas sannerligen att Socialdemokraterna klarar av att stå fast vid detta.

Vi kommer att få en ny pensionsmyndighet som ska garantera det finansiella, det rättssäkra och det administrativa så att det blir bättre när det gäller samordningen av pensionsärenden.

Detta föranleder mig att konstatera att 40 procent av Försäkringskassans ärenden i dag rör pensionen. Även om det kanske inte hör till just nu måste jag säga att jag för min del utifrån det kan konstatera att om tio år finns inte Försäkringskassan kvar. Om 40 procent försvinner redan till följd av en ny myndighet kan det inte vara så mycket mer som Försäkringskassan har att göra.

Det var dock inte det detta handlade om, fru talman, utan om pensionerna. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer och motioner.

(Applåder)

Anf. 191 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var ett intressant besked till Försäkringskassans personal och dess vd att Försäkringskassan inte ska finnas kvar i framtiden. Det tycker jag var ett väldigt bra besked att få så här.

Vi var med och skapade pensionsreformen. Vi har haft den i tio år, precis som Solveig Zander sade själv. Vi har inte någon gång brutit mot den pensionsuppörelsen, vilket ni har gjort minst en gång.

Frågan är hur man ska se på det här med skatterna. Solveig Zanders parti och Maud Olofsson har ju berömt sig av att vilja värna garantipensionärerna, och man pratar sig varm för detta. Maud Olofsson säger att det är tack vare dem som garantipensionerna har fått en höjning. Hon är väldigt glad för det, näringsministern, och det är Solveig Zander också.

Ni och Kristdemokraterna gick till val på att ni skulle höja för pensionärerna, men hör här nu, landets pensionärer, vad alliansen gör! Om vi jämför en pensionär med ungefär 8 000 kronor i pension i månaden – det är lite mer än de egentligen har – och en lönearbetare som har det i lön beskattas lönearbetaren med 1 200 kronor, medan en pensionär betalar 1 640 kronor i skatt. Med ert avdrag som ni säger att ni gör för pensionärerna betalar de fortfarande 440 kronor mer i skatt i månaden. Och så säger ni att ni värnar pensionärerna. Det är nästan så att man håller på att ramla av stolen när man hör hur ni pratar.

Sedan säger Solveig Zander att om man skulle höja bostadstillägget så höjer värdarna hyrorna. Om vi pratar om bostadstillägget så sade er statsminister i det samlade underlaget att ni skulle göra precis det vi gjorde mot landets pensionärer. Vi hade aldrig höjt skatten för landets pensionärer på det sättet. Vi hade höjt bostadstillägget. Det sade ni att ni skulle göra, men det har ni inte gjort.

Anf. 192 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Bostadstillägget höjde vi för ett år sedan, så det har vi gjort.

Vi vet också att om man går den vägen, fru talman, och höjer bostadstillägget så innebär det att till exempel de kvinnor som vi har pratat om som fortfarande bor på gårdarna och därför inte tar del av bostadstillägget eftersom de inte har en hög hyra inte får någon nytta av att man höjer bostadstillägget.

Det är ett av problemen, och därför har sättet att använda en skattereduktion för att höja garantipensionerna varit ett bättre sätt. Jag förstod inte riktigt, men man kan väl inte mena att vi gick ifrån pensionsöverenskommelsen, för det har väl inget med det att göra, vad jag förstod.

Nog måste vi säga att det faktum att det har gått bra för Sverige och att fler personer jobbar har bidragit till att vi har kunnat höja pensionerna. Det måste man i ärlighetens namn erkänna, och det kan man inte komma ifrån hur mycket man än vill. Jag beklagar om Socialdemokraterna inte håller med om det.

Anf. 193 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Man kan läsa Finansdepartementets budget där tjänstemännen har skrivit att man i flera år i rad har höjt pensionerna bara för att det har gått bra för Sverige. Men vi skriver i vår reservation att ni behöver se över era ekonomiska åtgärder, för vi tror att bromsen kan lösas ut.

Jag förstår att Solveig Zander inte förstår, för något mer okunnigt har jag sällan träffat på än när hon säger att bostadsbidraget skulle göra att värdena höjer hyran. Det finns BPT i särskilt boende. Men där bor också personer som har bostadsbidrag och som inte bara har garantipension. Det är rätt att ni höjer till 5 500, men ni lovade höja procentsatsen och det har ni inte gjort.

Ni gick till val på att höja bostadsbidraget för pensionärerna. Ni gick till val på att värna garantipensionärerna. Ni har inte gjort någonting av det som ni har sagt. Ni har beskattat pensionärerna hårdare. En garantipensionär betalar med ert förslag jämfört med en vanlig arbetare 440 kronor mer i månaden i pension.

Vad ska ni säga till gubben som har jobbat i 50 år – han som byggde landet? Ni säger: Vi satsar på jobb, så om du jobbar lite mer fast du har gjort din plikt – kräv din rätt! Pensionärerna ska arbeta därför att ni har ett orättfärdigt skattesystem. Ni borde skämmas!

(Applåder)

Anf. 194 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag undrar vem det är som borde skämmas. Inte ens Siw Wittgren-Ahl kan väl på något sätt tvivla på att pensionerna är beroende av hur många människor som är i arbete. Därom råder ingen tvekan, fru talman. Det är ett påstående från min sida.

Om man sedan tycker att det borde vara ännu fler som var i arbete kan jag hålla med om det. Men utan de åtgärder som alliansregeringen har vidtagit för att få ut personer i arbete, där en av uppgifterna har varit att medverka till att man ska tjäna på att jobba och inte stå utanför arbetsmarknaden, hade det inte gått. Jobbskatteavdraget har bidragit till det, fru talman.

Det är därför vi nu säger att vi har börjat höja pensionerna för pensionärerna, men det kommer mer. Det är precis det som vi är överens om i alliansen. Vi gick till val på att vi skulle höja pensionen för dem som var sämst ställda, fru talman. Och ännu är det väl inte något nyval utlyst vad jag vet. Det är två år kvar på mandatperioden, och oerhört mycket kan hända innan dess. En av de sakerna är givetvis att vi ska fortsätta att höja pensionerna, framför allt för dem som är sämst ställda.

Anf. 195 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Nu går vi in i andra andningen här i debatten. Under de senaste två åren har 180 000 personer gått från utanförskap, sjukskrivning, förtidspension och arbetslöshet in i jobb och egen försörjning. Det har berott på den internationella högkonjunkturen, men många bedömare gör bedömningen att en stor del av förklaringen också ligger i regeringens ekonomiska politik. Konjunkturinstitutet säger att ungefär en tredjedel av jobben beror på att regeringen har lagt om den ekonomiska kursen.

Vi minns hur det lät inför valet 2006 när Socialdemokraterna sade att alla ska med. Om Socialdemokraternas ekonomiska politik hade gällt från 2006 och fram till nu hade 60 000–70 000 av dessa personer stått kvar på perrongen när tåget mot framtiden gick. Det är sanningen.

De goda ekonomiska tiderna har också lett till höjda pensioner. Sedan 2002 är det som bekant så att pensionerna i princip följer inkomstutvecklingen i samhället. Varje år sedan dess har pensionerna ökat med mer än inflationen. Under de senaste åren har utvecklingen varit stark.

Sammanlagt under åren sedan 2002 har pensionerna ökat realt sett med 4,5 procent. Vad innebär då detta i praktiken för en pensionär? För en pensionär som har en inkomst på 12 500 kronor i enbart inkomstpension innebär det 500 kronor mer i pension realt sett när man har tagit hänsyn till inflationen än vad som hade varit fallet om det gamla ATP-systemet hade varit i kraft.

Vi har lyssnat på debatten här och hört Mats G Nilsson göra en genomgång av Vänsterpartiets ekonomiska politik. Tills vidare får jag lita på det som Kalle Larsson och andra vänsterpartister har sagt i tidigare sammanhang om att de gillar det här med prisindexering och att de i stor utsträckning står fast vid det gamla ATP-systemet. Jag utgår från detta. Då blir frågan till Kalle Larsson mycket intressant och mycket viktig att ställa. Tycker Kalle Larsson och Vänsterpartiet att vi ska ta ifrån landets pensionärer 500 kronor realt sett i pension? Är inte landets pensionärer värda de här 500 kronorna i real pensionsökning? Varför vill Kalle Larsson ta bort de här 500 kronorna från landets pensionärer?

Fru talman! Nu går vi in i bistrare ekonomiska tider med finanskris och lågkonjunktur. Lågkonjunkturen och finanskrisen kommer att drabba oss alla – löntagare, företagare och pensionärer. Det ställer krav på ett ansvarsfullt och tydligt politiskt ledarskap. Under de senaste åren har alliansregeringen fört en mycket ansvarsfull, tydlig och konsekvent ekonomisk politik. Det är en ekonomisk politik som Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet konsekvent har röstat emot.

Den här ansvarsfulla ekonomiska politiken har lett till att Sverige nu har stabila finanser. Till skillnad från många andra länder i vår omvärld har vi mycket stabila finanser. Det innebär att det nu går att satsa när Sverige drabbas av en ekonomisk kris.

Budgeten i sin helhet för nästa år innebär satsningar på 32 miljarder kronor. Det är Europas mest expansiva budget. Den innehåller som ni vet skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare, sänkta skatter för företag, stora satsningar på infrastruktur, stora satsningar på forskning och yrkesutbildning och en välfärdssatsning på 6 miljarder kronor. Därtill kommer ett jobbpaket som nyligen har presenterats på 8 miljarder kronor med ROT-avdrag, infrastruktur och yrkesutbildningar. Dessutom, som ett tredje paket, har vi en satsning på svensk fordonsindustri.

Därtill kommer de satsningar som vi gör för landets pensionärer. Det är en satsning på sänkta skatter som riktar sig särskilt till pensionärerna med de allra lägsta inkomsterna. De kommer att få mellan 200 och 300 kronor extra i månaden på grund av skattesänkningen. Om vi kombinerar detta med de höjningar som pensionssystemet ger kommer en person som enbart har garantipension nästa år att få en ökad disponibel inkomst på 467 kronor. Där, Kalle Larsson, har du ditt paket för landets pensionärer. Och detta är finansierat. Det är inga vänsterpartistiska låtsaspengar.

Regeringen satsar på de sämst ställda pensionärerna. Vi gör det av rättviseskäl därför att vi tycker att de som har de allra minsta inkomsterna, ofta kvinnor, har det alldeles för dåligt ställt i dag. De har tuffa ekonomiska marginaler och de behöver få sin standard förbättrad. Men det har naturligtvis också den positiva effekten att nu när vi går in i en lågkonjunktur och de ekonomiska tiderna blir tuffare innebär detta en välbehövlig stimulans till ekonomin. Vi vet att när de som har låga inkomster får en ökad inkomst använder de i större utsträckning än de som har högre inkomster sina pengar till konsumtion. Därför är det också bra som en ren konjunkturpolitisk åtgärd.

Kris och oro ställer ökade krav på ansvarsfull politik och ett tydligt politiskt ledarskap. Därför är det med bävan man ser hur den politiska oppositionen nu gestaltar sig i pensionsfrågan. De tre oppositionspartierna är ju inte överens om vilket pensionssystem vi ska ha. Socialdemokraterna ställde upp bakom det nya pensionssystem vi har. Jag vill gärna ge en eloge för det. Jag vet vilka tuffa interna debatter som har förts inom socialdemokratin om detta, och jag uppskattar det ledarskap som socialdemokrater under många år har visat i den frågan.

Vänsterpartiet däremot vill ha något slags variant av det gamla ATP-systemet, som vi nu efter de här åren kan märka skulle leda till att vi måste ta bort 500 kronor per månad för en medelpensionär.

Miljöpartiets position kan i bästa fall beskrivas som oklar. I förra årets debatt fanns dessutom miljöpartistiska inslag som innebar att man skulle införa en grundpension. Om den hade införts hade det inneburit drastiskt sänkta pensioner för många av landets pensionärer. Dessutom skulle det innebära att många invånare i Sverige skulle behöva betala dubbel pension, dels en egen pension, dels föräldrarnas pension.

Jag vet att Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna planerar för ett regeringsalternativ. Så här i juletid ska jag ge en liten present i form av ett valspråk i pensionsfrågan: Ett regeringsalternativ – tre pensionssystem.

Herr talman! Bland de delar av pensionssystemet som vi ska behandla i dag och som ligger inom ramen för statsbudgeten finns det tydliga skillnader. Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill höja garantipensionerna. Socialdemokraterna avvisar det och vill i stället sänka skatten.

Hur hänger då den politiken ihop ekonomiskt? Hur ser de olika oppositionspartiernas budgetalternativ ut? Håller det här ihop? Håller detta för närmare granskning? Sanningen är att om man tittar på de ekonomiska alternativen rasar de ihop som korthus. Det som hittills har presenterats från oppositionspartierna, och det som man hittills har varit enig om, är att svenska folket ska utsättas för en massiv skattechock. De svenska invånarna ska beskattas hårdare med tiotals miljarder. Ingen undgår denna vurm för chockhöjda skatter. Låg- och medelinkomsttagare ska få höjda skatter. Företagare ska få höjda skatter. Ungdomar ska få höjda skatter. Inte ens svensk fordonsindustri, som just nu kämpar för sin överlevnad, ska undgå höjda skatter.

Tror ni på fullt allvar att den här politiken med chockhöjda skatter för svenska folket leder till fler jobb? Sanningen är att om detta skulle genomföras skulle det leda till att det lades en död hand över det svenska näringslivet. Sanningen är också att om ni hade fått igenom er ekonomiska politik hade ni inte haft ett öre till de satsningar på en rad olika välfärdsområden som ni i den här debatten, och i många andra debatter i kammaren, säger att ni vill genomföra. De pengarna hade aldrig funnits.

Herr talman! Under den senaste tiden har vi hört delvis nya signaler från den politiska oppositionen. De olika politiska partierna kanske inser att en chockhöjning av skatterna i lågkonjunktur inte är det bästa ekonomiska receptet för att få fler nya jobb. Längst har Kalle Larssons partiledare Lars Ohly gått. Han har nämligen helt underkänt den skattepolitik som finns i det vänsterpartistiska budgetalternativet. Han har sagt att det nog inte är klokt att chockhöja skatterna när det är så tuffa ekonomiska tider. Vi måste nog tänka igenom det.

Vänsterpartiet vill höja skatterna i sitt budgetalternativ med kanske upp till 60 miljarder kronor i enbart höjda inkomstskatter. Sedan tillkommer en del andra skattehöjningar, men vid det här tillfället kan vi lämna dem därhän.

Om Vänsterpartiet ska ompröva sin skattepolitik och dessa 60 miljarder kronor i höjda skatter inte längre gäller, hur ska ni få råd till alla de välfärdssatsningar som ni vill göra? Kalle Larsson har sagt i dag att han vill genomföra en höjning av garantipensionerna för dem som har de allra lägsta inkomsterna som kostar 3 ½ miljard kronor. Men hur kommer Vänsterpartiet att ha råd med satsningen på 3,5 miljarder kronor om helt plötsligt 60 miljarder försvinner bort i finansiering? Är det inte så att satsningen i praktiken försvinner bort? I stället för att administrera en höjning av garantipensionerna om Kalle Larsson hade suttit i regeringsställning hade han tvingats administrera en sänkning av garantipensionerna. Ni tänker väl inte använda en sedelpress som råkar finnas på någon vänsterpartistisk riksdagsledamots riksdagsrum?

Att Vänsterpartiet är ansvarslost i den ekonomiska politiken är tyvärr ingen nyhet. Det kaos som finns i Vänsterpartiets ekonomiska politik kastar nu också långa skuggor över Socialdemokraterna och ytterst över partiledaren Mona Sahlins politiska ledarskap. Mona Sahlin är den första socialdemokratiska ledaren någonsin som har lovat att vid en valseger bjuda in uttalade kommunister i en ny regering.

Herr talman! Alternativet i välfärdspolitiken är tydliga. Det finns en samlad allians som står för en ansvarsfull politik, en offensiv politik, ett starkt politiskt ledarskap i en orolig tid. Mot detta står en splittrad oppo-

sition och en ansvarslös politik som bygger luftslott med låtsaspengar. Om den genomfördes skulle det kunna bli en förödande politik för löntagare och pensionärer.

Herr talman! Jag ber med detta att få yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.
(Applåder)

Anf. 196 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Tobias Krantz kämpade hårt för att få någon att begära replik. Jag gör det. Jag tror att du blir lite glad för det.

Samtidigt måste Tobias Krantz minnas tokigt eller ha läst protokollet från förra debatten lite dåligt. Miljöpartiet flaggade då för en höjning av garantipensionen och avsatte pengar i budget för det. Men vi sade att vi då inte exakt ville slå fast hur det skulle utformas. Det har vi gjort den här gången, och vi har lagt fram ett konkret förslag på hur vi vill använda den miljard ytterligare som vi satsar på de sämst ställda pensionärerna. Det är bra att ni tar steg för att minska skillnaden i skatten, men fortfarande är det en skillnad i skatten. Vi gör en prioritering där vi både höjer garantipensionen och går med på en höjning av grundavdraget som innebär en sänkning av skatten.

Det är fantastiskt att ni tror att vi är så duktiga på att samarbeta eller tycker att vi är duktiga på att samarbeta. Du har en förväntan att vi på två veckor ska hinna snacka ihop oss om ett gemensamt förslag. Det här betänkandet skrevs och justerades i utskottet innan det var bestämt att vi skulle försöka skapa en majoritet att ställa upp som ett motalternativ till er 2010. Om Folkpartiet talar om skattechock är det just vad som drabbar den som blir sjuk eller arbetslös – med en betydligt högre skatt än för sitt vanliga arbete.

Anf. 197 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag minns tydligt debatten förra året. Jag misstänker att jag raljerade då eftersom Miljöpartiets politik inte har ändrats i den delen sedan dess, det vill säga att Miljöpartiet inte vet vilket pensionssystem man vill ha. Så är det fortfarande. Miljöpartiet vet inte det, och det var tydligt under Gunvor G Ericsons anförande.

Sedan får vi fundera över vad den här föreslagna höjningen av garantipensionerna, som Miljöpartiet för fram när det gäller det här utgiftsområdet, i praktiken är värd. Flera av oppositionspartierna – i praktiken alla oppositionspartier – har signalerat att man måste se över sin skattepolitik när konjunkturen ser ut som den gör.

Om ni omvärderar er skattepolitik och de skattehöjningar som ni i praktiken förespråkar, hur ska ni då finansiera de utgiftssatsningar som ni gör på området? Det är den frågan som är relevant att ställa därför att budgeten är en helhet, och budgeten måste ses i sitt sammanhang.

Den fråga som Gunvor G Ericson och andra måste ställa sig är ytterst hur vi tryggar framtidens pensioner på allra bästa sätt. Jag är övertygad om att det bästa sättet att trygga framtidens pensioner är att vi ser till att vi har så många människor i arbete som det över huvud taget är möjligt. Då är jag helt övertygad om att en skattehöjning med tiotals miljarder kronor mitt i en brinnande lågkonjunktur och att införa en straffskatt på lastbilstrafik, som Miljöpartiet vill göra, när Volvo Lastvagnar och Volvo

Prot. 2008/09:51
17 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 11

Personvagnar kämpar för sin överlevnad, inte är någon klok strategi. Så tryggar vi inte framtidens pensioner.

Anf. 198 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Ödmjukhet och respekt är tydligen inte längre Folkpartiets signum. En översyn av pensionsreformen för att faktiskt se om den fungerar som det är tänkt är vad Miljöpartiet har föreslagit i den motion som också finns med i betänkandet. Det är inte alls självklart att det här pensionssystemet är så bra som det är tänkt. I stället för att gå in med ett färdigt förslag vill vi göra en översyn. Går det att förena ett tryggt och hållbart system som också är ekonomiskt hållbart och ekologiskt hållbart?

Klimatomställningen är inte direkt Folkpartiets starka sida.

Det ekonomiska paket som vi har sett – ja, det är ju bra att man nu äntligen kom fram med ett ekonomiskt paket för fordonsindustrin. Men det kräver också att man gör tydliga ställningstaganden för att de här pengarna ska bidra till en omställning av samhället.

Samtidigt som vi har en ekonomisk kris är det också en möjlighet. Kris betyder på vissa andra språk också möjlighet. Vi har nu en chans att ställa om Sverige, att ställa om världen, för att möta de klimathot vi har. Då vore det väldigt dumt att inte utnyttja och se till att använda ekonomiska styrmedel, till exempel skatt på lastbilstransporter som innebär utsläpp. Och då är det smartare att stimulera till en sådan produktion som leder till ett klimatsmart samhälle.

Anf. 199 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag vill påminna Gunvor G Ericson om att Folkpartiet var det första parti i svensk politik som myntade begreppet att förorenaren skulle få betala för det han skitade ned och alltså införde begreppet miljöavgifter i svensk debatt. Det var långt innan Miljöpartiet över huvud taget var påtänkt, vill jag påminna om.

När det handlar om pensionssystemet sker det en kontinuerlig översyn av pensionssystemet inom ramen för den arbetsgrupp som de fem partier som stod bakom pensionsöverenskommelsen har. Vi jobbar dagligen med hur vi ska förbättra och förnya det svenska pensionssystemet så att det bättre kan svara mot de krav som omvärlden ställer och framtiden kommer att ställa.

Det är inte förbjudet för Miljöpartiet, forskare eller matematiker att sätta i gång en omfattande forskning om det svenska pensionssystemet. Det pågår rätt mycket internationell forskning också om det svenska pensionssystemet och görs internationella utvärderingar. I de allra flesta internationella utvärderingar sticker det svenska pensionssystemet ut mycket starkt i väldigt positiv riktning. De flesta länder som nu reformerar sina pensionssystem tittar tydligt på det svenska pensionssystemet och vill gå i den riktningen. Det är det som är sanningen.

Gunvor G Ericson säger att vi måste ha en översyn och att vi inte kan begära att man ska ha ett färdigt system. Jag har full respekt för det, vill jag gärna säga. Men någon idé kan man väl ha. Vi hade den här debatten förra året, och det enda Gunvor G Ericson säger är att vi ska ha en översyn av systemet. Men man kan väl ha några idéer om vart man vill komma.

Jag är en kraftig motståndare till det som är Kalle Larssons idéer, och jag kan hålla med Mats G Nilsson om att det är lite snurrigt här och där. Men det finns en idé om hur ett pensionssystem skulle se ut, och det förtjänar han och Vänsterpartiet respekt för.

Miljöpartiet måste väl kunna ha några idéer. Om man ska ha en översyn och kanske träffa en uppgörelse kan alla inte gå in med ett blankt papper, utan man måste gå in med lite olika idéer. Det blir spännande att se hur era överläggningar går om ni ska komma överens om ett pensionssystem och vilka idéer Miljöpartiet för in i ett sådant samarbete och en sådan samverkan. Det överlåter jag till andra att reda ut.

Jag trivs i den allians som jag deltar i, och vi är överens om vilket pensionssystem vi ska ha.

Anf. 200 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att vi ser vilka storheter vi svänger oss med. Den tanken fick jag när jag satt och lyssnade.

Det pratas mycket nu i dagarna om att regeringen måste satsa och så vidare. Jag kan informera om att med den senaste satsningen, som kom i början av denna vecka, avsätter regeringen 2 100 miljarder i antingen stöd eller garantiförsäkring för att möta krisen. Det hade vi aldrig kunnat göra utan den ekonomiska situation vi har i Sverige, dessutom med en ganska kraftigt avbetalad statsskuld på flera hundra miljarder. Det har alltså varit helt rätt politik.

Detta tryggar välfärden, och detta tryggar pensionerna i sin förlängning.

Samtidigt måste jag tala om att pensionssystemets totala kapital var 4 200 miljarder, alltså det dubbla. Det kan vara bra som ingångsvärde när vi börjar prata om de här storheterna. Och vilka storheter, hur mycket pengar, vi skulle behöva ha för att fondera ett system, som vissa förespråkar, vågar jag inte ens tänka på. Nåväl.

Ibland är det särskilt glädjande att få stå i talarstolen, och detta är ett av de tillfällena. För mig som kristdemokrat är det särskilt glädjande att kunna yrka bifall till förslaget på detta område som handlar om pensioner.

Efter flera års arbete för att kunna förbättra pensionerna för pensionärer med låga inkomster och särskilt garantipensionärer kan vi nu infria ett första steg till en markant förbättring för dessa grupper. För personer med enbart garantipension innebär förbättringen över 200 kronor i månaden och totalt när man räknar upp med prisbasbeloppet ungefär 500 kronor. Sammantaget ger det alltså ungefär 6 000 kronor för dessa pensionärer.

Jag talade häromdagen med en nära släkting som tillhör de här grupperna, och hon hade fått en höjning på 4 500 kronor om året. Det var den största hon hade varit med om sedan hon blev pensionär. Det kan vara bra att ha verkligheten med sig.

Om man ser till nästa års pensioner för personer med inkomstpension finns även här en historisk ökning av pensionen sedan det nya pensionssystemet infördes. Uppräkningen blir hela 4,5 procent, vilket ger en pensionsökning med ca 500–700 kronor i månaden om man räknar in den nya skattesänkningen.

För att ge en överskådlig bild av pensionsutvecklingen för en genomsnittlig inkomstpensionär kan man notera följande vid en genomgång. Då har jag tittat på Försäkringskassans uppgifter och börjat räkna på dem.

Om man jämför en månadspension för en inkomstpensionär på 14 570 kronor år 2006 med pensionen år 2008 framkommer att den faktiska pensionen har ökat med 651 kronor. Den verkliga ökningen av pensionen är alltså 7 812 kronor om året. Till detta kommer för 2009 ytterligare en uppräknings med ca 600 kronor per månad. Därutöver utgår en skattereduktion från och med 2009 med 70 kronor i månaden. Sammantaget innebär detta en förbättring med ca 1 200 kronor i månaden eller 14 400 kronor om året jämfört med 2006 års pension.

Jag tror att det kan vara bra att få siffrorna framför sig och inte bara prata om procentsatser.

Nettoutvecklingen, som kan vara intressant, av inkomstpensionerna relaterat till prisutvecklingen sedan det nya pensionssystemet infördes är i och med nästa års uppräknings drygt 5 procent. Olika institut som har räknat på det faktiska utfallet har nämnt pensionärerna som budgetens vinnare. Även om man inte ska överbetona förbättringarna finns det skäl att vara positiv.

De senaste månadernas sjunkande inflation liksom de nya prognoserna för en nolltillväxt i inflationen nästa år förstärker också köpkraften för pensionärer ytterligare. Grundläggande för det goda resultatet är alliansregeringens åtgärder på olika politikområden som förstärkt intäkterna till pensionssystemet. Arbetslinjen ger resultat, även för pensionärer.

Herr talman! Kristdemokraterna vill gå vidare på den inslagna vägen och göra ytterligare förbättringar för pensionärerna så snart tillfälle ges.

Jag vill ta upp ett litet ämne som har cirkulerat bland annat i Svenska Dagbladet med några orosmoln omkring vårt pensionssystem, och jag vill gärna bemöta dem.

Man har alltså i medierna kunnat notera inslag om en negativ utveckling av framtida pensioner. Frågan har gällt det så kallade balanstalet, alltså pensionssystemets intäkter och utbetalningar. BalaNSTalet har av olika skäl de senaste åren varit nära en nollpunkt men haft visst överskott, och den stora finanskrisen påverkar aktievärdet i vissa delar av fonderna, vilket eventuellt kan leda till ett negativt utfall för nästkommande år. Nu är detta dock inte säkert, men vi anser att det finns skäl för de partier som värnar pensionssystemet att följa utvecklingen och se om det finns några detaljer i systemet som bör ses över. Det måste dock betonas att systemet är stabilt och anses som en förebild för många länder runt om i världen, inte minst de som nu brottas med stora pensionskulder och samtidigt en stor finanskris.

För pensionärer är det viktigt med stabilitet och förutsägbarhet. Detta ger en trygghet inför framtiden, och den vill vi kristdemokrater värna.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 201 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! I valrörelsen gick ni till val på att ni skulle höja garantipensionen för pensionärerna. Maria Larsson har sagt att det är enbart hennes förtjänst att man har höjt garantipensionen. Vi har två ministrar som har sagt att det beror enbart på dem, så ibland kan man undra hur

solidariteten och kamratskapet är i den regeringen. Det kan jag recensera med att säga att det låter lite underligt.

Lars Gustafsson säger att ni har förbättrat köpkraften för pensionärerna. Det blir ett glapp med den politik ni för genom att ni också höjer skatten för pensionärerna.

En pensionär som 2007 hade 8 000 kronor i pension betalade 420 kronor mer i skatt varje månad än en löntagare.

Med det skatteförslag som ni nu lägger fram, med det gap som har blivit mer era skattesänkningar – ert så kallade jobbvdrag – blir gapet nu 440 kronor om inkomsten fortfarande är 8 000 kronor. Skatteskillnaden mellan de arbetande och de icke arbetande ökar.

Varför ska vi straffbeskatta denna gubbe som har jobbat i 50 år?

Jag tycker att det som ni säger är lite lustigt. Jag vänder mig till er allihop eftersom ni sitter i samma regering, har samma synpunkter och så vidare. Ni frågar hur det ska bli med pensionerna om vi bildar en koalition med mp och v? Det är faktiskt så att vi har haft denna pensionsupp-
görrelse i tio år.

Tidigare debatterade arbetsmarknadsutskottets ledamöter. Då sade en av era företrädare att nu prövas ledarskapet i kris.

Det är ni som har ledarskapet. Det ankommer på er att föra pensionsupp-
görrelsen framåt. Det är ert ansvar.

Vad säger Lars Gustafsson om skatteskillnaden? Ska man beskatta pensionärerna mer än alla andra?

Anf. 202 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Det som Siw Wittgren-Ahl sade om arbetsmarknadsutskottet kan vi ta en annan gång eftersom vi inte hinner med det i en replikväxling.

Om vi inte hade gjort några skatteförändringar utan behållit samma skatter som gällde när vi övertog regeringsmakten hade pensionerna för dem som har inkomstpensioner varit ungefär 30 procent lägre, alltså ökningstakten. Det är faktum. Det är ungefär den merintäkt som vi har fått genom att fler är i arbete. Det är ungefär 30 procent. En tredjedel kan man tillräkna de olika politikområdena där vi har fått fler människor i arbete. Färre går sjukskrivna, och fler jobbar. Detta diskuterade vi tidigare. Alltså har det varit bra för pensionärerna att vi har en viss differens i skatterna.

Sedan finns det också ett visst motiv för detta. Den som arbetar har nämligen kostnader för inkomsternas förvärvande som den som inte arbetar inte har. Det är då rimligt att det finns en viss diskrepans. Den ska inte vara hur stor som helst, men en viss diskrepans kan det vara.

Nu har vi tagit ytterligare steg. Vi har förbättrat för garantipensionärerna, och det är den största höjningen som de har fått sedan vi införde pensionssystemet 2002, tror jag att det var. Och inkomstpensionärerna har fått en kraftig höjning. Om inte denna kraftiga förbättring skett hade inkomstpensionen varit negativ därför att vi hade en extrem influens av väldigt höjda drivmedelspriser och höjda priser på mat från utlandet. Tack vare regeringens politik på området och tack vare regeringens skattepolitik har det blivit bättre för pensionärerna än vad det hade varit med den tidigare politiken. Då måste jag säga att det är bra. *Vive la différence.*

Anf. 203 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att Lars Gustafsson tycker att det är bra att pensionärerna betalar 20 miljarder mer i skatt än vad löntagarna gör. Det är vad man har tagit ut. Det säger er egen finansminister. Han säger att om man skulle jämställa ålderspensionärernas och förtidspensionärernas skatter med löntagarnas skatter skulle det kosta samhället 20 miljarder. Ni borde skämmas, för ni säger samtidigt att ni har sänkt skatterna. Ni talar om att vi skulle genomföra en skattechock. Vad är detta för landets pensionärer? Det är bara 21 procent av landets pensionärer som vet om att ni straffbeskattar dem med 20 miljarder. Det är 800 000 pensionärer i Sverige som är organiserade i SPF och PRO. Alla dessa pensionärer tycker att detta är fel. De känner inte igen sig i ert tal om välfärd när det gäller garantipensionärerna. Jag talar inte om tjänstepensionärerna när det gäller höjningen. Men ni straffbeskattar också tjänstepensionärerna. Det är förskräckligt.

Ni har alltså sänkt skatterna med 70 miljarder kronor. 1,5 miljarder kronor ger ni nu tillbaka till pensionärerna genom att de får lite lägre skatt. Men fortfarande är gapet i dag 440 kronor. Ni höjer inte heller bostadstillägget i procent som ni har lovat. Ni bara lovar pensionärerna saker. Ni har inte kommit tillbaka. Ni säger att ni ska fortsätta. Detta handlar om 20 miljarder kronor.

Anf. 204 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Matematik kan man använda på olika sätt. Men om vi tar hela den förbättringspotential som finns vad gäller förbättringar för garantipensionärerna, för inkomstpensionärerna, för de pensionärer som väljer att arbeta och så vidare blir det nog väl så mycket som 20 miljarder om man börjar räkna på det sättet. Så kan man inte bolla med siffror.

Vad pensionärsorganisationerna är irriterade över är att det finns en differens mellan deras skattenivå och skattenivån för förvärvsaktiva. Men det finns faktiskt en saklig skillnad när det gäller att detta är bra för dem själva, för om vi inte hade gjort någonting hade de haft det sämre.

Nu gör Siw Wittgren-Ahl något som jag tycker är exempel på något som är belysande. Någon gång på 60-talet översvämmades Sverige av en sorts dammsugare från Östtyskland. Den var billig, alla kunde köpa den, men den fungerade inte. Alltså är det bättre för alla att vi har gjort denna förbättring.

Sedan ser vi gärna på sikt att man kan utjämna skillnaderna i fråga om skattenivå på olika sätt. Men vi måste först få ett kapital för att göra detta. Och detta har varit bättre för Sveriges pensionärer än om vi hade fortsatt med den gamla politiken.

Anf. 205 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Jag tror att man får avskriva de värsta bluffarna och angreppen från högeralliansen på kontot för politisk frustration. Det är klart att det inte är roligt att se opinionssiffror som ser ut som de som vi ser i dag. Det är klart att det är lockande att hela tiden prata om vad som hände förr och vad som kanske händer i morgon än att stå till svars för den politik som man själv företräder. Men jag tänkte ändå klara ut några enkla missförstånd.

Vi vill avskaffa premiepensionen. Det är väl beskrivet i våra politiska förslag. Vi vill inte ha någon spekulation med pensionärernas pengar. Det tror jag att var och en har möjlighet att läsa sig till om inte annat.

Vi vill inte ta ifrån pensionärerna några pengar – tvärtom. Vi är det parti som föreslår de största bidragen till pensionärerna – höjning av bostadstillägg, återställda pensioner, höjningar av garantipensionerna och höjning av grundavdraget. Det innebär mer pengar till landets pensionärer. Detta är fullt ut finansierat i vår budgetmotion.

Jag tror, ärligt talat, att man från regeringens sida, i stället för att vara så orolig över hur vi inom oppositionen ska kunna hålla ihop, ska vara lite mer orolig över hur pensionärerna upplever de orättvisor som de i dag ser. De blir förbannade när pengarna inte räcker till i slutet av månaden.

För att återgälda detta med valspråk och ordspråk ska jag ge ett råd till alliansens företrädare här i dag. Säg inte upp er från era gamla jobb. Jag tror att ni kommer att behöva dem förr än ni anar.

Anf. 206 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Det vore intressant om du, Kalle Larsson, sade vad det var som var bluffar när det citerades från er motionstext. I tidigare debatter har du väddjat om att vi ska läsa era motioner. Nu har vi gjort det. Om det är någonting av detta som du anser vara sakligt fel får du gärna berätta det.

Det framgår också av er motion, den som du själv har skrivit under, att pengarna som ska tas från premiepensionen ska placeras på exakt samma fondbörs men i AP-fonderna. Är det korrekt?

Anf. 207 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Bluffen är att påstå att vi inte vill avskaffa premiepensionen. Det vill vi. Vi vill bygga om hela pensionssystemet.

Sedan lägger vi också fram förslag som går att ta hänsyn till inom ramen för detta pensionssystem. Jag tror inte att det kan vara så främmande för någon företrädare här i kammaren att om man vill göra om ett system föreslår man också mindre förändringar i det system som finns.

Om Mats G Nilsson förstår det tror jag att han också förstår båda dessa förslag. Bluffen var bland annat att man påstår att vi inte vill avskaffa premiepensionen. Det vill vi.

När det gäller den del som Mats G Nilsson nu nämner är det en förändring inom rådande system.

Vi tänker lite så här: Vi fattar att ni inte kommer att vilja göra om pensionssystemet. Ni tycker av någon märklig anledning att det är alltför bra för det. Men då kan ni väl åtminstone lyssna på vilka små förbättringar som vi försöker göra i andra avseenden.

Anf. 208 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Kalle Larsson, du vill ju riva upp pensionssystemet. Det är rätt illavarslande. Illavarslande var också, noterade vi, att Siw Wittgren-Ahl applåderade. Jag fick dock inte möjlighet till replik på henne.

Kan du berätta om hur det fungerar på er sida? Är det så att ni planerar att riva upp hela pensionssystemet? Vi såg ju att Socialdemokraternas representant ivrigt applåderade när du hävde ur dig det, så applåden får

du ta som ett positivt tecken. Vi andra tycker att det är lite mer illavarslande.

Anf. 209 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror att det hör till god ton att låta repliken gälla den man replikerar på och att inte blanda in andra ledamöter. Men det får väl Mats G Nilsson själv ta ansvar för. Jag berättar vad jag tycker.

(MATS G NILSSON (m): Jag frågade vad du visste ...)

Jag håller på och svarar på frågan; om jag nu kan få använda en och en halv minut, som är den talartid som jag har kvar, till det. Jag berättar var jag står och vad mitt parti anser. Självklart går vi in i ett samarbete med andra partier under förutsättning att vi ska få möjlighet att vara med och påverka så mycket som möjligt.

Som Mats G Nilsson nog är väl medveten om innebär ett samarbete kompromisser. Det innebär att alla partier får ge och ta, som man brukar säga. Var vi landar i olika politiska avseenden har jag ingen som helst anledning att här i kammaren i dag redogöra för, Mats G Nilsson!

Var inte orolig för någonting annat än att kanske behöva gå tillbaka till ditt eget jobb senast vid valet 2010!

Anf. 210 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! För att avsluta det som Kalle Larsson avslutningsvis var inne på vill jag säga att sannolikheten är större att Mats G Nilsson har möjlighet att gå tillbaka till ett jobb om det är regeringens politik som gäller än om det är Kalle Larssons politik som gäller.

Mats G Nilsson hade en fullt relevant undran i en sakfråga. Jag tror att vi är många som inser att ni inte tycker om premiepensionssystemet; det har väl framgått. Frågan är vad ni i stället vill göra.

När man läser Vänsterpartiets motioner och lyssnar på vad ni säger – ni gillar ju AP-fonderna – ska de pengar såvitt jag förstår, Kalle Larsson får gärna rätta mig, som tidigare funnits i premiepensionssystemet i stället in i AP-fonderna.

Både de pengar som placeras i premiepensionssystemet och de pengar som AP-fonderna placerar placeras i rätt stor utsträckning på börsen. Vad blir då skillnaden?

Kalle Larsson, du sade tidigare att du är en stark motståndare till att pensionsspararnas pengar spekuleras bort – jag tror att du använde det uttrycket. Men blir det inte i princip samma problem om de här pengarna i stället förs in i AP-fonderna?

Sanningen är väl – det är väl bättre att Kalle Larsson i så fall säger det – att Kalle Larsson inte gillar att vanliga människor själva får bestämma över sina pensionspengar utan tycker att det är bättre att några AP-fondsdirektörer bestämmer. Är det inte bättre att säga det, Kalle Larsson?

Det är lätt att lova ut pengar. Men det handlar också om att kunna finansiera och om att ha en trovärdig ekonomisk politik. I mitt anförande pekade jag på att det skattepolitiska alternativ som innebär höjda skatter är en del av finansieringen av de utgiftsreformer som ni vill genomföra. För en kort tid sedan sade din partiledare Lars Ohly i en radiointervju att

det skattepolitiska alternativet inte längre gäller, att det är dumt att kraftigt höja skatterna i en lågkonjunktur. Jag tycker att det var en bra slutsats. Men det innebär att ert ekonomiska alternativ faller ihop.

Då är min fråga: Gäller fortfarande beskedet i ert förslag om att garantipensionerna ska höjas – med tanke på vad Lars Ohly har sagt?

Anf. 211 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Den första frågan har jag besvarat. Möjligen får jag säga att jag inte är motståndare till att människor själva får vara med och påverka saker och ting. Tvärtom är det själva grundtanken hos oss. Det är därför vi till exempel är för ett ökat gemensamt ägande i samhället i allmänhet – detta för att människor på ett demokratiskt sätt ska kunna få vara med och påverka.

Den här börsspekulationen innebär att man har försökt utforma systemet så att var och en ska gå och oroa sig för sin personliga del. Har jag gjort rätt investering? Har jag placerat mina pengar på rätt plats?

I ett svep har man mer eller mindre gjort alla människor till börsspekulanter. Visst finns det ett problem med det om man, som jag, tycker att det är en otrygg ekonomi. I grund och botten kan vi kalla det som man spekulerar med för låtsaspengar.

När det gäller frågan om skatter gäller de förslag som vi har lagt fram här i kammaren. Det är de förslagen som vi reserverar oss för, och det är de förslagen som vi så småningom kommer att rösta om. Att man sedan i en politisk debatt diskuterar och funderar över hur man ytterligare kan skärpa och förbättra sin politik är inget konstigt. Nästa gång riksdagen tar ställning till våra förslag får vi återkomma till dem.

Skillnaden här är att vi är ett parti i opposition. Därför har vi inte samma möjligheter att snabbt genomföra vår politik. Det är Tobias Krantz och några av hans kompisar förstås väldigt glada över. Tyvärr är väldigt många människor lidande på grund av detta, inte minst pensionärer. Hade vår politik genomförts skulle det ha varit åtskilliga hundralappar mer till just pensionärer i det här landet. De hade dessutom kunnat se ett pensionssystem som byggde på rimligare principer än vad vi i dag ser. Det tror jag att landets pensionärer kommer att inse. Dock tror jag kanske inte att Tobias Krantz inser det, men det kan jag inte göra så mycket åt.

Anf. 212 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Sanningen är att Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet har röstat mot den ekonomiska politik som regeringen under de senaste åren har genomfört – en ekonomisk politik som enligt Konjunkturinstitutet har lett till att 60 000–70 000 människor som annars inte skulle ha fått jobb har fått jobb. Det har varit en högkonjunktur som har lett till fler jobb – så är det absolut – men det är också så att 60 000–70 000 människor som annars inte skulle ha fått jobb har fått det. Den politiken har Vänsterpartiet i praktiken röstat emot.

De satsningar som ni nu säger att ni på ett antal områden vill genomföra hade det aldrig varit möjligt att genomföra om er ekonomiska politik hade gått igenom. Precis likadant är det nu. Kalle Larsson säger att det inte längre är partiledarens ord som gäller, utan nu gäller er budgetmotion. Om er politik genomförs med en skattechock på kanske 60–70 miljarder, eller vad det nu blir på totalen, undrar jag om det verkligen är

troligt och rimligt att tänka sig att det mitt under brinnande lågkonjunktur leder till fler jobb.

Din partiledare Lars Ohly har uppenbarligen kommit fram till någonting helt annat, så det är rätt intressant att diskutera detta. Vi i alliansen har fått kritik för att vi inte ändrar vår politik när förändringar sker. Men det är uppenbart att Vänsterpartiet, av Kalle Larssons besked här att döma, inte är berett att ändra sin ekonomiska politik om förutsättningarna förändras. Därigenom skapas en väldig misstro och en trovärdighetskris när det gäller Vänsterpartiets ekonomiska politik; det är sanningen.

När det gäller börserna sade Kalle Larsson här i talarstolen att han inte vill ha en börsspekulation med pensionärernas pengar. Sanningen är att Kalle Larsson gärna, med hans ord, vill ha en börsspekulation med pensionärernas pengar så länge det är staten som spekulerar med pengarna. Att enskilda människor själva ska få bestämma över sina pensionspengar är Kalle Larsson emot. Det är ett tydligt besked från Vänsterpartiet.

Anf. 213 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Tobias Krantz säger att det med regeringens politik har blivit lite fler jobb. Det stämmer säkert. Cancersjuka har ju tvingats tillbaka i arbete. Människor som knappt kan lyfta har tvingats tillbaka till arbeten där de tvingas till tunga lyft.

Debatten om sjukskrivningsprocessen hade vi under förra rundan. Tvingar man cancersjuka och människor med arbetsskador tillbaka i arbete kan man självklart skriva in dem i statistiken som arbetande. Jag är helt övertygad om att en del av dem inte hade arbetat om Vänsterpartiets politik hade fått gälla. Vi tycker att människor ska få den rehabilitering som behövs för att kunna komma tillbaka i arbete. Det tar ibland lite längre tid än om människor pressas och tvingas ut i arbete; så är det. Å andra sidan kommer man tillbaka i arbete och då på villkor som man själv varit med om att forma.

Man hade mycket väl kunnat genomföra vår politik i alla avseenden om vi hade haft en majoritet. Jag är helt övertygad om att man då hade fått se fler anställningar i den offentliga sektorn samt fler och bättre satsningar på mindre företag än vad den här regeringen har åstadkommit. Det hade gett ytterligare sysselsättningsvinster.

Det är alltid svårt att sja om det hade blivit annorlunda med en annan politik. Men jag tror att själva förutsättningen för den politiska debatten är att man tror på den politik som man själv företräder. Jag är övertygad om att Tobias Krantz, trots alla motargument, försöker göra det. Jag gör det definitivt.

Avslutningsvis gäller det skattesatserna. Det är klart att man måste vara beredd att förändra sin politik. Vi kommer att här i kammaren presentera våra förslag; där behöver man inte vara orolig. Men det är inte nödvändigtvis så att höjda skatter innebär problem för konsumtionen. Det beror ju på hur man använder skatteintäkterna. En progressiv beskattning till exempel innebär att man tar in mer pengar från dem som har rätt mycket och som annars lägger pengarna i madrassen och använder de pengarna i transfereringssystem och till sysselsättningsinsatser. Det är bättre i en lågkonjunktur än den politik vi i dag ser.

Anf. 214 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Det är den moderatledda regeringen och den moderatledda majoriteten i den här kammaren som sänkt ersättningen i de familjepolitiska stöden, som plockar bort sjukpenningen från sjuka och som har skapat en a-kassa så låg att familjer och barn kan tvingas från hus och hem. Det är den moderatledda regeringen, inte på grund av finanskrisen eller lågkonjunkturen. Det är den moderatledda regeringen och den moderatledda majoriteten i den här kammaren som nu i något som inte kan beskrivas som annat än passivitet lämnar ett tomt blad i den ekonomiska familjepolitiken.

Sveriges barnfamiljer skulle i stället behöva en ambitiös och modern familjepolitik där man investerar Sverige ur jobbkrisen och återställer rättvisan. Sverige, familjerna och barnen tjänar på rättvisa. Det är vårt svar till landets familjer med barn, socialdemokratins svar.

Herr talman! Vägval och skillnader är tydliga i svensk politik i dag, inte minst inom familjepolitikens område. Den moderatledda politiken är slarvig, ansvarslös, den är experimenterande och nu rent av passiv. Ni slösade bort 80 miljarder av våra gemensamma pengar i skattesänkningar som de mest välbeställda nu sitter på. Vi hade behövt de pengarna i dag till barnen och familjerna, till kommunerna och landstingen, till förskolorna och skolorna, till vården och omsorgen.

Det är ni, den moderatledda regeringen, som har sänkt ersättningen i föräldraförsäkringen, men mest för dem som vårdar sina sjuka barn. Det är ni, den moderatledda regeringen, som har förändrat barnens skolgång. Nu är det barn som får bära myndighetspapper i sina ryggsäckar fram och tillbaka till förskolor och skolor, ansvariga för papper som gör att deras föräldrar ska få ut sin rättmätiga försäkring när de har varit hemma och vårdat sina barn. Det är ni, den moderatledda regeringen och den moderatledda majoriteten i den här kammaren, som har sett till att personalen i våra förskolor och skolor får hålla på att pyssla med intyg, som får leka poliser i fråga om föräldraförsäkring i stället för att lägga den tiden i barngrupper, till det som barnen behöver.

Det är ni som har ändrat målet i familjepolitiken och som, som ni själva skriver, accepterar att utfallet inte blir detsamma för alla barnfamiljer. Helt enkelt är det okej att klyftorna ökar också för landets barn och barnfamiljer.

Det är ni som har omfördelat pengarna i vår familjepolitik med bidrag till mammor som redan har sina barn hemma. Kvinnor långt från arbetsmarknaden är nu bidragsförsörjda. Det är ojämnt. Alla kvinnor får betala i sämre anställningstrygghet, i sämre löner och i sämre pensioner. Barnen får betala i en sämre förskola.

Det är ni som har omfördelat våra pengar till en jämställdhetsbonus som är så krånglig och oöverblickbar att den bara kommer att gå till dem som redan delar jämställt, till de par där ekonomin inte har varit något problem när man har delat upp föräldraledigheten. Det här har den moderatledda regeringen och den moderatledda majoriteten i den här kammaren genomfört, inte är det på grund av finanskrisen eller lågkonjunkturen.

Nu är det som sagt passivitet: Ni lämnar ett tomt blad när vi pratar ekonomisk familjepolitik. Det är ert besked till landets familjer med barn – ingenting. Ni presenterar inga nya initiativ, ingenting när det gäller den ekonomiska familjepolitiken nu när jobbkrisen rullar in över Sverige. 50 000 människor har varslats om uppsägning bara i oktober, november och december. Vi vet att en stor del av dessa fått besked om uppsägning. 35 000 människor riskerar att i närtid bli av med sina jobb. Vi vet att familjer med barn drabbas extra hårt.

Jag undrar hur många föräldrar som under den här hösten har fått ställa sig frågan: Kommer jag att ha mitt jobb kvar? Jag undrar hur många barn som den här hösten har hört och som nästa år kommer att höra föräldrarna ge uttryck för oro i den här jobbkrisen. Det är ni i den moderatledda regeringen som har gjort föräldrar och barn mer otrygga än någonsin i jobbkrisens Sverige. Det är ni som har mixat och tricksat med a-kassan så att en halv miljon människor står utanför arbetslöshetsförsäkringen. Det är ni som har förändrat arbetslöshetsförsäkringen så att endast 20 procent av landets löntagare faktiskt får ut sina 80 procent i ersättning. Det är ni som har halverat arbetsmarknadsutbildningen, som har plockat bort stora delar av vuxenutbildningen. Det är ni i den moderatledda regeringen, inte är det på grund av finanskrisen eller lågkonjunkturen.

(Applåder)

Det är nu vi kan och borde investera i landets familjer med barn och investera oss ur jobbkrisen. Det är vårt besked, det är Socialdemokraternas besked, till landets familjer med barn. Det är faktiskt beskedet från hela oppositionen i det rödgröna samarbetet till landets familjer och barn.

Vi är beredda. Vi vill höja taket i den tillfälliga föräldrapenningen och i havandeskapspenningen. Vi vill värna ett barnbidrag till alla barn, och vi är beredda att höja barnbidraget med 100 kronor per månad. Vi har till och med sagt att vi är beredda att som extra stimulans ge ett extra barnbidrag i jul till alla barnfamiljer. Vi vill höja flerbarnstillägget med 10 procent.

Vi ser att ensamstående med barn är i en särskilt utsatt situation. Vi är beredda att höja underhållsstödet med 100 kronor i månaden. Vi är beredda att införa en särskild föräldrapeng för att ensamstående ska få möjlighet att överlåta sin föräldrapeng till en annan försäkrad om man själv blir sjuk under föräldraledigheten.

Vi är beredda att införa en gemensam månad så att båda föräldrarna får vara hemma den första månaden med sina små barn. Vi tror att det är bra. Vi vet att omsorgsrationaliteten utvecklas när barnen är små. Det här ger en möjlighet för båda föräldrarna att tidigt knyta an till barnet. Det är bra för barnet, och det är bra för jämställdheten.

Vi ser att familjer med barn i behov av särskilt stöd behöver mer av vårt engagemang. Vi är beredda att göra en översyn av vårdbidraget för att se att det faktiskt är det stöd som det ska vara. Det är vårt besked. Vi höjer ambitionsnivån på familjepolitikens område för framtidstro, för rättvis fördelning och hopp, för en generell solidarisk familjepolitik med kompensation för de allra mest utsatta. Vi är fullständigt övertygade om att det här skulle ha varit ett välkommet besked till landets familjer och barn. De förtjänar ett sådant besked. Det hjälper oss dessutom ur jobbkrisen.

Sverige tjänar helt enkelt på rättvisa, men ni, den moderatledda regeringen och den moderatledda majoriteten i den här kammaren, har valt en annan väg. Det blir inga höjda barnbidrag, det blir inget höjt tak i den tillfälliga föräldrapenningen. Det blir inga höjda underhållsstöd. Det blir inga höjda flerbarnstillägg, och det blir ingen gemensam månad för föräldrarna. Det är ert val, den moderatledda regeringens val, inte på grund av finanskrisen eller lågkonjunkturen.

Jag upprepar: Sverige, barnen och familjerna tjänar på rättvisa nu mer än någonsin i jobbkrisens Sverige.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att vi socialdemokrater naturligtvis står bakom vårt särskilda yttrande där vi berättar att vi har finansierat allt till sista kronan och att vi är beredda att ge mer pengar till landets familjer och barn. Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 36, 37, 39, 48, 50 och 59.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ronny Olander, Jasenko Omanovic, Veronika Palm och Siw Wittgren-Ahl (alla s).

Anf. 215 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Vi kunde under den föregående debatten konstatera att regeringen glömmer de äldre och fortsätter att föra en politik där orättvisor mellan löntagare och pensionärer växer. Nu är vi inne på ett annat område, och här kan vi konstatera att regeringen för en politik som gör att barnfattigdomen ökar i Sverige.

Fler barn än tidigare lever i dag under fattiga förhållanden. Det är, som tidigare sades, inte ett resultat av någon finanskris, inte ett resultat av något slags opåverkbara händelser och skeenden utanför politisk kontroll, utan det är ett resultat av den politik som regeringen faktiskt med berätt mod för och avser att fortsätta föra.

Vi har från Vänsterpartiets sida låtit riksdagens utredningstjänst med sina framtidsmodeller räkna ut hur barnfattigdomen skulle öka med den politik som regeringen för. De konstaterar att barnfattigdomen bland alla barn under 18 år ökat från 8,4 procent 2006 till 11,5 procent 2009. Det är nästan en fördubbling av andelen fattiga barn. Och i hushåll med ensamstående föräldrar ökar barnfattigdomen under samma tid från 14,9 procent till 26,9 procent. Vart fjärde barn till en ensamstående förälder är alltså ett barn som lever i fattigdom. Det är uppenbart att det i den här regeringens ögon ska löna sig att vara en högavlönad, frisk och gift man utan barn. Det är liksom idealmodellen, en riktig A-människa, i den här regeringens politik. Det är i alla fall så som politiken är utformad för att slå. Det är den gruppen som gynnas mest av den omvända fördelningspolitik som regeringen för.

Herr talman! Jag sade att det är regeringens medvetna politik som ligger bakom detta, och det är det. När man tittar på vad regeringen har gjort blir det ganska uppenbart. Man har sänkt taket i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen. Det är en besparing på drygt 300 miljoner kronor. Man har ändrat beräkningarna av SGI, den sjukpenninggrundande inkomsten, för föräldralediga, vabföräldrar,

höggravida. Man sparar i runda slängar 1 miljard på detta. Man skär ned med över 1 miljard kronor på småbarnsföräldrar.

Det är klart att det här är bekymmersamt för regeringen. Om det här skulle komma ut i öppen politisk debatt skulle det vara väldigt jobbigt för regeringen. Därför pratar man helst om andra saker, om sina skattesänkningar som nedskärningarna på småbarnsföräldrar har bekostat.

Faktum är att skattesänkningar generellt sett gynnar dem som tjänar mycket. Även jobbskatteavdraget, som är regeringens huvudnummer när det gäller skattesänkningarna, är utformat så att det ger mer till dem som tjänar mycket. Men ensamstående föräldrar och småbarnsföräldrar generellt är ju verkligen människor som är i behov av goda ekonomiska förutsättningar, för vad är det egentligen som händer när småbarnsföräldrar inte har tillräckligt med pengar? Ja, det är inte spekulationspengar vi talar om. Det är inte att man köper 300 aktier mindre. Det är inte att man kanske väljer champagne i stället för någonting annat till maten. Det handlar inte om att man avstår från att köpa en tredje bil. Det är inte det att man avstår från att åka på semester fem gånger om året och i stället bara åker fyra.

Det vi talar om här är fattigdom. Det är att barn inte har råd att följa med på skolutflykter. Det är ungar i vanliga svenska hem som får skämmas därför att deras föräldrar helt enkelt inte har råd att köpa nya kläder, inte har råd att köpa nya skor när det blir vinter. Det har ändå funnits något slags uppfattning, tycker jag som har växt upp under en tid av någorlunda god välfärdsolitik, att vi inte skulle ha ett samhälle där människors inkomster avgjorde deras barns framtid. Det är inte en demagogisk överdrift från min sida, utan det är statistiskt säkerställt i de beräkningar som är gjorda, att vi är på väg tillbaka till en tid då föräldrarnas bristande ekonomi drabbade barnen. Det finns barn som inte längre får rätt näring därför att de inte har föräldrar som har råd att köpa tillräckligt bra mat. Det finns hemlösa barn i Sverige i dag. Det är också ett resultat av den politik som förs. Här står skattesänkningarna som gynnar de välbeställda mot den välfärd som gör att alla människor – stora som små, barn som pensionärer – ska kunna få sin rätt till ett värdigt liv tillgodosedd.

Herr talman! Det är uppenbart att den här regeringen satsar på helt andra saker än jämlikhet, jämställdhet, sådant som gör att skillnaderna mellan män och kvinnor och mellan fattiga och rika utjämnas. Tvärtom för man en politik som snarare gödslar ojämlikhet och ojämställdhet, för vad annat kan man säga om vårdnadsbidraget? Det är en påstådd politisk reform men snarare ett steg långt tillbaka i tiden. Det handlar om att i stort sett uteslutande kvinnor förväntas vara hemma med en ersättning på 3 000 kronor i månaden. Jag säger i stort sett uteslutande kvinnor. Vi har ju i alla fall erfarenhet från Finland och Norge där 96 procent av dem som tog ut vårdnadsbidragen, enligt de modeller man har där, var kvinnor.

Kvinnor som förlorar pensionspoäng, kvinnor som förlorar karriärvägar, kvinnor som förlorar makt över sina egna liv och över samhällets utveckling är resultatet av vårdnadsbidraget. Den som slår sig för bröstet för en sådan politik är förmodligen lite halvblind i alla fall.

Herr talman! Vi står förstas bakom samtliga våra egna reservationer. För tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 59 under punkt 55.

Herr talman! Det är uppenbart att regeringen har gett upp. Det är inte jag som säger det. Det säger man själva när man ändrar målen för det här politikområdet. Det nya målet ska vara att bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Tidigare var det att skillnaderna i de ekonomiska villkoren för människor med och utan barn skulle minska. Det vill man inte längre. Man vill inte att skillnaderna mellan de som har barn och de som inte har barn ska minska längre. Man har tänkt att det ska bli lite bättre så där i allmänhet, så där lite välvilligt. Jag borde kanske inte vara överraskad, men det är inte regeringens uppfattning att man ska utforma en politik som ska minska skillnader och klyftor. Det är uppgivenheten som politisk strategi vi ser.

Herr talman! Jag ska säga några ord om vad vi föreslår och vad vi vill göra. Vi avvisar de orättvisa skattesänkningarna som regeringen vill genomföra. Vi avvisar miljardbesparingarna på småbarnsföräldrar, också på sjuka och arbetslösa. Det här är de saker som har ökat fattigdomen också för barn. Det är de utförsäkrade som har barn som också får ekonomiskt sämre villkor. Det är barn till föräldrar som inte längre har haft råd att betala avgiften till a-kassan och därför nu står oförsäkrade som är de fattiga barnen vi här talar om.

Vi vill i stället ha en generell politik för full sysselsättning i ordets verkliga bemärkelse. Vi vill ha rätt till heltid. Vi vill ha höjda tak och ersättningsnivåer i socialförsäkringen och en mer progressiv beskattning än den vi ser i dag. Vi vill ha en välfärdsoffensiv som innebär att man anställer människor där de behövs allra mest just nu, i välfärdssektorn – i vården, skolan och omsorgen – så att man kan höja kvaliteten i verksamheterna och samtidigt ge människor möjligheten och rätten till arbete.

Vi vill individualisera föräldraförsäkringen. Vi har aldrig riktigt begripit det där med att barn ska vara ett ansvar för kvinnor och lite av en fritidssysselsättning för män. Så bygger man ingen jämställdhet. Så bygger man inte ett samhälle där man tar lika ansvar för hem och barn och därmed också får samma möjlighet till karriär i arbetslivet.

Vi vill höja och indexera underhållsstödet. Vi vill höja barnbidraget. Vi har föreslagit, som en trevlig julklapp till alla barnfamiljer, att man skulle dela ut ett extra barnbidrag. Det är ett förslag vi har gemensamt med det största partiet inom oppositionsblocket. Vore inte det en trevlig liten julklapp att dela ut? Det är pengar som oftast kommer väl till användning direkt och omedelbart och som därmed också gynnar konsumtionen – inte konsumismen som vi ska försöka undvika att gynna – i ett läge där ekonomin faktiskt behöver stimuleras.

Vi gör förstås också reformer på en rad andra politiska områden som påverkar detta område, som påverkar villkoren och förutsättningarna för barn att inte längre behöva leva under fattiga förhållanden. Jag ska inte trötta kammarens redan trötta ledamöter med att rada upp alla de förslag vi lägger fram på andra områden. De rör bostadsbidrag, anställningar, satsningar på förskolan och så vidare. De är säkert välbekanta för kammarens ledamöter.

Låt mig konstatera en sista sak. Det här området går under beteckningen Ekonomisk familjepolitik. Vi har aldrig riktigt begripit varför. Det handlar ju om barn. Därför lämnar vi, eftersom vi inte heller ger upp detta, också förslag om att man döper området till Ekonomisk barnpoli-

tik. Målet borde vara att inte ett enda barn ska behöva växa upp och leva under fattiga förhållanden. Med den här regeringens politik ser vi det omvända. Allt fler barn kommer att behöva skämmas när de går till skolan för att de inte har råd att följa med på klassresan. Allt fler barn kommer att ha föräldrar som i sin tur skäms för att de inte kan ge sina barn det alla föräldrar vill ge sina barn, nämligen en trygg uppväxt under värdiga förhållanden.
(Applåder)

Anf. 216 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Jag skulle kunna använda hela anförandet till att peka på de ojämlikheter som ökar för barn i Sverige som en konsekvens av regeringens politik. Men jag väljer att i stället tala om Miljöpartiets förslag.

Vår julklapp till barnen handlar om att föräldrarna ska få ha kvar sina jobb. Vi har i den motion som vi diskuterade tidigare skjutit till 5 miljarder extra till kommuner och landsting de närmaste åren för att motverka den konjunktur vi är inne i.

Många småbarnsföräldrar upplever en enorm stress över att de inte i tillräcklig utsträckning kan vara tillsammans med sina barn under de viktiga småbarnsåren. I dag finns en möjlighet till deltidarbete under den tid barnen är små. I realiteten är dock denna möjlighet starkt begränsad för många människor på grund av att man inte har råd att gå ned i lön.

För att skapa möjlighet för fler att gå ned i arbetstid har Miljöpartiet föreslagit en ny del i föräldraförsäkringen som vi kallar barntid. Reformen ger fler människor möjlighet att minska sin arbetstid utan att förlora kontakten med arbetsmarknaden. Det är viktigt att kunna förena arbete och föräldraskap.

I Miljöpartiets vårmotion aviserade vi att barntidsförslaget skulle utvecklas. Jag vill här beskriva hur vi har utvecklat det. Uttaget av barntid blir mer flexibelt så att det går att fördela barntidsuttaget under hela den tid man har rätt att gå ned i arbetstid, det vill säga till dess barnet fyller åtta år.

Ersättningen blir individuell och kopplad till barnet. Varje förälder får två års barntid för varje barn. Man kan inte överlåta den till den andra föräldern, utan varje förälder får sin del.

Barntidsersättningen utgår även om man arbetar mer än 75 procent. Ersättningen minskar då proportionellt och blir mindre ju mer man arbetar. Ersättning utgår även om man arbetar mellan 50 och 75 procent. Ersättningen blir då 2 500 kronor per månad. Det om barntid.

Ensamstående föräldrar har ofta en ekonomiskt svårare situation än andra. Det gäller särskilt för dem som arbetar i yrken där löneläget är lågt, vilket gäller många kvinnor. För att förbättra deras situation ekonomiskt vill vi göra en höjning med 300 kronor i månaden av det särskilda bidraget som utgör en del av bostadsbidraget.

Konstruktionen av bostadsbidraget är sådant att särskilt bidrag och bidrag till bostadskostnader minskas om inkomsten är högre än 117 000 kronor för ensamstående och för makar 58 800 för varje make. Därför utgör höjningen av det särskilda bidraget ett träffsäkert sätt att förbättra situationen för alla föräldrar med låga inkomster men omfattar i praktiken särskilt de ensamstående med låga inkomster. Kostnaden uppskattas

till ca 600 miljoner kronor och omfattar ungefär 170 000 barnfamiljer. Det är en viktig grupp som behöver stöd i denna ekonomiskt svåra tid.

Majoritetspartierna avvisar förändringen av bostadsbidraget och tar inte hänsyn till ensamstående föräldrars situation. För Moderaterna med stödpartier är tydligen annat viktigare, till exempel vårdnadsbidrag för ett fåtal.

Den förälder som har ensam vårdnad om ett barn är extra sårbar. Vid egen sjukdom har den föräldralediga ensamföräldern inte möjlighet att ta hjälp av någon annan för tillfällig vård av barnet så att denna person får ekonomisk ersättning. Det är en avsevärd skillnad i förhållande till föräldrar som delar på föräldraskapet. Blir den föräldraledige sjuk kan den andra föräldern ta över vården med tillfällig föräldrapenning. Skulle denna förälder i sin tur vilja kan han eller hon överlåta det på någon annan som då kan få tillfällig föräldrapenning i stället.

Ensamförälder som själv blir sjuk under föräldraledigheten blir däremot hänvisad till att efter bästa förmåga lösa situationen själv. Det innebär en stor ekonomisk otrygghet och ett beroende av andra människors välvilja. Det som samhället har ett generellt stödsystem för när det gäller två föräldrar finns med andra ord inte alls för ensamföräldrar.

I Sverige lever 160 000 barn med en förälder som har ensam vårdnad. Miljöpartiet anser att dessa barns rätt måste likställas barns som har två föräldrar.

Frågan uppmärksammades av *Föräldraförsäkringsutredningen* (2005:73) som föreslog att ”en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete får vårda ett barn istället för föräldern och beviljas ersättning i form av särskild föräldrapenning”.

Miljöpartiet anser att denna lagändring bör genomföras. Vi vill också ta bort regeln om att barnet måste vara äldre än åtta månader innan föräldrapenning kan överlåtas eller innan tillfällig föräldrapenning kan ges. Det är en angelägen reform. Blir man sjuk och inlagd på sjukhus har man inte denna rätt om barnet är under åtta månader, vilket kan drabba både barnet och föräldern på ett mycket tokigt sätt.

Avslutningsvis vill jag gå in på målet. Kalle Larsson redogjorde förtjänstfullt för en förändrad inriktning. De borgerliga partierna försökte redan förra året ändra inriktningen på målet så att det inte längre ska vara intressant att jämföra skillnader mellan barnfamiljer och andra utan bara skillnader barnfamiljer emellan. Det är anmärkningsvärt.

Självklart står jag bakom samtliga reservationer i betänkandet men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 36 om detta nämnda mål för utgiftsområdet Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Anf. 217 LARS-ARNE STAXÄNG (m):

Herr talman! Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Inom vårt utgiftsområde 12, Ekonomisk trygghet för familjer och barn, är de finansiella skillnaderna i budgeten för 2009 ganska små, även om det låter som något annat när man hör oppositionen framföra sin åsikt. Däremot finns det, som vi har märkt, stora ideologiska skillnader som jag återkommer till.

Prot. 2008/09:51
17 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

Området innehåller som bekant allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring, underhållsstöd, bidrag till internationella adoptioner, barnpensioner och efterlevandestöd för barn, vårdbidrag för funktionshindrade barn och pensionsrätt för barnår.

Totalbudgeten för alliansbudgeten är på drygt 68 miljarder kronor. Det är viktigt att ha ett tydligt barnperspektiv när man formar politiken, så att föräldrar oavsett livssituation kan ge en materiell bas för sina barn. Med samma utgångspunkt ska den främja ett mer jämställt förhållande föräldrar emellan.

Den sociala ingenjörskonsten, med gamla galjonsfigurer som Gunnar och Alva Myrdal i spetsen, har i decennier präglat svensk familjepolitik. Resultatet har många gånger i all välmening lett till ökad likriktning och likformning för barnfamiljerna. Föräldrarna och andra vårdnadshavare har många gånger inte kunnat välja vare sig omsorgsform eller var omsorgen ska göras. Ofta har barnperspektivet lyst med sin frånvaro även om de sociala ingenjörerna gärna tagit ordet i sin mun. Det har inte sällan varit helt andra prioriteringar och mål som varit styrande.

Därför är det heller inte förvånande att vänsterkartellen än i dag vill utveckla kvoteringar och andra regleringar i familjepolitiken.

Herr talman! Det finns också saker som Socialdemokraterna eller de övriga rödgröna inte pratat lika högt om. Det är bland annat att det finns forskning på att det är mycket viktigt att små barn måste anknyta till sina föräldrar eller de närmaste människorna de första åren för att bli trygga människor för resten av sitt liv. Några barn har mer behov än andra. När denna anknytning inte fungerar tillfredsställande har barnet ofta svårt att känna tillit och bekräftelse långt upp i vuxen ålder.

Många barn och ungdomar mår inte bra i dag. Den psykiska utsatt-heten har ökat väsentligt på senare år. Det är i dag inte ovanligt att svälta sig redan i unga år, att känna sig utanför, ensam och till och med mobbad.

Det finns också många som har destruktiva tankar om sig själva. Det är allvarligt för samhället. Det är allvarligt för de vuxna föräldrarna, men det är framför allt allvarligt för barnen och ungdomarna. Det är dessa sakskalet som ligger bakom de familjereformer som alliansen redan har genomfört och tänker genomföra de närmaste åren.

Tidigare var det så att de föräldrar som valde det som politikerna har fastställt kunde få full utdelning i den familjepolitiska rouletten.

Men om man skulle vilja ha det på ett annat sätt var det stopp. Det är framför allt här som den ideologiska skiljelinjen går mellan den borgerliga alliansen och de socialistiska partierna. Det är här som skillnaden är störst mellan regeringens familjereformer och de socialistiska grönröda förslagen och reservationerna.

Alla förslag som alliansen lägger fram utgår från att det är den enskilda föräldern eller familjen som ska och får välja vad som är bäst för de inblandade, inte minst för barnen.

Det är en stor skillnad. Alla som har eller har haft små barn, vet vilka olika förutsättningar som kan finnas mellan barns behov av stöd och relation med sina föräldrar både i tid och i rum.

Det ena barnet är moget redan efter ett år och behöver stimulans av andra barn och pedagoger. Ett annat barn behöver kanske en tät relation

och anknyta med mor och far i flera år för att bli en hel och trygg människa för framtiden.

Det är därför jag med glädje konstaterar att vi redan har infört flera reformer som ger en större valfrihet för Sveriges föräldrar. Jag pratar förstås om jämställdhetsbonusen och vårdnadsbidraget. Det är viktigt att poängtera hur de olika förslagen kompletterar varandra, vilket verkligen leder till en riktig valfrihet som familjerna inte har kunnat dra nytta av förut. Det är också viktigt att dessa reformer ska ses som delar i vår samlade familjepolitiska reform som också innehåller barnomsorgsavgift och satsningar på ett ökat pedagogiskt inslag i förskolan.

Dessa kommer under 2009 och 2010. Dessutom kommer också, vilket ska poängteras, en efterlängtat reform för ensamstående föräldrar. Det handlar om att under nästa år genomföra en utredning som ska leda fram till en proposition om särskild föräldrapenning för en bekant eller släkting, förutom för den andre vårdnadshavaren.

Många motioner från alla partier i riksdagen behandlar just detta. Jag vill bara bekräfta att detta är en viktig reform som planeras komma den 1 januari 2010. Det som oppositionen i många år har pratat om blir nu verklighet.

Det är en viktig milsten för att hjälpa de ensamstående föräldrarna. Trots att Sverige är ett av de länder i världen som enligt FN:s Unicef har en mycket bra familjepolitik finns det saker som kan bli bättre. Därför är det efterlängtat att regeringen dessutom avser att tillsätta en utredning om bidrag till särlevande föräldrar med barn – det är utredning nummer två. Även på denna punkt har det funnits ett antal motioner som nu kan få sina svar.

Herr talman! Alliansen har med detta förslag en gemensam familjepolitik som ger Sveriges familjer en valfrihet att hitta den bästa omsorgen för just sin situation. Denna politik kommer att fortsätta för att ytterligare täta välfärdsstatens springor inom detta område. Jag tänker närmast på framtida förslag som kommer att göra det lättare för ensamstående föräldrar. Vi inte bara pratar inom alliansregeringen.

Hur ser det då ut på den rödgröna sidan? Är man överens i alla familjefrågor? Nej, det kan man definitivt inte säga. Man är överens så länge man pratar om att få bort alliansregeringen. Det har vi hört ett antal vittnesmål om här i dag. Men sedan är enigheten slut. När det gäller hela socialförsäkringsområdet är man överens i 5 reservationer av 59. När det gäller det här avsnittet, Ekonomisk trygghet för familjer och barn, är man bara överens i 2 av 24 reservationer. Ja, sannerligen har man en lång väg att vandra innan vänsterkartellen är ett rödgrönt alternativ som är värt namnet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut under utgiftsområde 12. Jag yrkar även avslag på de motioner och reservationer som har inkommit under detta område.

Jag vill vara extra tydlig. Alliansregeringen kommer att fortsätta arbetet steg för steg för en bättre familjepolitik som kommer att gynna barnfamiljerna. Det här är alliansens familjepolitik. Det är också Moderaternas familjepolitik, men det är framför allt barnens och föräldrarnas politik här i Sverige.

(Applåder)

Prot. 2008/09:51
17 december

Socialförsäkrings-
området

Utgiftsområde 12

Anf. 218 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Familjepolitiken ska alltid utgå från barnens bästa. Det har vi hört, och det är viktigt. Men för att barnens bästa ska komma i centrum måste man ge föräldrarna förutsättningar att ordna det som de tycker att det är bäst. Vem känner barnens behov bäst om inte föräldrarna?

Familjepolitiken har faktiskt sin grund i hur familjens situation ser ut – det har vi också hört – hur föräldrarna förvärvsarbetar, delar ansvaret för hem och familj och delar föräldraledighet och så vidare. Fast vi vet att Sverige är världens mest jämställda land är det väl under just det här utgiftsområdet som vi tydligast ser hur långt vi har kvar till jämställdheten. Vid detta har ju Miljöpartiet förtjänstfullt uppehållit sig ganska länge.

Socialdemokraterna avvisar också alliansens förslag och säger att vi cementerar gamla könsroller. Min stilla undran är: Vems politik är det som cementerar könsroller? Vems politik beror det på att vi är där vi är i dag med de könsroller som finns?

Jag måste i det sammanhanget också säga att det förslag som oppositionen kommer med, med bidrag, bidrag och extra barnbidrag, som Vänsterpartiet sade – hur många nya jobb ger det i finanskrisen? Vad jag förstår blir det inte ett enda jobb av det. Det vi i alliansen gör är att vi satsar på en helt annan finanspolitik. Vi har gjort historiska satsningar på infrastruktur, närtidssatsningar, forskningspropositioner och möjligheter för föräldrar att faktiskt få ett arbete och utvecklas inom sitt område om de nu blir arbetslösa av varslen. Vi ska inte använda familjepolitiken som den buffert som ska se till att föräldrarna kan försörja sig.

Som aktiv centerpartist och också aktiv inom Centerkvinnorna i många år måste jag säga att detta med jämställdhetspolitiken och att bryta könsrollsmönstren är väldigt viktigt. Det är precis som Lars-Arne Staxäng sade: De reformer som vi i alliansen har beslutat om och nu verkställer ska bidra till detta.

Vårdnadsbidraget och jämställdhetsbonusen är två viktiga reformer som ser till att värna om jämställdheten, så att den kommer vidare. När det gäller vårdnadsbidraget måste jag säga till Matilda och Socialdemokraterna att ni hånar de föräldrar som hett har längtat efter möjligheten att vara hemma med sina barn längre än ett år. När riksdagsledamöter i talarstolen hånar föräldrar för att de väljer att mot en mindre ersättning kunna vara hemma tycker jag att det är skrämmande.

Jag kollade hur många föräldrar i Enköpings kommun som hade ansökt om vårdnadsbidrag. Det var tio. En av dem var en pappa, för övrigt. Det ni i Socialdemokraterna har sagt är att vårdnadsbidraget skulle ruinera kommunernas barnomsorg och försämra den. Då måste jag fråga: Tror ni att tio föräldrar som vill ha vårdnadsbidrag kommer att påverka den kommunala barnomsorgen i Enköpings kommun i övrigt?

För övrigt finns det inga studier som talar för att barn på dagis skulle ha det bättre. Enligt RUT finns det inga större svenska studier av konsekvensen av att små barn vistas på dagis, och det är en oerhörd brist.

Jämställdhetsbonusen är för krånglig, och därför kan man inte tycka att den är bra. Men vi har varit konsekventa i vår strävan. Det är viktigt att medverka till jämställdhetsbonusen så att kvinnor kan gå ut på arbetsmarknaden och lönemässigt inte komma efter männen. På det sättet bidrar vi också till att papporna är hemma och tar ansvar för sina barn.

Jag måste hålla med om att det är angeläget att båda föräldrarna ska kunna vara hemma tillsammans under en längre period och ta ut föräldraförsäkring. Jag skulle önska att det kunde vara tre fyra månader som man kunde ta ut föräldraförsäkring tillsammans. Det är en vision, en idé, och de är ju till för att verkställas.

Höjda bidrag är oppositionens melodi. Vi i alliansen väljer en annan väg. Jag är övertygad om att när fler föräldrar nu har varit ute på arbetsmarknaden är det mycket viktigare för barnen än att föräldrarna är hemma och lever i utanförskap, för sådant har följder för barnen.

När det gäller ensamstående föräldrar hörde ni av Lars-Arne Staxäng att det finns en utredning som är på gång. Man har aviserat denna utredning om hur bidragen påverkar under åtminstone de två år som jag har varit i riksdagen. Jag beklagar att man inte har fått den än. Jag ska personligen se till att den verkligen kommer i gång nästa år. Det är mycket angeläget, för utan den kan vi inte bryta detta bidragsmönster och möjliggöra för föräldrarna att försörja sig på andra sätt.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avstyrker samtliga motioner och reservationer.
(Applåder)

Anf. 219 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Om man pratar med föräldrar visar det sig att deras inställning ofta är lite annorlunda än de flesta professionella politikerna när det gäller familjepolitiken.

Inför en sådan här debatt brukar jag passa på att prata med barnfamiljer som jag känner. De säger ofta att de vill ha någorlunda ekonomisk trygghet, barnvänlig bostad, bra förskola och så vidare. Men hur vill de ordna sin vardag? De vill ordna vardagen så att det blir tid för både barn och arbete, för både karriär och familj. Väldigt sällan träffar jag några mammor och pappor som har en bestämd åsikt om kvotering eller om antalet pappamånader i lagstiftningen och så vidare.

De flesta jag pratar med säger att situationen kan se olika ut vid olika tidpunkter. När första barnet föddes var det kanske pappan som var hemma mest. När det andra föddes var det mamman. En del har valt att pappa och mamma är hemma några veckor till, även efter att föräldraförsäkringen gått ut, kanske för att vänta över sommarmånaderna innan barnet börjar på dagis.

Det är många frågor i familjepolitiken. Naturligtvis ska vi ha som utgångspunkt att barnens trygghet ska säkras. Positiv utveckling ska uppmuntras. Då är familjepolitiken väldigt stor – inte bara det ekonomiska utan också förskolepolitik, skolpolitik, barnhälsovård och så vidare hör dit.

Sedan ska familjepolitiken lägga grunden för att män och kvinnor ska ha samma möjlighet att forma sina liv. Jämställdheten är traditionellt en väldigt viktig fråga för mitt parti. Vi har alltid sagt att strukturer i samhälle och arbetsliv gör att kvinnor och män har olika förutsättningar att kombinera arbete och barn.

Det är också viktigt att utgå från att familjer kan se helt olika ut. Det kan vara ensamma föräldrar. Det kan vara två föräldrar som är män eller två föräldrar som är kvinnor och så vidare.

I familjepolitiken går det alltså inte att bara prata om *ett* mål, oavsett om det målet handlar om ekonomi, jämställdhet eller kvaliteten i förskolan och så vidare. Man måste inse att det finns en väldig massa delar som är viktiga i familjepolitiken. Ibland står delvis också olika principer emot varandra.

Jämställdhetsbonusen, som alliansen nu genomfört, uppmuntrar både mammor och pappor att ta ett aktivt ansvar för barnen, och det är positivt. Alla är överens om att det är bra för barnen med ett jämnare uttag av föräldraledigheten. Det är då också lättare för både män och kvinnor att återgå till arbetet. Det motverkar löneskillnader och så vidare.

Därför tycker jag att jämställdhetsbonusen är en väldigt bra avvägning. Den uppmuntrar jämställdhet utan att samtidigt låsa föräldrarna vid till exempel en stenhård kvotering eller delning av föräldraledigheten, som Vänsterpartiet till exempel driver och som Socialdemokraterna nu också är på väg mot.

Jämställdhetsbonusen uppmuntrar men tvingar inte.

Man har också infört rätten för kommunerna att införa vårdnadsbidrag på 3 000 kronor i månaden per barn, upp till tre års ålder. På det sättet kan föräldrarna få större möjligheter att tillbringa ännu lite mer tid med barnen.

Jämställdhetsbonusen och vårdnadsbidraget framställs ofta som två motstående reformer. Jag ser tvärtom de förslagen som att de är starka gemensamt därför att de tillsammans ökar jämställdheten och friheten och möjligheten att bestämma själv.

I många fall tror jag – vi får se, för det har inte varit så länge än – att vårdnadsbidraget kommer att tas ut i samband med avslutad föräldraledighet och bli en förlängning av den.

Familjer kan, som sagt, se olika ut. Ibland glömmer man det som några tidigare talare har varit inne på, hur många ensamstående föräldrar det verkligen finns. De flesta är mammor, som det ser ut i dag. Med ensamstående menar jag en ensam vårdnadshavare som har hela ansvaret för barnet. Det är 135 000 barn som har en ensamstående förälder.

Det är naturligtvis viktigt att inte minst de barnen och de föräldrarna inte har en låg standard och ett alltför jobbigt vardagsliv.

Under åren 2003–2007 – det är fyra år och huvudsakligen innan någon alliansregering hade kommit till – ökade andelen ensamstående fattiga, som alltså låg under medianinkomsten, från 17 procent till 31 procent. Nästan dubbelt så många ensamstående har alltså fått dålig ekonomi på fyra år.

Därför uppskattar jag verkligen att alliansregeringen nu uppmärksammar detta och tydligt beskriver att man ska bereda och utreda och lämna förslag för att förbättra de ensamstående föräldrarnas situation.

Länge har det till exempel varit ett problem, som vi hörde nyss, när en ensam förälder blir sjuk och det inte finns en annan förälder som kan ta hand om vårdnaden. Det är naturligtvis både ett praktiskt problem och ett ekonomiskt problem för den ensamma föräldern.

Regeringen utlovar nu att återkomma med förslag om särskild föräldrapeng och också andra åtgärder.

Herr talman! Budgetskillnaderna är inte så stora som det kan låta i en sådan här debatt. Regeringen föreslår att vi ska lägga 68 ½ miljard på den ekonomiska familjepolitiken.

Oppositionen plussar med sina olika förslag på 2–3 miljarder. Det går då till olika saker, till exempel Miljöpartiets barntid och, från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, höjda tak för dem som har lite högre inkomster i föräldrapenningen.

Men samtidigt får de här höjningarna vägas mot de skattehöjningar som hotar i oppositionens budget och som kommer att drabba vanliga inkomsttagare. Så de budgetmässiga skillnaderna just när det gäller den ekonomiska familjepolitiken är inte särskilt stora. Skillnaderna finns däremot i hur vi använder pengarna.

Herr talman! För mig är hela utgångspunkten för familjepolitiken att hushållen ska få större handlingsfrihet. Föräldrar ska få större möjlighet att tillsammans planera för småbarnstiden. Samtidigt ska hela tiden ett jämställt föräldraskap uppmuntras för de vuxnas skull och inte minst för barnens skull.

Jag är övertygad om att vi ska passa oss i familjepolitiken för hårda låsningar i stela regelverk. I stället ska vi underlätta för familjer att bestämma över vardagen så att det blir bäst just för dem själva.

Politiken ska helt enkelt syfta till att våra barn ska ha det bra.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i detta betänkande och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 220 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Herr talman! Ulf Nilsson, Folkpartiet, avslutar sitt anförande med att säga att det handlar om familjepolitiken, att våra barn ska ha det bra.

Då funderar jag lite grann. I det rödgröna samarbetet är vi så här långt överens att det nu är tid att höja ambitionsnivån i familjepolitiken. Och det är viktiga besked till föräldrar och barn.

Vi socialdemokrater är beredda att stärka köpkraften hos barnfamiljer, göra det lite lättare för dem att få vardagen att gå ihop.

Mot det står den moderatledda majoriteten där man är överens om att inte göra någonting. Det blir ingenting till landets föräldrar och barn i jobbkrisens Sverige. Hur tänker ni då, när det handlar om att göra barn mer trygga?

Ni i Folkpartiet skrev i ert valmanifest 2006 – jag läser innantill: Socialförsäkringar är en hörnsten i vårt samhällsbygge. Det är en garant för trygghet för oss alla om något inträffar. Blir vi sjuka eller arbetslösa finns det en försäkring som gör att vi slipper flytta från hus och hem.

Det här klarade ni inte av att värna i den allians som ni ingår i. Ni klarade inte av det under högkonjunktur, och nu är vi mitt uppe i en jobbkris.

Ni är ansvariga för att barn och föräldrar är mer otrygga än någonsin. Därför frågar jag: När är det Folkpartiets bedömning att Sverige har råd med socialförsäkringar med standardtrygghet igen?

Anf. 221 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är lite svårt att diskutera saker och ting när man inte riktigt förstår det sakliga underlaget. Matilda Ernkrans får det att låta som om halva socialförsäkringssystemet hade raserats när det inte alls är sanningen.

Det som har hänt – det ska ärligt erkännas – är att inkomsttaket i sjukförsäkring och tillfällig föräldraförsäkring inte har höjts på det sätt som Socialdemokraterna föreslog. De med lite högre inkomster har alltså inte fått riktigt så hög ersättning som Socialdemokraterna ville. Men annars handlar det inte om några förändringar, tvärtom.

Sedan gör Matilda Ernkrans en väldigt stor sak av att ni vill höja barnbidraget med någon hundralapp och göra vissa andra smärre förändringar. Men vi kan titta på statistiken över inkomstutvecklingen från 2006 fram till nu. Löneskillnaderna i Sverige har minskat. Det blir nämligen följderna av att fler människor får arbete.

Med alliansens politik har löneskillnaderna fram till nu minskat. Nu kanske det blir en påfrestning på grund av den ekonomiska krisen. Samtidigt gör vi väldigt mycket för att bekämpa den, och vi är ovanligt väl förberedda för att bekämpa den eftersom vi inte har höga budgetunderskott.

Jag tycker att Matilda Ernkrans talar i väldigt kraftiga ordalag om, faktiskt, väldigt små skillnader när det gäller de ekonomiska insatserna och samtidigt glömmer bort att det som hotar med er politik är en skattesmäll för vanliga inkomstagare. Det är ju de som har haft mest glädje av alliansens skattesänkningar.

Anf. 222 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Herr talman! Fakta är, Folkpartiet och Ulf Nilsson, att den moderatledda majoriteten i den här kammaren, den moderatledda regeringen, har sänkt både nivå och tak i föräldraförsäkring och sjukförsäkring. Ni hade en hint om det inför valet. Ni skriver till och med i ert valmanifest: Om en alliansregering i enlighet med Bankerydsöverenskommelsen sänker taket i sjukförsäkringen 2007 bör det återställas när kostnadsläget i försäkringen är under kontroll, vilket enligt vår bedömning kan vara fallet redan 2008.

Därför är det intressant att veta: När tycker Folkpartiet att vi har råd med standardförsäkringar i våra socialförsäkringssystem? Kan ni ge det beskedet till föräldrarna och också till de sjuka? Jag tror att människor är intresserade av det.

Eller är beskedet att ni helt har lämnat er socialliberala ådra? Ni har inte bara ingått i en allians. Ni har helt lämnat den socialliberala ådran. Du står här i talarstolen och säger att jämställdhet är er hjärtefråga och att barn ska vara trygga, men faktum är att ni har varit med och gjort barn och föräldrar mer otrygga än någonsin. Det är inte finanskris eller lågkonjunktur som har gjort det. Det är ni som har gjort det.

Ni lyfter fram en familjepolitik här som enligt mitt tycke är ett moderat hantverk. Då undrar jag: Var finns den folkpartistiska familjepolitiken? Och var finns jämställdheten? Kommer ni att avskaffa vårdnadsbidraget? Eller kommer det några andra initiativ, några som helst initiativ när det gäller jämställdhetsområdet på familjepolitikens område?

Ni lämnar ju ett tomt blad. Ni gör ingenting i jobbkrisens Sverige för våra föräldrar och barn. De får fortsätta att vara så otrygga som de är nu, ännu mer otrygga.

Anf. 223 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Socialdemokraterna kommer att gå till förhandlingsbordet med vänsterpartister och miljöpartister och räkna med att exakt vartenda kommatecken i era olika program kommer att gå igenom. Med tanke på hur stora skillnaderna är mellan de tre partierna lär det bli ännu sämre förutsättningar att försöka få ihop någonting i de arbetsgrupper som ni ska starta.

Folkpartiet är väldigt nöjt, mycket beroende på att vi redan från början hade en gemensam grundideologi när det gäller människors möjlighet att få bestämma själva över sin vardag. Om vi ser på profilfrågor som Folkpartiet har haft genom åren, satsning på förskola, läroplan för förskola, 80 procent som grundinställning i socialförsäkringarna och så vidare, är vi väldigt nöjda. Vi är också väldigt nöjda med den gemensamma satsning som alliansen har gjort på vård och rehabilitering, som vi pratade om förut, men också på kvalitet i förskolan, satsning på speciallärare och läsa-skriva-räkna-garantin inom skolan. Det är en massiv positiv satsning på barnen framför allt, barn, skolbarn och förskolebarn, i alliansens politik.

Både som folkpartist och som förälder och morfar har jag all anledning att vara mycket nöjd med alliansens barnpolitik.
(Applåder)

Anf. 224 EVA JOHNSON (kd):

Herr talman! Jag får börja med att uttrycka ett stort och innerligt tack till mina kollegor här i utskottet, inte minst på oppositionssidan som har varit så hovsamma med replikskiftet under de sista talarna, vilket har gett mig tillgång till talarstolen också den här gången. Tack!

Med detta sagt vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna. Det får ju vara någon måtta på godheten, även så här i juletid.

Herr talman! Regeringens familjepolitik präglas av ett tydligt barnperspektiv. Jag går inte in på några detaljer i betänkandet. Vi känner så väl till dem allihop. Dem kan vi.

Regeringen har principer om barnens rätt till trygga och utvecklande uppväxtförhållanden som är vägledande liksom föräldrars rätt till delaktighet och inflytande över frågor som rör barnen. Det poängteras i besluten och de intentioner som finns i betänkandet.

Jag vill fokusera en liten stund på skillnaderna. Det är kanske precis här som skillnaden finns. Den blir som allra tydligast när vi speglar alliansens mycket barnvänliga politik med respekt för enskilda val och olika förutsättningar och önskemål mot vänsterkartellens centralstyrda, verklighetsfrånvända och familjefientliga politik.

Vi har aviserat och beslutat om två reformer, vårdnadsbidraget och jämställdhetsbonusen. Dem har vi också fått beskrivna för oss så vi kan dem väl. Två reformer återstår i den aviserade familjepolitiska reformen.

Prot. 2008/09:51
17 december

*Socialförsäkrings-
området*

Utgiftsområde 12

Jag kan inte låta bli att tycka att det är ganska häpnadsväckande hur vårdnadsbidraget har misstolkats av vänsterkartellens företrädare. När man lyssnar på den politiska debatten kan man bara dra två slutsatser. Antingen är okunskapen om vårdnadsbidragets utformning total eller så väljer våra politiska motståndare att medvetet misstolka utformningen. Något tredje alternativ när det gäller det extrema motståndet mot reformen kan jag inte komma på.

Vårdnadsbidraget är reducerat mot graden av nyttjande av offentligt finansierad förskola. Personlig omsorg och kärlek i hemmet samt pedagogik och god kvalitet i förskoleverksamheten är betydelsefulla för barns utveckling. Vårdnadsbidraget är dessutom utformat så att en kombination av arbete och familjeliv underlättas. Föräldrarna kan förvärvsarbeta och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorg ordnas på annat sätt.

Jag håller med om att jämställdhetsbonusen är lite krånglig, men det är trots allt ett bra komplement till det familjepolitiska programmet.

Nu tänker jag prata om något som är nästan tabu i den familjepolitiska debatten. Jag gör det i alla fall.

I den politiska debatten är det, herr talman, helt accepterat att prata om jämlikhet, frihet och rätten till självförverkligande, och det är bra. Det är mycket bra. Det är bra, och det är vi överens om. Men i en familjepolitisk debatt kanske man också kan tillåta sig att vara så ärlig att man konstaterar att föräldrars rätt till heltid faktiskt står i stark konflikt med barnens rätt till sina föräldrar.

Det finns en inbyggd olöslig konflikt i det faktum att små barn enligt all beprövad expertis och sakkunskap under sina första år har ett enda behov, nämligen närheten till sina föräldrar. I detta grundläggande mänskliga behov av att skapa en tydlig anknytning till sina föräldrar under det första viktiga året är behovet av pedagogisk stimulans obefintligt.

Vikten av pedagogisk stimulans av professionella pedagoger under barnets första år är så extremt överdriven att det är svårt att hitta dess motstycke. Föräldrarna är oersättliga. Pedagoger går att ersätta.

Jag ska inte förlänga debatten alltför mycket, herr talman. Vi ska ha respekt för varandra. Julen närmar sig och tiden lider. Jag vill ändå avsluta den här debatten med att jag tycker att det är bra att vi har fått en tydlig positionering. Vi har fått tydliga besked. Det familjepolitiska området är kanske det område som är allra tydligast med vad som är alliansens politik och vad som är oppositionens politik.

Min egen slutsats är att bristen på verklighetsförankring hos den alternativa politiken blir ganska befriande tydlig inom område efter område.

Jag dristar mig till att konstatera att alliansen tar sin utgångspunkt i människorna, i barnen, i familjen och i de behov som finns när vi utformar vår politik. Vänsterkartellen väljer att sätta upp politiska mål; sedan handlar det om att anpassa människorna efter de politiska idealen. Det är upp till medborgarna att avgöra vilken typ av samhälle man uppfattar som mest människovänligt.

Med detta något förkortade anförande, herr talman, vill jag önska er en god jul!
(Applåder)

Anf. 225 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Även om klockan snart är tio i elva har vi några minuter kvar som vi kan använda till replik. När Eva Johnsson började prata om rätt till heltid ville jag ändå gå in i detta.

Den diskussion som Eva Johnsson tar upp dömer ut alla andra barn vars föräldrar inte har så lång föräldraledighet som vi har i Sverige. I EU diskuteras just nu en utökning av mammaledigheten, som det heter inom EU, från 14 veckor till 18 veckor. Är dessa europeiska barn alltså sämre rustade än svenska barn? Hur är det med alla barn som kommer till Sverige som adopterade?

När det gäller rätten till heltid undrar jag vad heltid är för Eva Johnsson. Är det normen på 40 timmar? Är det möjligtvis 36,20 om man jobbar intermittent treskift? Vad är rätt till heltid?

Jag anser att det är väldigt bra att man har möjlighet och rätt till heltid, men det innebär också möjlighet till deltid. Det var det vi diskuterade nyss, när jag pratade om mitt och Miljöpartiets förslag om barntid. Har man rätt till heltid kan man också i perioder av livet gå ned i tjänst och ha rätt att komma tillbaka. Som systemet fungerar nu innebär det att alla de som går ned till deltid får betala med sämre pensioner och sämre förutsättningar resten av livet.

Det tycker inte jag är sjyst. Tycker Eva Johnsson det?

Anf. 226 EVA JOHANSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad och stolt över att vi har vår föräldraförsäkring – den svenska modellen, och jag pratar ofta om den svenska föräldraförsäkringen när jag träffar småbarnsföräldrar från andra delar av världen. Jag är både stolt och glad över att vi kan erbjuda våra svenska småbarnsföräldrar en så generös och bra föräldraförsäkring. Det är otroligt bra!

Jag önskar naturligtvis att vi skulle kunna exportera den till andra delar av Europa. Jag tror att det vore bra för barn i andra länder också.

Vi har en hög förvärvsfrekvens i Sverige. Den är inte fullt lika hög i andra länder. Jag är den första att beklaga att man i andra länder inte fördelar arbetet riktigt på det sätt som vi gör i Sverige. Jag tror att det är en fördel om de föräldrar som vill kan jobba lite mindre under den tid barnen är små. Jag tror också att det är en fördel om man kan gå ned i arbetstid och vara hemma lite mer med sina barn.

Det innebär naturligtvis också att man under några år inte jobbar in riktigt så många pensionspoäng. Det kan vara så, men det kan också vara så att man avstår från att konsumera något i den utsträckning man annars hade gjort. Miljöpartiet borde väl vara det första parti som erkänner att vi måste våga prata om att konsumera mindre och leva lite mer när barnen är små.

Anf. 227 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Självklart anser Miljöpartiet det viktigt att man diskuterar konsumismen och dess effekter. Det gläder mig att Eva Johnsson tar upp det, men min fråga om rätten till heltid är absolut inte i konflikt med att man under en viss period går ned till deltid eftersom vi med den föräldraförsäkring och den lagstiftning vi har i dag har rätt att så länge bar-

net är under åtta år gå ned i tjänst. Det finns inget hinder att behålla rätten till heltid med möjlighet till deltid.

Det var det jag begärde replik på för att fråga. Varför ser Eva Johnsson rätt till heltid – möjlighet till deltid som en motsättning? Det är väl ett alldeles utmärkt exempel på hur man på ett flexibelt kan gå ned i tid om man vill göra det när barnen är små.

Anf. 228 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Jag har i princip inget emot principen om rätt till heltid. Vad jag är emot är detta att vi understryker det så kraftigt att många småbarnsföräldrar upplever en press att jobba heltid. De upplever sig tvungna. Det är alldeles för sällan som vi pratar om att avstå tid, gå ned i tid och möjliggöra deltid. Jag tycker att det har tippat lite i debatten. Det borde inte vara en motsägelse, men det har delvis blivit det.

Vi har fokuserat så mycket på att så många som möjligt ska jobba heltid. Principen är i och för sig bra, men jag upplever att det finns föräldrar som har haft en alldeles för stor press att göra det. Från samhällets sida har vi kanske inte heller riktigt vågat prata om att det inte är fel att gå ned i tid under ett antal år när barnen är små. Det kanske till och med är en tillgång, både för mamman, för pappan och för barnen.

Jag skulle vilja ha lite mer balans i den här diskussionen och prata med fokus på de små barnen och deras behov lite mer än just rätten till heltid.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

8 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmäldes och bordlades
Proposition
2008/09:80 Äktenskapsfrågor

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *onsdagen den 21 januari 2009*.

Finansutskottets betänkanden
2008/09:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
2008/09:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner
2008/09:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.
2008/09:FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen
2008/09:FiU12 Åtgärder mot konjunkturförsvagningen
2008/09:FiU19 Stärkta insatser för fordonsindustrin

Utbildningsutskottets utlåtande
2008/09:UbU3 Migration och rörlighet: utmaningar och möjligheter för EU:s utbildningssystem

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 december

2008/09:214 Utredningen om Försvarsmaktens helikopterresurser
av *Åsa Lindestam* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:215 Avstående från renovering och sänkt bostadsbidrag

av *Lennart Axelsson* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:216 Ungdomsarbetslösheten och ökade skillnader

av *Monica Green* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:217 Sjuklönen och små företag

av *Marie Engström* (v)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:218 A-kasseregler vid arbete över Öresund

av *Luciano Astudillo* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:219 Åtgärder för grupper med svag anknytning till arbetsmarknaden

av *Berit Högman* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:220 Jobbgarantins tredje fas

av *Berit Högman* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:221 Sex- och samlevnadsundervisning

av *Désirée Pethrus Engström* (kd)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:222 Rikstrafiken och tolkningen av interregional trafik

av *Kent Persson* (v)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 januari 2009.

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 december

2008/09:407 EU:s mineralstrategi

av *Carina Hägg* (s)

till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2008/09:408 Ytterligare järnvägsinvesteringar

av *Johan Löfstrand* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:409 Undervisning i sex- och samlevnadsfrågor och HBT-frågor

av *Marianne Berg* (v)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:410 Sverige och EU:s turismprojekt

av *Luciano Astudillo* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:411 Cancerpatienters rätt till en *second opinion*

av *Stefan Tornberg* (c)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:412 Utvidgning av ROT-avdraget

av *Gunnar Sandberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:413 Åtgärder med anledning av höjda egenavgifter i a-kassan

av *Sven-Erik Österberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:414 Åtgärder för att stimulera trä- och byggnadsbranschen

av *Sven-Erik Österberg* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:415 Statistik om kompletterande inkomstförsäkringar

av *Sven-Erik Österberg* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:416 Värnande av löntagarnas rättigheter i Sverige och Europa

av *Sven-Erik Österberg* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:417 Upphandling av äldreomsorg

av *Eva Olofsson* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:418 Översyn av rennäringslagen ur ett jämställdhetsperspektiv

av *Britta Rådström* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:419 Barentssamarbetet och märkesåret

av *Britta Rådström* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:420 Tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning

av *Inger Jarl Beck* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:421 Sms-lån

av *Otto von Arnold* (kd)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:422 IT-intresset hos svenska ungdomar

av *Désirée Liljevall* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:423 Apotekets läkemedelsregister

av *Barbro Westerholm* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:424 Diskriminering av tjänstemän i lönehänseende på grund av ålder

av *Barbro Westerholm* (fp)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 januari 2009.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 december

2008/09:325 Sponsring av varor eller produkter från alkoholproducenter under det svenska ordförandeskapet i EU 2009

av *Egon Frid* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:366 Banker och identitetskort

av *Laila Bjurling* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:367 Avsaknad av ID-handling som arbetsmarknadshinder

av *Laila Bjurling* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:368 Arbetslösheten i Örebro län och nya varsel

av *Ameer Sachet* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:369 Dubai som skatteparadis

av *Ameer Sachet* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:370 Reell operativ kapacitet för lufttankning av JAS 39 Gripen

av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:374 Djurplågeri inom travsporten

av *Anne Ludvigsson* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:375 Trängselskatt för förmånsbilar

av *Helena Leander* (mp)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:376 Upphandlingsregler för kommunerna med anledning av Sysavdomarna

av *Jacob Johnson* (v)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:377 Kompetensen inom den sociala tillsynsverksamheten

av *Solveig Hellquist* (fp)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:379 Regler för fyrverkerier

av *Mats Pertoft* (mp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:380 SSAB:s varsel och svensk basindustri

av *Peter Hultqvist* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:382 Dubbelspår på Väst kustbanans hela sträckning

av *Marie Weibull Kornias* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:384 Kris i gruvnäringen

av *Britta Rådström* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:386 Rymdsatsningen

av *Birgitta Eriksson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:387 Schweiz, Luxemburg, OECD och sekresstat

av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:388 Sekresstaterna och den nya amerikanska administrationen

av *Birgitta Eriksson* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:389 Försörjningskrav

av *Marina Pettersson* (s)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2008/09:391 Möjlighet för skuldsatta att öppna bankkonton

av *Egon Frid* (v)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:392 Komplettering av signalspaningslagen

av *Ulf Grape* (m)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:393 Kostnader för placering på Sis institutioner

av *Rose-Marie Carlsson* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:396 Orrefors Kosta Bodas glassamlingar

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 januari 2009.

12 § Kammaren åtskildes kl. 22.57.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 4 §
anf. 34 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 76 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 5 § anf. 97 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 128 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 160 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 195 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Förnyad bordläggning.....	1
3 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december	1
SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.	1
JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	2
4 § Utbildning och universitetsforskning.....	4
Utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU1	4
Anf. 1 THOMAS STRAND (s).....	4
Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (v).....	7
Anf. 3 LAGE RAHM (mp)	9
Anf. 4 LARS HJÄLMERED (m).....	11
Anf. 5 THOMAS STRAND (s) replik	13
Anf. 6 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	14
Anf. 7 THOMAS STRAND (s) replik	14
Anf. 8 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	15
Anf. 9 LAGE RAHM (mp) replik	15
Anf. 10 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	16
Anf. 11 LAGE RAHM (mp) replik	16
Anf. 12 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	17
Anf. 13 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c)	17
Anf. 14 THOMAS STRAND (s) replik	20
Anf. 15 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	21
Anf. 16 THOMAS STRAND (s) replik	21
Anf. 17 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	21
Anf. 18 LAGE RAHM (mp) replik	22
Anf. 19 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	22
Anf. 20 LAGE RAHM (mp) replik	23
Anf. 21 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	23
Anf. 22 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	23
Anf. 23 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	24
Anf. 24 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	24
Anf. 25 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	25
Anf. 26 EVA JOHNSSON (kd)	25
Anf. 27 THOMAS STRAND (s) replik	27
Anf. 28 EVA JOHNSSON (kd) replik	27
Anf. 29 THOMAS STRAND (s) replik	28
Anf. 30 EVA JOHNSSON (kd) replik	28
Anf. 31 LAGE RAHM (mp) replik	29
Anf. 32 EVA JOHNSSON (kd) replik	29
Anf. 33 LAGE RAHM (mp) replik	30
Anf. 34 EVA JOHNSSON (kd) replik	30
Anf. 35 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	30
Anf. 36 EVA JOHNSSON (kd) replik	31
Anf. 37 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	31
Anf. 38 EVA JOHNSSON (kd) replik	31

Anf. 39	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	32	Prot. 2008/09:51
Anf. 40	THOMAS STRAND (s) replik.....	34	17 december
Anf. 41	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	35	
Anf. 42	THOMAS STRAND (s) replik.....	35	
Anf. 43	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	36	
Anf. 44	LAGE RAHM (mp) replik	36	
Anf. 45	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	37	
Anf. 46	LAGE RAHM (mp) replik	37	
Anf. 47	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	38	
Anf. 48	AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	38	
Anf. 49	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	38	
Anf. 50	AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	39	
Anf. 51	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	39	
Anf. 52	MARIE GRANLUND (s)	39	
Anf. 53	ROSSANA DINAMARCA (v)	43	
Anf. 54	MATS PERTOFT (mp).....	44	
Anf. 55	SOFIA LARSEN (c)	46	
Anf. 56	ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	49	
Anf. 57	SOFIA LARSEN (c) replik	50	
Anf. 58	ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	50	
Anf. 59	SOFIA LARSEN (c) replik	51	
Anf. 60	MARIE GRANLUND (s) replik	51	
Anf. 61	SOFIA LARSEN (c) replik	52	
Anf. 62	MARIE GRANLUND (s) replik	52	
Anf. 63	SOFIA LARSEN (c) replik	53	
Anf. 64	MATS PERTOFT (mp) replik.....	53	
Anf. 65	SOFIA LARSEN (c) replik	54	
Anf. 66	MATS PERTOFT (mp) replik.....	54	
Anf. 67	SOFIA LARSEN (c) replik	55	
Anf. 68	MARGARETA PÅLSSON (m)	55	
Anf. 69	MATS PERTOFT (mp) replik.....	57	
Anf. 70	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	58	
Anf. 71	MATS PERTOFT (mp) replik.....	58	
Anf. 72	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	59	
Anf. 73	MARIE GRANLUND (s) replik	59	
Anf. 74	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	60	
Anf. 75	MARIE GRANLUND (s) replik	60	
Anf. 76	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	61	
Anf. 77	ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	61	
Anf. 78	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	61	
Anf. 79	ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	62	
Anf. 80	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	62	
Anf. 81	FREDRIK MALM (fp)	62	
Anf. 82	MATS PERTOFT (mp) replik.....	65	
Anf. 83	FREDRIK MALM (fp) replik	65	
Anf. 84	MATS PERTOFT (mp) replik.....	66	
Anf. 85	FREDRIK MALM (fp) replik	66	
Anf. 86	MARIE GRANLUND (s) replik	66	
Anf. 87	FREDRIK MALM (fp) replik	67	

Anf. 88	MARIE GRANLUND (s) replik	67
Anf. 89	FREDRIK MALM (fp) replik	68
Anf. 90	GUNILLA TJERNBERG (kd)	69
	(Beslut skulle fattas den 18 december.)	71
5 §	Arbetsmarknad och arbetsliv	71
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU2	71
Anf. 91	BERIT HÖGMAN (s)	71
Anf. 92	JOSEFIN BRINK (v)	74
Anf. 93	ULF HOLM (mp)	78
Anf. 94	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	82
Anf. 95	BERIT HÖGMAN (s) replik	87
Anf. 96	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	88
Anf. 97	BERIT HÖGMAN (s) replik	88
Anf. 98	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	88
Anf. 99	JOSEFIN BRINK (v) replik	89
Anf. 100	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	89
Anf. 101	JOSEFIN BRINK (v) replik	90
Anf. 102	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	90
Anf. 103	ULF HOLM (mp) replik	91
Anf. 104	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	91
Anf. 105	ULF HOLM (mp) replik	92
Anf. 106	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	92
Anf. 107	ANNIKA QARLSSON (c)	93
	Meddelande om inställd votering	97
Anf. 108	ANDRE VICE TALMANNEN	97
Anf. 109	BERIT HÖGMAN (s) replik	97
Anf. 110	ANNIKA QARLSSON (c) replik	97
Anf. 111	BERIT HÖGMAN (s) replik	98
Anf. 112	ANNIKA QARLSSON (c) replik	98
Anf. 113	ULF HOLM (mp) replik	99
Anf. 114	ANNIKA QARLSSON (c) replik	99
Anf. 115	ULF HOLM (mp) replik	100
Anf. 116	ANNIKA QARLSSON (c) replik	100
Anf. 117	JOSEFIN BRINK (v) replik	101
Anf. 118	ANNIKA QARLSSON (c) replik	101
Anf. 119	JOSEFIN BRINK (v) replik	102
Anf. 120	ANNIKA QARLSSON (c) replik	103
Anf. 121	HANS BACKMAN (fp)	103
Anf. 122	ULF HOLM (mp) replik	107
Anf. 123	HANS BACKMAN (fp) replik	107
Anf. 124	ULF HOLM (mp) replik	107
Anf. 125	HANS BACKMAN (fp) replik	108
Anf. 126	PATRIK BJÖRCK (s)	108
Anf. 127	TORBJÖRN BJÖRLUND (v)	113
Anf. 128	TOMAS TOBÉ (m)	115
Anf. 129	BERIT HÖGMAN (s) replik	118
Anf. 130	TOMAS TOBÉ (m) replik	118
Anf. 131	BERIT HÖGMAN (s) replik	119

Anf. 132	TOMAS TOBÉ (m) replik.....	119
Anf. 133	ULF HOLM (mp) replik.....	119
Anf. 134	TOMAS TOBÉ (m) replik.....	120
Anf. 135	ULF HOLM (mp) replik.....	121
Anf. 136	TOMAS TOBÉ (m) replik.....	121
Anf. 137	PATRIK BJÖRCK (s) replik.....	122
Anf. 138	TOMAS TOBÉ (m) replik.....	122
Anf. 139	PATRIK BJÖRCK (s) replik.....	123
Anf. 140	TOMAS TOBÉ (m) replik.....	123
	(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	124
6 §	Justering av en straffbestämmelse i utlänningslagen	124
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU7	124
	(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	124
7 §	Socialförsäkringsområdet	124
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU1	124
<i>Utgiftsområde 10</i>	<i>124</i>
Anf. 141	VERONICA PALM (s).....	124
Anf. 142	LISELOTTE OLSSON (v).....	128
Anf. 143	GUNVOR G ERICSON (mp)	131
Anf. 144	HELENA RIVIÈRE (m)	134
Anf. 145	LISELOTTE OLSSON (v) replik	136
Anf. 146	HELENA RIVIÈRE (m) replik	136
Anf. 147	LISELOTTE OLSSON (v) replik	137
Anf. 148	HELENA RIVIÈRE (m) replik	137
Anf. 149	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	137
Anf. 150	HELENA RIVIÈRE (m) replik	138
Anf. 151	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	138
Anf. 152	HELENA RIVIÈRE (m) replik	139
Anf. 153	VERONICA PALM (s) replik.....	139
Anf. 154	HELENA RIVIÈRE (m) replik	140
Anf. 155	VERONICA PALM (s) replik.....	140
Anf. 156	HELENA RIVIÈRE (m) replik	141
Anf. 157	SOLVEIG ZANDER (c)	141
Anf. 158	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	144
Anf. 159	SOLVEIG ZANDER (c) replik	144
Anf. 160	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	145
Anf. 161	SOLVEIG ZANDER (c) replik	145
Anf. 162	VERONICA PALM (s) replik.....	146
Anf. 163	SOLVEIG ZANDER (c) replik	146
Anf. 164	VERONICA PALM (s) replik.....	147
Anf. 165	SOLVEIG ZANDER (c) replik	147
Anf. 166	LISELOTTE OLSSON (v) replik	148
Anf. 167	SOLVEIG ZANDER (c) replik	148
Anf. 168	LISELOTTE OLSSON (v) replik	149
Anf. 169	SOLVEIG ZANDER (c) replik	149
Anf. 170	ULF NILSSON (fp).....	150
Anf. 171	VERONICA PALM (s) replik.....	152
Anf. 172	ULF NILSSON (fp) replik	152

Anf. 173	VERONICA PALM (s) replik	153
Anf. 174	ULF NILSSON (fp) replik	153
Anf. 175	LARS GUSTAFSSON (kd)	154
Anf. 176	LISELOTTE OLSSON (v) replik	156
Anf. 177	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	156
Anf. 178	LISELOTTE OLSSON (v) replik	157
Anf. 179	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	157
Anf. 180	RONNY OLANDER (s)	157
Anf. 181	GUNNAR AXÉN (m)	160
Anf. 182	RONNY OLANDER (s) replik	161
Anf. 183	GUNNAR AXÉN (m) replik	162
Anf. 184	RONNY OLANDER (s) replik	163
Anf. 185	GUNNAR AXÉN (m) replik	163
<i>Utgiftsområde 11</i>		<i>164</i>
Anf. 186	SIW WITTGREN-AHL (s)	164
Anf. 187	KALLE LARSSON (v)	166
Anf. 188	GUNVOR G ERICSON (mp)	168
Anf. 189	MATS G NILSSON (m)	169
Anf. 190	SOLVEIG ZANDER (c)	172
Anf. 191	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	174
Anf. 192	SOLVEIG ZANDER (c) replik	175
Anf. 193	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	175
Anf. 194	SOLVEIG ZANDER (c) replik	175
Anf. 195	TOBIAS KRANTZ (fp)	176
Anf. 196	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	179
Anf. 197	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	179
Anf. 198	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	180
Anf. 199	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	180
Anf. 200	LARS GUSTAFSSON (kd)	181
Anf. 201	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	182
Anf. 202	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	183
Anf. 203	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	184
Anf. 204	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	184
Anf. 205	KALLE LARSSON (v)	184
Anf. 206	MATS G NILSSON (m) replik	185
Anf. 207	KALLE LARSSON (v) replik	185
Anf. 208	MATS G NILSSON (m) replik	185
Anf. 209	KALLE LARSSON (v) replik	186
Anf. 210	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	186
Anf. 211	KALLE LARSSON (v) replik	187
Anf. 212	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	187
Anf. 213	KALLE LARSSON (v) replik	188
<i>Utgiftsområde 12</i>		<i>189</i>
Anf. 214	MATILDA ERNKRANS (s)	189
Anf. 215	KALLE LARSSON (v)	191
Anf. 216	GUNVOR G ERICSON (mp)	194
Anf. 217	LARS-ARNE STAXÄNG (m)	195
Anf. 218	SOLVEIG ZANDER (c)	198

Anf. 219 ULF NILSSON (fp).....	199	Prot. 2008/09:51
Anf. 220 MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	201	17 december
Anf. 221 ULF NILSSON (fp) replik	202	<hr/>
Anf. 222 MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	202	
Anf. 223 ULF NILSSON (fp) replik	203	
Anf. 224 EVA JOHNSSON (kd).....	203	
Anf. 225 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	205	
Anf. 226 EVA JOHNSSON (kd) replik	205	
Anf. 227 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	205	
Anf. 228 EVA JOHNSSON (kd) replik	206	
(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	206	
8 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	206	
9 § Anmälan om interpellationer	207	
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	207	
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	209	
12 § Kammaren åtskildes kl. 22.57.....	211	

Prot. 2008/09:51
17 december

Tryck: Elanders, Vällingby 2009